

REPUBLIKA HRVATSKA

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Godišnje izvješće

o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja

za 2021. godinu

Zagreb, lipanj 2022.

1.	Uvod	5
1.1.	Skraćeni prikaz rada AZTN-a u 2021. godini.....	8
2.	Provedba Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (ZZTN).....	25
2.1.	Postupci utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika.....	29
2.1.1.	Horizontalni sporazumi, karteli i programi za pokajnike	31
2.1.2.	Vertikalni sporazumi.....	32
2.1.3.	Izuzeća ograničavajućih sporazuma od opće zabrane	32
2.2.	Postupci utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja	42
2.2.1.	Najčešći oblici zlouporabe vladajućeg položaja.....	43
2.3.	Postupci ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika.....	51
2.3.1.	Postupci po prijavi za ocjenu dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika	52
3.	Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja	61
4.	Sektorska istraživanja tržišta.....	66
4.1.	Istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2020. godini	66
4.2.	Istraživanje tržišta tiska u RH u 2020. godini.....	70
4.3.	Istraživanje tržišta osiguranja u RH u 2020. godini.....	75
5.	Sudska kontrola odluka AZTN-a iz područja zaštite tržišnog natjecanja	82
5.1.	Mogućnost podnošenja privatne tužbe nadležnim trgovačkim sudovima.....	83
6.	Provedba Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.....	84
6.1.	Zakonodavni okvir.....	84
6.2.	Razlozi donošenja ZID ZNTP-a.....	85
6.3.	Novosti koje donosi ZID ZNTP u odnosu na ZNTP iz 2017.	86
6.3.1.	Pravilnik o poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, pokvarljivim te proizvodno i tržišno osjetljivim poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima	94
6.4.	Utvrđivanje i zabrana nepoštenih trgovačkih praksi tijekom 2021. godine	95
6.4.1.	Primjeri upravnih postupaka.....	96
6.4.2.	Primjeri neupravnih postupaka.....	103
6.5.	Sudska zaštita u području utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi	106
6.6.	Učinci provedbe u području utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi.....	108
7.	Međunarodna suradnja AZTN-a.....	109
7.1.	Multilateralna suradnja.....	109
7.1.1.	OECD – Organizacija za gospodarsku suradnju i razvitak	109
7.1.2.	EU: Vijeće EU-a i Europska mreža za tržišno natjecanja (ECN).....	110

7.1.3. ICN – Međunarodna mreža za tržišno natjecanje.....	112
8. Javnost rada AZTN-a.....	114
9. Financiranje AZTN-a.....	116
10. Unutarnji ustroj AZTN-a.....	121
11. Društveno odgovorno poslovanje u AZTN-u (DOP)	126
12. Digitalizacija pismohrane AZTN-a.....	127
13. Zaključak.....	128
1. PRILOG I. Odluke AZTN-a iz 2021. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a 131	
2. PRILOG II. Odluke sudova iz 2021. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a 138	
3. PRILOG III. Odluke o upravno-kaznenim mjerama iz 2021. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a	140

1. Uvod

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: AZTN) temeljem Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/09. i 80/13. i 41/21.)¹ i Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, br. 117/17. i 52/21.)², u zakonskom roku podnosi Hrvatskome saboru **Godišnje izvješće o radu AZTN-a za 2021. godinu** (u daljnjem tekstu: Izvješće). Izvješće se podnosi kako bi se političku, gospodarsku, stručnu i širu javnost informiralo o svim aktivnostima u 2021. godini i time osigurala transparentnost rada AZTN-a te dodatno doprinijelo afirmaciji učinkovitog tržišnog natjecanja, kao i zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: RH).

Pravo tržišnog natjecanja jedno je od temelja tržišnog gospodarstva čija je svrha osigurati ravnopravan položaj poduzetnika na tržištu, bez obzira na njihovu veličinu, tržišnu snagu i druga obilježja. Učinkovitim tržišnim natjecanjem potiče se poduzetništvo i učinkovitost, proširuje se izbor za potrošače, postižu se niže cijene i bolja kvaliteta proizvoda i usluga. Također, djelotvornim tržišnim natjecanjem potiče se stvaranje uvjeta za gospodarski rast, koji se temelji na konkurentnim tržištima, učinkovitoj alokaciji i korištenju ograničenih resursa, inovacijama i ulaganjima koja tome pridonose. Navedeno zahtijeva ne samo djelovanje AZTN-a, već i državnih tijela, u stvaranju jasnih i provedivih pravila koja reguliraju postupanja na tržištu, te njihovu osposobljenost da ta pravila učinkovito provode u praksi.

Sukladno važećem **Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja** („Narodne novine“, br. 79/09., 80/13. i 41/21.; u daljnjem tekstu: **ZZTN**)³, AZTN je samostalna i neovisna pravna osoba s javnim ovlastima koja obavlja poslove općeg, nacionalnog, regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima, u okviru svog djelokruga i nadležnosti. Te su nadležnosti, osim navedenim zakonom, određene i propisima Europske unije (u daljnjem tekstu: EU) vezano uz primjenu članaka 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL C 115, 9. 5. 2008.; u daljnjem tekstu: UFEU), kao i uz kontrolu dopuštenosti koncentracija između poduzetnika i to:

- Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice, SL L 1, 4. 1. 2003., str. 1.-25.; u daljnjem tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003), i
- Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ o koncentracijama), SL L 24, 29. 1. 2004., str. 1.-22.; u daljnjem tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004.

Slijedom navedenoga, AZTN je ovlašten za primjenu nacionalnog i europskog prava tržišnog natjecanja odnosno postupke može voditi paralelnom primjenom odredbi ZZTN-a i članaka 101. i 102. UFEU-a.

¹ ZZTN; članak 26. stavci 6. i 7.

² ZNTP; članak 16.

³ ZZTN; članak 26. stavci 1. do 3.

Unutarnji ustroj i način rada AZTN-a, opći akti AZTN-a te druga pitanja važna za rad AZTN-a, pobliže se uređuju Statutom AZTN-a, kojeg potvrđuje Hrvatski sabor⁴.

S obzirom na to da su tijekom 2021. godine stupili na snagu Zakon o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 41/21.) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 52/21.), kojima je propisana obveza usklađivanja Statuta AZTN-a s odredbama tih zakona, krajem 2021. godine AZTN je donio novi Statut, koji je potom poslan na potvrđivanje Hrvatskome saboru. Tijekom izrade ovog izvješća, Hrvatski sabor je potvrdio Statut AZTN-a nakon čega je uslijedilo usklađivanje i drugih općih akata AZTN-a s odredbama tih zakona, odnosno novog Statuta.

AZTN je nadležan za provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja koji se primjenjuju na sprječavanje, ograničavanje i narušavanje tržišnog natjecanja poduzetnika u obliku zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu. U njegovoj nadležnosti je i *ex ante* kontrola dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika.

Od 7. prosinca 2017. godine, AZTN je nadležan i za provedbu **Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom** („Narodne novine“, br. 117/17. i 52/21.; u daljnjem tekstu: **ZNTP**). Primjena tog zakona započela je 1. travnja 2018. godine, a puna primjena njegove prve novele započinje od 1. ožujka 2022. godine.⁵ Tim je zakonom u RH prvi put uređeno područje zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

ZNTP-om se utvrđuju pravila i sustav mjera za sprječavanje nametanja nepoštenih trgovačkih praksi i taksativno utvrđuju nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe hranom, čijim se nametanjem iskorištava značajna pregovaračka snaga kupaca u odnosu na njihove dobavljače. Cilj toga zakona je uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom.

AZTN-om upravlja **Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja** (u daljnjem tekstu: **Vijeće**). Vijeće je tijelo AZTN-a koje ima pet članova⁶. Predsjednik i članovi vijeća su zaposleni u AZTN-u. Predsjednika i članove Vijeća, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vlada RH), imenuje i razrješava dužnosti Hrvatski sabor. Predsjednik i članovi Vijeća imenuju se na razdoblje od pet godina. Od stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (24. travnja 2021. godine), Vlada RH je obvezna objaviti javni poziv za izbor kandidata za predsjednika i članove Vijeća prije njihovog predlaganja na imenovanje Hrvatskome saboru. Međutim, dosadašnji članovi Vijeća koji su imenovani prije 24. travnja 2021. godine, nastavljaju sa svojim radom do isteka razdoblja na koja su imenovani.

Hrvatski sabor je 1. listopada 2021. godine, na prijedlog Vlade RH i temeljem provedenog postupka po objavljenom javnom pozivu, donio odluku o imenovanju dr.sc. Mirte Kapural, dipl. iur., predsjednicom Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja. Prethodno je Hrvatski sabor donio

⁴ Odluke o potvrđivanju Statuta i izmjena i dopuna Statuta Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja od strane Hrvatskog sabora objavljene su u „Narodnim novinama“, br. 22/11., 74/14., 60/18. i 63/22.

⁵ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 52/21.)

⁶ Izrazi koji se koriste u ovome tekstu, a imaju rodno značenje odnose se jednako na muški i ženski rod.

odluku o razrješenju dr.sc. Mirte Kapural dužnosti članice Vijeća. Uvjeti za imenovanje, trajanje mandata i djelokrug rada članova Vijeća detaljno su propisani ZZTN-om. Tako, primjerice, članovi Vijeća ne mogu biti državni dužnosnici, osobe koje obnašaju dužnosti u tijelima političkih stranaka, članovi uprava, nadzornih odbora ili upravnih vijeća poduzetnika. Također, ne smiju biti članovi bilo kojeg drugog oblika interesnog udruživanja koji bi mogao dovesti do sukoba interesa. Istovremeno, osigurano je da predsjednik i članovi Vijeća ne mogu biti razriješeni dužnosti zbog razloga povezanih s urednim obavljanjem njihovih dužnosti odnosno urednim izvršavanjem njihovih ovlasti u primjeni ZZTN-a te članaka 101. i 102. UFEU-a.⁷

Vijeće, kao tijelo koje upravlja radom AZTN-a, odluke o svim općim i pojedinačnim aktima AZTN-a donosi na svojim sjednicama. Odluke se donose većinom od najmanje tri glasa, a na svakoj sjednici mora biti nazočan predsjednik ili zamjenik predsjednika Vijeća AZTN-a. Pri donošenju odluka članovi Vijeća ne mogu biti suzdržani.⁸

Predsjednik Vijeća zastupa, predstavlja i rukovodi AZTN-om. U rukovođenju AZTN-om predsjednik Vijeća organizira i vodi rad i poslovanje AZTN-a te odgovara za stručni rad AZTN-a. Zamjenika predsjednika, na prijedlog predsjednika Vijeća, bira Vijeće većinom glasova.

Vijeće je uobičajeno sastavljeno od pet članova, no trenutno se sastoji od četiri člana s obzirom na to da Vlada RH, u trenutku izrade ovog Izvješća, nije objavila javni poziv za predlaganje kandidata za člana Vijeća te shodno tomu još uvijek nije imenovan novi član Vijeća.

Slijedom obrazloženoga, Vijeće u trenutku izrade ovoga Izvješća čine: dr. sc. Mirta Kapural, dipl. iur. predsjednica Vijeća (u prvom mandatu od listopada 2021. do listopada 2026.), Vesna Patrlj, dipl. iur. zamjenica predsjednice Vijeća (u trećem mandatu od ožujka 2019. do ožujka 2024.), mr. sc. Ljiljana Pavlic, dipl. oec. članica Vijeća (u drugom mandatu od siječnja 2019. do siječnja 2024.) i Denis Matić, dipl. iur., član Vijeća (u drugom mandatu od siječnja 2019. do siječnja 2024.)

Svakodnevne upravne i stručne poslove obavlja stručna služba AZTN-a, koju čine magistri prava s položenim pravosudnim ispitom i magistri ekonomije, redom stručnjaci u području prava i politike tržišnog natjecanja te informatičari specijalizirani u području digitalne forenzike. Treba naglasiti da na svakom predmetu u pravilu radi tim, koji se ovisno o složenosti predmeta, sastoji od najmanje jednog pravника i najmanje jednog ekonomista kojima se često pridružuje i informatičar. Službene osobe iz stručne služba AZTN-a vode upravne (ispitne) postupke iz nadležnosti AZTN-a, odnosno u postupku utvrđuju činjenice i okolnosti, a Vijeće temeljem utvrđenog činjeničnog stanja donosi meritornu odluku u svakom pojedinom predmetu na temelju koje AZTN rješava pojedinu upravnu stvar.

AZTN je neovisan u svom radu, svoje ovlasti izvršava neovisno i nepristrano u interesu učinkovite i ujednačene primjene odredbi zakona iz svoje nadležnosti. Vijeće i stručna služba provode svoje ovlasti neovisno o političkom i drugom vanjskom utjecaju te bez traženja i primanja uputa od Vlade RH ili bilo kojeg drugog javnog ili privatnog subjekta pri obavljanju svojih dužnosti i izvršavanju svojih ovlasti, a za svoj rad odgovara Hrvatskom saboru. AZTN

⁷ ZZTN, članak 29. stavak 4.

⁸ ZZTN; članak 31.

je ovlašten odrediti prioritete u svom radu i u slučaju kada zaprimi inicijativu za pokretanje postupka po službenoj dužnosti u smislu ZZTN-a i članaka 101. i/ili 102. UFEU-a.

AZTN nema vlastitih prihoda, već se njegov rad i aktivnosti financiraju isključivo iz sredstava koja se osiguravaju u Državnom proračunu RH. U skladu s fiskalnim mogućnostima Državnog proračuna RH, AZTN-u se osiguravaju sredstva za dostatan broj kvalificiranih zaposlenika te dostatne financijske, tehničke i tehnološke resurse koji su potrebni za učinkovito obavljanje ovlasti AZTN-a. Pritom je AZTN neovisan u namjenskom trošenju dodijeljenih financijskih sredstava za provedbu svojih ovlasti, ne dovodeći u pitanje i pridržavajući se u cijelosti odredaba Zakona o izvršenju Državnog proračuna.

Novčane kazne koje utvrđuje i izriče AZTN za utvrđene povrede ZZTN-a i ZNTP-a prihod su Državnog proračuna RH.

AZTN uvijek s osobitom pažnjom izvršava svoje obveze te pažljivo raspolaže dodijeljenim proračunskim sredstvima.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a u Državnom proračunu za 2021. godinu iznosila su 13.866.662 kuna, dok je izvršenje rashoda iznosilo 13.854.113 kuna, što predstavlja izvršenje od 99,91 % u odnosu na Tekući plan.

Sve aktivnosti AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja i utvrđivanja zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi u 2021. godini realizirane su s nešto manjim brojem zaposlenih u odnosu na prethodnu godinu. Konkretno, AZTN je na dan 31. prosinca 2021. godine imao 49 zaposlenih radnika, a u 2020. godini je imao 51 zaposlenika.

Zadaća AZTN-a je doprinijeti kvalitetnom funkcioniranju tržišta čime se postižu prednosti za potrošače, poduzetnike i gospodarstvo u cjelini, otklanjanjem zapreka i nedostataka na tržištu kroz učinkovitu provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i propisa o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi.

Osnovni cilj AZTN-a kao stručnog tijela i općeg regulatora za tržišno natjecanje je provedbom i promicanjem prava tržišnog natjecanja uspostaviti i očuvati djelotvorno tržišno natjecanje koje će poticati dugoročni rast, doprinijeti dobrobiti gospodarstva RH, osigurati maksimalne koristi i pozitivne učinke potrošačima u vidu većeg izbora i kvalitete proizvoda i usluga i nižih cijena te poticati poduzetnike na unaprjeđenje efikasnosti i inovacija na tržištu.

1.1. Skraćeni prikaz rada AZTN-a u 2021. godini

Pandemija izazvana bolesti COVID-19 te sve teža gospodarska situacija obilježila je još jednu godinu rada AZTN-a, kao i hrvatskog i svjetskog gospodarstva.

Veliki izazov bio je omogućiti nesmetano funkcioniranje posla i rješavanje svih složenih predmeta iz nadležnosti AZTN-a. Pritom je AZTN postupio sukladno odlukama Vlade RH, Uputama ministra pravosuđa i uprave te Odlukama Stožera Civilne zaštite RH i temeljem istih donosio Odluke o organizaciji rada u AZTN-u. U cilju što veće zaštite zdravlja svojih radnika,

tijekom nepovoljnih pandemijskih razdoblja, AZTN je pružao svojim radnicima mogućnost rada od kuće. Navedenu mogućnost AZTN je predvidio osiguranjem visokog stupnja digitaliziranosti i opremljenosti sredstvima koja su radnicima nužna za rad od kuće.

Ovdje je potrebno naglasiti kako je AZTN tijekom vođenja upravnih (ispitnih) postupaka iz svoje nadležnosti, vezano uz provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i provedbu propisa o utvrđivanju nepoštenih trgovačkih praksi, obvezan održavati usmene rasprave sa strankama, ponekad i više njih u pojedinom postupku, zbog složenosti postupaka i obveze osiguranja prava na obranu strankama u postupku u kojem se utvrđuje povreda tih propisa i izriču visoke novčane kazne.

Zbog pandemije, održavanje usmenih rasprava u mjesecima kada su na snazi bile mjere ograničavanja obavljanja dijela gospodarskih aktivnosti te najveći broj zaraženih, nije bilo moguće u prostorijama AZTN-a, u kojima nije moguće otvoriti prozore i prozračiti urede i konferencijske dvorane, što nije bilo u skladu s propisanim epidemiološkim mjerama.

No, AZTN je unatoč drugoj izazovnoj pandemijskoj godini, uspio rješavati složene predmete iz svoje nadležnosti pa je tako u 2021. godini imao ukupno **725 riješenih predmeta iz područja tržišnog natjecanja i zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi**.

Za utvrđene povrede ZZTN-a i ZNTP-a tijekom 2021. godine izrečene su novčane kazne u ukupnom iznosu od 3.001.000,00 kuna.

Tablica 1. Broj riješenih predmeta u 2021. godini

	Broj riješenih predmeta u 2021.		
	Tržišno natjecanje	Nepoštene trgovačke prakse	Ukupno
Upravni predmeti	33	10	43
Neupravni predmeti	622	60	682
Sveukupno:	655	70	725

Izvor: AZTN

Na dan 31. prosinca 2021. godine, AZTN je imao ukupno 40 upravnih predmeta u tijeku. Od toga broja, 28 je upravnih predmeta bilo iz područja tržišnog natjecanja i 12 upravnih predmeta iz područja nepoštenih trgovačkih praksi. Riječ je o upravnim (ispitnim) postupcima pokrenutim u pravilu krajem 2019. ili tijekom 2020. i 2021. godine, u kojima se postupak kontinuirano i aktivno vodi, ali se do kraja 2021. godine još nisu stekli zakonski uvjeti za donošenje rješenja. Veliki broj tih postupaka bit će okončan tijekom 2022. godine.

U 2021. godini se bilježi vrlo blaga stagnacija riješenih predmeta u odnosu na 2020. godinu budući da je u izvještajnoj 2021. godini riješeno **725** predmeta, a u prethodnoj 2020. godini 729 predmeta. Preciznije, riječ je o zanemarivom smanjenju odnosno svega četiri riješena predmeta manje.

Neznatan pad riješenih predmeta ne bi se niti dogodio da nije bilo objektivno otegotnih okolnosti vezanih uz nemogućnost održavanja usmenih rasprava tijekom nekoliko mjeseci, kako zbog epidemioloških mjera i uvjeta rada u AZTN-u, tako i zbog zahtjeva samih stranaka za odgodom usmenih rasprava zbog epidemiološke situacije, zbog čega neki upravni postupci i nisu mogli biti okončani.

Osim upravnih postupaka u području tržišnog natjecanja, veliki dio posla AZTN-a čine i nepravni predmeti u koje spadaju mišljenja iz područja tržišnog natjecanja koja uključuju mišljenja na nacrt prijedloga zakona i drugih propisa te mišljenja na važeće zakone i druge propise, sektorska istraživanja tržišta, odgovori na predstavke podnositelja koji se ne mogu smatrati inicijativom za pokretanje postupka budući da ne sadrže propisane dijelove inicijative iz ZZTN-a, prethodna ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, a sve kako bi AZTN mogao utvrditi ima li dostatnih indicija za pokretanje upravnih postupaka, predmete baza podataka, notifikacije koncentracija po Uredbi Vijeća (EZ) br. 139/2004⁹, predmete suradnje s ostalim tijelima i regulatorima, predmete međunarodne suradnje, interne akte AZTN-a, odgovore vezane uz pravo na pristup informacijama te sva ostala očitovanja adresatima ZZTN-a.

Također, i u području nepoštenih trgovačkih praksi, AZTN zaprima veliki broj upita fizičkih i pravnih osoba, koji nisu vezani uz konkretne upravne (ispitne) postupke, a na koje žurno odgovara u nepravnim predmetima. Osim toga, navode iz predstavki koje dobiva, pretežito anonimnih, ispituje u okviru nepravni predmeta na način da se izravno od navodnih prekršitelja ZNTP-a traže podaci, dokumentacija i pisana pojašnjenja u skladu s ovlastima koje AZTN ima, te se na temelju pribavljenih i analiziranih podataka utvrđuje postojanje uvjeta (indicija) za pokretanje upravnog postupka.

Tijekom 2021. godine AZTN je zaprimio ukupno **40 inicijativa** u smislu ZZTN-a i **predstavki** u smislu Zakona o općem upravnom postupku¹⁰ (u daljnjem tekstu: ZUP) za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti.

Kod riješenih upravnih predmeta, u 22 predmeta je postupak pokrenut po službenoj dužnosti na temelju zaprimljene inicijative ili predstavke (13 predmeta iz područja tržišnog natjecanja, a devet predmeta iz područja nepoštenih trgovačkih praksi). Anonimnih predstavki je bilo ukupno deset (tri iz područja tržišnog natjecanja i sedam iz područja nepoštenih trgovačkih praksi).

Kod neriješenih upravnih predmeta koji su u tijeku, u 18 predmeta je postupak pokrenut po službenoj dužnosti temeljem inicijative ili predstavke (11 predmeta iz područja tržišnog natjecanja i sedam predmeta iz područja nepoštenih trgovačkih praksi). Anonimnih predstavki je bilo ukupno sedam, sve iz područja nepoštenih trgovačkih praksi.

Ključni i najvažniji cilj AZTN-a u proteklom razdoblju odnosio se na temeljnu aktivnost AZTN-a, a to je provedba nacionalnog i europskog prava tržišnog natjecanja u dijelu za koji je ovlašten, s naglaskom na otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja i aktivnu suradnju

⁹ Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ o koncentracijama), SL L 24, 29.1.2004.

¹⁰ ZZTN; članak 37. i ZUP („Narodne novine“, broj 47/09.); članak 42.

s Europskom komisijom (u daljnjem tekstu: EK). U okviru tog cilja, fokus rada AZTN-a bio je na onim postupanjima poduzetnika koja izravno utječu na ograničenje nacionalnog gospodarskog rasta.

Postupci utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja u obliku sklapanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu veoma su složeni zbog potrebe provođenja detaljnih ekonomskih i pravnih analiza i zaštite prava stranaka na obranu u postupku te su stoga detaljno propisani ZZTN-om. Ovi postupci uvijek se pokreću *ex post* po službenoj dužnosti, a široki krug osoba može podnijeti inicijativu za pokretanje postupka¹¹.

U izvješću za prethodnu 2020. godinu opisano je devet faza postupka, a sada ih je šest. Naime, zbog stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: ZID ZZTN) postupak je od 24. travnja 2021. godine nešto skraćen jer je ukinut institut Obavijesti o utvrđenom činjeničnom stanju. Ukidanjem Obavijesti o utvrđenom činjeničnom stanju osigurava se ekonomičnost i učinkovitost postupka, a pritom prava stranke na obranu u postupku nisu narušena niti smanjena. Naime, strankama se i dalje dostavlja Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku na koje imaju pravo dati svoje primjedbe i predložiti dodatne dokaze i svjedoke, održava se usmena rasprava, a osim toga temeljem članka 52. ZUP-a stranka ima pravo sudjelovati u ispitnom postupku sve do donošenja rješenja.

Radi stjecanja jasnije slike o ovim postupcima u nastavku dajemo sažeti opis **šest temeljnih faza postupka**:

(i) *Prva faza - prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu.* U slučaju da se provodi temeljem zaprimljene inicijative, ova faza u pravilu traje šest mjeseci, nakon utvrđenja stanja na mjerodavnom tržištu¹².

(ii) *Druga faza - donošenje zaključka o pokretanju postupka.* Ako AZTN ocijeni da inicijativa sadrži dostatne indicije za pokretanje upravnog (ispitnog) postupka, postupak se pokreće donošenjem zaključka o pokretanju postupka kojim se od stranaka traži dostava pisanih očitovanja i potrebne dokumentacije. Rok za dostavu ne smije biti kraći od osam niti dulji od 30 dana od dostave zaključka¹³. U toj fazi AZTN može provesti nenajavljene pretrage, provodi ekonomske i pravne analize i sve druge radnje potrebne za utvrđivanje relevantnih činjenica i okolnosti. Stoga od stranaka može tražiti dodatna očitovanja i informacije, za što im se također daje primjereni rok.

(iii) *Treća faza - Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.* AZTN je primjerak Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku koji ne sadrži poslovne tajne, obvezan dostaviti i podnositelju inicijative i svim osobama kojima je u postupku rješenjem priznao prava koja ima podnositelj inicijative (samo ako su to prethodno zatražili pisanim putem). U slučaju dostave Obavijesti tim drugim osobama, one imaju pravo dostaviti primjedbe na Obavijest u istom roku kao i stranke u postupku. Dostavom te Obavijesti stranci se osigurava pravo na obranu, budući da se u roku od mjesec dana od zaprimanja Obavijesti

¹¹ ZZTN; članak 37.

¹² ZZTN; članak 38. stavak 5.

¹³ ZZTN; članci 39. i 40.

stranka može u pisanom obliku izjasniti o svim preliminarno utvrđenim činjenicama i okolnostima, odnosno dostaviti svoje primjedbe, predložiti saslušanje dodatnih svjedoka i izvođenje dodatnih dokaza. Također, nakon dostave navedene Obavijesti, stranka ima pravo na uvid u spis predmeta. Međutim, nakon što joj je dostavljena Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, stranka više nema mogućnost AZTN-u predložiti preuzimanje obveza u obliku izvršenja određenih mjera i uvjeta te rokova u kojima će to učiniti kako bi se žurno otklonili negativni učinci njezinog postupanja ili propuštanja postupanja na tržišno natjecanje¹⁴.

(iv) *Četvrta faza - usmena rasprava.* Usmena rasprava se obvezno zakazuje u najkraćem mogućem roku po isteku roka za dostavljanje primjedbi na Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, a nakon što AZTN provede analizu dostavljenih primjedaba i očitovanja. Međutim, u nekim predmetima zbog složenosti materije o kojoj se odlučuje, AZTN može zakazati usmenu raspravu i prije donošenja Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, a obavezan je zakazati usmenu raspravu po isteku roka za dostavljanje primjedaba na Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, kao što je prethodno navedeno. Dakle, u tim slučajevima održavaju se dvije usmene rasprave.

(v) *Peta faza - Odluka Vijeća AZTN-a o povredi propisa i novčanoj kazni za utvrđenu povredu* ili ako ne utvrdi povredu, donosi odluku o obustavi postupka

(vi) *Šesta faza - donošenje rješenja.* AZTN u skladu s odlukama Vijeća, u roku 4 mjeseca od dana kada utvrdi sve činjenice relevantne za donošenje odluke odnosno najkasnije u roku od četiri mjeseca od zaključenja usmene rasprave¹⁵, donosi jedinstveno rješenje kojim utvrđuje povredu ZZTN-a i izriče novčanu kaznu za utvrđenu povredu.

AZTN je u konkretnim postupcima tijekom 2021. godine proveo **analizu 77 mjerodavna tržišta**, od toga 19 u predmetima utvrđivanja zabranjenih sporazuma poduzetnika, 20 u predmetima utvrđivanja zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika i 38 u predmetima ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika.

Među prioritetima AZTN-a i tijekom 2021. godine bilo je otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja utvrđenih odredbama ZZTN-a, kao što je **sklapanje zabranjenih sporazuma**, prije svega horizontalnih sporazuma između izravnih konkurenata (kartela) koji nanose najveću štetu gospodarstvu i potrošačima, stoga i predstavljaju najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

AZTN je u 2021. godini u području utvrđivanja **zabranjenih sporazuma** proveo prethodno **ispitivanje stanja na 19 mjerodavnih tržišta**, kako bi utvrdio ima li dostatnih indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti. **Riješio je ukupno 24 predmeta iz ovoga područja**, od toga **deset** upravnih predmeta i **14** neupravnih predmeta.

U skupini upravnih predmeta u dva predmeta je doneseno rješenje kojim se utvrđuje narušavanje tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma u smislu članka 8.

¹⁴ ZZTN; članak 48.

¹⁵ ZZTN; članak 57.

ZZTN-a i izriču novčane kazne za utvrđenu povredu. Od ta dva predmeta jedan¹⁶ se odnosio na zabranjeni horizontalni sporazum (kartel) između konkurenata, a jedan¹⁷ na zabranjeni vertikalni sporazum između poduzetnika koji nisu međusobni konkurenti, dok su u četiri predmeta donesena rješenja kojima se odbacuju inicijative jer ne postoje uvjeti za pokretanje postupka AZTN-a po službenoj dužnosti. U jednom predmetu je doneseno rješenje kojim se utvrđuje povreda zbog ne postupanja po zahtjevu AZTN-a¹⁸, a tri upravna predmeta su okončana očitovanjem AZTN-a.

Zlouporebe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu također ugrožavaju kompetitivnu strukturu tržišta i onemogućavaju konkurentima ulazak ili rast na tržištu. To se naročito odnosi na tzv. isključujuće oblike zlouporaba koje imaju za posljedicu smanjivanje tržišnog natjecanja. Stoga je AZTN i u 2021. godini nastavio svoje djelovanje u području utvrđivanja zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika.

Kao bi utvrdio postoje li indicije koje su dostatne za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporebe vladajućeg položaja po službenoj dužnosti, AZTN je tijekom 2021. godine proveo prethodno ispitivanje stanja na **20 mjerodavnih tržišta te riješio 17 predmeta iz ovoga područja**, od toga **devet** upravnih predmeta i **osam** neupravnih predmeta.

U jednom predmetu u kojem je postupak pokrenut i okončan prije stupanja na snagu ZID ZZTN-a, AZTN je utvrdio da poduzetnik nije narušio tržišno natjecanje jer nije utvrdio dokaze koji bi potvrdili indicije koje su bile razlog za pokretanje postupka, Naime, u to vrijeme još nije bilo moguće donijeti rješenje o obustavi postupka već samo rješenje da nije narušeno tržišno natjecanje. U drugom predmetu, u kojemu je postupak okončan nakon stupanja na snagu ZID ZZTN-a, AZTN nije utvrdio dokaze kojima bi potvrdio početne indicije koje su bile razlog za pokretanje postupka te je, stoga, doneseno rješenje o obustavi postupka. U sedam predmeta doneseno je rješenje o odbacivanju inicijative jer nije bilo uvjeta za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

Kada je riječ o **koncentracijama poduzetnika**, u pravilu je riječ o redovnom i uobičajenom procesu konsolidacije i restrukturiranja poduzetnika, a sve češće i cijelih industrija, kao odgovora na značajne promjene na mjerodavnim tržištima, s ciljem da se ostvare uštede i sinergije koje će novostvorenim ekonomskim entitetima omogućiti učinkovitije poslovanje. Za razliku od postupaka utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika ili utvrđivanja zlouporebe vladajućeg položaja na tržištu koje AZTN uvijek pokreće *ex post* i to po službenoj dužnosti, postupak ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracije poduzetnika provodi se *ex ante* temeljem prijave njezinih sudionika i to samo kada postoji obveza prijave AZTN-u¹⁹.

Naime, sudionici koncentracija koji **kumulativno** premašuju zakonom utvrđene pragove ekonomske veličine na svjetskom i hrvatskom tržištu iz članka 17. stavka 1. ZZTN-a, imaju

¹⁶ Rješenje AZTN protiv poduzetnika PRESEČKI GRUPA d.o.o., Krapina, RUDI-EXPRESS d.o.o., Mihovljani, Borisa Jambrošića, vlasnika obrta „JAMBROŠIĆ TOURS“, Mursko Središće i Željka Jakopića, vlasnika obrta AUTOBUSNI PRIJEVOZNIK „TURIST“, Sveti Martin na Muri, KLASA: UP/I 030-02/11-01/024 od 7. listopada 2021. godine.

¹⁷ AZTN protiv Spinnaker distribucija d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/2020-01/019 od 31. prosinca 2021. godine

¹⁸ ZZTN, članak 63.

¹⁹ ZZTN; članak 38. stavak 2.

obvezu **AZTN-u prijaviti namjeru provedbe koncentracije** te je ne smiju provesti sve dok AZTN ne ocjeni njezinu dopuštenost.

Zadatak AZTN-a je unaprijed procijeniti hoće li pozitivni učinci namjeravane provedbe koncentracije na strukturu tržišta i interese potrošača prevladati nad negativnim učincima koncentracije na tržišno natjecanje, prije svega zbog smanjenja broja konkurenata i povećane opasnosti od zabranjenih dogovora ili mogućeg jačanja postojećeg ili stvaranja novog vladajućeg položaja.

U području ocjene dopuštenosti koncentracija AZTN je tijekom 2021. godine analizirao **38 mjerodavnih tržišta u 35 predmeta**. Od 35 predmeta u radu u 2021. godini, riječ je o 13 predmeta ocjene dopuštenosti koncentracije i jednom predmetu praćenja mjera i uvjeta u za to predviđenim rokovima vezanim uz prethodno uvjetno dopuštenu koncentraciju te o 18 predmeta u kojima je AZTN davao odgovore na upite trećih. Tri predmeta ocjene koncentracije su ostala otvorena u 2021. godini, a odluke su donesene početkom 2022. godine.

Od 13 predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija, u šest predmeta ocjene dopuštenosti koncentracije su koncentracije ocjenjene dopuštenima na I. razini jer je bila riječ o koncentracijama koje ne dovode do značajnog učinka na tržišno natjecanje, niti se istima ne stvara novi, niti jača postojeći vladajući položaj poduzetnika. U sedam je predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija postupak okončan donošenjem rješenja kojim se odbacuje prijava koncentracije zbog nepostojanja uvjeta za vođenje postupka ocjene koncentracije.

U predmetu provedbe nadzora mjera i uvjeta iz ukupno tri ranija rješenja AZTN-a o uvjetno dopuštenoj koncentraciji na telekomunikacijskom tržištu koji je okončan u prosincu 2021. godine, provedeno je gotovo 700 radnji u postupku. Riječ je o izrazito složenom i stručno zahtjevnom procesu. Postupak nadzora mjera i uvjeta kod uvjetno dopuštenih koncentracija provodi se putem povjerenika za praćenje koji osigurava dodatni mehanizam kontrole i objektivnosti u praćenju i koji je institut preuzet iz poredbene prakse EK u području ocjene koncentracija.

U odnosu na navedeni predmet u postupku pronalaska potencijalnih kupaca OT-Optima Telekomom provedenom tijekom 2021. godine putem svjetski renomirane investicijske institucije, sve sukladno mjerama iz odluka AZTN-a, odabran je ponuditelj Telemach, čime je ispunjena svrha postupanja AZTN-a u sedam godina praćenja mjera i uvjeta, a to je stvaranje trećeg tržišnog takmaca na mjerodavnom tržištu fiksne telefonije²⁰, čime se jača tržišno natjecanje na telekomunikacijskom tržištu i ostvaruju se koristi za potrošače. Slijedom navedenog, očekuje se da će provedba predmetne koncentracije rezultirati pozitivnim učincima, koji primarno proizlaze iz činjenice da opstaje treći konkurent na tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži te da će nastati treći integrirani operator u pokretnoj i nepokretnoj mreži, koji će ponudom konvergentnih usluga biti u mogućnosti učinkovitije konkurirati postojećim vodećim operatorima. Stvaranjem trećeg, potpuno integriranog takmaca u sektoru elektroničkih komunikacija, ukazuje se na potencijalne učinkovitosti koje proizlaze iz sposobnosti integriranih operatora pokretne i nepokretne mreže

²⁰ Potvrda (obavijest) o dopuštenosti koncentracije Telemach Hrvatska d.o.o., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/2021-02/011, od 21. prosinca 2021. godine.

da nude konvergentne proizvode, te na taj način pruže protutežu već postojećim takmacima na tržištu, a u konačnici ponude i bolje uvjete za krajnje korisnike odnosno koristi za potrošače.

Zabranjenom u 2021. nije ocijenjena niti jedna koncentracija.

Nadalje, AZTN je u 2021. godini od EK zaprimio 421 notifikaciju koncentracija poduzetnika. U tim je predmetima trebalo provjeriti imaju li konkretne koncentracije, iako su prijavljene EK, učinak i na hrvatsko tržište. Također, u tom se postupku u okviru Europske mreže za tržišno natjecanje (u daljnjem tekstu: ECN), određuje koje je tijelo najprikladnije za vođenje postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Drugim riječima, riječ je o obvezi EK da tijelima nadležnim za tržišno natjecanje svih država članica EU-a dostavlja prijave namjere provedbe koncentracija poduzetnika koje se moraju prijaviti EK budući da imaju europsku dimenziju. U pravilu je riječ o koncentracijama koje imaju učinke u najmanje tri države članice.

U ostale značajne aktivnosti AZTN-a spadaju **sektorska istraživanja tržišta** koja se provode u cilju boljeg razumijevanja strukture i odnosa na pojedinim tržištima. Riječ je o pravno-ekonomskim analizama pojedinih tržišta, odnosa na njima, načina njihovog funkcioniranja, eventualnih zapreka pristupu tržištu, te analizi regulatornog okvira za pojedine djelatnosti, što su osnovni preduvjeti za učinkovitu provedbu propisa iz nadležnosti AZTN-a. Sektorsko istraživanje nekog tržišta često rezultira otkrivanjem indicija za pokretanje postupka.

Tako je AZTN u 2021. godini, osim prethodno spomenutog velikog broja mjerodavnih tržišta (77), koja je istraživao u konkretnim postupcima, proveo i tri opsežna sektorska istraživanja tržišta. Riječ je o tržištu trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo²¹, tržištu osiguranja²² i tržištu tiska²³.

Značajne aktivnosti AZTN-a i u ovoj izvještajnoj godini bile su usmjerene na promicanje prava i politike tržišnog natjecanja, odnosno na jačanje kulture tržišnog natjecanja, podizanja razine svijesti o značaju tržišnog natjecanja za gospodarstvo i potrošače osobito u smislu stvaranja ukupnog institucionalnog i gospodarskog okruženja kojim se potiče ulazak poduzetnika na tržište, i uklanjanja faktičkih i administrativnih zapreka razvoju tržišnog natjecanja.

Naime, AZTN osim provedbe propisa iz svoje nadležnosti kroz vođenje upravnih postupaka, ima još jednu jednako važnu ulogu. Riječ je o aktivnom **promicanju prava, politike i kulture tržišnog natjecanja**. Izuzetno važan alat u tom području je ovlast AZTN-a da daje stručna mišljenja na nacрте prijedloga zakona i drugih propisa, odnosno na važeće zakone i druge propise, odnosno mišljenja o njihovoj sukladnosti sa ZZTN-om i o drugim pitanjima koja mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje. Aktivnostima promicanja prava i politike tržišnog natjecanja nadopunjava se i dodatno osnažuje primarna aktivnost provedbe zakona.

²¹ Objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a (<https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Prikaz-tr%C5%BEl%C5%A1ta-trgovine-na-malo-mje%C5%A1ovitom-robom-prete%C5%BEno-hranom-pi%C4%87ima-i-higijenskim-proizvodima-za-doma%C4%87instvo-u-Republici-Hrvatskoj-u-2020.-godini.pdf>)

²² Objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a (<https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Prikaz-istrazivanja-trzista-osiguranja-u-RH-u-2020.pdf>).

²³ Objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a (<https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Prikaz-istrazivanja-trzista-osiguranja-u-RH-u-2020.pdf>)

U 2021. godini u AZTN-u je iz područja promicanja prava i politike tržišnog natjecanja riješeno **68 predmeta**, od toga broja bilo je **16 mišljenja na zakone i 52 očitovanja**.

Tijekom 2020. godine i početkom 2021. godine, rad AZTN-a je obilježila značajna i intenzivna suradnja s Ministarstvom gospodarstva i održivog razvoja, s kojim se u okviru radne skupine, koju je temeljem ovlasti tog ministarstva AZTN osnovao i koordinirao njezinim radom, radilo na izradi Nacrta prijedloga ZID ZZTN-a, koji je 21. siječnja 2021. godine usvojen od strane Vlade RH te je kao takav upućen u proceduru donošenja u Hrvatski sabor. **ZID ZZTN** („Narodne novine“, broj 41/2021.) stupio je na snagu 24. travnja 2021. godine. Umjesto donošenja novoga ZZTN-a, donesen je ZID ZZTN budući da zbog pravnog načela zabrane retroaktivne primjene zakona, AZTN kao tijelo nadležno za njegovu provedbu u slučaju donošenja novoga ZZTN-a ne bi imao zakonsku osnovu, odnosno mogućnost pokrenuti i voditi postupak protiv poduzetnika koji su teško narušili tržišno natjecanje, primjerice sklapanjem zabranjenih horizontalnih sporazuma (kartela) prije stupanja na snagu novoga zakona. Naime, kako je napomenuto, karteli predstavljaju jednu od najtežih povreda prava tržišnog natjecanja, koji se u pravilu otkrivaju tri do pet godina od njihovog sklapanja, pa bi takve povrede zakona ostale u velikom dijelu neprocesuirane i nesankcionirane.

ZID ZZTN-om se u nacionalno zakonodavstvo preuzela Direktiva (EU) 2019/1 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. godine o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitiju provedbu pravila o tržišnom natjecanju i osiguravanju pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta (u daljnjem tekstu: Direktiva ECN+), koju su države članice trebale preuzeti u svoja zakonodavstva do 4. veljače 2021. godine²⁴. Međutim, zbog okolnosti vezanih uz pandemiju, većina država je zakasnila s preuzimanjem navedene Direktive, dok je RH među prvima uskladila svoj zakon i preuzela Direktivu ECN+, iako je također kasnila više od dva mjeseca s njegovim donošenjem.

Svrha koju Direktiva ECN+ treba ostvariti je osigurati neovisnost tijela nadležnih za tržišno natjecanje država članica EU-a, dostatne resurse za provedbu njihovih ovlasti, minimalne ovlasti koje ta tijela moraju imati te mogućnost izricanja novčanih kazni i dnevnih novčanih kazni za utvrđene povrede, a sve u cilju ujednačene i učinkovite primjene članka 101. i 102. UFEU-a.

U skladu s navedenim, AZTN se ZID ZZTN-om statusno određuje kao opće, nacionalno regulatorno tijelo nadležno za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima. Na taj način usklađen je pravni status AZTN-a sa sadržajem poslova koje AZTN stvarno obavlja. Pravni položaj, neovisnost, ustrojstvo i resursi AZTN-a usklađeni su s Direktivom ECN+ pa se time osigurava institucionalna, financijska i operativna neovisnost AZTN-a. Također, AZTN će se upisati u sudski registar kao javna ustanova.

²⁴ SL L 11, 14.1. 2019. Direktiva je stupila je na snagu 4. veljače 2019. godine. Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom do 4. veljače 2021. godine.

Također se uvode nove ovlasti koje AZTN mora u skladu s Direktivom ECN+ imati, među ostalima ovlast izricanja dnevnih novčanih kazni za utvrđene povrede, a sve u cilju ujednačene i učinkovite primjene članaka 101. i 102. UFEU.

ZID ZZTN-om definiraju se temeljni pojmovi koji se često koriste, primjerice: „kartel“, „tajni kartel“, „pokajnički program“, „izjava poduzetnika pokajnika“, „tijelo podnositelj zahtjeva“, „tijelo primatelj zahtjeva“, a posebno se u definiciji poduzetnika uređuje kako se poduzetnikom smatra i udruženje poduzetnika te se uređuje pojam „poduzetnici u postupcima ocjene koncentracija“.

Nadalje, ZID ZZTN-om uvode se novi pravni instituti, primjerice: „Obvezni razgovori“, „Dnevne novčane kazne“, „Jedinstveni instrument“, „Nagodbe u postupcima utvrđivanja kartela“, a dodatno se razrađuje pravni institut „Uvid u izjave pokajnika i prijedloge za nagodbu“. Posebno se propisuje izricanje novčane kazne u slučaju kada je povredu počinilo udruženje poduzetnika.

AZTN je za utvrđene povrede ZZTN-a u 2021. godini prekršiteljima izrekao novčane kazne u ukupnom iznosu od 1.391.000,00 kuna.

Vezano uz sudsku zaštitu protiv odluka AZTN-a u području tržišnog natjecanja, žalba nije dopuštena, ali nezadovoljna stranka može tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: VUSRH). VUSRH o tužbi protiv odluke AZTN-a odlučuje u vijeću od tri suca.

U ovoj izvještajnoj godini, **VUSRH je donio šest odluka kojima je odbio sve tužbene zahtjeve tužitelja i u cijelosti potvrdio odluke AZTN-a.**

U provedbi drugog zakona za koji je AZTN nadležan, ZNTP-a, **u području utvrđivanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi** tijekom 2021. godine, AZTN je riješio ukupno **69** predmeta, od toga **deset** upravnih i **60** neupravnih predmeta.

AZTN je za utvrđene povrede ZNTP-a u 2021. godini prekršiteljima izrekao novčane kazne u ukupnom iznosu od 1.610.000,00 kuna.

AZTN je u 2021. **okončao deset upravnih postupaka s devet rješenja jer su neki upravni postupci spojeni u jedan.** Od tih devet rješenja AZTN je u pet rješenja utvrdio da je stranka u postupku, iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu, svojim dobavljačima nametnula nepoštene trgovačke prakse te joj je za utvrđene povrede izrekao novčane kazne²⁵, dok je u četiri predmeta, rješenjem postupak obustavljen²⁶.

Povod za pokretanje sedam upravnih postupaka bila su saznanja do kojih je AZTN došao iz anonimnih predstavlki, dok su preostali postupci pokrenuti kao rezultat utvrđenja postojanja

²⁵AZTN protiv KOKA d.d., Varaždin, KLASA: UP/I 034-03/18-04/012, od 21. svibnja 2021. godine; AZTN protiv AGRO GOLD d.o.o., Opuzen, KLASA: UP/I 034-03/18-04/024, od 29. srpnja 2021. godine; AZTN protiv SPAR HRVATSKA d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-04/002, od 11. srpnja 2021. godine; AZTN protiv Moslavina voće d.o.o., Dugo Selo, KLASA: UP/I 034-03/18-04/025, od 30. prosinca 2021. godine.

²⁶ AZTN protiv KUPOVINA d.o.o., Split, KLASA: UP/I 034-03/21-04/001, od 7. prosinca 2021. godine; AZTN protiv FRAGARIA NERETVA d.o.o., Opuzen, KLASA: UP/I 034-03/19-04/006, od 30. prosinca 2021. godine; AZTN protiv NTL d.o.o., Sesvete, KLASA: UP/I 034-03/18-04/002, od 31. prosinca 2021. godine; AZTN protiv PPK Valpovo d.o.o., Valpovo, KLASA: UP/I 034-03/18-04/020, od 31. prosinca 2021. godine.

indicija u okviru istraživanja stanja na tržištu koja je AZTN proveo, odnosno analizom dokumentacije pribavljene u skladu s člankom 17. stavkom 1. ZNTP-a koji uređuje ovlast za prikupljanje podataka.

Postupak predviđen ZNTP-om je složen postupak koji zahtijeva multidisciplinarni pristup svakom pojedinom predmetu te ispitivanje svih relevantnih činjenica i okolnosti bitnih za donošenje odluke u tom predmetu. Njegovo trajanje ovisi ne samo o količini i složenosti podatka i dokumentacije koja je predmetom analize i obrade pred AZTN-om, već i o samoj aktivnosti stranke te njezinoj suradnji s AZTN-om i spremnosti da samoinicijativno ispravi svoje postupanje koje je rezultiralo nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

Službene osobe iz stručne službe AZTN-a ovlaštene su za vođenje postupka primjenom ZNTP-a. Riječ je o pravnicima s položenim pravosudnim ispitom i najmanje četiri godine iskustva na pravnim poslovima nakon položenog pravosudnog ispita. U postupku sudjeluju stručnjaci ekonomisti u dijelu koji se odnosi na ekonomska pitanja iz pojedinog predmeta.

Iako je **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom**²⁷ (u daljnjem tekstu: **ZID ZNTP**)²⁸ stupio na snagu 1. rujna 2021. godine, njegova puna primjena započinje od 1. ožujka 2022. godine. ZID ZNTP-om preuzela se Direktiva (EU) 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima (u daljnjem tekstu: Direktiva (EU) br. 2019/633), koja prvi put na razini EU-a uređuje područje nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom. Svi upravni postupci koje je AZTN započeo prije 1. rujna 2021. godine okončani su temeljem do tada važećeg ZNTP-a iz 2017. godine. Stoga se u ovom izvješću koristi terminologija iz oba zakona, primjerice upravno-kaznene mjere ili novčane kazne. U godišnjem izvješću za 2020. godinu opisani su dijelovi postupka predviđenog ZNTP-om iz 2017. godine.

ZID ZNTP ima za cilj da se jasnijim određivanjem nepoštenih trgovačkih praksi, dodjelom širih postupovnih ovlasti AZTN-u kao nadležnom provedbenom tijelu te institucionalnim povezivanjem i osnaživanjem na europskoj razini svih provedbenih tijela država članica EU-a i EK, utječe na ispravljanje prisutnih poremećaja u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima.

Budući da je **ZID ZNTP** stupio na snagu u ovoj izvještajnoj godini, u nastavku obrazlažemo dijelove postupka u smislu tog zakona. Najznačajnija razlika u postupku je da AZTN više ne donosi Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju, budući da se utvrđeno činjenično stanje može konačno utvrditi samo rješenjem AZTN-a kojim se rješava pojedina upravna stvar, već donosi Obavijest o preliminarno utvrđenom činjeničnom stanju. Taj dio postupka ZID ZNTP-om se prilagođava odredbama Direktive (EU) br. 2019/633 kojima se zahtijeva potpuno poštivanje prava na obranu stranke u postupku u skladu s općim načelima prava EU i Povelje Europske unije o temeljnim pravima. Još jedna novost je da je ukinuta glavna rasprava i sada se u skladu sa ZID ZNTP-om i ZUP-om održava samo usmena rasprava i uvode se nenajavljene kontrole.

²⁷ „Narodne novine“, broj 52/21. od 14. svibnja 2021., stupa na snagu 1. rujna 2021. godine.

²⁸ „Narodne novine“, broj 52/21. od 14. svibnja 2021., stupa na snagu 1. rujna 2021. godine.

Postupak predviđen ZID ZNTP-om se može podijeliti u pet dijelova:

(i) Pokretanje upravnog postupka

Upravni postupak utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage kupca u odnosu na njegove dobavljače nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pokreće se po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke.

AZTN, ne samo u okviru upravnog postupka, već i zvan njega, ima ovlasti pisanim putem zahtijevati od stranaka u postupku i drugih pravnih ili fizičkih osoba koje nemaju položaj stranke u postupku, zadruga, strukovnih ili gospodarskih interesnih udruga ili udruženja i komora sve potrebne obavijesti, u obliku pisanih očitovanja te dostavu na uvid ugovora i drugih potrebnih podataka i dokumentacije. Taj instrument upotrebljava se i u postupcima istraživanja stanja na tržištu poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, koji za cilj imaju provjeru jesu li adresati zakona uskladili svoje poslovanje s njegovim odredbama, odnosno jesu li uskladili ugovore i njihovu provedbu s odredbama zakona, te primjenjuju li prakse koje se u smislu zakona smatraju nepoštenima.

U situacijama kada prilikom takvih ispitivanja AZTN utvrdi da postoje indicije da je pojedini kupac povrijedio odredbe zakona, pokreće upravni postupak po službenoj dužnosti radi zaštite javnoga interesa.

Pored iznesenoga, pri ocjeni o postojanju razloga za pokretanje postupka po službenoj dužnosti, AZTN uzima u obzir predstavke, odnosno druge obavijesti koje upućuju na potrebu zaštite javnoga interesa pa čak i anonimne kada je to moguće.

Upravni postupak po službenoj dužnosti AZTN pokreće na temelju obavijesti koju dostavlja stranci u postupku.

U situacijama kada se upravni postupak utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage kupca u odnosu na njegove dobavljače nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pokreće na zahtjev stranke, postupak se smatra pokrenutim u trenutku predaje urednog zahtjeva stranke AZTN-u.

U dosadašnjoj praksi primjene ZNTP-a još nije bilo situacija da je upravni postupak pokrenut na zahtjev stranke. Naime, i dalje je prisutan strah dobavljača da će zbog njegove aktivnosti u postupku protiv njegovog kupca, odnosno trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača, ugroziti poslovanje ne samo s tim kupcem, odnosno trgovcem, otkupljivačem i/ili prerađivačem, već i s drugim kupcima.

(ii) Ispitni postupak

U prvom stadiju postupka utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi, AZTN, na temelju ovlasti iz zakona, od stranaka u postupku i drugih pravnih ili fizičkih osoba koje nemaju položaj stranke u postupku, zadruga, strukovnih ili gospodarskih interesnih udruga ili udruženja i komora, prikuplja pisane obavijesti, podatke i dokumente.

Pored iznesenoga, AZTN utvrđuje činjenično stanje svim sredstvima prikladnim za dokazivanje te u tu svrhu može saslušati svjedoke, pribaviti nalaz i mišljenje vještaka i obaviti

očivid. U situacijama kada su ispunjene pretpostavke iz ZUP-a, a osobito kada AZTN ocijeni da je to korisno za rješavanje upravne stvari, može održati usmenu raspravu.

Usmena rasprava u ovom stadiju postupka u pravilu će se održati uvijek kada je riječ o iznimno složenim postupcima, a kako su postupci utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage vrlo složeni i zahtijevaju multidisciplinarni pristup, realno se može očekivati da će AZTN, prilikom vođena ispitnog (upravnog) postupka, posegnuti i za tim instrumentom.

Budući da je još uvijek prisutna zadržka dobavljača ili drugih podnositelja predstavki da će podnošenjem predstavki ili zahtjeva za pokretanje postupaka biti izloženi komercijalnoj odmazdi, ne samo njihovih, već i drugih kupaca, ZID ZNTP-om je sada i izriekom predviđeno da AZTN odlučuje o zahtjevu podnositelja predstavke ili druge obavijesti za zaštitu njegovog identiteta, kao i o zaštiti svih ostalih informacija za koje se smatra da bi njihovo otkrivanje bilo štetno za njegove interese ili za interese drugih dobavljača. Pritom treba ukazati na to da je AZTN i do sada štiti identitet osobe koja bi zatražila takvu zaštitu. Osim toga, kada je to god moguće, AZTN ispituje postojanje indicija za pokretanje upravnog postupka i u povodu zaprimljenih anonimnih predstavki.

(iii) Preliminarno utvrđivanje činjenica i okolnosti

U postupkovnom dijelu zakona modificiran je dio koji se odnosi na postupanje AZTN-a, na način da AZTN više ne donosi Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju, budući da se utvrđeno činjenično stanje može konačno utvrditi samo rješenjem AZTN-a kojim se rješava pojedina upravna stvar, već donosi Obavijest o preliminarno utvrđenom činjeničnom stanju. Taj dio postupka ZID ZNTP-om se podvodi i prilagođava odredbama Direktive (EU) br. 2019/633 kojima se zahtijeva potpuno poštivanje prava na obranu stranke u postupku u skladu s općim načelima prava EU i Povelje Europske unije o temeljnim pravima te stvarnoj naravi upravnog postupka, terminološki i suštinski. U tom smislu, stranka protiv koje se vodi postupak, moći će se pisano izjašnjavati o preliminarno utvrđenom činjeničnom stanju,

Dakle, na temelju rezultata provedenog ispitnog postupka, a nakon preliminarno utvrđenih činjenica i okolnosti u ispitnom postupku, i nakon što AZTN preliminarno utvrdi da je stranka u postupku iskoristila značajnu pregovaračku snagu nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi svom dobavljaču, odnosno povrijedila odredbe zakona, AZTN stranci dostavlja Obavijest o preliminarno utvrđenom činjeničnom stanju u konkretnom predmetu i obavještava je o sadržaju odluke AZTN-a donesene na temelju preliminarno utvrđenog činjeničnog stanja.

Uz Obavijest o preliminarno utvrđenom činjeničnom stanju AZTN stranci dostavlja i poziv na usmenu raspravu koja se zakazuje nakon isteka roka za dostavu pisanog izjašnjavanja stranke o svim okolnostima i činjenicama iznesenim u postupku.

(iv) Usmena rasprava

Dosadašnju glavnu raspravu u smislu ZNTP-a, kao stadija postupka u kojem je stranci bila dana mogućnost za davanje obrane, odnosno izvođenja dokaza radi utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere te utvrđivanja olakotnih i otegotnih okolnosti, kao kriterija za utvrđivanje upravno-kaznene mjere, zamijenila je usmena rasprava.

Naime, nakon isteka roka za dostavu pisanog izjašnjavanja stranke, AZTN će održati usmenu raspravu, kao sada obvezan stadij u novouređenom postupka, koja će se određivati u skladu

s odredbama ZID ZNTP-a i općeg propisa o upravnom postupku, a na kojoj će stranka moći iznositi svoje izjašnjavanje, odnosno na kojoj će se izvoditi dokazi radi utvrđivanja povrede te utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje novčane kazne, odnosno olakotnih i otegotnih okolnosti kao kriterija za određivanje visine novčane kazne propisane odredbama ZID ZNTP-a.

(v) Odlučivanje AZTN-a o tome je li povrijeđen zakon

Po okončanju usmene rasprave, AZTN u na temelju utvrđenog činjeničnog stanja odlučuje o tome je li povrijeđen zakon, a u slučaju da utvrdi povredu, odlučuje i o postojanju uvjeta za izricanje novčane kazne, određuje njezinu visinu, kao i rokove i način njezina izvršenja. U tom slučaju, AZTN okončava postupak donošenjem jedinstvenog rješenja.

Kad AZTN utvrdi da više ne postoje zakonske pretpostavke za daljnje vođenje postupka pokrenutog po službenoj dužnosti, rješenjem obustavlja postupak.

Protiv rješenja AZTN-a u području utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom. U drugom stupnju nadležan je VUSRH. Tužba ne zadržava izvršenje rješenja, osim u dijelu novčane kazne. Tužba protiv rješenja AZTN-a radi odlučivanja o postupovnim pitanjima ne zaustavlja tijek postupka. ZNTP-om je propisano da su svi sporovi pokrenuti pred upravnim sudom žurni.

Povodom tužbi podnesenih protiv rješenja AZTN-a kojima su utvrđene nepoštene trgovačke prakse trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača i izrečene upravno-kaznene mjere u smislu ZNTP-a iz 2017. godine, nadležni su upravni sudovi u 2021. godini donijeli četiri presude, od kojih je u tri presude odbijen tužbeni zahtjev tužitelja za poništenje rješenja AZTN-a, kao i zahtjevi za naknadu troškova upravnog spora, dok je jednom presudom poništeno rješenje AZTN-a i naloženo donošenje nove odluke²⁹. AZTN je u cijelosti postupio po nalogu Upravnog suda u Zagrebu te je okončao upravni postupak donošenjem novog rješenja od 25. studenoga 2021. godine, kojim je utvrdio da je trgovac iskoristio svoju značajnu pregovaračku snagu nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u odnosu na tri dobavljača. AZTN je uzimajući u obzir težinu, opseg, vrijeme trajanja i posljedice povrede za dobavljača te utvrđene olakotne okolnosti, izrekao trgovcu kaznu u visini od 400 tisuća kuna.

Također, u jednom od upravnih sporova, nadležni je upravni sud donio je rješenje kojim je tužba tužitelja odbačena kao nepravodobna.

VUSRH je u 2021. godini donio tri presude kojima je odbio žalbe tužitelja i potvrdio presude prvostupanjskih sudova, u kojima su u svima odbijeni tužbeni zahtjevi tužitelja za poništenje rješenja AZTN-a o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama. Time su rješenja AZTN postala pravomoćna, a stranke su odmah po pravomoćnosti uplatile izrečene novčane kazne u državni proračun RH zajedno sa zateznim zakonskim kamatama.

Još jedan bitan segment poslovanja AZTN-a tijekom proteklog razdoblja bila je i **međunarodna suradnja.**

²⁹ AZTN protiv LIDL HRVATSKA d.o.o. k.d., Velika Gorica, KLASA: UP/I 034-03/2018-04/015 od 25. studenoga 2021. godine.

U 2021. godini međunarodne aktivnosti odvijale su se kako kroz multilateralne oblike suradnje, tako i kroz bilateralne kontakte s nadležnim tijelima u EU i izvan njega. Ipak, zbog nastavka izvanrednih okolnosti uslijed pandemije, u prošloj su godini izostali uobičajeni bilateralni susreti kojima AZTN započinje ili jača suradnju s pojedinim tijelima te su svi kontakti ostvarivani virtualnim putem. Isto je vrijedilo i za multilateralne forume suradnje u kojima je AZTN nastavio svoju aktivnu prisutnost.

Unatoč izvanrednim okolnostima koje i dalje traju zbog pandemije, EK je nastavila s održavanjem virtualnih (on-line) sastanaka. Iz statističkih podataka, vidljiv je kontinuitet broja održanih sastanaka, kao i sudjelovanja predstavnika AZTN-a na sastancima radnih skupina i podskupina ECN-a, savjetodavnih odbora te radne skupine Vijeća EU-a.

Nastavlja se trend velikog broja upita koje si agencije međusobno postavljaju kroz mrežu ECN2. AZTN je zaprimio i odgovorio na 60 zahtjeva za dostavu informacija (što prosječno iznosi 2,5 upućena zahtjeva po državni članici) te uputio dva zahtjeva prema ostalim državama članicama. AZTN se i na ovaj način pokazuje kao promicatelj aktivne suradnje među državama članicama. U razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2021. godine na sastancima radnih skupina, podskupina te savjetodavnih odbora, ukupno 28 puta, sudjelovalo je 17 predstavnika AZTN-a (od 36 održanih sastanaka, a svi sastanci održani su virtualno). U godinu dana od EK je zaprimljena i riješena 421 notifikacija koncentracija.

OECD je u 2021. godini, uslijed pandemije COVID-19, poput drugih međunarodnih organizacija, nastavio svoje djelovanje i redovne sastanke organizirao virtualnim putem. Suradnja AZTN-a s OECD-om se odvija dva puta godišnje, u Odboru za tržišno natjecanje, gdje AZTN ostvaruje status sudionika od lipnja 2016. godine te jednom godišnje u Globalnom forumu za tržišno natjecanje, gdje je sudjelovanje otvoreno svim svjetskim jurisdikcijama, bez obzira na članstvo države u OECD-u. Sastanci Odbora strukturirani su kroz niz okruglih stolova i rasprava, na temelju pisanih i usmenih priloga sudionika, a u 2021. godini obuhvatili su sljedeće teme: trgovina, razvoj i tržišno natjecanje, ekonomska analiza u postupcima zlouporabe vladajućeg položaja, promicanje tržišne neutralnosti, ocjena tržišne snage, izazovi digitalnih tržišta. Neizbježna tema bila je i tržišno natjecanje u vrijeme bolesti COVID-19, a u okviru rada Odbora za tržišno natjecanje teme pisanim prilogom sudjelovala je i predsjednica Vijeća, dr. sc. Mirta Kapural na temu programa usklađenosti u tržišnom natjecanju (*Competition Compliance Programs*). Djelatnici AZTN-a su također sudjelovali na virtualnom „Otvorenom danu tržišnog natjecanja“ koji je održan u veljači 2021. godine.

U organizaciji OECD-ovog Regionalnog centra za tržišno natjecanje (RCC) u Budimpešti provedeno je nekoliko redovnih seminara (u virtualnom formatu) na kojima su sudjelovale stručne službe AZTN-a. Teme seminara bile su: manipuliranje ponudama na javnim natječajima (*Bid Rigging*), istraživanje tržišta, zlouporaba vladajućeg položaja, tržišno natjecanje i prava intelektualnog vlasništva, provedba djelotvornih istražnih postupaka.

U okviru radne skupine za tržišno natjecanje, tijekom 2021. godine održana su ukupno **32 sastanka** na temu donošenja **Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o pravednim tržištima neograničenog tržišnog natjecanja u digitalnom sektoru** (*Digital Markets Act, DMA*). Odbor za gospodarstvo Hrvatskoga sabora je na svojoj sjednici održanoj 3. ožujka 2021. godine razmotrio i podržao stajalište RH o prijedlogu Akta o digitalnim tržištima. Budući da se navedeni Akt bavi potpuno novom materijom i donosi novine u području zaštite tržišnog natjecanja i gospodarskog poslovanja općenito, AZTN je u ožujku 2021. oformio neformalnu

radnu skupinu smatrajući da je važno već od samog početka uključiti sve relevantne dionike u RH u dugotrajan i zahtjevan rad na prijedlogu navedenog Akta.

Prijedlogom ovog Akta nastoje se riješiti negativne posljedice koje proizlaze iz određenog postupanja platformi koje djeluju kao digitalni nadzornici pristupa jedinstvenom tržištu. Riječ je o platformama koje imaju znatan utjecaj na unutarnje tržište, koje poslovnim korisnicima služe kao važna točka pristupa klijentima te koje imaju, ili se može predvidjeti da će imati, čvrst i trajan položaj na tržištu.

Osim rada na Aktu o digitalnim tržištima, AZTN se aktivno uključio i u radnu skupinu pod vodstvom Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, posvećenu radu na Aktu o digitalnim uslugama (*Digital Services Act, DSA*). Akt o digitalnim uslugama i Akt o digitalnim tržištima europski su odgovor na postupak temeljitog promišljanja koji su zadnjih godina provodile EK, države članice EU-a i mnoge druge jurisdikcije kako bi bolje razumjele učinke digitalizacije, a posebno internetskih platformi, na temeljna prava, tržišno natjecanje te općenito na naša društva i gospodarstva.

AZTN kroz različite komunikacijske kanale posebnu pozornost posvećuje javnosti i transparentnosti svoga rada. **Aktivno promicanje prava i politike tržišnog natjecanja** provodi se putem edukacija poduzetnika i potrošača te kroz transparentnu i otvorenu komunikaciju s javnosti. Na isti je način AZTN angažiran na edukaciji u području zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom i upoznavanju adresata s propisima iz tog područja.

Tijekom 2021. godine djelatnici AZTN-a su bili aktivni u promicanju prava i politike tržišnog natjecanja te su održali više stručnih predavanja.

Edukacija, u pravilu, uz praktične primjere obuhvaća temeljne pojmove tržišnog natjecanja, rad AZTN-a i suradnju s EK, zabranjene sporazume poduzetnika, zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika, koncentracije poduzetnika te promicanje prava i politike tržišnog natjecanja. Ujedno se edukacija često usmjerava na sve aktualnosti i novine u razvoju prava tržišnog natjecanja. Na taj način se komunikacija AZTN-a s opće, produbljuje na stručnu i kvalificiranu javnost, prije svega poduzetnike, sudstvo, odvjetništvo i akademsku javnost. Djelatnici AZTN-a su tijekom 2021. godine objavili i nekoliko stručnih članaka vezanih uz izmjene ZZTN-a i predmet kartela ortodonata.

AZTN primjenjuje i poštuje transparentnost, neovisnost, nepristranost i profesionalnost u komunikaciji prema strankama i javnosti. Sukladno usvojenoj i javno dostupnoj **Komunikacijskoj strategiji**³⁰, AZTN na svojoj mrežnoj stranici objavljuje svoje odluke, mišljenja i godišnja izvješća o radu, kao i stručne članke, priopćenja za javnost i medije o pokrenutim postupcima i donesenim odlukama i praksi AZTN-a. Ovlašteni predstavnici AZTN-a nastupaju u medijima te imaju kontakte s novinarima, a AZTN izdaje publikacije i edukativne brošure te redovito sudjeluje u svojstvu sudionika ili predavača na seminarima i konferencijama o specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi. Sva priopćenja, zakonodavni okvir i sažeci odluka AZTN-a prevode se na engleski jezik i objavljuju na internetskoj stranici AZTN-a.

³⁰Dokument objavljen i dostupan na mrežnoj stranici AZTN-a, na poveznici: http://www.aztn.hr/uploads/documents/o_nama/programi_rada/Komunikacijska_strategija_2014.pdf

Tijekom 2021. godine, AZTN je objavio 51 odluku, odgovorio je na 20 novinarskih upita i na 24 upita stranaka te su objavljena 52 priopćenja za javnost. Objavljeno je **deset mjesečnih informativnih biltena AZTN-a u elektroničkom obliku - AZTN info**³¹, koji donose detaljnije informacije o odlukama i drugim aktivnostima AZTN-a i njegovih stručnjaka te izvještavaju o najvažnijim odlukama i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike tržišnog natjecanja u EU i svijetu.

Kada je riječ o sudskoj zaštiti bitno je naglasiti kako isključivo stručnjaci AZTN-a, pravnici s položenim pravosudnim ispitom i najmanje četiri godine staža nakon položenog pravosudnog ispita, zastupaju AZTN pred sudovima u postupcima koji se vode protiv odluka AZTN-a. Naime, AZTN ne koristi odvjetničke usluge pa je i zastupanje AZTN-a pred sudovima dodatan zahtjevan posao koji uspješno obavljaju pravni stručnjaci AZTN-a.

Sve aktivnosti AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja i utvrđivanja zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi u 2021. godini realizirane su s nešto manjim brojem zaposlenih u odnosu na ranije razdoblje. Konkretno, AZTN je u 2021. godini zapošljavao **49 djelatnika**, tri djelatnika manje nego u prethodnoj 2020. godini. Od tog broja, jednoj je radnici odobren neplaćeni dopust u trajanju od 1. kolovoza do 31. prosinca 2021. godine u svrhu školovanja u inozemstvu.

Nažalost, i u ovoj izvještajnoj godini nastavlja se odljev stručnog kadra, budući da je riječ o visoko obrazovanim zaposlenicima sa specifičnim kompetencijama i iskustvom koji su rijetki i stoga veoma traženi na tržištu rada od strane poduzetnika u privatnom sektoru koji im mogu ponuditi znatno bolje financijske i druge materijalne uvjete. Dodatni izazov za AZTN predstavlja i stručna edukacija i osposobljavanje novozaposlenih, koja zbog složenosti poslova zna potrajati određeno vrijeme do njihove potpune samostalnosti u radu.

Zaključno, AZTN je u 2021. godini zaprimio 17 zahtjeva za pristup informacijama, od čega su tri zahtjeva ustupljena na postupanje nadležnim tijelima, dok su svi ostali zahtjevi riješeni u roku te su odluke o zaprimljenim zahtjevima dostavljene podnositeljima zahtjeva. Izvješće o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama za 2021. godinu je dostavljeno Povjereniku za informiranje te objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

³¹ Mrežna stranica AZTN-a na poveznici <http://www.aztn.hr/aztn-info/>.

2. Provedba Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (ZZTN)

Zakonodavni okvir u području zaštite tržišnog natjecanja u izvještajnoj 2021. godini čine Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 79/09.) koji je stupio na snagu 1. listopada 2010. godine, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 80/13.), koji je stupio na snagu 1. srpnja 2013., na dan ulaska RH u EU, te Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 41/21.), koji je stupio na snagu 24. travnja 2021. godine.

Provedbene propise za primjenu navedenih zakona u izvještajnoj 2021. godini čini **deset uredbi koje je Vlada RH donijela na prijedlog AZTN-a**. To su:

- Uredba o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta³²,
- Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika³³,
- Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika³⁴,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije³⁵,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila³⁶,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa³⁷,
- Uredba o sporazumima male vrijednosti³⁸,
- Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika³⁹,
- Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere⁴⁰ i
- Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjeње upravno-kaznene mjere⁴¹.

U primjeni hrvatskih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, AZTN je obvezan na odgovarajući način koristiti kriterije iz pravne stečevine EU-a, osobito u slučaju pravnih praznina ili dvojbi pri tumačenju tih propisa. Pravnu stečevinu EU-a čine primarno i sekundarno zakonodavstvo EU-a te sudska praksa Općeg suda i Suda EU-a. Uz paralelnu primjenu europskog prava tržišnog natjecanja odnosno članaka 101. i 102. UFEU-a, u postupcima u nadležnosti AZTN-a koriste se na odgovarajući način kriteriji iz navedenih izvora prava EU-a, osobito kriteriji iz sudske prakse Općeg suda i Suda EU-a.

³² „Narodne novine“, br. 9/11.

³³ „Narodne novine“, br. 37/11.

³⁴ „Narodne novine“, br. 72/11.

³⁵ „Narodne novine“, br. 9/11.

³⁶ „Narodne novine“, br. 37/11.

³⁷ „Narodne novine“, br. 78/11.

³⁸ „Narodne novine“, br. 9/11.

³⁹ „Narodne novine“, br. 38/11.

⁴⁰ „Narodne novine“, br. 129/10. i 23/15.

⁴¹ „Narodne novine“, br. 129/10. i 96/17.

Razlozi zbog kojih je trebalo donijeti Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 41/21.)

RH je imala obvezu u nacionalno zakonodavstvo iz područja zaštite tržišnog natjecanja prenijeti Direktivu ECN+, čija je svrha osigurati neovisnost tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU-a, dostatne resurse za provedbu njihovih ovlasti, minimalne ovlasti koje ta tijela moraju imati te mogućnost izricanja novčanih kazni i dnevnih novčanih kazni za utvrđene povrede,

Iako je nacionalno zakonodavstvo u području zaštite tržišnog natjecanja u značajnom dijelu već bilo usklađeno s pravnom stečevinom EU-a, ZID ZZTN-om, odnosno prijenosom Direktive ECN+ u nacionalno zakonodavstvo u cijelosti se nacionalno zakonodavstvo iz područja zaštite tržišnog natjecanja usklađuje s pravnom stečevinom EU-a.

Osim navedenoga, kao rezultat više od desetogodišnje primjene do tada važećeg ZZTN-a u praksi, bilo je potrebno i dodatno uređenje nekih odredaba kojima je poboljšán njihov izričaj u cilju njihovog nedvojbenog tumačenja.

Hrvatski sabor je usvojio ZID ZZTN 9. travnja 2021. godine, a stupio je na snagu 24. travnja 2021. godine.

Pitanja koja se ZID ZZTN-om rješavaju

ZID ZZTN-om osigurava se viši stupanj neovisnosti AZTN-a kao nacionalnog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja u RH, dostatni resursi za provedbu ovlasti AZTN-a, uvode se nove ovlasti koje AZTN mora u skladu s Direktivom ECN+ imati, među ostalima ovlast izricanja dnevnih novčanih kazni za utvrđene povrede, a sve u cilju ujednačene i učinkovite primjene članaka 101. ili 102. UFEU. Također, AZTN će se upisati u sudski registar kao javna ustanova.

ZID ZZTN-om definiraju se pojmovi koji se često koriste, primjerice: „kartel“, „tajni kartel“, „pokajnički program“, „izjava poduzetnika pokajnika“, „tijelo podnositelj zahtjeva“, „tijelo primatelj zahtjeva“, a posebno se u definiciji poduzetnika uređuje kako se poduzetnikom smatra i udruženje poduzetnika te se uređuje pojam „poduzetnici u postupcima ocjene koncentracija“.

AZTN-u je ZID ZZTN-om omogućeno da i u rješenju kojim se utvrđuje zabranjeni sporazum, kao mjeru za otklanjanje štetnih učinaka zabranjenog sporazuma, može poduzetniku odrediti mjeru praćenja poslovanja i/ili strukturnu mjeru koje su proporcionalne počinjenoj povredi i neophodne da bi se ta povreda uspješno otklonila. Pritom, strukturna mjera može se odrediti samo u slučaju ako ne postoji jednako učinkovita mjera praćenja poslovanja ili, ako je ta mjera veće opterećenje za poduzetnika od strukturne mjere.

Vezano uz privremene mjere, ZID ZZTN-om određeno je kako privremena mjera u pravilu ne može biti dulja od 12 mjeseci dok je prema postojećem ZZTN-u trajanje bilo šest mjeseci te da će AZTN u slučaju izricanja privremene mjere radi narušavanja tržišnog natjecanja u smislu članka 101. i/ili članka 102. UFEU obavijestiti ECN.

Zahtjevi koje AZTN uputi strankama u postupku i drugim osobama, moraju biti razmjerni te ne smiju stranke u postupku te druge pravne i fizičke osobe prisiliti na priznanje povrede ZZTN-a te članka 101. i/ili članka 102. UFEU.

AZTN se ZID ZZTN-om ovlašćuje za donošenje rješenja kojim se odbacuje inicijativa za pokretanje postupka po službenoj dužnosti u smislu ZZTN-a i članaka 101. i/ili 102. UFEU, koju nakon razmatranja njezinog sadržaja AZTN ne smatra prioritetom u radu. U pravilu će takvo rješenje AZTN moći donijeti ako procijeni da nije riječ o značajnom narušavanju tržišnog natjecanja. Podnositelj inicijative će moći tužbom pokrenuti upravni spor i protiv takve odluke AZTN-a.

Nadalje, ZID ZZTN-om uvode se novi pravni instituti te se posebno propisuje izricanje novčane kazne u slučaju kada je povredu počinilo udruženje poduzetnika.

Novim pravnim institutom „**Obvezni razgovori**“, AZTN će u svrhu primjene odredaba ZZTN-a te članka 101. ili članka 102. UFEU, tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, prije pokretanja postupka u smislu članka 39. ZZTN-a, radi utvrđivanja dostatnih indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti, ali i tijekom postupka, biti ovlašten pisanim zahtjevom radi saslušanja pozvati predstavnike poduzetnika ili predstavnike udruženja poduzetnika, predstavnike drugih pravnih osoba ili fizičku osobu, ako bi te osobe mogle imati informacije od značaja za primjenu odredbi ZZTN-a te članka 101. ili članka 102. UFEU. Pritom, zahtjev AZTN-a mora biti razmjerni i ne smije se pozvane osobe prisiliti na priznanje povrede ZZTN-a te članka 101. ili 102. UFEU, a pozvane osobe obvezne su se odazvati pozivu AZTN-a.

Uvođenjem pravnog instituta „**Dnevne novčane kazne**“ utvrđuju se povrede ZZTN-a za koje se može poduzetniku ili udruženju poduzetnika izreći dnevna novčana kazna te uvjeti i način izricanja dnevne novčane kazne za te povrede. Riječ je o povredama zbog nepostupanja po zahtjevu AZTN-a, kao što je neodazivanje na obvezne razgovore ili ometanje provedbe nenajavljene pretrage. Također, dnevne novčane kazne mogu se izreći i zbog nepostupanja po određenim rješenjima AZTN-a i to u dijelu naloga o izvršenju mjera. AZTN će izreći dnevnu novčanu kaznu kada ocijeni da je dnevna novčana kazna razmjerna težini i trajanju povrede, posljedicama te povrede za druge poduzetnike na tržištu i za potrošače, odnosno kada je riječ o kratkom trajanju povrede pa je izricanje dnevne novčane kazne svrsishodno i ima odvratajući učinak. U tom slučaju, dnevna novčana kazna zamjenjuje novčanu kaznu utvrđenu ZZTN-om za istu povredu.

Posebno se uređuje izricanje novčane kazne u slučaju kada je povredu počinilo udruženje poduzetnika. Ako AZTN utvrdi da udruženje poduzetnika nije solventno te ne može platiti dospjelu novčanu kaznu, udruženje poduzetnika dužno je od svojih članova zatražiti plaćanja i/ili dodatne uplate radi podmirenja novčane kazne.

Uvođenjem pravnog instituta „**Nagodbe u postupcima utvrđivanja kartela**“, stranci u postupku će se omogućiti da AZTN-u prizna povredu članka 8. ZID ZZTN-a i/ili članka 101. UFEU odnosno sudjelovanje u zabranjenom horizontalnom sporazumu – kartelu ili tajnom kartelu i to najkasnije u roku od 30 dana od dana zaprimanja Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku te da podnese pisanu izjavu da odustaje od kasnijeg osporavanja rješenja AZTN-a u upravnom sporu. Budući da stranka tim priznanjem u ranoj fazi postupka pridonosi ekonomičnosti postupka, zauzvrat joj AZTN, pod uvjetom da prihvati prijedlog za nagodbu, određuje nižu novčanu kaznu u rasponu od 10 % do 20 % u odnosu na kaznu koju bi AZTN stranci izrekao da nije podnijela prijedlog za nagodbu.

Također, ZID ZZTN-om uređeno je da će AZTN osloboditi od plaćanja novčane kazne onog sudionika zabranjenog horizontalnog sporazuma (kartela) ili tajnog kartela koji prvi obavijesti AZTN o zabranjenom horizontalnom sporazumu (kartelu) ili tajnom kartelu i dostavi podatke, činjenice i dokaze koji AZTN-u omogućuju pokretanje postupka i provođenje ciljane nenajavljene pretrage povezane s tajnim kartelom, pod uvjetom da AZTN još ne raspolaže dostatnim dokazima za pokretanje postupka i provođenje nenajavljene pretrage ili još nije proveo takvu pretragu ili koji su, prema mišljenju AZTN-a, dostatni kako bi mogao utvrditi povredu obuhvaćenu pokajničkim programom iz članka 8. ZZTN-a i/ili članka 101. UFEU-a, pod uvjetom da AZTN još ne raspolaže dostatnim dokazima kojima bi se ta povreda mogla utvrditi i da nijedan drugi poduzetnik nije prethodno ispunio uvjete za odobrenje oslobođenja od plaćanja novčane kazne u vezi s tim tajnim kartelom.

Dodatno se razrađuje pravni institut „**Uvid u izjave pokajnika i prijedloge za nagodbu**“, a koji ovlašćuje AZTN da odobri pristup izjavama poduzetnika pokajnika ili prijedlozima za nagodbu, samo strankama u postupku na koji se izjave pokajnika i prijedlozi za nagodbu odnose i za potrebe ostvarivanja njihovih prava na obranu u tom postupku ili u upravnom sporu pred VUSRH-om.

Putem obrasca „**Jedinstveni instrument**“ čiji sadržaj je također propisan ZID ZZTN-om, uređuje se suradnja između tijela podnositelja zahtjeva koje podnosi zahtjev za uzajamnu pomoć i tijela primatelja zahtjeva koje primi zahtjev za uzajamnu pomoć. Korištenjem ovoga instrumenta omogućit će se tijelu primatelja zahtjeva mogućnost izvršenja naplate novčanih kazni ili dnevnih novčanih kazni od poduzetnika koji su povrijedili članke 101. i 102. UFEU-a temeljem pravomoćnih odluka tijela podnositelja zahtjeva.

Radi otklanjanja dvojbi u tumačenju ZZTN-a, ZID ZZTN-om osigurat će se ispravna primjena članka 9. Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 koji se odnosi na slučaj kada EK u smislu ove Uredbe odluči ustupiti AZTN-u koncentraciju s učinkom na trgovinu između država članica EU-a. AZTN će ocjenjivati dopuštenost te koncentracije u smislu ZZTN-a neovisno o tome ispunjavaju li sudionici ustupljene koncentracije prihodovne uvjete iz ZZTN-a, budući da oni ispunjavaju više prihodovne uvjete propisane Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004.

Nadalje, osigurat će se ispravna primjena članka 5. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 u vezi s primjenom članka 101. i članka 102. UFEU-a. Naime, Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 daje ovlast tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja država članica Europske unije za paralelnu primjenu prava tržišnog natjecanja EU-a. U slučajevima kad je postupak pokrenut paralelnom primjenom nacionalnog prava i prava EU-a, odnosno temeljem članka 8. ZZTN-a (zabranjeni sporazumi) i članka 101. UFEU-a ili temeljem članka 13. ZZTN-a (zlouporaba vladajućeg položaja) i članka 102. UFEU-a, u skladu s pravnom stečevinom EU-a, tijela nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU-a pa tako i AZTN, nisu ovlašteni donijeti odluku kojom se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje u smislu odredbi članaka 101. i 102. UFEU-a već mogu samo obustaviti postupak.

Naime, rješenje o obustavi postupka AZTN-a omogućava EK da može naknadno pokrenuti postupak ako to smatra svrsishodnim, što u slučaju donošenja rješenja AZTN-a kojim je utvrđeno da nije narušeno tržišno natjecanje, odnosno kojim je već meritorno odlučeno, to ne bi mogla učiniti EK zbog primjene pravnog načela *ne bis in idem* (ne dva puta o istome).

Isto tako, ukida se institut „**Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju**“. Naime, strankama u postupku dostavlja se Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku na koju se stranke imaju pravo pisano očitovati i dati svoje primjedbe te predložiti dodatne dokaze i svjedoke ako ih imaju.

Također, uređuje se pojam zastare za izricanje i izvršenje novčanih kazni ili dnevnih novčanih kazni u slučaju trajanja postupka pred tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja drugih država članica EU-a ili pred EK u vezi s povredom koja se odnosi na isto postupanje poduzetnika ili udruženja poduzetnika koji su zabranjeni člankom 101. ili člankom 102. UFEU.

Zbog usklađivanja s Direktivom ECN+, ZID ZZTN-om određeno je kako će se za teške povrede ZZTN-a te članka 101. ili članka 102. UFEU-a, novčanom kaznom propisanom za tu povredu kazniti poduzetnik koji postupi s namjerom ili nepažnjom. Pritom, pojmovi „namjera“ i „nepažnja“ tumače se u skladu sa praksom Suda EU-a u primjeni članaka 101. i 102. UFEU-a, a ne u skladu sa značenjem tih pojmova u postupcima koje provode tijela kaznenog progona u vezi s kaznenim stvarima.

2.1. Postupci utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika

Tijekom 2021. godine veliki dio aktivnosti AZTN-a odnosio se na predmete vezane uz **utvrđivanje zabranjenih sporazuma između poduzetnika**, koji predstavljaju **najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja**.

Zabranjenim se sporazumima smatraju sporazumi poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađeno djelovanje poduzetnika, koji kao cilj ili posljedicu imaju narušavanje tržišnog natjecanja. Osobito su zabranjeni oni sporazumi kojima se:

1. izravno ili neizravno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene, odnosno drugi trgovinski uvjeti,
2. ograničava ili nadzire proizvodnja, tržište, tehnološki razvoj ili ulaganje,
3. dijele tržišta ili izvori nabave,
4. primjenjuju nejednaki uvjeti na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju,
5. uvjetuje sklapanje ugovora prihvaćanjem od drugih ugovornih strana dodatnih obveza koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u vezi s predmetom tih ugovora.

Postupak utvrđivanja zabranjenog sporazuma uvijek se pokreće po službenoj dužnosti, a inicijativu za pokretanje postupka AZTN-u može podnijeti široki krug fizičkih i pravnih osoba⁴².

⁴² ZZTN, članak 37. i članak 38. stavak 1. i 3. te članak 39.

Kako bi utvrdio postoje li dostatne indicije za pokretanje postupka u području utvrđivanja zabranjenih sporazuma po službenoj dužnosti, AZTN je u 2021. godini proveo prethodno ispitivanje stanja na 19 mjerodavnih tržišta u upravnim predmetima, od kojih ćemo nabrojati nekoliko vezanih uz upravne predmete:

- tržište oglašavanja liječničkih i stomatoloških usluga⁴³,
- tržište javnog linijskog prijevoza putnika u cestovnom prometu i tržište posebnog linijskog prijevoza učenika osnovnih škola u cestovnom prometu na području Međimurske županije⁴⁴,
- tržište prodaje meda i drugih pčelinjih proizvoda na području Primorsko-goranske županije⁴⁵,
- tržište odvjetničkih usluga⁴⁶,
- tržište usluga smještaja na plovilima - charter⁴⁷,
- tržište prekograničnih usluga prijevoza tereta na ključnim željezničkim koridorima u EU⁴⁸.

AZTN je u **području zabranjenih sporazuma u 2021. godini riješio 24 predmeta** (deset upravnih i 14 neupravnih).

U upravnim predmetima u dva predmeta je doneseno rješenje kojim se utvrđuje narušavanje tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma u smislu članka 8. ZZTN-a i izriču novčane kazne za utvrđenu povredu. Od ta dva predmeta jedan⁴⁹ se odnosio na zabranjeni horizontalni sporazum (kartel) između konkurenata, a jedan⁵⁰ na zabranjeni vertikalni sporazum između poduzetnika koji nisu međusobni konkurenti. U četiri predmeta su donesena rješenja kojima se odbacuju inicijative jer ne postoje uvjeti za pokretanje postupka AZTN-a po službenoj dužnosti, u jednom predmetu je doneseno rješenje kojim se utvrđuje povreda zbog nepostupanja po zahtjevu AZTN-a⁵¹, a tri upravna predmeta su okončana očitovanjem AZTN-a.

⁴³ Rješenje AZTN protiv Udruge Najdoktor, KLASA: UP/I 034-03/20-01/017 od 14. siječnja 2021. godine.

⁴⁴ Rješenje AZTN protiv poduzetnika PRESEČKI GRUPA d.o.o., Krapina, RUDI-EXPRESS d.o.o., Mihovljani, Borisa Jambrošića, vlasnika obrta „JAMBROŠIĆ TOURS“, Mursko Središće i Željka Jakopića, vlasnika obrta AUTOBUSNI PRIJEVOZNIK „TURIST“, Sveti Martin na Muri, KLASA: UP/I 030-02/11-01/024 od 7. listopada 2021. godine.

⁴⁵ Rješenje AZTN protiv Pčelarske udruge Učka – Opatija i Pčelarske udruge Milutin Barač, Rijeka, KLASA: UP/I 034-03/20-01/018, od 31. ožujka 2021. godine.

⁴⁶ Rješenje AZTN protiv Hrvatske odvjetničke komore, KLASA: UP/I 034-03/20-01/20 od 11. veljače 2021. godine.

⁴⁷ Predstavka u svezi postupanja Hrvatske gospodarske komore, ŽK Split, KLASA: UP/I 034-03/20-01/021, od 13. srpnja 2021. godine.

⁴⁸ Zahtjevi poduzetnika OBB, Austrija, DB, Njemačka, i BLOG, SNCB i BLOG Holding, za stavljanje zabilješke o prijavi za oslobođenje od plaćanja upravno-kaznene mjere; KLASA: UP/I 034-03/15-01/039, od 21. listopada 2021. godine.

⁴⁹ Rješenje AZTN protiv poduzetnika PRESEČKI GRUPA d.o.o., Krapina, RUDI-EXPRESS d.o.o., Mihovljani, Borisa Jambrošića, vlasnika obrta „JAMBROŠIĆ TOURS“, Mursko Središće i Željka Jakopića, vlasnika obrta AUTOBUSNI PRIJEVOZNIK „TURIST“, Sveti Martin na Muri, KLASA: UP/I 030-02/11-01/024 od 7. listopada 2021. godine.

⁵⁰ AZTN protiv Spinnaker distribucija d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/2020-01/019 od 31. prosinca 2021. godine.

⁵¹ ZZTN, članak 63.

2.1.1. Horizontalni sporazumi, karteli i programi za pokajnike

Horizontalni sporazumi su sporazumi između izravnih konkurenata odnosno između poduzetnika koji djeluju na istom mjerodavnom tržištu ili na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije.

Zabranjeni horizontalni sporazum postoji kada poduzetnici koji su izravni konkurenti sklope sporazum s ciljem ili posljedicom narušavanja tržišnog natjecanja. Riječ je najčešće o dogovoru o cijenama, podjeli tržišta i kupaca, izvorima nabave, namještanju javnih natječaja, određivanju kvota proizvodnje ili prodaje, ograničenju uvoza ili izvoza i slično. Takve su aktivnosti poduzetnika suprotne samoj biti i svrsi tržišnog gospodarstva. Zbog toga su takvi sporazumi između poduzetnika, usmeni ili pisani, ili u obliku usklađenog djelovanja poduzetnika, izričito zabranjeni te predstavljaju najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Uobičajeni naziv za takav sporazum u pravu tržišnog natjecanja je **kartel**. Veća je vjerojatnost od stvaranja kartela ako je broj konkurenta na nekom tržištu malen, ako su prepreke za ulazak velike, ako je riječ o relativno homogenim proizvodima te ako su informacije o promjenama cijena ili proizvodnje dostupne netom prije ili ubrzo nakon promjene cijena ili plasmana proizvoda na tržište.

Kartel je sporazum ili usklađeno djelovanje između dva ili više konkurenata kojem je cilj usklađivanje njihovih postupanja na tržištu ili utjecaj na relevantne parametre tržišnog natjecanja putem praksi poput, ali ne ograničujući se na, dogovaranja ili usklađivanja kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih trgovinskih uvjeta, među ostalim u pogledu prava intelektualnog vlasništva, određivanja kvota proizvodnje ili prodaje, dijeljenja tržišta i kupaca, uključujući manipuliranje postupkom podnošenja ponuda, ograničenje uvoza ili izvoza ili protutržišnih djelovanja protiv drugih konkurenata, dok je **tajni kartel** onaj kartel čije je postojanje djelomično ili u potpunosti prikriveno.

Budući da su karteli u pravilu tajni sporazumi između poduzetnika, tijelima nadležnim za tržišno natjecanje ih je zbog toga teško otkriti i dokazati. Stoga, značajan instrument AZTN-a za otkrivanje kartela predstavlja **program oslobođenja od kazne ili njezina umanjenja (tzv. pokajnički program)**. Riječ je o programu kojim se sudionike kartela potiče na davanje informacija o kartelu ili dodatnih valjanih dokaza za utvrđenje kartela. Oni zauzvrat dobivaju potpuno oslobođenje od kazne ili umanjenje kazne. Pritom se poduzetnicima koji razmatraju podnošenje zahtjeva za oslobođenje ili umanjenje kazne osigurava odgovarajuća razina pravne sigurnosti koja bi ih potakla na suradnju s AZTN-om. Jedna od stalnih zadaća AZTN-a je da kontinuirano potiče poduzetnike da se uključe u pokajnički program.

Drugi bitan istražni alat koji se koristi u svrhu pribavljanja dokaza o postojanju zabranjenih sporazuma jesu nenajavljene pretrage. **AZTN ima ovlast provoditi nenajavljene pretrage** poslovnih i drugih prostorija, zemljišta i prijevoznih sredstava, dokumenata, isprava i stvari koje se tamo nalaze, kao i pečaćenja te privremenog oduzimanja predmeta. AZTN pretrage može voditi i na zahtjev EK ili tijela nadležnih za tržišno natjecanje država članica EU-a. Pritom AZTN mora prethodno od VUSRH-a pribaviti nalog za provođenje nenajavljene pretrage.

2.1.2. Vertikalni sporazumi

Vertikalni sporazumi su sporazumi koje sklapaju poduzetnici koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje odnosno distribucije. To su primjerice, sporazumi o isključivoj kupnji, isključivoj opskrbi ili pak distribuciji, sporazumi o franšizi, a sklapaju se između proizvođača i distributera ili između dobavljača sirovine i proizvođača.

I vertikalni sporazumi mogu dovesti do narušavanja tržišnog natjecanja. To posebno dolazi do izražaja u slučajevima kada sadrže ograničenja kojima se stvaraju prepreke ulasku novih sudionika odnosno konkurenata na tržište.

2.1.3. Izuzeća ograničavajućih sporazuma od opće zabrane

Treba imati na umu da sporazum koji sadrži ograničenja tržišnog natjecanja može biti obuhvaćen izuzećem od zakonske zabrane, pod uvjetom da ispunjava uvjete za izuzeće propisane člankom 8. stavkom 3. ZZTN-a⁵² od opće zabrane iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a ili ispunjava propisane uvjete za skupno izuzeće temeljem uredbi kojima se u okviru hrvatskog prava tržišnog natjecanja uređuju skupna izuzeća, to su:

- *Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika*⁵³,
- *Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika*⁵⁴,
- *Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije*⁵⁵,
- *Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila*⁵⁶,
- *Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa*⁵⁷.

Naime, ako sporazum ispunjava uvjete za skupno izuzeće iz pojedine uredbe, a da pritom ne sadrži teška ograničenja propisana tom uredbom, sudionici sporazuma mogu biti sigurni da je njihov sporazum dopušten

Međutim, od zabrane nije moguće izuzeti kartele koji predstavljaju najtežu povredu prava tržišnog natjecanja.

S druge strane, treba imati na umu da **niti sporazum koji ne ispunjava uvjete za skupno izuzeće iz uredbi o skupnom izuzeću za pojedinu kategoriju sporazuma, ne mora biti automatski zabranjen.**

Naime, u slučaju da je AZTN pokrenuo postupak ocjene takvog sporazuma, sudionici sporazuma moraju dokazati da njihov sporazum kumulativno ispunjava uvjete za izuzeće propisane člankom 8. stavkom 3. ZZTN-a. Konkretno, moraju dokazati da njihov sporazum

⁵³ Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika „Narodne novine“, br. 37/11.

⁵⁴ Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika „Narodne novine“, br. 72/11.

⁵⁵ Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije „Narodne novine“, br. 9/11.

⁵⁶ Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila „Narodne novine“, br. 37/11.

⁵⁷ Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa „Narodne novine“, br. 78/11.

pridonosi unaprjeđenju, primjerice, proizvodnje ili distribucije te da su stoga ograničenja tržišnog natjecanja koja sadrže apsolutno nužna. Također, moraju dokazati da će unaprijeđena proizvodnja ili distribucija imati značajnu korist za potrošače (primjerice, snižavanjem cijene proizvoda ili usluga ili ponudom nove robe ili usluga) koju bez određenih ograničenja u sporazumu ne bi bilo moguće ostvariti na drugi način. Drugim riječima, da bi ograničavajući sporazumi ispunili uvjete za izuzeće i bili izuzeti od opće zabrane, a time i dopušteni, pozitivni učinci tih sporazuma na tržišno natjecanje i interese potrošača moraju jasno prevladati nad negativnima.

Važno je naglasiti da poduzetnici trebaju sami procijeniti sadrže li njihovi sporazumi ograničenja tržišnog natjecanja, i ako ih sadrže, ispunjavaju li takva ograničenja propisane kriterije za izuzeće. Rizik izrade analize i donošenja odluke o sklapanju sporazuma u takvim slučajevima preuzimaju poduzetnici. Pritom im koriste kriteriji iz pravne stečevine EU-a, osobito smjernice, obavijesti i upute EK za pojedinu vrstu sporazuma.

U nastavku se daju kratki opisi primjera odluka iz ovog područja.

Primjer zabranjenog horizontalnog sporazuma (kartela)

Primjer 1.: AZTN protiv poduzetnika Presečki grupa d.o.o., Krapina, Rudi-express d.o.o., Mihovljan, Borisa Jambrošića, vlasnika obrta „Jambrošić tours“, Mursko Središće i Željka Jakopića, vlasnika obrta Autobusni prijevoznik „Turst“, Sveti Martin na Muri ⁵⁸

AZTN je rješenjem od 7. listopada 2021. godine utvrdio da su poduzetnici Presečki grupa d.o.o. sa sjedištem u Krapini (dalje: Presečki grupa), Rudi express d.o.o. sa sjedištem u Mihovljanu (dalje: Rudi express), Boris Jambrošić, vlasnik obrta „Jambrošić tours“ sa sjedištem u Murskom Središću (dalje: „Jambrošić tours“) i Željko Jakopić, vlasnik obrta Autobusni prijevoznik „Turst“ sa sjedištem u Svetom Martinu na Muri (dalje: Autobusni prijevoznik „Turst“) sklopili Sporazum o poslovnoj suradnji od 1. ožujka 2011. (dalje: Sporazum o poslovnoj suradnji) i Ugovor o zajedničkom obavljanju županijskog linijskog prijevoza putnika na području Međimurske županije od 1. ožujka 2011. (dalje: Ugovor o zajedničkom obavljanju prijevoza), koji su sadržavali odredbe koje predstavljaju ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj (međusobna podjela tržišta, zajedničko usklađivanje i registracija novih autobusnih linija na području Međimurske županije kao i zajednička izmjena postojećih voznih redova te zajedničko sudjelovanje u obliku zajednice ponuditelja na svim budućim natjecajima za obavljanje usluge posebnog linijskog prijevoza učenika osnovnih škola u Međimurskoj županiji), čime su u razdoblju od 1. ožujka 2011. do 9. listopada 2011. narušili tržišno natjecanje na mjerodavnim tržištima javnog linijskog prijevoza putnika u cestovnom prometu i posebnog linijskog prijevoza učenika osnovnih škola u cestovnom

⁵⁸ Rješenje AZTN protiv poduzetnika Presečki grupa d.o.o., Krapina, Rudi-express d.o.o., Mihovljan, Borisa Jambrošića, vlasnika obrta „Jambrošić tours“, Mursko Središće i Željka Jakopića, vlasnika obrta Autobusni prijevoznik „Turst“, Sveti Martin na Muri, KLASA: UP/I 030-02/2011-01/024, od 7. listopada 2021. godine.

prometu na području Međimurske županije, odnosno sklopili zabranjeni horizontalni sporazum u smislu članka 8. stavka 1. točaka 2. i 3. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (dalje: ZZTN-a).

Navedenim poduzetnicima izrečene su novčane kazne u ukupnom iznosu od 1.031.000 kuna.

AZTN ističe kako je predmetno rješenje doneseno u ponovljenom postupku nakon što je Visoki upravni sud Republike Hrvatske (dalje: VUSRH) presudom broj: USII-171/18-2 od 27. rujna 2018. poništio rješenje AZTN-a od 27. prosinca 2012. kojim je utvrđeno da su predmetni poduzetnici sklapanjem navedenog Sporazuma i Ugovora, u razdoblju od 1. veljače 2011. do 9. listopada 2011. narušili tržišno natjecanje na navedenim mjerodavnim tržištima, odnosno sklopili zabranjeni sporazum u smislu članka 8. stavka 1. točaka 1., 2. i 3. ZZTN-a.

Protiv tog rješenja Presečki grupa pokrenula je upravni spor koji je okončan presudom VUSRH broj: USII-65/2013-6 od 20. veljače 2014., kojom taj sud odbija tužbeni zahtjev tužitelja, odnosno potvrđuje zakonitost odluke AZTN-a. Nakon toga Presečki grupa podnosi Ustavnom sudu Republike Hrvatske (dalje: Ustavni sud) ustavnu tužbu protiv navedene presude VUSRH od 20. veljače 2014. koju Ustavni sud usvaja svojom Odlukom, broj: U-III-1678/2014., od 21. travnja 2016. i ukida navedenu presudu VUSRH te predmet vraća tom sudu na ponovno odlučivanje.

VUSRH donosi novu presudu, broj USII-60/16-2 od 19. siječnja 2017., kojom ponovno odbija tužbeni zahtjev Presečki grupe i potvrđuje zakonitost odluke AZTN-a. Presečki grupa ponovno protiv te presude podnosi ustavnu tužbu Ustavnom sudu koji je svojom Odlukom, broj: U-III-952/2017 od 19. travnja 2018. usvaja i ukida presudu VUSRH od 19. siječnja 2017.

Ustavni sud je svoje odluke obrazlagao u bitnome na način da u presudama VUSRH koje je Ustavni sud ukinuo, nisu bili navedeni odnosno detaljnije obrazloženi razlozi iz kojih bi bilo razvidno zbog čega taj sud u konkretnom slučaju nije primijenio mjerodavne odredbe Zakona o prijevozu u cestovnom prometu („Narodne novine“, br. 178/04., 48/05., 151/05., 111/06., 63/08., 124/09., 91/10. i 112/10., dalje: ZPCP), u dijelu kojim se uređuju pitanja zajedničkog obavljanja prijevoza više prijevoznika, podvozarstva i dr., i utvrđenja o (ne)opstojnosti u tom slučaju postojanja kartela (tajnog sporazuma). Drugim riječima, nije stavio u međusobni odnos odredbe dvaju zakona o tom pitanju – ZZTN-a i ZPCP-a, odnosno obrazložio zašto u okolnostima konkretnog slučaja nisu mjerodavne (i) odredbe ZPCP-a.

Nakon što je Ustavni sud i drugi put ukinuo presudu VUSRH, taj sud je presudom broj: USII-171/18-2 od 27. rujna 2018., pridržavajući se pravnog shvaćanja Ustavnog suda iz odluke od 19. travnja 2018., poništio predmetno rješenje AZTN-a od 27. prosinca 2012. i predmet vratio AZTN-u na ponovno odlučivanje.

Uvažavajući pravno shvaćanje VUSRH-a izneseno u obrazloženju gore navedene presude, AZTN je u ponovljenom postupku, u skladu s navedenim odlukama Ustavnog suda, ocijenio prigovore Presečki grupe o tome da je sukladno osobitostima predmetne materije, kao mjerodavni primjenjivi zakon, isključivo relevantan ZPCP kao *lex specialis* i da se sporne okolnosti ne mogu pravno analizirati izvan konteksta toga Zakona, čija dosljedna primjena na konkretan slučaj pravno-logički onemogućuje konstrukcije o kartelu i o narušavanju tržišne utakmice.

U svrhu pravilne primjene mjerodavnog prava, AZTN je u ponovljenom postupku stavio u međusobni odnos odredbe ZZTN-a i ZPCP-a kako bi utvrdio jesu li u okolnostima konkretnog

slučaja mjerodavne (i) odredbe ZPCP-a u dijelu kojim se uređuju pitanja „podvozarstva“ i „zajedničkog obavljanja prijevoza“.

Budući da je u predmetnom postupku nesporno utvrđeno da su Rudi-express i „Jambrošić tours“, u razdoblju od 30. prosinca 2010. do 1. ožujka 2011., sukladno odredbama članka 42. ZPCP-a, kao podvozari obavljali javni linijski prijevoz putnika na županijskim autobusnim linijama na kojima su dozvole izdane Presečki grupi, AZTN je utvrdio kako su u okolnostima konkretnog slučaja, u odnosu na navedeno razdoblje, isključivo mjerodavne odredbe ZPCP-a kao posebnog zakona u dijelu kojim se uređuje pitanje podvozarstva i koje u skladu s načelom *lex specialis derogat legi generali* imaju prednost pred propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

Uvažavajući činjenicu da je ZPCP odredbama članka 40. normirao „zajedničko obavljanje prijevoza“ od strane dva ili više prijevoznika, propisujući pritom njihovu obvezu da su u slučaju zajedničkog obavljanja prijevoza na liniji bili dužni uz zahtjev priložiti pisani ugovor, na koji su se primjenjivale odredbe o ortakluku prema posebnom propisu, AZTN je utvrdio kako je u konkretnom slučaju, zajedničko obavljanje javnog linijskog prijevoza putnika na području Međimurske županije sukladno odredbama članka 40. ZPCP-a bio legitimni cilj Sporazuma o poslovnoj suradnji i Ugovora o zajedničkom obavljanju prijevoza.

Međutim, polazeći od činjenice da Međimurska županija nikada nije odobrila zahtjev Presečki grupe, Rudi-expressa i „Jambrošić toursa“ za izdavanje dozvole za „zajedničko obavljanje prijevoza“ sukladno odredbama ZPCP-a kao posebnog zakona, a koja je na temelju izričite zakonske odredbe članka 40. stavka 3. istog Zakona bila određena kao preduvjet za obavljanje takve vrste prijevoza, AZTN je utvrdio kako u razdoblju nakon 1. ožujka 2011., nakon zaključenja Sporazuma o poslovnoj suradnji i Ugovora o zajedničkom obavljanju prijevoza, predmetni poduzetnici nisu zajednički obavljali javni linijski prijevoz putnika na području Međimurske županije, na način i pod uvjetima propisanim odredbama članka 40. ZPCP-a jer nisu ispunjavali jedan od preduvjeta za obavljanje takvog prijevoza, odnosno nisu imali dozvolu za zajedničko obavljanje prijevoza (što isti u postupku nisu niti osporavali), pa je u okolnostima konkretnog slučaja, u navedenom razdoblju, na poslovnu suradnju Presečki grupe, Rudi-expressa, „Jambrošić toursa“ i Autobusnog prijevoznika „Turist“, trebalo primijeniti odredbe ZZTN-a kao prisilnog propisa, a ne odredbe ZPCP-a.

Stoga je AZTN u ponovljenom postupku utvrđivao jesu li Sporazum o poslovnoj suradnji i Ugovor o zajedničkom obavljanju prijevoza, sadržavali ciljeve suprotne pravilima tržišnog natjecanja odnosno proizvodili stvarne ili moguće negativne učinke za tržišno natjecanje.

Analizom područja suradnje i odnosa konkurencije između Presečki grupe, Rudi-expressa, „Jambrošić toursa“ i Autobusnog prijevoznika „Turist“, opsega udruživanja njihovih aktivnosti, ciljeva koje su namjeravali ostvariti te ekonomskog i pravnog konteksta u kojemu se navedena suradnja odvijala, utvrđeno je kako Sporazum o poslovnoj suradnji i Ugovor o zajedničkom obavljanju prijevoza sadrže odredbe koje predstavljaju „ograničenja tržišnog natjecanja s obzirom na cilj“, koja su sama po sebi toliko štetna za funkcioniranje tržišnog natjecanja da se može smatrati da će imati negativne učinke, osobito na količinu ili kvalitetu proizvoda i usluga, pa stoga nije bilo potrebno, u svrhu primjene članka 8. stavka 1. ZZTN-a, dokazivati da imaju konkretan učinak na tržište.

Člankom 6. stavkom 1. Ugovora o zajedničkom obavljanju prijevoza definirani su omjeri u obavljanju javnog linijskog prijevoza putnika na području Međimurske županije sukladno dozvolama čiji je nositelj samostalno na dan potpisivanja predmetnog ugovora bila Presečki grupa. Omjeri u obavljanju javnog linijskog prijevoza podijeljeni su tako da 65 posto prijevoza obavlja Presečki grupa, 25 posto Rudi-express, a 10 posto „Jambrošić tours“. Istovremeno, stavkom 3. istog članka, Presečki grupa, Rudi-express i „Jambrošić tours“ obvezali su se trajno obustaviti prijevoz na onim linijama i u onim vremenima kada prometuje Autobusni prijevoznik „Turst“, koji je, sukladno stavku 2. istog članka, prijevoz nastavljao obavljati i dalje samostalno, u svoje ime i za svoj račun.

Navedenim sporazumom o podjeli tržišta omogućeno je Rudi-expressu i „Jambrošić toursu“ obavljanje dijela javnog linijskog prijevoza na linijama Presečki grupe prema točno određenim omjerima i zaštita Autobusnog prijevoznika „Turst“ od svakog oblika tržišnog natjecanja s ostalim sudionicima sporazuma, koji su u omjerima utvrđenim istim sporazumom, obavljali javni linijski prijevoz na linijama Presečki grupe i koji su se obvezali trajno obustaviti prijevoz na onim linijama i u onim vremenima kada prometuje Autobusni prijevoznik „Turst“.

Člankom 9. Sporazuma o poslovnoj suradnji definirano je da će potpisnici sporazuma usklađivanje i registraciju novih autobusnih linija na području Međimurske županije, kao i izmjenu postojećih voznih redova, obavljati isključivo kao zajednica, a nikako ne samostalno.

Osim stjecanja dozvola na javnom pozivu u slučaju prestanka važenja dozvola prije isteka njihova roka važenja, jedini način na koji su Rudi-express i „Jambrošić tours“ mogli steći dozvole za obavljanje javnog linijskog prijevoza na području Međimurske županije, na novim linijama ili postojećim linijama na kojima su dozvole bile izdane Presečki grupi i Autobusnom prijevozniku „Turst“, bio je podnošenje zahtjeva za uvođenje novih autobusnih linija ili izmjenu postojećih linija na kojima se mijenja vrijeme polaska, uz priložene usklađene vozne redove i ostalu dokumentaciju iz članka 26. stavka 1. ZPCP-a. Zbog obveze sadržane u članku 9. Sporazuma o poslovnoj suradnji, ograničena je poslovna autonomija navedenih poduzetnika kao konkurenata, da samostalno odrede politiku koju su namjeravali slijediti na tržištu, odnosno njihova neovisnost u donošenju odluka o stjecanju dozvola radi ulaska na tržište javnog linijskog prijevoza putnika (Rudi-express i „Jambrošić tours“) ili odluka o usklađivanju i registraciji novih autobusnih linija na području Međimurske županije, kao i izmjeni postojećih voznih redova (Presečki grupa i Autobusni prijevoznik „Turst“), čime je spriječeno normalno funkcioniranje procesa tržišnog natjecanja

Člankom 6. Sporazuma o poslovnoj suradnji, predmetni poduzetnici obavezali su se na svim natjecanjima, na kojima će se odabirati prijevoznici za obavljanje usluge posebnog linijskog prijevoza učenika osnovnih škola, bez obzira na njihovog osnivača, sudjelovati isključivo kao zajednica ponuditelja. S obzirom na njen sadržaj, ciljeve koje je željela postići te namjeru stranaka, AZTN je utvrdio kako takva odredba predstavlja zabranjeni sporazum u smislu članka 8. stavka 1. točke 2. ZZTN-a koji je imao za cilj ograničenje tržišnog natjecanja, odnosno vrstu koordinacije između Presečki grupe, Autobusnog prijevoznika „Turst“, Rudi-expressa i „Jambrošić toursa“, čiji je cilj bio uklanjanje svakog oblika tržišnog natjecanja između navedenih poduzetnika u pogledu posebnog linijskog prijevoza učenika osnovnih škola na području Međimurske županije.

Sklapanje predmetnog zabranjenog sporazuma iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a u obliku pojedinih odredbi Sporazuma o poslovnoj suradnji i Ugovora o zajedničkom obavljanju

prijevoza, s ciljem podjele tržišta, ograničavanja tržišta i dogovora o sudjelovanju u budućim postupcima javne nabave, rezultiralo je, prema ocjeni AZTN-a, zabranjenim oblikom koordinacije kojim su rizici tržišnog natjecanja namjerno zamijenjeni praktičnom suradnjom između Presečki grupe, Rudi-expressa, „Jambrošić toursa“ i Autobusnog prijevoznika „Turst“, odnosno potpunim ukidanjem stvarnog i potencijalnog tržišnog natjecanja između navedenih poduzetnika na mjerodavnim tržištima.

Presudom od 9. ožujka 2022. VUSRH odbio je tužbeni zahtjev Presečki grupe i potvrdio zakonitost predmetnog rješenja AZTN-a od 7. listopada 2021., ocijenivši da isto sadrži valjano i razloženo obrazloženje, odnosno da je AZTN dao osvrt na sporna pitanja na koje je ukazao Ustavni sud i time u cijelosti postupio u skladu s obveznim stajalištima Ustavnog suda, te da je predmetno rješenje doneseno uz pravilnu primjenu mjerodavnog prava i uvažavanje te primjenu kriterija i stajališta iz pravne stečevine EU izraženih u sudskoj praksi koji potvrđuju pravilnim utvrđenja i zaključke iz istog rješenja.

Primjer zabranjenog vertikalnog sporazuma

Primjer 1.: AZTN protiv Spinnaker distribucija d.o.o., Zagreb⁵⁹

AZTN je utvrdio da je poduzetnik Spinnaker distribucija d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, (u daljnjem tekstu: Spinnaker) narušio tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu distribucije akcijskih sportskih *point of view* kamera na teritoriju RH sklapanjem tipskog Ugovora o selektivnoj distribuciji na vrijeme trajanja od 1. travnja 2018. do 31. ožujka 2019. godine s deset ovlaštenih trgovaca na malo, koji je zabranjeni sporazum u smislu članka 8. stavka 1. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: ZZTN), jer je navedeni Ugovor o selektivnoj distribuciji sadržavao odredbe koje predstavljaju teško ograničenje tržišnog natjecanja s obzirom na cilj (ograničavanje međusobne opskrbe između distributera unutar sustava selektivne distribucije), u smislu članka 9. stavka 1. točke d) Uredbe o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika.

Povod za pokretanje predmetnog postupka bila je inicijativa poduzetnika Sultan d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu (u daljnjem tekstu: Sultan ili podnositelj inicijative) koji je u bitnome, naveo kako Spinnaker s njim odbija suradnju unatoč činjenici da je Sultan uspješno surađivao s ranijim distributerom za hrvatsko područje i bio stručan, dobro opremljen te uredno ispunjavao sve uvjete selektivne distribucije glede kamera za aktivne sportove koje se nose i montiraju, kao i dodatnu opremu pod nazivom brenda GoPro® (u daljnjem tekstu: GoPro proizvod i/ili Proizvod), pri čemu mu je proizvođač GoPro dodijelio poseban status. Ujedno je dodao kako je najpoželjniji Proizvod iz asortimana GoProa kamera „GoPro Hero“ koja broji više različitih serija, a ubraja se u proizvod: *Point of view* - širokokutna akcijska sportska kamera (u daljnjem tekstu: POV).

Vezano za taj proizvod, ističe kako na tržištu, osim kamera GoPro Hero, postoji još nekoliko proizvođača POV kamera (primjerice Sony, Garmin, Rollei), ali niti jedan od tih brendova nije

⁵⁹ Rješenje AZTN protiv Spinnaker distribucija d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/2020-01/019 od 31. prosinca 2021. godine.

prepoznatljiv kod kupaca kao GoPro Hero te procjenjuje njegov tržišni udjel na iznad 80 posto. U tom smislu podnositelj inicijative naglašava kako mu na opisani način Spinnaker nanosi značajnu financijsku štetu, budući da je u nabavi potpuno ovisan o proizvodima čiju kupnju odobrava Spinnaker i da ga bez opravdanog razloga isključuje od izvora nabave. Ujedno smatra da se na opisani način smanjuje konkurencija među trgovcima proizvoda te se ograničava tržište, što u konačnici predstavlja štetu za potrošače, koji imaju sužen izbor i trpe nepovoljnije komercijalne uvjete.

Nadalje, podnositelj inicijative je tvrdio da Spinnaker, od kada je postao ovlašteni distributer i uvoznik proizvoda, ovlaštenim trgovcima nameće maloprodajne cijene proizvoda i ograničava međusobnu prodaju unutar mreže ovlaštenih distributera. Navedeno objašnjava tvrdnjom da je rečeni poduzetnik redovito vršio kontrolu maloprodajnih cijena koje određuju ovlašteni trgovci i to na dva načina, prvi - tako da je odbijao isporuku proizvoda sve dok trgovac ne odredi maloprodajnu cijenu na razinu koju traži Spinnaker, i drugi, tako da odobrava posebne rabate onim ovlaštenim kupcima koji određuju maloprodajne cijene onako kako odredi Spinnaker. Pored navedenog, podnositelj inicijative je tvrdio da je ovlaštenim trgovcima branio da proizvode prodaju drugim veleprodajnim trgovcima iako su oni imali status ovlaštenih trgovaca proizvoda te je odobravao posebne uvjete trgovcima koji proizvode prodaju isključivo krajnjim korisnicima, a uzdržavaju se od prodaje drugim ovlaštenim trgovcima.

Rezultati prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu kao i ispitnog postupka, ukazivali su na postojanje indicija da je Spinnaker narušio tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu distribucije akcijskih kamera na teritoriju RH od ožujka 2016. godine nadalje, strategijom poslovanja koja se sastoji od:

- a) određivanja fiksnih prodajnih cijena i drugih trgovinskih uvjeta na čije pridržavanje rečeni poduzetnik obvezuje svoje kupce/distributere,
- b) ograničavanja međusobne opskrbe između distributera unutar sustava selektivne distribucije, te
- c) neopravdanog odbijanja poslovanja s podnositeljem inicijative.

Kako bi se utvrdilo je li u konkretnom slučaju došlo do naprijed opisanog teškog ograničenja tržišnog natjecanja, AZTN je tijekom cjelokupnog postupka primijenio sve raspoložive instrumente u svrhu potpunog i pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja. Stoga je pored zatraženih i analiziranih očitovanja, ne samo od stranke, već i od ostalih sudionika na predmetnom mjerodavnom tržištu, AZTN proveo nenajavljenu pretragu u poslovnim prostorijama Spinnakera, analizirao tipski Ugovor o selektivnoj distribuciji zaključen između Spinnakera i njegovih ovlaštenih prodavatelja i održao dvije usmene rasprave.

U vezi s navedenim, iako su podaci prikupljeni u prethodnom istraživanju tržišta predstavljali dostatne indicije za pokretanje predmetnog postupka što se tiče određivanja prodajne cijene GoPro proizvoda i odbijanja poslovanja, podaci i činjenice utvrđeni nakon pokretanja postupka nisu predstavljali dokaze dovoljne za utvrđenje narušavanja tržišnog natjecanja po tim osnovama.

Naime, sva utvrđenja AZTN-a glede ograničavanja ovlaštenih prodavatelja pri slobodnom određivanju prodajnih cijena GoPro proizvoda, na način da kroz preporučenu cijenu Spinnaker određuje minimalnu cijenu po kojoj će ih njegovi ovlašteni prodavatelji prodavati, temelje se

isključivo na određenim indicijama (interna komunikacija između zaposlenika Spinnakera, očitovanje jednog ovlaštenog prodavatelja, elektronička komunikacija između Spinnakera i pojedinih ovlaštenih prodavatelja), ali ne i na izravnom dokazu da je Spinnaker vršio nedopuštene pritiske, prijetnje i sl. prema ovlaštenim prodavateljima koji se ne bi pridržavali zadane politike cijena. Dapače, na temelju analiziranog činjeničnog stanja utvrđeno je da su ovlašteni prodavatelji bili slobodni u kreiranju svoje poslovne politike u smislu određivanja cijena po kojima će prodavati proizvode iz GoPro asortimana, odnosno slobodno i samostalno su se pridržavali preporučenih cjenika Spinnakera.

Također, u kontekstu pravne kvalifikacije postupanja Spinnakera prema podnositelju inicijative, AZTN je utvrdio kako podaci i činjenice utvrđene nakon pokretanja postupka predstavljaju dokaze dovoljne za utvrđenje da Spinnaker nije počinio zlouporabu vladajućeg položaja odbijanjem poslovanja u smislu članka 13. ZZTN-a. Naime, u uvjetima postojanja konkurencije na tržištu distribucije akcijskih sportskih kamera, uz činjenicu da su se drugi poduzetnici koji djeluju na tom tržištu očitovali kako GoPro akcijske sportske kamere mogu nabavljati od drugih poduzetnika kako na području RH tako i na području EU-a, a moguće i od samog GoPro-a, te posebno jer ne postoje nikakve pravne zapreke paralelnog uvoza iz EU-a, AZTN je zaključio kako je sukladno članku 12. ZZTN-a, malo vjerojatno da se Spinnaker nalazi u vladajućem položaju na predmetnom mjerodavnom tržištu. Osim toga, AZTN je opreza radi, proveo analizu potencijalne zlouporabe vladajućeg položaja odbijanjem poslovanja iz koje je razvidno kako i u slučaju postojanja vladajućeg položaja Spinnaker isti nije mogao zlouporabiti budući da GoPro akcijske kamere ne predstavljaju proizvod koji je objektivno nužan za učinkovito tržišno natjecanje na silaznom tržištu, što je jedan od kumulativnih uvjeta potrebnih za utvrđenje predmetne zlouporabe.

Međutim, analizom Ugovora o selektivnoj distribuciji za 2018. godinu, AZTN je utvrdio kako iz sadržaja odredbi toga ugovora proizlaze neusklađenosti s propisima o tržišnom natjecanju koje imaju za cilj narušavanje tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu distribucije akcijskih sportskih *point of view* kamera na teritoriju RH. Riječ je o tipskom ugovoru koji je Spinnaker zaključio s deset poduzetnika, ovlaštenih trgovaca na malo, na određeno razdoblje od 1. travnja 2018. do 31. ožujka 2019. godine.

Spornim odredbama ograničenje je određeno na način da su ovlašteni distributeri dužni predmetne GoPro proizvode nabavljati isključivo od Spinnakera, ali i da preuzimaju obvezu da iste proizvode neće prodavati drugim ovlaštenim distributerima već isključivo krajnjim korisnicima. U tom smislu, a u svrhu osiguranja da će ovlašteni distributer doista tako postupati u praksi, određen je i broj prodanih kamera po transakciji na koji se ovlašteni distributer obvezan ograničiti.

Riječ je o ograničenju tržišnog natjecanja prema cilju za koje nije potrebna prethodna analiza uvjeta na mjerodavnom tržištu kojima bi se dokazala moguća opravdanost toga ograničenja. Drugim riječima, ovlašteni distributeri moraju imati slobodu kupovanja proizvoda iz ugovora od ostalih imenovanih distributera unutar distribucijske mreže, koji djeluju na istoj ili pak na različitoj razini trgovine. Stoga nije potrebno razmatrati proizvodi li takvo ponašanje konkretne učinke na tržištu i jesu li oni značajni ili ne. Takav sporazum ne može se skupno izuzeti, stoga je isti, *ex lege* ništetan.

Zbog naprijed opisane teške povrede ZZTN-a, Spinnaker je kažnjen sa 350.000,00 kuna te mu je zabranjeno svako takvo daljnje postupanje u odnosu na sve ovlaštene trgovce na malo proizvođača robne marke GoPro.

Spinnaker je protiv predmetnog rješenja podnio tužbu VUSRH-u. Upravni spor je u tijeku.

Primjeri odbacivanja inicijativa za pokretanje postupka

Primjer 1.: AZTN protiv Hrvatske odvjetničke komore⁶⁰

AZTN je 11. veljače 2021. godine donio rješenje kojim se odbacuje inicijativa fizičke osobe za pokretanje postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma protiv Hrvatske odvjetničke komore (u daljnjem tekstu: HOK) jer ne postoje uvjeti za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

Prema mišljenju podnositeljice inicijative, Odlukom o visini upisnine u Imenik odvjetnika HOK-a, donesenoj na sjednici Upravnog odbora HOK-a 14. ožujka 2019. godine, HOK bez ikakvog troškovnog opravdanja nameće visinu upisnine pravnicima koji su stekli uvjete za obavljanje odvjetništva u gospodarstvu, pravosuđu, upravi, organizacijama civilnog društva u visini od 37.500,00 kuna, dok odvjetnički vježbenici, koji su ujedno i članovi HOK-a, uživaju po mišljenju podnositeljice inicijative povlaštenu položaj tj. ne moraju platiti upisninu u navedenom iznosu. U nepovoljni položaj su, prema mišljenju podnositeljice inicijative, stavljeni i pravnici koji su proveli efektivno najmanje dvije godine na odvjetničkoj vježbi, budući da oni moraju platiti 50 posto prethodno navedenog iznosa odnosno 18.750,00 kuna. Budući da je člankom 37. Zakona o odvjetništvu („Narodne novine“ br. 09/94., 117/08., 50/09., 75/09. i 18/11.) propisana obvezatnost udruživanja odvjetnika u komoru te da komora predstavlja odvjetništvo RH kao cjelinu, navedena Odluka, prema navodima podnositeljice inicijative, predstavlja odluku udruženja poduzetnika odnosno zabranjeni sporazum u smislu članka 8. ZZTN-a.

Sukladno članku 2. Zakona o odvjetništvu samostalnost i neovisnost odvjetništva osobito se ostvaruje samostalnim i neovisnim obavljanjem odvjetničkog posla kao slobodne djelatnosti, ustrojem odvjetništva u HOK kao samostalnu i neovisnu organizaciju odvjetnika na teritoriju RH, donošenjem statuta i drugih općih akata Komore, odlučivanjem o stjecanju i prestanku prava na obavljanje odvjetništva, a temeljem članka 18. stavka 1. točke 11. Statuta Hrvatske odvjetničke komore („Narodne novine“, br. 115/13., 64/18. i 67/19.), HOK utvrđuje visinu upisnine, članarine i ostalih davanja odvjetnika i odvjetničkih vježbenika.

Prema postojećim propisima AZTN nema pravnu osnovu za pokretanje postupka protiv HOK-a, budući da HOK ima zakonsku ovlast da samostalno i neovisno utvrdi i donese odvjetničku tarifu, statut i druge opće akte HOK-a, odnosno odluke kojima utvrđuje visinu upisnine i članarine. Stoga je AZTN rješenjem odbacio navedenu inicijativu. Navedeno rješenje AZTN-a potvrđeno je presudom VUSRH-a od 16. lipnja 2021. godine kojom je odbijen tužbeni zahtjev podnositeljice inicijative.

⁶⁰ Rješenje AZTN protiv Hrvatske odvjetničke komore, KLASA: UP/I 034-03/20-01/020 od 11. veljače 2021. godine.

Međutim, AZTN je u svom rješenju kojim je odbacio inicijativu istaknuo da će u skladu sa svojim ovlastima donijeti mišljenje vezano uz važeće propise i usporedive propise u drugim državama članicama EU-a koji uređuju uvjete za pružanje odvjetničkih usluga, a osobito uvjete za upis u Imenik odvjetnika te će isto dostaviti Ministarstvu pravosuđa i uprave i HOK-u. AZTN je mišljenje donio 18. veljače 2022. godine te je isto objavljeno na internetskim stranicama AZTN-a.

Primjer 2.: AZTN protiv Udruge Najdokter iz Zagreba⁶¹

Inicijativu u ovom predmetu je podnijela privatna stomatološka ordinacija radi pokretanja postupka utvrđivanja zabranjenog sporazuma u smislu ZZTN-a protiv Udruge Najdokter sa sjedištem u Zagrebu (u daljnjem tekstu: Udruga Najdokter).

U skladu s tvrdnjama podnositelja inicijative osnivači i upravitelji internetske stranice najdokter.com su međusobno sklopili zabranjeni sporazum u smislu članka 8. ZZTN-a, koji ima za cilj narušavanje tržišnoga natjecanja, pri čemu je podnositelj inicijative stavljen u nepovoljniji položaj u odnosu na druge stomatologe koji imaju izrađen profil na internetskom portalu najdokter.com, na način da je spomenuti portal isključio podnositelja inicijative s tržišta s ciljem usmjeravanja svojih čitatelja na druge stomatologe.

Na temelju dostavljene dokumentacije i utvrđenog činjeničnog stanja tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, AZTN je rješenjem od 14. siječnja 2021. godine odbacio navedenu inicijativu jer ne postoje uvjeti za pokretanje postupka po službenoj dužnosti protiv Udruge Najdokter radi utvrđivanja sklapanja zabranjenog sporazuma u smislu članka 38. stavka 1. i članka 39. ZZTN-a, a vezano uz primjenu članka 8. ZZTN-a.

AZTN je netočnima ocijenila navode podnositelja inicijative kako je internetska stranica najdokter.com, a time Udruga Najdokter, podnositelja inicijative stavila u nepovoljan položaj, u smislu odredbi ZZTN-a, u odnosu na stomatologe koji imaju kreiran prošireni profil te da je istome onemogućila pristup čitateljima i korisnicima te stranice, odnosno da je podnositelja inicijative isključila s tržišta usmjeravanjem čitatelja na druge stomatologe koji imaju kreiran prošireni profil na stranici najdokter.com.

Prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu je pokazalo kako podnositelju inicijative nije onemogućen pristup stranici najdokter.com i njenim korisnicima, budući da je isti sve vrijeme imao otvoren osnovni profil na navedenoj stranici na kojemu pacijenti mogu ostavljati svoje ocjene i komentare.

S obzirom na to da mogućnost kreiranja proširenog profila i objavljivanja članaka na portalu najdokter.com ovisi o ocjenama i komentarima pacijenata, u konkretnom slučaju pacijenata podnositelja inicijative temeljem kojih Udruga Najdokter ocjenjuje jesu li ispunjeni uvjeti za kreiranje proširenog profila, navedeni odnos Udruge Najdokter i podnositelja inicijative ne predstavlja odnos poduzetnika koji bi se mogao razmatrati u smislu moguće povrede ZZTN-a. Naime, u predmetnoj stvari nije riječ o tržišnom natjecanju između liječnika ili između

⁶¹ Rješenje AZTN protiv Udruge Najdokter iz Zagreba, KLASA: UP/I 034-03/2020-01/017, od 14. siječnja 2021. godine.

stomatologa već o listi najboljih liječnika i stomatologa koja se utvrđuje isključivo temeljem ocjene korisnika njihovih usluga – pacijenata.

2.2. Postupci utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja

Postojanje vladajućeg položaja poduzetnika na određenom tržištu nije protivno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, ali je zabranjena zlouporaba toga položaja. Međutim, poduzetnici u vladajućem položaju na nekom tržištu mogu se zbog svoje značajne tržišne snage početi ponašati i djelovati protivno pravilima tržišnog natjecanja. Stoga poduzetnici u vladajućem položaju moraju biti svjesni da imaju posebnu, pojačanu odgovornost ponašati se u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja u odnosu prema drugim sudionicima na tržištu.

Ako je jačanje tržišne snage rezultat poslovne strategije poduzetnika koja počiva na stalnom poboljšanju učinkovitosti, kvalitete, inovacijama i ulaganju u nove tehnologije, što utječe na povoljnije cijene i kvalitetnije i inovativnije proizvode ili usluge koje nude na tržištu, prednost koju poduzetnik ostvaruje na tržištu u odnosu na konkurente je potpuno opravdana. Njegovo ponašanje sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u takvim slučajevima nije sporno.

Stoga, propisi o zaštiti tržišnog natjecanja ne zabranjuju vladajući položaj sam po sebi, već utvrđuju ponašanja koja se pod određenim uvjetima mogu smatrati zlouporabom vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu.

Pretpostavka vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu postoji kada se poduzetnik zbog svoje tržišne snage može ponašati u znatnoj mjeri neovisno o stvarnim ili mogućim konkurentima, potrošačima, kupcima ili dobavljačima i to naročito ako nema značajnih konkurenata na mjerodavnom tržištu ili ima značajnu tržišnu snagu u odnosu na stvarne ili moguće konkurente.

Ako djeluju zajednički odnosno ako na tržištu međusobno značajno ne konkuriraju, u **zajedničkom vladajućem položaju** mogu biti dva ili više poduzetnika.

ZZTN utvrđuje visinu tržišnog udjela kao polazno mjerilo vladajućeg položaja prema kojem se pretpostavlja da u vladajućem položaju može biti poduzetnik čiji **tržišni udjel na mjerodavnom tržištu iznosi više od 40 posto**.⁶² Riječ je o oborivoj zakonskoj pretpostavki.

S obzirom na to da se radi o polaznim mjerilima, AZTN ih u postupku treba utvrditi odnosno dokazati. Naime, iako je visoki tržišni udjel polazni i važan kriterij za utvrđivanje vladajućeg položaja poduzetnika, on ne predstavlja nužno i jedini kriterij za njegovo utvrđivanje. Tako se pri utvrđivanju postojanja vladajućeg položaja nekog poduzetnika na tržištu uzima u obzir cijeli niz čimbenika kao što su, primjerice, vrijeme kroz koje poduzetnik ostvaruje visoki tržišni udjel i položaj, njegova financijska snaga, prednosti u pristupu izvorima nabave ili tržištu,

⁶² ZZTN; članak 12. stavak 2.

povezanost s drugim poduzetnicima, pravne ili činjenične zapreke pristupa drugih poduzetnika tržištu, sposobnost nametanja tržišnih uvjeta s obzirom na njegovu ponudu ili potražnju i sposobnost isključivanja konkurenata s tržišta usmjeravanjem na druge poduzetnike.

2.2.1. Najčešći oblici zlouporabe vladajućeg položaja

- izravno ili neizravno nametanje nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih nepravednih trgovinskih uvjeta;
- ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvitka na štetu potrošača;
- primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju;
- uvjetovanje sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih strana na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u izravnoj vezi s predmetom tih ugovora.⁶³

Postupak utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika AZTN uvijek pokreće po službenoj dužnosti, a inicijativu za njegovo pokretanje AZTN-u može dati široki krug fizičkih i pravnih osoba.⁶⁴

⁶³ ZZTN; članak 13.

⁶⁴ ZZTN, članak 37., članak 38. stavci 1. i 3. te članak 39.

Kako bi utvrdio postoje li indicije koje su dostatne za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja po službenoj dužnosti, AZTN je tijekom 2021. godine proveo prethodno ispitivanje stanja na 20 mjerodavnih tržišta, od kojih ćemo navesti samo neka vezana uz upravne predmete:

- tržište ocjenjivanja zakonskih propisa i revizija površina krških pašnjaka⁶⁵,
- tržište distribucije akcijskih sportskih *point of view* kamera⁶⁶
- tržište prodaje pekarskih proizvoda⁶⁷,
- tržište obavljanja hidrografske djelatnosti⁶⁸,
- tržište djelatnosti turističkih agencija i savjetodavnih usluga⁶⁹,
- tržište prodaje potrošnog materijala za inzulinske pumpe⁷⁰,
- tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade⁷¹,
- tržište pružanja usluge digitalnog potpisa⁷².

AZTN je u 2021. godini riješio 17 predmeta iz područja zlouporabe vladajućeg položaja. Riječ je devet upravnih predmeta i osam neupravnih predmeta.

U jednom predmetu u kojem je postupak pokrenut i okončan prije stupanja na snagu ZID ZZTN-a, AZTN je utvrdio da poduzetnik nije narušio tržišno natjecanje jer nije utvrdio dokaze koji bi potvrdili indicije koje su bile razlog za pokretanje postupka, Naime, u to vrijeme još nije bilo moguće donijeti rješenje o obustavi postupka već samo rješenje da nije narušeno tržišno natjecanje. U drugom predmetu, u kojemu je postupak okončan nakon stupanja na snagu ZID ZZTN-a, AZTN nije utvrdio dokaze kojima bi potvrdio početne indicije koje su bile razlog za pokretanje postupka te je doneseno rješenje o obustavi postupka. U sedam predmeta doneseno je rješenje o odbacivanju inicijative jer nije bilo uvjeta za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

⁶⁵ Rješenje AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/21-01/024 od 07. prosinca 2021. godine.

⁶⁶ Rješenje AZTN protiv Spinnaker distribucija d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/20-01/019, od 30. prosinca 2021. godine.

⁶⁷ Rješenje AZTN protiv Pekarnica Latica d.o.o.; KLASA: UP/I 034-03/21-01/033, od 29. studenoga 2021. godine.

⁶⁸ Rješenje AZTN protiv Hrvatski hidrografski institut, KLASA: UP/I 034-03/21-01/002, od 22. srpnja 2021. godine.

⁶⁹ Rješenje AZTN protiv FINA, Zagreb, odvjetnik Mario Romulić, Osijek, odvjetnik Dražen Stojčić, Osijek, Avalon d.o.o. Đurđevac, Hrvatska turistička zajednica, Državni inspektorat i Ivica Todorčić, KLASA: UP/I 034-03/21-01/001, od 22. srpnja 2021. godine.

⁷⁰ Rješenje AZTN protiv Medtronic Adriatic d.o.o. i Mediligo d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/21-01/004, od 4. studenoga 2021. godine.

⁷¹ Rješenje AZTN protiv Hrvatski telekom d.d, KLASA: UP/I 034-03/17-01/010, od 30. prosinca 2021. godine.

⁷² Rješenje AZTN protiv AKD d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/19-01/023, od 3. ožujka 2021. godine.

U nastavku se daju kratki opisi nekih od odluka iz ovog područja.

Primjer 1.: AZTN protiv Hrvatski telekom d.d., Zagreb⁷³

AZTN je obustavio postupak pokrenut protiv poduzetnika Hrvatski telekom d.d., sa sjedištem u Zagrebu, (u daljnjem tekstu: HT) jer je utvrđeno kako nema zakonskih pretpostavki za daljnje vođenje postupka u smislu članka 13. ZZTN-a i članka 102. UFEU-a.

AZTN je predmetni postupak protiv HT-a pokrenuo po službenoj dužnosti zbog postojanja indicija da HT zlorabljuje vladajući položaj na tržištu pružanja Pay-TV usluge na teritoriju RH nuđenjem dodatnih programskih TV paketa (Prošireni TV paket, MAX Arena paket, MAX Sport Plus paket i HBO Premium paket) po sniženim cijenama u odnosu na dotadašnje trajne cijene paketa, uz ugovornu obvezu za isto vremensko razdoblje, tj. 24 mjeseca, što je na snazi od 14. travnja 2017. godine i to samo novim, a ne i postojećim korisnicima.

Postupak je pokrenut i na temelju članka 102. UFEU-a, budući da sukladno Obavijesti Komisije - Smjernice o načelu utjecaja na trgovinu iz članaka 81. i 82. Ugovora (SL 2004/C 101/07, 27. 4. 2004., u daljnjem tekstu: Smjernice EK o utjecaju na trgovinu) u pravilu postoji utjecaj na trgovinu između država članica, ako je riječ o poduzetniku u vladajućem položaju koji pokriva cijelu državu članicu, a koji provodi isključujuću zlorabu.

Tijekom postupka nesporno je utvrđeno kako se HT nalazi u vladajućem položaju na mjerodavnom tržištu pružanja Pay-TV usluge na teritoriju RH u promatranom višegodišnjem razdoblju. Nadalje, budući da se je u konkretnom predmetu problematika odnosila na predatorske cijene, AZTN je uzimajući u obzir pravnu stečevinu EU-a, u analizi koristio dugoročne prosječne inkrementalne troškove (u daljnjem tekstu: LRAIC troškovi) budući da se koncept LRAIC troškova nudi u teoriji, a i praksi kao rješenje koje će pružiti realističniju ocjenu dugoročnih troškova nužnih za ulazak na tržište i ostanak na njemu. Pogotovo uzimajući u obzir činjenicu da su u mrežnim industrijama, kao što je slučaj kod telekomunikacijskih usluga, prisutni visoki fiksni troškovi. Na taj način troškovi poduzetnika u vladajućem položaju nisu podcijenjeni.

Usporedbom između dugoročnih prosječnih inkrementalnih troškova nastalih pružanjem usluge distribucije sadržaja osnovnog i dodatnih programskih paketa zajedno (LRAIC troškovi *bundlea*) te sniženih prodajnih cijena istih usluga promatranih u *bundleu* s osnovnim paketom (samostalni MAXtv IPTV) utvrđeno je da cijene *bundlea* promatranih paketa, u razdoblju od 2017. do 2019. godine, pokrivaju u cijelosti (u slučaju MAX Arena paketa i Proširenog paketa) odnosno od 89 % pa do 99,6 % (u slučaju HBO Premium paketa i MAX Sport Plus paketa) dugoročne prosječne inkrementalne troškove istih.

Međutim, pritom treba naglasiti kako u odnosu na cijene utvrđene ispod dugoročnih prosječnih inkrementalnih troškova sama ta činjenica nije dostatna za dokazivanje predatorstva. Osim ako nije poduprta dokazima o namjeri isključivanja jednako ili više učinkovitog konkurenta, cijena ispod LRAIC troškova ne smatra se predatorskom. U konkretnom slučaju, AZTN ne raspolaže dokazima koji se smatraju relevantnim za utvrđenje da je riječ o isključujućoj namjeri

⁷³ Rješenje AZTN protiv Hrvatski telekom d.d., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/17-01/010, od 30. prosinca 2021. godine.

poduzetnika u vladajućem položaju (HT) poput, primjerice, interne dokumentacije poduzetnika koja sadrži detaljan plan primjene određenih postupanja i aktivnosti koje za cilj imaju isključiti konkurente, spriječiti ulazak na tržište ili preduhitriti stvaranje tržišta ili dokaz o konkretnim prijetnjama isključujućim djelovanjem na što upućuje i recentna sudska praksa i praksa EK, kao i kriteriji iz pravne stečevine EU-a. Slijedom nedostatka jedinstva i sklada dokaza, strategijska motivacija HT-a za istiskivanje konkurenata nije utvrđena.

Osim navedenog, AZTN je utvrdio kako je ponuda cijena dodatnih paketa dostupna svim korisnicima, kako novim tako i postojećim, kojima je istekla ugovorna obveza. Osim što se ponuda cijena dodatnih paketa primjenjuje na sve korisnike, primjenjuje se u dužem vremenskom razdoblju, od travnja 2017. godine do danas. S tim u vezi, iz kriterija iz pravne stečevine proizlazi kako je manje vjerojatno da će se poduzetnik u vladajućem položaju baviti predatorskim cijenama ako to postupanje znači nisku cijenu koja će se primjenjivati generalno i u dužem vremenskom razdoblju.

Primjer 2: AZTN protiv Agencija za komercijalnu djelatnost proizvodno, uslužno i trgovačko d.o.o., Zagreb⁷⁴

AZTN je sukladno članku 37. ZZTN-a, zaprimio inicijativu poduzetnika yottabyte j.d.o.o., sa sjedištem u Velikoj Gorici, (u daljnjem tekstu: yottabyte i/ili podnositelj inicijative), za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja protiv poduzetnika Agencija za komercijalnu djelatnost proizvodno, uslužno i trgovačko d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu, (u daljnjem tekstu: AKD).

Predmetni je postupak pokrenut povodom inicijative poduzetnika yottabyte u kojoj se navodi da AKD-ovo odbijanje ustupanja REST WS API-ja komponente međusoftvera eID Middleware Signer.exe predstavlja zlouporabu vladajućeg položaja, u smislu članka 13. ZZTN-a. Također, u tijeku postupka, podnositelj inicijative naznačio je kako smatra spornim i vezanu prodaju Signer.exe komponente unutar eID Middleware paketa.

AZTN je u postupku utvrdio kako je AKD jedini poduzetnik na tržištu u RH koji je ovlašten za izradu eOI-ja i izdavanje kvalificiranih certifikata na eOI-ju (identifikacijskih i potpisnih), a koje koriste, odnosno koje su dužni posjedovati svi državljani RH. Budući da je za aktivaciju eOI-a potrebno prethodno instalirati AKD-ov međusoftver eID Middleware te se bez tog koraka nije moguće koristiti pripadajućim certifikatima, utvrđeno je da se AKD nalazi u vladajućem položaju u smislu članka 12. ZZTN-a na tržištu izdavanja certifikata za eOI, kao i na na tržištu distribucije međusoftvera za eOI.

Analizom postupanja AKD-a u kontekstu potencijalne zlouporabe vladajućeg položaja odbijanjem ustupanja REST WS API-ja komponente međusoftvera eID Middleware Signer.exe podnositelju inicijative, zaključeno je kako nije ispunjen prvi od tri kumulativna uvjeta za utvrđivanje zlouporabe iz Uputa EK, a to je da se odbijanje opskrbe odnosi na proizvod ili uslugu koji su objektivno nužni za učinkovito tržišno natjecanje na silaznom tržištu. Tri uvjeta koja moraju biti kumulativno ispunjena da bi mogla biti riječ o zlouporabnom

⁷⁴Rješenje AZTN protiv Agencija za komercijalnu djelatnost proizvodno, uslužno i trgovačko d.o.o., Zagreb., KLASA: UP/I 034-03/19-01/023, od 3. ožujka 2021. godine.

odbijanju poslovanja su: odbijanje opskrbe koji se odnosi na proizvod ili uslugu koji su objektivno nužni za učinkovito tržišno natjecanje na silaznom tržištu, postojanje vjerojatnosti narušavanja učinkovite tržišne utakmice na silaznom tržištu i postojanje vjerojatnosti nanošenja štete potrošačima.

Naime, utvrđeno je kako postoje stvarna i potencijalna zamjenska rješenja koja omogućuju imateljima eOI-ja potpisivanje dokumenata putem interneta bez potrebe korištenja AKD-ovog međusoftvera eID Middleware i njegove komponente Signer.exe. Konkretno. Riječ je o programskom rješenju Europske unije DSS i njegovoj komponenti NexU, koja omogućava imateljima eOI-ja alternativan način potpisivanja dokumenata putem interneta korištenjem pripadajućih certifikata.

Također, iz očitovanja poduzetnika koji je razvio programsko rješenje za Poreznu upravu u sklopu sustava ePorezna, proizlazi kako ga je taj poduzetnik razvio bez bilo kakvih *inputa* od strane AKD-a, koristeći javno dostupne PKCS#11 standarde i MS Crypto API biblioteke za Microsoft Windows sustav, što može učiniti i bilo koji drugi zainteresirani poduzetnik, a što izrijeком potvrđuje i sam podnositelj inicijative.

Slijedom navedenog, utvrđeno je kako komponenta Signer.exe ne predstavlja neophodan *input* za učinkovito tržišno natjecanje na silaznom tržištu posredovanja u apliciranju kvalificiranog elektroničkog potpisa izrađenog korištenjem kvalificiranih certifikata s eOI-ja putem interneta. Budući da time nije ispunjen jedan od tri kumulativna uvjeta za postojanje zlorabe vladajućeg položaja odbijanjem poslovanja, utvrđeno je kako AKD nije mogao počinuti zlorabu u smislu članka 13. ZZTN-a.

Također, utvrđeno je kako AKD u pogledu Signer.exe komponente ne provodi vezanu prodaju, budući da se programski paket eID Middleware može instalirati i bez nje, pa tako nije ispunjen jedan od četiri kumulativna uvjeta iz Presude Općeg suda u predmetu *Microsoft*.

Primjer 3.: AZTN protiv Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Zagreb⁷⁵

AZTN je zaprimio inicijativu poduzetnika Commit d.o.o. za pokretanje postupka protiv Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (u daljnjem tekstu: HZZ), a u svezi tumačenja uvjeta zbog kojih se traži povrat sredstava za očuvanje radnih mjesta. Ovo iz razloga što se odlukom HZZ-a prema mišljenju poduzetnika Commit d.o.o. time on dovodi u nepovoljan položaj na tržištu u odnosu na druge poduzetnike.

Uvidom u sadržaj inicijative, dostavljena očitovanja i dokumentaciju te navedene posebne propise, AZTN je utvrdio kako u konkretnom slučaju nema indicija za pokretanje postupka u smislu članka 39., a primjenom članka 13. ZZTN-a.

Naime, temeljem članka 3. stavka 1. poduzetnicima, u smislu ZZTN-a, smatraju se trgovačka društva, trgovci, udruženje poduzetnika, obrtnici i druge pravne i fizičke osobe koje obavljajući gospodarsku djelatnost sudjeluju u proizvodnji i/ili prometu robe, odnosno pružanju usluga, državna tijela i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, kada izravno ili neizravno

⁷⁵AZTN protiv Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Zagreb, KLASA 034-03/21-01/0022, od 29. studenoga 2021. godine.

djeluju na tržištu, kao i sve druge pravne ili fizičke osobe (udruge, sportske organizacije, ustanove, vlasnici autorskih i sličnih prava i ostali) koje djeluju na tržištu.

Tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, AZTN je zaključio kako je u konkretnom slučaju HZZ postupao kao javna ustanova radi obavljanja javnih ovlasti temeljem Zakona o tržištu rada u svrhu donošenja programa za očuvanje radnih mjesta, a ne kao poduzetnik djelujući na tržištu u smislu članka 3. stavka 1. ZZTN-a.

Slijedom navedenog, u konkretnom slučaju, budući da ne djeluje na tržištu, HZZ se ne smatra poduzetnikom u smislu članka 3. ZZTN-a te se na njega ne primjenjuju propisi o zaštiti tržišnog natjecanja. Stoga, u ovom slučaju nema indicija za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja po službenoj dužnosti protiv HZZ-a u smislu članka 39. ZZTN-a vezano uz primjenu članaka 13. ZZTN-a.

U dijelu zahtjeva poduzetnika Commit d.o.o. koji se odnosi na postupanje HZZ-a u smislu posebnih propisa, AZTN je poduzetnika Commit d.o.o. dopisom uputio na nadležno postupanje.

Primjer 4: AZTN protiv Medtronic Adriatic d.o.o., Zagreb i Mediligo d.o.o., Zagreb⁷⁶

AZTN je u smislu članka 37. ZZTN-a zaprimio inicijativu poduzetnika Med Trust d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu (u daljnjem tekstu: Med Trust ili podnositelj inicijative), za pokretanje postupka utvrđivanja sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja zlouporabom vladajućeg položaja protiv poduzetnika Medtronic Adriatic d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu (u daljnjem tekstu: Medtronic Adriatic) i Mediligo d.o.o., sa sjedištem u Zagrebu (u daljnjem tekstu: Mediligo).

U podnesenoj inicijativi Med Trust u bitnome navodi da je ovlašteni predstavnik i distributer za RH medicinskih pomagala za liječenje dijabetesa proizvođača Med Trust HandelsGES m.b.H., koji između ostalog proizvodi potrošni materijal za inzulinske pumpe - sustave za infuziju trgovačkog naziva Wellion Easy set Teflon i Wellion Fast Set Steel (u daljnjem tekstu: infuzijski setovi), a ne proizvodi vlastite inzulinske pumpe, već isključivo generički potrošni materijal koji je usklađen s inzulinskim pumpama drugih proizvođača.

U konkretnom slučaju navedeni infuzijski setovi su usklađeni s inzulinskim pumpama proizvođača Medtronic, čiji je Medtronic Adriatic ovlašteni predstavnik proizvođača, a Mediligo ekskluzivni distributer za RH (u daljnjem tekstu: predstavnici Medtronica).

Podnositelj inicijative navodi da je podnio zahtjev za uključivanje infuzijskih setova proizvođača Med Trust na Osnovnu listu ortopedskih i drugih pomagala Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, sa sjedištem u Zagrebu (u daljnjem tekstu: Osnovna lista pomagala HZZO-a) te je saznao da bi HZZO-ovo povjerenstvo na sjednici na kojoj bi se odlučivalo o njegovom zahtjevu, dalo negativno mišljenje zbog toga što smatra da bi za korisnike veliki problem mogla predstavljati činjenica što proizvođač inzulinskih pumpi Medtronic MiniMed u svojim uputama navodi da *"korištenjem infuzijskih kompleta ili spremnika drugih proizvođača prestaje njihovo jamstvo na Medtronic pumpe"* te dodatno izjavljuje da, cit.: *"garancija za*

⁷⁶AZTN protiv Medtronic Adriatic d.o.o., Zagreb i Mediligo d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/21-01/004, od 4. studenoga 2021. godine.

Medtronic MiniMed inzulinske pumpe (...) prestaje vrijediti ukoliko do kvara pumpe dođe zbog korištenja infuzijskih setova koji nisu originalni setovi proizvođača."

Podnositelj inicijative navodi da bi takvo negativno mišljenje povjerenstva HZZO-a bilo rezultat zlouporabe vladajućeg položaja Medtronic predstavnika koji jamstvo za inzulinske pumpe Medtronic Minimed uvjetuju isključivim korištenjem zamjenjivih generičkih materijala proizvođača Medtronic, što prema mišljenju podnositelja inicijative za cilj jedino ima uklanjanje i isključenje svake konkurencije s tržišta te ograničenje proizvodnje i tehnološkog razvitka na štetu potrošača.

Kako bi se utvrdile sve činjenične i pravne okolnosti u svrhu utvrđivanja ima li u konkretnom slučaju uvjeta za pokretanje postupka po inicijativi, AZTN je zatražio očitovanja od poduzetnika protiv kojih je podnesena inicijativa, zastupnika proizvođača inzulinskih pumpi prisutnih u RH (Salvus d.o.o., Bauerfeind d.o.o, MediLab One d.o.o.) te stručnu pomoć od Sveučilišne klinike za diabetes, endokrinologiju i bolesti mehanizma Vuk Vrhovac, HZZO-a, kao i od Hrvatskog saveza dijabetičkih udruga.

Problematika konkretne upravne stvari svodi se na tumačenje izjave proizvođača Medtronic MiniMed u vezi s jamstvom za inzulinske pumpe koje proizvodi, a slijedom čega HZZO problematizira stavljanje infuzijskih setova Wellion Easy Set Teflon i Wellion Fast Set Steel podnositelja inicijative na Osnovnu listu pomagala HZZO-a.

U kontekstu pravne kvalifikacije postupanja Medtronic predstavnika, AZTN je osobito obratio pozornost na moguću zlouporabu prirodu vezanih poslova (eng. *tying*), budući da podnositelj inicijative tvrdi kako Medtronic jamstvo svojih inzulinskih pumpi uvjetuje isključivim korištenjem njegovih zamjenjivih generičkih materijala, što za cilj ima uklanjanje i isključenje svake konkurencije s tržišta te ograničenje proizvodnje i tehnološkog razvitka na štetu potrošača.

AZTN je navedeno ocjenjivao u smislu članka 13. točke 4. ZZTN-a sukladno kojemu je zabranjena svaka zlouporaba vladajućeg položaja jednog ili više poduzetnika na mjerodavnom tržištu, a osobito uvjetovanje sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih strana na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u izravnoj vezi s predmetom tih ugovora. U tom smislu, potencijalna problematika bila bi u tome ako bi Medtronic Adriatic navedenim postupanjem, u situaciji kada se njegovi proizvodi nalaze na Osnovnoj listi HZZO-a, zatvarao tržište na način da uskraćivanjem jamstva onemogućava drugim proizvođačima potrošnog materijala kompatibilnih s njegovim proizvodima stavljanje istih na Osnovnu listu HZZO-a.

Stoga je, između ostaloga, izvršen uvid u tekst izjave proizvođača Medtronic MiniMed od 3. veljače 2021., koju je AZTN zaprimio od HZZO-a u prilogu stručne pomoći, a koji glasi, cit.:

„Jamstvo za inzulinske pumpe Medtronic MiniMed je važeće samo ako se pumpa upotrebljava u skladu s uputama proizvođača i neće se primjenjivati ako je oštećenje posljedica upotrebe spremnika i/ili kompleta za infuziju koje nije proizveo Medtronic. Pogledajte Upute za uporabu pumpe za više informacija o kompatibilnim infuzijskim uređajima i spremnicima.“

Uvidom u citirani tekst izjave proizvođača, upravo suprotno od tvrdnji podnositelja inicijative, razvidno je kako Medtronic daje jamstvo na svoju inzulinsku pumpu bez obzira o kojem je infuzijskom setu riječ, dakle čak i kada je riječ o infuzijskim setovima koje nije proizveo Medtronic. Činjenica da korisnik koristi komplete za infuziju ili spremnik drugog proizvođača s

Medtronicovim pumpama, ne uzrokuje prestanak predmetnog jamstva ako je riječ o kompatibilnom kompletu za infuziju. Prema tome, izjava rečenog proizvođača nema isključujuće djelovanje. Jedino ako do oštećenja pumpe dođe, tada se utvrđuje je li oštećenje na inzulinskoj pumpi isključivo posljedica upotrebe spremnika i/ili kompleta za infuziju koje nije proizveo Medtronic.

Takvo ograničenje jamstva Medtronic objašnjava na način kako nije riječ o svakodnevnim proizvodima koje kupci koriste po vlastitom nahođenju i gdje proizvođač može i ne mora pružati kupcu podršku, osim eventualno servisa, već je riječ o medicinskim proizvodima koji imaju utjecaj na zdravlje i život korisnika. U tom smislu, Medtronic i njegovi distributeri osiguravaju 24-satnu podršku korisnicima inzulinske pumpe, a ta podrška nije moguća u pogledu potrošnih materijala drugih proizvođača jer Medtronic ne raspolaže potrebnim tehničkim i medicinskim informacijama o potrošnim materijalima drugih proizvođača kako bi pružio medicinski osnovanu podršku korisnicima. Stoga, isti naglašava kako jamstvo ne može pokriti takvu odgovornost jer bi to učinilo Medtronic odgovornim za potencijalnu krivnju odnosno odgovornost drugog subjekta.

Na temelju dostavljene dokumentacije i utvrđenog činjeničnog stanja tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, AZTN je donio odluku da se inicijativa poduzetnika Med Trust, u smislu članka 38. stavaka 5. i 9. ZZTN-a, odbaci jer ne postoje uvjeti za pokretanje postupka AZTN-a po službenoj dužnosti radi utvrđivanja sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja protiv poduzetnika Medtronic i Mediligo u smislu članka 39. ZZTN-a, a primjenom članka 12. i 13. ZZTN-a.

Primjer 5: Prethodno ispitivanje stanja na tržištu vezano uz pružanje usluga Međunarodne zračne luke Zagreb d.d.⁷⁷

AZTN je temeljem napisa u medijima o tome da je sklapanjem ugovora između Međunarodne zračne luke Zagreb (u daljnjem tekstu: MZLZ) i poduzetnika Ryanair (u daljnjem tekstu: Ryanair) narušeno tržišno natjecanje, proveo prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu te zatražio očitovanje i dokumentaciju od poduzetnika: Croatia Airlines d.d. (u daljnjem tekstu: CA), MZLZ-a i Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo (u daljnjem tekstu: HACZ).

Iz zaprimljenih očitovanja proizlazi da se Ryanair prijavio na program poticaja koji je sastavni dio Cjenika MZLZ-a. Naime, programom poticaja se uspostavljaju pravila i uvjeti za poticaj porasta prometa primjenom poticaja na određene regulirane naknade, ako neki od zračnih prijevoznika udovoljava uvjetima iz nekog od osam javno dostupnih modela koji se nalaze unutar programa poticaja, a koji su sastavni dio cjenika MZLZ-a.

Jedan od modela iz programa poticaja je „Model poticaja rasta prometa“ koji je stupio na snagu u prosincu 2020. godine, nakon prethodne konzultacije s Vijećem korisnika Zračne luke Franjo Tuđman i nakon dobivanja odobrenja od strane HACZ-a. Navedeni Model poticaja rasta prometa, koji za cilj ima smanjenje negativnih posljedica uzrokovanih pandemijom COVID-a 19 na zračni promet, bio je javno objavljen na službenim internetskim stranicama MZLZ-a i dostupan svim zainteresiranim prijevoznicima od prosinca 2020. do 30. lipnja 2021. godine, a

⁷⁷Istraživanje tržišta vezano uz pružanje usluga Međunarodne zračne luke Zagreb d.d., KLASA: 957-01/21-02/001 od 7. prosinca 2021. godine.

odnosio se na davanje poticaja prijevoznicima koji prometuju na novim rutama koje do tada nisu postojale u Zračnoj luci Franjo Tuđman.

Za predmetni program poticaja bio je zainteresiran jedino Ryanair s kojim je i potpisan ugovor o poticajima. MZLZ ne daje poticaje zračnim prijevoznicima odmah po potpisu Ugovora o poticajima već za vrijeme trajanja poticajnog razdoblja tj. razdoblja praćenja ispunjavanja uvjeta iz Ugovora o poticajima, zračni prijevoznici plaćaju punu naknadu za usluge temeljem cijena iskazanih u cjeniku, a tek nakon završetka razdoblja praćenja ispunjavanja uvjeta iz Ugovora o poticajima MZLZ provjerava je li zračni prijevoznik ispunio uvjete propisane odgovarajućim modelom iz Programa poticaja te ako su isti ispunjeni, iznos poticaja se obračunava izdavanjem odobrenja.

Analiza prikupljenih podataka i dokumentacije ne ukazuje na to da postoje indicije za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja po službenoj dužnosti protiv MZLZ na mjerodavnom tržištu pružanja usluga pristupa infrastrukturi zračne luke uz plaćanje naknade primjenom Modela poticaja rasta prometa u smislu članka 39., a vezano uz primjenu članka 13. ZZTN-a. Naime, postupak donošenja cjenika i Modela poticaja rasta prometa podliježe strogo propisanoj proceduri koja obuhvaća dobivanje odobrenja i suglasnosti od strane više pravnih subjekata, između ostalog i korisnika Zračne luke Franjo Tuđman, koja podliježe nadzoru HACZ-a.

Utvrđeni sustav popusta u tom modelu, kao i u ostalim modelima programa poticaja, ima standardizirani prag koji se primjenjuje jednako prema svim zainteresiranim zračnim prijevoznicima te takav sustav popusta u praksi ne rezultira nejednakim položajem zračnih prijevoznika, budući da shema popusta nije fleksibilna te ne postoji individualno određivanje popusta u odnosu na pojedinog zračnog prijevoznika.

2.3. Postupci ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika

Koncentracija poduzetnika (u daljnjem tekstu: koncentracija) u smislu prava tržišnog natjecanja nastaje promjenom u kontroli nad poduzetnikom na trajnoj osnovi⁷⁸.

Do promjene u kontroli nad poduzetnikom može doći:

- pripajanjem ili spajanjem dva ili više neovisnih poduzetnika ili dijelova tih poduzetnika koji osnivaju novo društvo ili nastavljaju poslovati pod imenom jednoga od njih;
- stjecanjem izravne ili neizravne kontrole ili prevladavajućeg utjecaja jednog ili više poduzetnika nad drugim ili više drugih poduzetnika, odnosno dijelom ili dijelovima drugog poduzetnika i to stjecanjem većine dionica ili udjela ili stjecanjem većine prava glasa ili na drugi način u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima.

⁷⁸ ZZTN; članak 15.

Zajednički pothvat (engl. *joint venture*), kao oblik ugovornog udruživanja u zajedničkom poslovnom pothvatu dva ili više neovisnih poduzetnika, također je koncentracija ako trajnije djeluje kao neovisan gospodarski subjekt.

Koncentracije poduzetnika nisu *a priori* nepoželjne. U pravilu je riječ o redovnom i uobičajenom procesu konsolidacije i restrukturiranja poduzetnika pa i cijelih industrija, kao odgovora na promjene na konkretnim mjerodavnim tržištima, s ciljem da se ostvare uštede i sinergije koje će novostvorenim ekonomskim entitetima omogućiti učinkovitije poslovanje.

Zadatak je AZTN-a procijeniti hoće li opisani pozitivni učinci namjeravane provedbe koncentracije prevladati nad njenim negativnim učincima na tržišno natjecanje, prije svega zbog smanjenja broja tržišnih takmaca (i posljedičnog jačanja tržišne snage novog gospodarskog subjekta), opasnosti od stvaranja novog ili jačanja postojećeg vladajućeg položaja sudionika koncentracije, niže razine tržišnog natjecanja (ako je riječ o horizontalnim koncentracijama zbog povećane opasnosti od koluzije (dogovora o cijenama ili podjeli tržišta), što bi moglo dovesti do smanjivanja dobrobiti za potrošače u obliku rasta cijena, pada kvalitete ili izostanka ulaganja u inovacije. Stoga je ocjena dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika jedna od izuzetno važnih zadaća AZTN-a.

Dakle, provedba koncentracije može koristiti, tržišnom natjecanju i gospodarstvu u cjelini, primjerice, kroz bolje iskorištavanje proizvodnih, trgovačkih i drugih resursa, veću fleksibilnost pri strukturiranju cijena, niže cijene, bolju kvalitetu i veći izbor proizvoda i usluga.

2.3.1. Postupci po prijavi za ocjenu dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika

Za razliku od postupaka utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika ili utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja na tržištu koje AZTN uvijek pokreće *ex post* i to po službenoj dužnosti, postupak ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracije poduzetnika provodi se *ex ante* i temeljem prijave njezinih sudionika⁷⁹.

Naime, sudionici koncentracije imaju obvezu **AZTN-u prijaviti namjeru provedbe koncentracije** ukoliko su kumulativno ispunjeni zakonom određeni pragovi ukupnih prihoda odnosno ekonomske veličine te ju ne smiju provesti sve dok AZTN ne ocjeni njenu dopuštenost.

Slijedom toga, AZTN-u se na ocjenu moraju prijaviti samo koncentracije poduzetnika koje **kumulativno** premašuju zakonom utvrđene pragove ekonomske veličine na svjetskom i hrvatskom tržištu, iz članka 17. stavka 1. ZZTN-a, konkretno:

- ako ukupni godišnji konsolidirani prihod svih poduzetnika sudionika koncentracije ostvaren prodajom robe i/ili usluga na svjetskom tržištu, iznosi najmanje jednu milijardu kuna sukladno financijskih izvješćima za financijsku godinu koja je prethodila koncentraciji, ako najmanje jedan sudionik koncentracije ima sjedište i/ili podružnicu u Republici Hrvatskoj, i

⁷⁹ ZZTN; članak 38. stavak 2.

- ako ukupni prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije u Republici Hrvatskoj, sukladno financijskih izvještajima u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji, iznosi najmanje 100 milijuna kuna⁸⁰.

Ako AZTN na temelju dokumenata i podataka dostavljenih uz prijavu namjere provedbe koncentracije te na temelju drugih raspoloživih podataka i saznanja kojima raspolaže, ocijeni da se može opravdano pretpostaviti da nije riječ o koncentraciji koja će imati značajne negativne učinke na tržišno natjecanje, ili ako u roku od 30 dana od dana zaprimanja potpune prijave koncentracije ne donese zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije na tzv. II. razini, smatrat će se da je koncentracija dopuštena. U tom slučaju AZTN podnositelju prijave dostavlja pisanu potvrdu o dopuštenosti koncentracije na tzv. I. razini⁸¹.

Međutim, ako AZTN temeljem analize podataka iz prijave namjere provedbe koncentracije procijeni da bi provedba koncentracije mogla imati značajan učinak na tržišno natjecanje, osobito ako se tom koncentracijom stvara novi ili jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije na mjerodavnom tržištu, AZTN će u roku od 30 dana od davanja potvrde o potpunosti prijave koncentracije donijeti zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Time započinje postupak ocjene dopuštenosti koncentracije na tzv. II. razini⁸². Riječ je o složenom upravnom (ispitnom) postupku koji zahtijeva opsežno prikupljanje podataka, dokumentacije, mišljenja i očitovanja potrebnih za izradu dubinske pravne i ekonomske analize mjerodavnog tržišta i učinaka konkretne koncentracije na tržišno natjecanje. Postupak se na II. razini može okončati donošenjem rješenja o dopuštenoj, uvjetno dopuštenoj ili zabranjenoj koncentraciji⁸³. U postupku se, kao i u ostalim postupcima utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja koja su ranije detaljnije pojašnjena, mora dati stranci pravo na obranu pa je obvezno donijeti Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i održati usmenu raspravu prije donošenja odluke o uvjetno dopuštenoj ili zabranjenoj koncentraciji⁸⁴.

U području ocjene dopuštenosti koncentracija AZTN je tijekom 2021. godine analizirao **38 mjerodavnih tržišta u 35 predmeta**. Od 35 predmeta u radu u 2021. godini, riječ je o 13 predmeta ocjene dopuštenosti koncentracije i jednom predmetu praćenja mjera i uvjeta u za to predviđenim rokovima vezanim uz prethodno uvjetno dopuštenu koncentraciju te o 18 predmeta u kojima je AZTN davao odgovore na upite trećih. Tri predmeta ocjene koncentracije su ostala otvorena u 2021. godini te će odluke biti donesene u 2022. godini.

Od 13 predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija, u šest predmeta ocjene dopuštenosti koncentracije su koncentracije ocjenjene dopuštenima na I. razini jer je bila riječ o koncentracijama koje ne dovode do značajnog učinka na tržišno natjecanje i istima se ne stvara novi niti jača postojeći vladajući položaj poduzetnika. U sedam je predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija postupak okončan donošenjem rješenja kojim se odbacuje prijava koncentracije zbog nepostojanja uvjeta za vođenje postupka ocjene koncentracije.

⁸⁰ ZZTN; članak 17.

⁸¹ ZZTN; članak 22. stavci 1. i 2.

⁸² ZZTN; članak 22. stavak 3.

⁸³ ZZTN; članak 22. stavak 7.

⁸⁴ ZZTN; članci 48. i 52.

U predmetu provedbe nadzora mjera i uvjeta iz ukupno tri rješenja AZTN-a na telekomunikacijskom tržištu koji je okončan u prosincu 2021. godine, provedeno je gotovo 700 radnji u postupku. Riječ je o izrazito složenom i stručno zahtjevnom procesu. Postupak nadzora mjera i uvjeta provodi se putem povjerenika za praćenje koji osigurava dodatni mehanizam kontrole i objektivnosti u praćenju i koji je institut preuzet iz poredbene prakse EK u području ocjena koncentracija.

U odnosu na navedeni predmet u postupku pronalaska potencijalnih kupaca OT-Optima Telekoma provedenom tijekom 2021. godine putem svjetski renomirane investicijske institucije, sve sukladno mjerama iz odluka AZTN-a, odabran je ponuditelj Telemach, čime je ispunjena svrha postupanja AZTN-a u sedam godina praćenja mjera i uvjeta, a to je održavanje (stvaranje) trećeg tržišnog takmaca na mjerodavnom tržištu fiksne telefonije. Stvaranjem trećeg potpuno integriranog takmaca u sektoru elektroničkih komunikacija, ukazuje se na potencijalne učinkovitosti koje proizlaze iz sposobnosti integriranih operatora pokretne i nepokretne mreže koji će nuditi konvergentne proizvode te na taj način pružiti protutežu već postojećim takmacima na tržištu i u konačnici dati bolje uvjete za krajnje korisnike. Stoga će ova koncentracija imati pozitivne učinke na jačanje tržišnog natjecanja stvaranjem trećeg tržišnog takmaca dugogodišnjim vodećim takmacima na tržištu, a time će nastupiti i veće koristi za potrošače.

Zabranjenom u 2021. nije ocijenjena niti jedna koncentracija.

U ukupno tri predmeta AZTN je proveo dubinsku analizu podataka iz dokumenata EK, zaprimljenih u sustavu upućivanja predmeta (ECN platforma), radi utvrđivanja učinka predmetnih koncentracija u RH.

Predmeti ocjena koncentracija u 2021. obuhvatili su 38 različitih mjerodavnih tržišta, a to su:

- tržište trgovine na veliko bezolovnim benzinskim gorivima,
- tržište trgovine na veliko dizelskim gorivima,
- tržište trgovine na veliko ekstra-lakim loživim uljem,
- tržište trgovine na malo motornim gorivima (bezolovnim benzinskim i dizelskim gorivima) i to u segmentima na benzinskim postajama koje se nalaze na autocestama i na benzinskim postajama koje se nalaze izvan autocesta,
- tržište trgovine na malo ukapljenim naftnim plinom (UNP) u segmentima boce i autoplina,
- tržište proizvodnje i prodaje energetskih kabela,
- tržište proizvodnje i prodaje telekomunikacijskih kabela,
- tržište proizvodnje i prodaje brodskih kabela,
- tržište proizvodnje i prodaje željezničkih kabela,
- tržište trgovine na veliko poljoprivrednom mehanizacijom i rezervnim dijelovima,
- tržište trgovine na veliko merkantilnom robom, gnojivom i poljoprivrednim repromaterijalom,
- tržište trgovine na malo gnojivom i poljoprivrednim repromaterijalom u specijaliziranim prodavaonicama,
- tržište zdravstvenog osiguranja u Republici Sloveniji i Republici Hrvatskoj,
- tržište bolničkih usluga u Republici Sloveniji,
- tržište općih i specijalističkih izvanbolničkih usluga u Republici Sloveniji,
- tržište pružanja usluga projektiranja, izgradnje i održavanja transformatorskih stanica,

- tržište proizvodnje i prodaje transformatora,
- tržište pružanja usluga izgradnje dalekovoda,
- tržište pružanja usluga izgradnje infrastrukture,
- tržište pružanja usluga projektiranja infrastrukture, dalekovoda i drugih objekata,
- tržište proizvodnje i prodaje metalnih konstrukcija,
- tržište proizvodnje i prodaje ovjesne i spojne opreme,
- tržište započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koja se pruža na fiksnoj lokaciji,
- tržište završavanja poziva u vlastitoj javnoj telefonskoj mreži koja se pruža na fiksnoj lokaciji,
- tržište prijenosa (tranzita) poziva u nepokretnoj javnoj komunikacijskoj mreži,
- tržište pristupa mreži za operatore s posebnom tarifom,
- tržište visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji,
- tržište veleprodajnih prijenosnih segmenata iznajmljenih vodova,
- tržište pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike,
- tržište javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike,
- tržište javno dostupne telefonske usluge u mjesnom i/ili međumjesnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike,
- tržište javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za privatne korisnike,
- tržište javno dostupne telefonske usluge u međunarodnom prometu koja se pruža na fiksnoj lokaciji za poslovne korisnike,
- tržište maloprodaje iznajmljenih vodova,
- tržište maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu,
- tržište prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade,
- tržište trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo, i
- tržište trgovine na malo obućom i modnim dodacima.

U nastavku se daje kratki opis nekoliko predmeta ocjena dopuštenosti koncentracija tijekom 2021. godine.

**Primjer 1.: Hrvatski Telekom d.d., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb
- ocjena dopuštenosti koncentracije⁸⁵**

Povjerenik za praćenje provedbe mjera Deloitte d.o.o. je u veljači 2021. godine obavijestio AZTN da su HT i Zagrebačka banka d.d. 3. prosinca 2020. godine potpisali Ugovor o angažmanu investicijske banke Credit Suisse Aktiengesellschaft, sa sjedištem u Frankfurtu, Republika Njemačka, radi postupka prodaje njihovih dionica poduzetnika OT-Optima Telekom d.d.

AZTN je u srpnju 2021. godine prihvatio Izvanredno izvješće Povjerenika Deloitte d.o.o. o provedenim aktivnostima u svrhu prodaje dionica Optime te prestanka upravljanja Optimom (prestanak koncentracije) od strane poduzetnika HT s 10. srpnjem 2021. godine. Naime, HT, Zagrebačka banka d.d., i Telemach Hrvatska d.o.o., potpisali su 9. srpnja 2021. godine Ugovor o kupoprodaji dionica poduzetnika Optima, čija je provedba podložna regulatornim odobrenjima i drugim ugovorenim uvjetima.

Neovisno o navedenom, Ugovor o upravljanju nad Optimom između HT-a i Zagrebačke banke d.d. prestao je s danom 10. srpnja 2021. godine, čime je prestalo upravljanje HT-a Optimom te su provedene aktivnosti temeljem kojih HT s navedenim datumom, sukladno nalogu iz rješenja AZTN-a iz lipnja 2017. godine, nema više upravljačkih prava nad Optimom, a o čemu su HT i Optima izvijestili putem javnih objava na službenim stranicama Zagrebačke burze.

Neovisno o ishodu posljednje transakcije kupoprodaje dionica, koncentracija HT-a i Optime, sukladno mjeri iz rješenja AZTN-a iz lipnja 2017., prestala je s 10. srpnjem 2021. godine, s kojim datumom prestaje i upravljanje HT-a nad Optimom.

AZTN je u srpnju 2021. godine prihvatio Sedmo polugodišnje izvješće Povjerenika. AZTN je od Povjerenika zatražio i završno izvješće o provedenim mjerama koje su određene rješenjem AZTN-a o uvjetno dopuštenoj koncentraciji HT-a i Optime iz lipnja 2017., koje je usvojeno u studenom 2021. godine, stoga je predmet okončan u prosincu 2021. godine.

**Primjer 2.: Petrol d.d., Ljubljana, R. Slovenija i Crodux Derivati Dva d.o.o., Zagreb-
ocjena dopuštenosti koncentracije⁸⁶**

Koncentracija je ocijenjena dopuštenom na I. razini te je 29. lipnja 2021. godine donesena obavijest (potvrda) o dopuštenosti koncentracije. Provedbom navedene koncentracije, Petrol preuzima poslovanje Crodux Derivata Dva koje se odnosi na trgovinu na veliko naftnim derivatima (benzinskim i dizelskim motornim gorivom i ekstra-lakim loživim uljem) te trgovinu na malo naftnim derivatima (motornim gorivima – benzinskim i dizelskim gorivom te UNP-om).

⁸⁵ Potvrda (obavijest) AZTN-a o dopuštenosti koncentracije Hrvatski Telekom d.d., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/13-02/007, od 9. lipnja 2017. godine.

⁸⁶ Potvrda (obavijest) AZTN-a o dopuštenosti koncentracije Petrol d.d., Ljubljana, R. Slovenija i Crodux Derivati Dva d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/21-02/001, od 29. lipnja 2021. godine.

U određenom razdoblju nakon provedbe koncentracije, Petrol namjerava zadržati brand Crodex radi njegove prepoznatljivosti kod krajnjih kupaca. U konkretnom slučaju, iz ekonomske i pravne analize proizlazi kako je riječ prvenstveno o širenju maloprodajne mreže Petrola na teritoriju RH stjecanjem prodajnih mjesta Crodex Derivati Dva, nakon čega bi Petrol na teritoriju RH imao tržišni udjel od 20 % do 30% prema broju benzinskih postaja, dok bi INA d.d., kao najznačajniji poduzetnik na tržištu i dalje ostvarivao tržišni udjel od 40 % do 50%.

U odnosu na relevantne podatke o veličini i strukturi mjerodavnih tržišta te iz analize koja razrađuje učinke navedene koncentracije, kako horizontalne tako i vertikalne učinke, proizlazi kako je tržište trgovine na veliko naftnim derivatima u RH otvoreno i lako dostupno za konkurente iz inozemstva, odnosno kako ne postoje značajne prepreke za ulazak novih i rast postojećih sudionika na tržištu. Postoje raspoloživi značajni skladišni kapaciteti u RH i u regiji, koji su dobro distribuirani i omogućavaju opskrbu svih dijelova RH, ali isto tako i opskrbu iz više različitih dobavnih pravaca. Analiza izvora i količina nabave naftnih derivata u posljednje tri godine pokazala je kako su količina, ali i izvori uvoza naftnih derivata značajno varirali, ukazujući kako uvoz brzo reagira na promjene u potražnji i uvjetima ponude.

U analizi učinaka navedene koncentracije na tržište trgovine na malo naftnih derivata primijenjene su, osim visine tržišnih udjela i metode UPP (engl. *upward pricing pressure*), analize tržišnog natjecanja na razini pojedinačnih benzinskih postaja („lokalni učinak”), koje su pokazale vrlo nisku razinu mogućeg utjecaja na povećanje cijena te kako će nakon provedbe predmetne koncentracije na svim lokalnim područjima ostati dovoljan broj benzinskih postaja konkurenata, a što bi isključivalo mogućnost da nakon provedbe koncentracije Petrol odredi više cijene ili nepovoljnije uvjete poslovanja.

Postojeća mogućnost lakog i brzog ulaska konkurenata iz inozemstva u slučaju promjene cijena na tržištu RH predstavlja element koji može brzo i lako destabilizirati bilo kakvu koordinaciju postojećih sudionika na tržištu.

Petrol, stoga, neće imati mogućnost isključiti kupca s tržišta trgovine na veliko budući da kupac može lako nabaviti potrebne količine od drugih sudionika na tržištu, a takav kupac može i sam relativno lako ući na tržište trgovine na veliko. S druge strane, koordinacija na maloprodajnom tržištu je manje vjerojatna zbog asimetrije tržišnih udjela, a i strukture troškova vodećih poduzetnika. Samo tržište nije sklono koordinaciji zbog svojih karakteristika, u smislu otvorenosti na veleprodajnoj razini te tjednih usklađenja cijena na maloprodajnoj razini, koje trgovcima onemogućava ili značajno otežava bilo kakav dogovor oko uvjeta koordinacije.

Nakon provedbe koncentracije, INA će i dalje zadržati poziciju vodećeg takmaca te značajnog izvora nabave naftnih derivata.

**Primjer 3.: Telemach Hrvatska d.o.o., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb
- ocjena dopuštenosti koncentracije⁸⁷**

Koncentracija je ocijenjena dopuštenom na I. razini te je 21. prosinca 2021. godine donesena obavijest (potvrda) o dopuštenosti koncentracije. U predmetnom slučaju riječ je o vertikalnoj koncentraciji, budući da Telemach i Optima djeluju na vertikalno povezanim i komplementarnim tržištima.

Telemach će provedbom predmetne koncentracije prvenstveno ući na tržište pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnim mrežama na kojem je prisutna isključivo Optima te će preuzeti tržišne udjele Optime. U horizontalnom smislu doći će do minimalnog preklapanja djelatnosti s Optimom, i to na tržištima maloprodaje širokopojasnog pristupa internetu te prijenosa televizijskih programa uz plaćanje naknade, na kojima je trenutno Telemach prisutan marginalno. Slijedom navedenog, utvrđeno je kako neće doći do povećanja tržišnih udjela na niti jednom od utvrđenih mjerodavnih tržišta uslijed provedbe predmetne koncentracije. Stjecanjem Optime, Telemach će postati integrirani operator u pokretnoj i nepokretnoj mreži koji će biti u mogućnosti nuditi konvergentne usluge, te će na taj način kao treći integrirani pružatelj elektroničkih komunikacijskih usluga na tržištu RH moći konkurirati postojećim takmacima na tržištu.

Osim tržišta elektroničkih komunikacijskih usluga na kojima će predmetna koncentracija prvenstveno imati učinke, poduzetnik Telemach je, putem povezanih poduzetnika, među kojima je najznačajniji nakladnik medija Nova TV, prisutan i na tržištu televizijskog oglašavanja na kojem su RTL i HRT najznačajniji tržišni takmaci povezanim poduzetnicima Telemacha na tom tržištu. Također, prisutan je i na tržištu pružanja usluga televizijskih kanala na veliko na teritoriju RH na kojima Optima i ostali operatori elektroničkih komunikacijskih usluga sudjeluju kao kupci.

Stoga se, u kontekstu potencijalnih učinaka predmetne koncentracije, a s obzirom na tržišni udjel poduzetnika Nova TV na tržištu televizijskog oglašavanja, od strane AZTN-a razmotrila mogućnost nastanka vertikalnih učinaka jednostranim zatvaranjem tržišta televizijskog oglašavanja prema konkurentima s tržišta elektroničkih komunikacijskih usluga kao posljedica provedbe koncentracije.

Iz ukupnosti podataka u predmetnom slučaju, utvrđeno je kako je razumno za pretpostaviti da pružatelji elektroničkih komunikacijskih usluga Telemach i Optima, svojom prisutnošću na tržištu televizijskog oglašavanja, na silaznom tržištu pružanja elektroničkih komunikacijskih usluga putem povezanog poduzetnika Nova TV, ne bi mogli ugroziti poziciju vodećih konkurenata, HT-a i A1, budući da su i Optima i Telemach najmanji operatori nepokretnih i pokretnih mreža na hrvatskom tržištu.

AZTN je u ovom postupku ocjene zatražio stručno mišljenje od Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti (u daljnjem tekstu: HAKOM) kao sektorskog regulatora na tržištima elektroničkih komunikacijskih usluga. HAKOM je u svom očitovanju naveo kako u budućnosti

⁸⁷Potvrda (obavijest) o dopuštenosti koncentracije Telemach Hrvatska d.o.o., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/2021-02/011, od 21. prosinca 2021. godine.

očekuje pozitivne sinergijske učinke predmetne koncentracije na daljnje održivo tržišno natjecanje i ubrzani razvoj tržišta elektroničkih komunikacija u RH.

AZTN je također zatražio mišljenje od Agencije za elektroničke medije (u daljnjem tekstu: AEM) kao sektorskog regulatora na tržištima elektroničkih medija. AEM je u svome očitovanju naveo kako provedbom koncentracije ne dolazi do kršenja odredbi o koncentraciji medija iz Zakona o elektroničkim medijima s obzirom na odredbe koje se odnose na zaštitu pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, a zbog relativno malog udjela i utjecaja na tržište elektroničkih medija pružatelja medijske usluge poduzetnika Optima.

Slijedom navedenoga, očekuje se da će provedba predmetne koncentracije rezultirati pozitivnim učincima, od kojih je najvažniji da opstaje treći konkurent na tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži te da će nastati treći integrirani operator u pokretnoj i nepokretnoj mreži, koji će biti u mogućnosti učinkovitije konkurirati postojećim vodećim operatorima, ponudom konvergentnih usluga.

Stvaranjem trećeg potpuno integriranog takmaca u sektoru elektroničkih komunikacija, ukazuje se na potencijalne učinkovitosti koje proizlaze iz sposobnosti integriranih operatora pokretne i nepokretne mreže koji će nuditi konvergentne proizvode te na taj način pružiti protutežu već postojećim takmacima na tržištu i u konačnici dati bolje uvjete za krajnje korisnike. Stoga će ova koncentracija imati pozitivne učinke na jačanje tržišnog natjecanja stvaranjem trećeg tržišnog takmaca dugogodišnjim vodećim takmacima na tržištu, a time će nastupiti i veće koristi za potrošače.

Primjer 4.: Iskra d.o.o., Ljubljana, Republika Slovenija i Elka d.o.o., Zagreb - ocjena dopuštenosti koncentracije⁸⁸

Koncentracija je ocijenjena dopuštenom na I. razini te je 29. lipnja 2021. godine donesena obavijest (potvrda) o njezinoj dopuštenosti. Navedena koncentracija će imati učinak na mjerodavnim tržištima proizvodnje i prodaje industrijskih kabela na teritoriju EU-a, na kojima je prisutna ELKA, a riječ je o energetskim, telekomunikacijskim, brodskim i željezničkim kabelima.

Tržišta na kojima je ISKRA primarno prisutna su tržište automatizacije cestovnog i željezničkog prometa, tržište sistemskih rješenja u telekomunikacijskim sustavima i energetike na svjetskoj razini.

Namjerom provedbe navedene koncentracije očekuje se ostvarivanje značajnih poslovnih sinergija navedenih poduzetnika, osobito s obzirom na ranije stjecanje kontrole ISKRE nad brodogradilištem u Šibeniku. Osim toga, očekuje se kako će transakcija pozitivno utjecati i na kupce industrijskih kabela na unutarnjem tržištu EU-a gdje je prisutna ELKA, budući da ISKRA u okviru svog poslovanja aktivno ulaže u razvoj novih tehnoloških rješenja s posebnim naglaskom na ulaganja u istraživačke i razvojne aktivnosti. Također, sinergija proizvodnih tehnologija i specifičnih znanja (*know-how*) sudionika koncentracije dovest će do bolje dostupnosti proizvoda sudionika koncentracije i razvoja njihove kvalitete.

⁸⁸Potvrda (obavijest) o dopuštenosti koncentracije Iskra d.o.o., Ljubljana, Republika Slovenija i Elka d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/21-02/006, od 29. lipnja 2021. godine.

Aktivnosti vezane uz notifikacije koncentracija prijavljenih EK

AZTN je u 2021. godini od EK zaprimio 421 notifikacije koncentracija poduzetnika. Riječ je o obvezi EK da tijelima nadležnima za tržišno natjecanje svih država članica EU-a dostavlja prijave namjere provedbe koncentracija poduzetnika koje se moraju prijaviti EK budući da imaju europsku dimenziju. U pravilu je riječ o koncentracijama koje imaju učinke u najmanje tri države članice. U tim je predmetima AZTN trebao provjeriti imaju li konkretne koncentracije, iako su prijavljene EK, učinak i na hrvatsko tržište. Također, u tom se postupku u okviru ECN-a određuje koje je tijelo najprikladnije za vođenje postupka ocjene dopuštenosti koncentracije.

3. Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja

Značajne aktivnosti i u ovoj izvještajnoj godini bile su usmjerene na promicanje prava i politike tržišnog natjecanja odnosno na razvitak kulture tržišnog natjecanja. Ovo su izrazito važne aktivnosti kojima se podiže razina svijesti o značaju propisa o tržišnom natjecanju i koristima koje tržišno natjecanje donosi građanima i potrošačima, čime se gradi kultura poštivanja propisa o zaštiti tržišnog natjecanja te djeluje preventivno na moguće povrede prava tržišnog natjecanja.

Ovim aktivnostima promicanja prava tržišnog natjecanja se nadopunjava primarna aktivnost provedbe odnosno vođenja postupaka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja te ih AZTN kontinuirano vodi tijekom svih godina svog postojanja.

Kao jedan od vrlo značajnih alata za promicanje prava i politike tržišnog natjecanja AZTN-a izdvaja se institut stručnih mišljenja o sukladnosti nacrtu prijedloga zakona i drugih propisa, postojećih zakona i drugih propisa s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja te o ostalim pitanjima koja mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje. AZTN ih donosi na zahtjev Hrvatskog sabora, Vlade RH, tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Na taj način AZTN nastoji prevenirati donošenje propisa i postupanja poduzetnika kojima se svjesno ili nesvjesno narušava tržišno natjecanje na štetu potrošača i ukupne konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.

Uz to, AZTN je jednako angažiran u aktivnom promicanju značaja tržišnog natjecanja kroz edukaciju poduzetnika i potrošača te transparentnu i otvorenu komunikaciju s javnosti.

Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja odnosi se na one aktivnosti AZTN-a koje su usmjerene na stvaranje ukupnog institucionalnog i gospodarskog okruženja kojim se potiče ulazak poduzetnika na tržište i/ili uklanjaju prepreke razvoju konkurencije.

U 2021. godini u AZTN-u je iz područja promicanja prava i politike tržišnog natjecanja riješeno 68 predmeta, od toga broja bilo je 16 stručnih mišljenja i 52 očitovanja.

Stupanjem na snagu ZID ZZTN-a, AZTN je u suradnji s Ministarstvom gospodarstva poduzetništva i obrta nastavio rad na legislativnom dijelu i započeo rad na izradi nacrtu prijedloga dviju uredbi kojima se detaljnije razrađuju kriteriji za izricanje novčane kazne iz stavka 17. članka 64. ZID ZZTN-a, sukladno kriterijima koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u EU u smislu članka 74. ZID ZZTN-a. Riječ je o Nacrtu prijedloga Uredbe o kriterijima za oslobođenje ili umanjeње novčane kazne i Nacrtu prijedloga Uredbe o kriterijima za izricanje novčane kazne.

Tijekom izvještajne godine AZTN je nastavio rad na pravnoj i komparativnoj analizi komorskog sustava u RH odnosno uvidom u komorske sustave država članica EU.

Osim navedenog, AZTN je donio veći broj očitovanja i odgovora na upite podnositelja (poduzetnika i ostalih predstavnika) u dijelu koji su se odnosili na promicanje tržišnog natjecanja.

U nastavku dajemo sažeti prikaz nekoliko predmeta iz ovoga područja.

Primjer 1.: Ministarstvo kulture i medija, mišljenje na Nacrt konačnog prijedloga Zakona o elektroničkim medijima⁸⁹

AZTN je od Ministarstva kulture i medija zaprimio Nacrt konačnog prijedloga Zakona o elektroničkim medijima (u daljnjem tekstu: Konačni prijedlog Zakona). AZTN je izvršio uvid u Konačni prijedlog Zakona te je donio mišljenje kako se predlaže da se iza članka 68. Konačnog prijedloga Zakona doda novi članak, primjerice, 68.a, koji u bitnome glasi kako nakladnik televizije koji istovremeno putem vlastitog ili povezanog društva obavlja djelatnost pružanja usluge naplatne televizije krajnjim korisnicima, ima obvezu objaviti opće uvjete poslovanja za prijenos svojih naplatnih televizijskih kanala za operatore elektroničkih komunikacija koji pružaju uslugu naplatne televizije krajnjim korisnicima u sklopu drugih elektroničkih komunikacijskih usluga ili samostalno putem svojih kabelskih, internetskih, pokretnih, satelitskih ili zemaljskih platformi te ustupiti im prijenos tih prava po poštenim, razumnim i nediskriminirajućim uvjetima.

AZTN podržava izmjene i dopune sadržane u Konačnom prijedlogu Zakona kojima se obvezuje nakladnik televizije s koncesijom na državnoj razini iz članka 68. stavka 1. Konačnog prijedloga Zakona da javno objavi ponudu za prijenos svojih nenaplatnih televizijskih kanala za operatore elektroničkih komunikacija koji pružaju uslugu naplatne televizije krajnjim korisnicima u sklopu drugih elektroničkih komunikacijskih usluga ili samostalno putem svojih kabelskih, internetskih, pokretnih, satelitskih ili zemaljskih platformi (u daljnjem tekstu: Operatori). Međutim, AZTN smatra kako je u slučaju kada nakladnik televizije istovremeno obavlja djelatnost pružanja usluge naplatne televizije krajnjim korisnicima nužno da svi Operatori na povezanom silaznom tržištu pružanja usluge naplatne televizije krajnjim korisnicima imaju pristup osim nenaplatnim, i naplatnim televizijskim kanalima takvog nakladnika, uključujući osnovne i *premium* televizijske naplatne kanale.

Naime, u slučaju kada predložena obveza ne bi bila propisana, izvjesno bi za posljedicu moglo imati negativan učinak za tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu pružanja usluge naplatne televizije krajnjim korisnicima na način da konkurenti poduzetniku koji je istovremeno nakladnik naplatnih televizijskih kanala, ne bi imali pristup tim kanalima i učinkovito se natjecati na silaznom tržištu. Također, navedeno bi moglo imati negativne učinke na krajnje potrošače. U tom smislu, predlaže se novom odredbom odnosno novim člankom, primjerice 68.a Konačnog prijedloga Zakona, propisati kako je potrebno osigurati da nakladnik televizije koji je vertikalno integrirani poduzetnik te pruža uslugu naplatne televizije krajnjim korisnicima putem vlastitog ili povezanog društva, ima obvezu ponuditi svoje naplatne televizijske kanale i drugim Operatorima konkurentima na silaznom tržištu pružanja usluge naplatne televizije krajnjim korisnicima. Pritom se predlaže da takav nakladnik ima obvezu objaviti opće uvjete poslovanja za prijenos svojih naplatnih televizijskih kanala za Operatore. Također se predlaže da takav nakladnik ima obvezu ustupiti prijenos naplatnih televizijskih kanala drugim Operatorima koji nisu povezana društva s istim, po poštenim, razumnim i nediskriminirajućim uvjetima.

⁸⁹ Mišljenje; KLASA: 011-01/21-02/011.; od 10. lipnja 2021. godine.

Primjer 2.: Tržište veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji i tržište veleprodajnog središnjeg pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište- zahtjev HAKOM-a⁹⁰

AZTN je zaprimio zahtjev HAKOM-a kojim traži mišljenje AZTN-a o zaključcima iz prijedloga Odluke od 14. listopada 2021., osobito na zaključak kako Hrvatski telekom d.d. nema upravljačka prava nad OT-Optima Telekom Internet d.d. Uvidom u prijedlog Odluke AZTN je zaključio kako je HAKOM pokrenuo izmjene analize tržišta veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji (tržište 3a) i analize tržišta veleprodajnog središnjeg pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište (tržište 3b). U procesu izmjena tržišta 3a i tržišta 3b HAKOM je preispitao status OT-Optima Telekoma d.d. kao operatora sa značajnom tržišnom snagom, a iz kojeg posljedično proizlazi regulatorna obveza. HAKOM je ocijenio djelotvornost tržišnog natjecanja na tržištu 3a odnosno tržištu 3b te utvrdio kako OT-Optima Telekom d.d. nije operator sa značajnom tržišnom snagom na mjerodavnim tržištima. Slijedom navedenog HAKOM je donio predmetni prijedlog Odluke kojim se u bitnome ukidaju regulatorne obveze za OT-Optima Telekoma d.d., a AZTN je donio mišljenje kao nema primjedbi na zaključke iz prijedloga Odluke.

Primjer 3.: Hrvatska udruga auto struke, Zagreb - Pravilnik o tehničkoj i komercijalnoj standardizaciji auto servisne struke sektora za popravak šteta na vozilima usklađenjem s europskom stečevinom⁹¹

AZTN je zaprimio podnesak zaposlenika Hrvatske udruge auto struke (u daljnjem tekstu: Udruga), koja je izradila „Pravilnik o tehničkoj i komercijalnoj standardizaciji auto servisne struke sektora za popravak šteta na vozilima usklađenjem s europskom stečevinom“ (u daljnjem tekstu: Pravilnik). Predmetni Pravilnik donijela je Udruga dana 24. rujna 2020. godine.

Pravilnik je prema navodima podnositelja zahtjeva usvojen na tijelima udruga auto struka u RH te je pokrenuta inicijativa za njegovo uvrštavanje u zakonodavni sustav RH pred nadležnim ministarstvima i drugim tijelima. S obzirom da se Pravilnik, prema navodima podnositelja zahtjeva, odnosi na suradnju i djelokrug AZTN-a, ovim putem se tražilo očitovanje AZTN-a na Pravilnik.

AZTN je izvršio uvid u odredbe Pravilnika te se očitovao kako članak 2. Pravilnika koji propisuje institucionalizaciju suradnje s relevantnim dionicima iz područja popravka štete na vozilu, između ostalih i s AZTN-om, nisu uputne s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Naime, s obzirom da je AZTN temeljem 26. stavka 1. ZZTN-a nadležno tijelo za primjenu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, odnosno za provedbu postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja i sankcioniranje poduzetnika, uključujući i udruženja poduzetnika, za povredu ZZTN-a odnosno članka 101. i/ili 102. UFEU-a AZTN nije u mogućnosti sudjelovati u tijelima i radu udruženja poduzetnika.

⁹⁰Mišljenje; KLASA: 034-08/21-01/068, od 4. studenoga 2021. godine.

⁹¹ Mišljenje; KLASA: 034-08/21-01/26, od 28. lipnja 2021. godine.

Nadalje, AZTN u odnosu na članak 7. Pravilnika ističe kako AZTN kao *ex post* tijelo nadležno za zaštitu tržišnog natjecanja nije odobrio nikakvu metodu izračuna cijene radnog sata autolimara i autolakirera te njihovih uvjeta poslovanja.

AZTN ističe kako bilo kakav dogovor o cijenama između poduzetnika odnosno određivanje cijene od strane udruženja poduzetnika, a posebno određivanje minimalne cijene, konkretno radnog sata iz članka 8. Pravilnika, nije sukladno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

AZTN ovdje ukazuje i na odredbe Uredbe o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila, posebno članka 14. kojim su propisana teška ograničenja tržišnog natjecanja u sporazumima koji se odnose na prodaju rezervnih dijelova te pružanje usluge popravka i održavanja motornih vozila.

S druge strane, temeljem članka 9. stavka 1. točke a) Uredbe o vertikalnim sporazumima, ograničavanje prava kupca da slobodno određuje prodajnu cijenu proizvoda, ne dovodeći u pitanje pravo dobavljača da odredi maksimalnu prodajnu cijenu ili preporuči prodajnu cijenu, pod uvjetom da nije riječ o fiksnim ili minimalnim prodajnim cijenama, koje su rezultat izvršenog pritiska ili poticaja od bilo koje ugovorne strane, predstavlja teško ograničenje tržišnog natjecanja.

Stupanjem na snagu ZID ZZTN-a izričito je propisano kako se poduzetnikom u smislu članka 3. ZZTN-a smatra i udruženje poduzetnika te je ono također obuhvaćeno odredbama o kažnjavanju za narušavanje tržišnog natjecanja u smislu ZZTN-a. Svaki izravni ili neizravni dogovor o cijenama i/ili trgovinskim uvjetima između poduzetnika, tržišnih takmaca na mjerodavnom tržištu odnosno članova udruženja poduzetnika je zabranjen.

U tom smislu zabranjeni su i svi izračuni i metodologije izračuna koje za cilj ili posljedicu imaju određivanje cijene, izuzev primjerice, smjernica, uputa i sl. koje imaju isključivo informativni, neobvezujući karakter.

S aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, ističe se kako je nužno osigurati pružanje usluga popravaka i održavanja vozila od strane neovisnih, malih i srednjih poduzetnika te slobodu izbora potrošača u odnosu na izbor dijelova i kvalitete dijelova koji se ugrađuju u vozilo. Oštećenik ima pravo samostalno odabrati auto servisnu radionicu neovisno o tomu je li riječ o radionici koja je uvrštena u mrežu ugovornih servisa ili ne. Također, s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja cijene rada na vozilu u slučaju štetnog događaja treba određivati mjerodavno tržište odnosno pojedina registrirana auto servisna radionica sukladno cjeniku prema kojem redovno posluje.

AZTN dodatno ističe kako nije nadležan za odobravanje cjenika poduzetnika jer cijenu radnog sata za izvođenje limarskih, lakirerskih i drugih radova u slučaju štetnog događaja na vozilu, treba određivati mjerodavno tržište popravka vozila, odnosno pojedine auto servisne radionice koje su registrirane za obavljanje djelatnosti popravka i održavanja vozila na određenom području i to samostalno prema cijenama koje imaju istaknute u svojim cjenicima u poslovnom prostoru i prema kojima redovno posluju.

Zaključno, AZTN ističe kako nije uputno dostavljenim odredbama Pravilnika urediti predmetno tržište te ne podržava prijedlog Udruge za uvrštavanjem Pravilnika u postupak njegovog službenog donošenja pred nadležnim tijelima. Sve navedeno iz razloga što gore navedene odredbe Pravilnika nisu sukladne propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

Primjer 3.: Prijava za obavljanje zamjenskih poštanskih usluga davatelja poštanskih usluga Elektromodul-thorax d.o.o., Osijek⁹²

AZTN je zaprimio zahtjev Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti kojim se traži mišljenje AZTN-a u svezi prijave poduzetnika Elektromodul-thorax d.o.o. Osijek, za obavljanje zamjenske poštanske usluge (u daljnjem tekstu: Prijava).

AZTN je izvršio uvid u dostavljeni zahtjev te je uvidom u dostavljenu dokumentaciju zaključio kako na istu nema primjedbi. Predmetno mišljenje AZTN je donio isključivo s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja ne ulazeći u ocjenu Prijave i pripadajuće dokumentaciju s aspekta Zakona.

Suradnja s ostalim institucijama

I u 2021. godini nastavila se suradnja AZTN-a i HAKOM-a u smislu davanja mišljenja sukladno propisima koji uređuju pružanje poštanskih usluga, primjerice: Prijava za obavljanje zamjenskih poštanskih usluga davatelja poštanskih usluga Armus d.o.o., Zagreb - zahtjev HAKOM-a⁹³, Prijava za obavljanje zamjenskih poštanskih usluga davatelja poštanskih usluga Elektromodul-thorax d.o.o., Osijek⁹⁴ te mišljenja u smislu propisa o elektroničkim komunikacijama, primjerice: Tržište započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koje se pruža na fiksnoj lokaciji - zahtjev HAKOM-a⁹⁵, Tržište pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike - zahtjev HAKOM-a⁹⁶ te Tržište veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji i tržište veleprodajnog središnjeg pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište - zahtjev HAKOM-a⁹⁷.

Također, u 2021. godini AZTN je pokrenuo inicijativu za sklapanje ažuriranih sporazuma o suradnji s drugim regulatorima i to s: Hrvatskom regulatornom agencijom za mrežne djelatnosti (HAKOM), Hrvatskom energetsom regulatornom agencijom (HERA), Agencijom za elektroničke medije (AEM), Hrvatskom agencijom za nadzor financijskih usluga (HANFA) te Hrvatskom narodnom bankom (HNB). Ujedno je prvi puta pokrenuta inicijativa za sklapanje sporazuma o suradnji sa Državnom komisijom za kontrolu postupaka javne nabave (DKOM).

⁹²Mišljenje; KLASA: 034-08/2021-01/074, od 4. studenoga 2021. godine.

⁹³Mišljenje, KLASA 034-08/2021-01/084, od 22. studenoga 2021. godine.

⁹⁴Mišljenje, KLASA 034-08/2021-01/074, od 4. studenoga 2021. godine.

⁹⁵Mišljenje, KLASA 034-08/2021-01/060, od 7. listopada 2021. godine.

⁹⁶Mišljenje, KLASA 034-08/2021-01/061, od 7. listopada 2021. godine.

⁹⁷Mišljenje, KLASA 034-08/2021-01/068, od 4. studenoga 2021. godine.

4. Sektorska istraživanja tržišta

AZTN provodi sektorska istraživanja u cilju boljeg razumijevanja strukture i odnosa na pojedinim mjerodavnim tržištima. Dubinske analize tržišta i istraživanje određenih praksi na nekom tržištu često otkrivaju nepravilnosti koje nisu u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja te AZTN-u daju osnovu za pokretanje postupaka protiv poduzetnika. Upravo poznavanje brojnih tržišta i odnosa na njima, dinamike njihovog razvoja, načina njihovog funkcioniranja te analiza regulatornog okvira za pojedine djelatnosti, osnovni su preduvjeti za učinkovitu provedbu propisa iz nadležnosti AZTN-a.

Sektorska istraživanja postaju izvor podataka za mišljenja i preporuke koje AZTN upućuje Vladi RH, tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, u cilju uklanjanja zapreka pristupu tržištu koje su posljedica neadekvatnog regulatornog okvira. Budući da AZTN rezultate sektorskih istraživanja javno objavljuje, ona na taj način postaju neodvojivi dio aktivnosti AZTN-a vezanih uz promicanje tržišnog natjecanja odnosno jačanje kulture tržišnog natjecanja.

AZTN je tijekom 2021. godine proveo istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2020. godini, istraživanje tržišta tiska u RH u 2020. godini te istraživanje tržišta osiguranja u RH u 2020. godini.

U nastavku se daje prikaz rezultata provedenih sektorskih istraživanja u 2021. godini.

4.1. Istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2020. godini⁹⁸

AZTN je proveo istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2020. godini. U predmetnom istraživanju trgovine na malo mješovitom robom za 2020. godinu uzorak su činili poduzetnici, njih 51, koji prema ostvarenim prihodima predstavljaju najznačajnije poduzetnike koji djeluju na tržištu trgovine na malo mješovitom robom.

⁹⁸ Prikaz tržišta trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u 2020. godini, dostupan je na mrežnoj stranici AZTN-a: <https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Prikaz-tr%C5%BEi%C5%A1ta-trgovine-na-malo-mje%C5%A1ovitom-robom-prete%C5%BEno-hranom-pi%C4%87ima-i-higijenskim-proizvodima-za-doma%C4%87instvo-u-Republici-Hrvatskoj-u-2020.-godini.pdf>

Dva su trgovca na malo manje u uzorku u odnosu na prethodno istraživanje za 2019. godinu, Sonik Trgovina i Sloga Podravska Trgovina. Sonik Trgovina je nakon integriranja u sustav Studenca odnosno pripajanja, brisan iz sudskog registra 15. siječnja 2021. godine. Također, poduzetnik Sloga Podravska Trgovina d.o.o. je nakon preuzimanja od strane poduzetnika Lonia d.d., sredinom siječnja 2020. godine prestao obavljati djelatnost trgovine na malo mješovitom robom. Do 31. kolovoza 2020. godine Lonia d.d. je bila jedini vlasnik poduzetnika Sloga Podravska Trgovina d.o.o., no od 1. rujna 2020. godine trgovačka djelatnost je s tvrtke Lonia d.d. prešla na tvrtku Lonia trgovina d.o.o., a time i prodajna mjesta Sloga Podravske trgovine d.o.o.

Jedan je novi poduzetnik u uzorku, Eurospin Hrvatska d.o.o., koji je u kolovozu 2020. godine otvorio prvo prodajno mjesto u Zadru, a do kraja 2020. otvorio je još šest prodajnih mjesta te je tako u 2020. godini imao sedam prodajnih mjesta, sva tipa supermarketi.

Prihodi iz trgovine na malo mješovitom robom u RH svih trgovaca iz uzorka AZTN-a u promatranoj 2020. godini iznosili su nešto više od 40 milijardi kuna. U 2020. godini bilježi se nominalan rast prihoda u iznosu nešto više od 306 milijuna kuna u odnosu na prethodnu 2019. godinu, što pokazuje da čak i u godini koju je obilježila globalna pandemija i djelomično zatvaranje gospodarstva, tržište trgovine na malo bilježi trend blagog rasta. Naime, u prethodnom istraživanju za 2019. godinu rast je u odnosu na 2018. iznosio 2,25 milijardi kuna, odnosno 6 %, a pritom treba istaknuti kako se blagi rast bilježi i bez uključivanja Eurospinovih podataka.

U 2020. godini zbirno se bilježi 4.707 prodajnih mjesta svih trgovaca iz uzorka AZTN-a te blagi rast ukupnog broja svih prodajnih mjesta u iznosu od 14 prodajnih mjesta u odnosu na prethodnu 2019. godinu, što predstavlja rast od 0,3 %.

Ukupna neto prodajna površina u svim prodajnim mjestima anketiranih poduzetnika u 2020. godini iznosila je 1,44 milijuna četvornih metara, te se bilježi smanjenje neto prodaje površine u iznosu od 14.500 četvornih metara u odnosu na prethodnu 2019. godinu, što predstavlja pad od 1 %.

Struktura i trendovi tržišta trgovine na malo mješovitom robom u 2020. godini

Najveći trgovac na malo mješovitom robom u 2020. godini je Konzum plus. Tržišni udio Konzuma plus u promatranoj 2020. iznosio je 20-30 % i bilježi blagi pad tržišnog udjela u odnosu na 2019. U 2020. godini je imao 608 prodajnih mjesta.

Ovdje se naglašava kako se gore navedeni podatak o tržišnom udjelu Konzuma plusa, kao i svi ostali tržišni udjeli poduzetnika prikazuju u rasponu podataka, a ne u točnom iznosu iz razloga što su isti izvedeni iz dostavljenih podataka koji su od samih poduzetnika naznačeni kao poslovna tajna. Konzum plus je u listopadu 2020. godine pokrenuo dodatnu uslugu dostave robe putem digitalne platforme u partnerstvu s Uberom.

Nadalje, bilježi se nastavak trenda rasta članica Schwarz Grupe, koji je slabije izražen nego u prethodnom istraživanju za 2019. godinu. Lidl u 2020. godini bilježi blaži rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom. Tržišni udio Lidla u promatranoj 2020. iznosio je 10-20 %. Druga članica Schwarz grupe, Kaufland, također bilježi blagi rast prihoda i tržišni udio u promatranoj

2020. u iznosu 5-10 %. Obje članice Schwarz grupe u 2020. bilježe zbirni tržišni udio 20-30 %.

U promatranoj 2020. godini ukupno 30 poduzetnika bilježi rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom u odnosu na prethodnu 2019. (kada ih je bilo 38), dok 21 trgovac na malo bilježi negativan trend, odnosno pad prihoda (u 2019. bilo ih je 12). Najveći nominalni rast prihoda bilježe Plodine, zatim slijede Spar, Lonia trgovina, Lidl, Mlin i pekare te Studenac. Lonia trgovina bilježi rast zahvaljujući preuzimanju Sloga Podravske Trgovine i 70-tak prodajnih mjesta istog poduzetnika, dok je Mlin i pekare od proljeća 2020. godine uzeo u zakup 23 prodajna mjesta Trgonoma. Studenac uz organski rast bilježi i rast prihoda iz razloga preuzimanja 80-tak prodajnih mjesta Sonik Trgovine.

U promatranoj 2020. godini rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom bilježi većina regionalnih trgovaca i to: Mlin i pekare, Boso, Slavonija-Bošković, Gavranović, Decentia, Robin. Promjenu u 2020. godini u odnosu na 2019. predstavlja činjenica da je Lonia trgovina prestigla na 10. mjestu Mlin i pekare te je nakon 2017. godine ponovno pozicionirana u „Top 10“ trgovaca na malo po ostvarenom prihodu od trgovine na malo mješovitom robom.

Smanjenje asimetrije i blagi rast koncentriranosti tržišta

Na mjerodavnom tržištu trgovine na malo u 2020. godini bilježi se daljnje smanjenje asimetrije, odnosno razlike između lidera na tržištu Konzuma plus i drugog trgovca na malo Lidla.

Bilježi se blaga promjena koncentriranosti tržišta temeljem pokazatelja koncentriranosti CR10, odnosno ostvarenih udjela prvih deset trgovaca na malo mješovitom robom, koji u promatranoj 2020. godini iznosi 83,4 dok je u prethodnoj 2019. iznosio 82,7.

Ako se promatra prvih pet trgovaca na malo, rezultati istraživanja pokazuju kako pokazatelj koncentriranosti CR5 u 2020. godini iznosi 66,1 i bilježi blagi rast u odnosu na prethodnu 2019. godinu.

Pregled tržišta po županijama i Gradu Zagrebu

Županije i Grad Zagreb

Za razliku od prošlogodišnjeg istraživanja za 2019. godinu, kada se u svih 20 županija i Gradu Zagrebu bilježio rast prihoda, u 2020. godini bilježi se rast prihoda u 13 županija i Gradu Zagrebu. Najviši prihod iz maloprodaje, nakon Grada Zagreba (7,5 milijardi kuna), je u Splitsko-dalmatinskoj (5,1 milijardi kuna) i Primorsko-goranskoj županiji (3,5 milijardi kuna). U ostalim županijama prihod u trgovini na malo mješovitom robom iznosio je manje od 3 milijarde kuna.

Pad prihoda u maloprodaji mješovitom robom bilježi se u sedam županija koje su ujedno jadranske odnosno primorske županije, uključujući i Ličko-senjsku županiju koja ima priobalna mjesta Senj i Karlobag te jedno otočno mjesto - Novalju. Izvjesno je da je uzrok padu prihoda smanjenje turističkog prometa zbog pandemije i u određenoj mjeri zatvaranja gospodarstva. Najviši pad prihoda u 2020. godini u odnosu na 2019. bilježi se u Istarskoj, Splitsko-dalmatinskoj, Dubrovačko-neretvanskoj i Šibensko-kninskoj županiji.

Pad prihoda u navedenim županijama djelomično je kompenziran rastom prihoda u kontinentalnim županijama, primjerice u Gradu Zagrebu, Zagrebačkoj i Osječko-baranjskoj županiji.

Bitna promjena u 2020. godini u odnosu na 2019. je da je Zagrebačka županija na četvrtoj poziciji prestigla Istarsku i Zadarsku županiju po ostvarenom prihodu trgovaca na malo u navedenim županijama.

U Gradu Zagrebu i u šest županija (Splitsko-dalmatinska, Primorsko-goranska, Zagrebačka, Istarska, Zadarska i Osječko-baranjska županija) ostvareno je nešto manje od dvije trećine (64,9 %) od ukupnog prihoda u trgovini na malo mješovitom robom u RH, čime je nastavljen trend iz 2019. i prethodnih godina.

Promatrajući pojedinačno trgovce na malo po Gradu Zagrebu i županijama, Konzum plus je vodeći trgovac na malo u Gradu Zagrebu i šest županija (Zagrebačka, Krapinsko-zagorska, Varaždinska, Karlovačka, Ličko-senjska te Osječko-baranjska županija), ali više nije na prvoj poziciji u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, već je to postao Tommy.

Članice Schwarz grupe vodeće su u četiri županije, Lidl je vodeći trgovac u Koprivničko-križevačkoj i Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, dok je Kaufland vodeći trgovac na malo u Brodsko-posavskoj i Požeško-slavonskoj županiji, jednako kao u 2019. godini.

Gradovi Split, Rijeka, Osijek

Promatrano po gradovima, u Splitu je Tommy zadržao prvu poziciju, uz smanjenje tržišnog udjela, te se bilježi blagi pad prihoda u trgovini na malo u odnosu na 2019., vrlo izvjesno i zbog pada turističkog prometa uzrokovanog pandemijom.

U Rijeci su Plodine i dalje lider te se ujedno bilježi blagi rast prihoda svih trgovaca na malo u Rijeci.

U Osijeku je Konzum plus i nadalje najveći trgovac na malo mješovitom robom te se također bilježi blagi rast prihoda svih trgovaca na malo u Osijeku.

Analiza tržišta trgovine na malo mješovitom robom u RH u 2020. godini

Rezultati istraživanja pokazali su da je najveći nominalni rast prihoda u promatranoj 2020. godini u odnosu na prethodnu 2019. u iznosu nešto manjem od 227 milijuna kuna zabilježen u malim prodavaonicama. Za usporedbu, u prethodnoj 2019. godini u odnosu na 2018. rast je iznosio 65 milijuna kuna, što upućuje na zaključak o jače izraženom rastu prihoda u malim prodavaonicama. Isto je donekle očekivano i može ukazivati na određene promjene u navikama potrošača zbog globalne pandemije i epidemioloških mjera i orijentiranja potrošača na prodavaonice „u susjedstvu“.

Supermarketi kao tip prodajnog mjesta i nadalje su dominantni u strukturi prodaje prema kriteriju ostvarenog prihoda, kao i prema kriteriju neto prodajne površine. U promatranoj godini izrazito dominira kupovina u hipermarketima i supermarketima jer više od dvije trećine, preciznije 71 % ukupnog prihoda u trgovini na malo mješovitom robom, ostvareno je prodajom u supermarketima, a nešto manje od 49 % i u hipermarketima - 22 %.

U ukupnom broju prodajnih mjesta prema tipu, u 2020. godini najviše je, kao i prethodne 2019., samoposluga – nešto više od 43 %, a zatim slijede male prodavaonice – nešto manje od 39 %, supermarketi s udjelom od 15 % te hipermarketi s udjelom od tri %.

Prema kriteriju neto prodajne površine, najveći udio u strukturi ukupne neto prodajne površine imaju i dalje supermarketi koji čine nešto manje od 47 % od ukupne neto prodajne površine. Slijede hipermarketi s udjelom nešto više od 23 %. Oba navedena tipa su prodajna mjesta velikog formata te je stoga i neto prodajna površina u istima najveća. Zatim slijede samoposluge s udjelom 22 % i male prodavaonice s udjelom nešto manjim od osam %.

Značaj online prodaje i programi vjernosti trgovaca na malo

Istraživanje za 2020. godinu je dodatno prošireno u odnosu na dva nova područja od interesa AZTN-a: online prodaju i program vjernosti koje pojedini trgovci na malo imaju.

Prema rezultatima istraživanja online prodaja mješovite robe još uvijek nije značajna u ukupnoj strukturi prihoda u trgovini na malo mješovitom robom promatrano po pojedinom trgovcu na malo. U strukturi prihoda u trgovini na malo mješovitom robom najveći iznos online prodaje u 2020. godini bilježi Konzum plus uz napomenu da je samo šest trgovaca na malo dostavilo iznos online prodaje kroz vlastitu internetsku platformu. U odnosu na 2019. godinu, u 2020. se bilježi značajan rast prihoda kroz online prodaje putem internetske platforme najjačeg trgovca na malo Konzuma plus.

Program vjernosti (lojalnosti) imalo je 14 od 54 anketiranih poduzetnika - trgovaca na malo. Najveći broj članova u pojedinom programu vjernosti u 2020. godini bilježi Konzum plus, zatim slijedi Kaufland.

4.2. Istraživanje tržišta tiska u RH u 2020. godini⁹⁹

AZTN je proveo redovito istraživanje tržišta tiska u RH u 2020. godini, s ciljem utvrđivanja tržišnih udjela poduzetnika koji djeluju na tom tržištu. Ukupno 33 poduzetnika, novinskih nakladnika i distributera tiska predstavljali su uzorak poduzetnika za predmetno istraživanje u upitniku AZTN-a, a analizom su obuhvaćena tržišta naklade tiska (općeinformativni dnevници i tjednici), tržišta oglašavanja u općeinformativnim dnevnicima i tjednicima te tržišta trgovine tiskom na području RH. U istraživanju je obuhvaćen i jedan novi tjednik, „Imperijal“, koji je ugašen u listopadu 2020. godine, odnosno na tržištu je bio manje od godine dana.

U odnosu na prethodnu 2019. godinu, pet je nakladnika manje u uzorku jer su neke tiskovine ugašene, primjerice „BnM“ nakladnika Croata d.o.o., dok je regionalni općeinformativni tjednik Bjelovarski list promijenio nakladnika i od siječnja 2020. godine poduzetnik Mozaik-Media d.o.o., Bjelovar je novi nakladnik navedenog tjednika.

⁹⁹Prikaz tržišta tiska u 2020. godini, dostupan je na mrežnoj stranici AZTN-a: <https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Istra%C5%BEivanje-tr%C5%BEi%C5%A1ta-tiska-za-2020..pdf>

Nadalje, tjednik „Virovitički list“ u nakladi poduzetnika Informativni centar Virovitica d.o.o. je od 26. ožujka 2020. godine postao dvotjednik. Ovdje se podsjeća kako je i „Globus“ s početkom 2019. godine promijenio dinamiku izlaženja te je postao dvotjednik, a „Narodni list“ je također od ožujka 2020. godine ugašen u tiskanom izdanju.

Tržišni udjeli poduzetnika na mjerodavnim tržištima utvrđeni su na temelju prodanih naklada izraženih u primjercima tiskovina, odnosno prihoda koji su poduzetnici ostvarili na tržištu oglašavanja, trgovinom na veliko tiskom i tržištu trgovine na malo tiskom.

Tržište prodane naklade općeinformativnih dnevnika

U 2020. godini prodana naklada svih općeinformativnih dnevnika u RH iznosila je 42,9 milijuna komada. Navedena naklada je smanjena za 19 % u odnosu na 2019. kada je iznosila 53,3 milijuna prodanih primjeraka. Pad prodane naklade je jače izražen nego u 2019. godini u odnosu na 2018. kada se bilježio pad u iznosu od 12 %. Svi općeinformativni dnevnik bilježe pad prodane naklade u odnosu na 2019. godinu.

Najveću prodanu nakladu u 2020. godini, kao i prethodnih godina, ostvario je dnevnik „24sata“ (Styria Grupa), s ostvarenim tržišnim udjelom od 30 do 40 % uz nastavak trenda pada prodaje. Istovremeno se bilježi blagi rast tržišnog udjela, usprkos padu prodaje, iz razloga jače izraženog pada ukupnog tržišta prodane naklade općeinformativnih dnevnika. Slijedi „Večernji list“ (također Styria Grupa), s ostvarenim tržišnim udjelom od 20 do 30 % i blagim rastom tržišnog udjela. Treći po prodanoj nakladi je „Jutarnji list“ (Hanza Media Grupa) s tržišnim udjelom od 10 do 20 %, uz pad prodane naklade u odnosu na prethodnu 2019. godinu.

Značajan iznos prodane naklade u 2020. godini ostvarili su još nakladnici dnevnika „Slobodna Dalmacija“ (nakladnik „Slobodne Dalmacije“ je od 1. travnja 2019. postao poduzetnik Hanza Media) s tržišnim udjelom od 10 do 20 % i „Novi list“ (Glas Istre Grupa) s tržišnim udjelom od 5 do 10 %. Oba dnevnika su regionalnog karaktera i bilježe pad prodaje u odnosu na 2019. godinu.

Pad prodaje jače je izražen kod svih nakladnika dnevnika u usporedbi s prethodnim istraživanjem za 2019. godinu, jedino se kod „Jutarnjeg lista“ bilježi blaže izražen pad prodane naklade.

Promatrano prema vlasničkim grupama, na tržištu dnevnika najveći udio od 50 do 60 % ima Styria AG („24 sata“ i „Večernji list“), uz blagi rast tržišnog udjela u odnosu na prethodnu godinu. Ujedno se bilježi nastavak trenda rasta zajedničkog tržišnog udjela oba nakladnika Styria Grupe.

Hanza Media Grupa („Jutarnji list“ i „Slobodna Dalmacija“) s udjelom od 20 do 30 % bilježi blagi pad tržišnog udjela.

Treća grupacija nakladnika Glasa Istre („Novi list“, „Glas Istre“ i „Zadarski list“) ostvarila je zbirni tržišni udio od 10 do 20 % i bilježi stagnirajući trend. JOJ Media House, a.s. iz Bratislave je u srpnju 2016. godine stekao kontrolu nad riječkim Novim listom, pulskim Glasom Istre i zadarskim poduzetnikom RTD, koji su nakladnici navedena tri dnevnika.

Podaci o stranim općeinformativnim dnevnicima dobiveni su od jedinog nacionalnog distributera TISAK plus d.o.o., poduzetnika Inovine d.d., Zagreb te od poduzetnika VIBM d.o.o., Cavtat, koji u sklopu Press Reader Inc projekta (tiskanje stranih tiskovina na osnovu

digitalnog tiska i interneta na temelju licence) tiska strane tiskovine te ih prodaje direktno u hotelima i ostalim smještajnim objektima. Na TISAK plus d.o.o. otpada najveći udio broja primjeraka stranih općeinformativnih dnevnika odnosno 85 %, istovjetno pokazatelju u 2019. godini. VIBM d.o.o. je od studenoga 2020. godine prestao s tiskanjem stranih tiskovina kroz Press Reader Inc sustav.

Tržište prodane naklade općeinformativnih tjednika

Prodana naklada tjednika u promatranoj godini bilježi pad od 20 % u odnosu na 2019. Ukupno je prodano oko 2,3 milijuna primjeraka općeinformativnih tjednika u 2020. godini, dok je u prethodnoj 2019. prodano nešto manje od 2,9 milijuna primjeraka.

Većina općeinformativnih tjednika u skladu s tim općim trendom u 2020. godini bilježi pad prodane naklade u odnosu na 2019., uz iznimku tjednika „Nacional“ i „Međimurske novine“, koji bilježe blagi rast prodane naklade.

Ujedno se bilježe veće promjene kod prva tri općeinformativna tjednika, za razliku od tržišta prodane nakladne općeinformativnih dnevnika.

Najprodavaniji općeinformativni tjednik više nije „7Dnevno“ koji izlazi u nakladi poduzetnika Singar d.o.o., Zagreb. već je to u 2020. godini postao „Međimurje“ u nakladi poduzetnika List Međimurje d.o.o., usprkos padu prodane naklade. Drugi po prodanoj nakladi u 2020. godini je „Hrvatski tjednik“ novinskog nakladnika Tempus d.o.o., Zadar, dok je treći „7Dnevno“. Sva tri tjednika bilježe tržišni udio od 10-20 %.

Četvrti i peti su tjednici koji imaju izrazito nacionalnu dimenziju, tjednik „Nacional“ i „24sata Express“ (Styria Grupa) s tržišnim udjelom manjim od 10 %.

Značajan pad prodane naklade bilježi tjednik „7dnevno“ u nakladi poduzetnika Singar d.o.o., kao i neki regionalni tjednici: „Podravski list“, „Međimurje“ (koji je prvi po broju prodanih primjeraka tjednika u 2020. godini) te „Dubrovački vjesnik“.

Tržište oglašavanja u općeinformativnom tisku – dnevnicima i tjednicima

Ukupan prihod nakladnika ostvaren od oglašavanja u općeinformativnim dnevnicima u 2020. godini iznosi 117,3 milijuna kuna te je u odnosu na prethodnu 2019. godinu prihod od oglašavanja u dnevnicima manji za 34 milijuna kuna. U postotnom iznosu bilježi se smanjenje prihoda od oglašavanja u dnevnicima u iznosu od 22 %.

Promatrano po pojedinom nakladniku općeinformativnog dnevnika, pad prihoda od oglašavanja u dnevnicima iznosi u rasponu od 11 % do 36 %.

Osam od devet anketiranih nakladnika općeinformativnih dnevnika bilježe pad prihoda od oglašavanja. Samo RTD d.o.o. s „Zadarskim listom“ bilježi blagi rast prihoda.

Najveći tržišni udio u 2020. godini od 20 do 30 % ostvario je nakladnik „Jutarnjeg lista“ (Hanza Media), uz pad ostvarenih prihoda u odnosu na 2019. Slijedi „Slobodna Dalmacija“ s tržišnim udjelom od 20 do 30 % i „Novi list“ s udjelom od 10 do 20 %. Nakladnik „Večernjeg lista“ (Večernji list d.d.), kao četvrti, bilježi tržišni udio od 10 do 20 %. Peti je nakladnik dnevnika „24 sata“, s ostvarenim tržišnom udjelom manjim od 10 %.

Na šestoj poziciji je Glas Slavonije prema ostvarenom prihodu od oglašavanja, a sedmi je Glas Istre Novine. Oba nakladnika bilježe nešto manje od 10 % tržišnog udjela u 2020. godini.

Što se tiče prihoda nakladnika od oglašavanja u općeinformativnim tjednicima u 2020. godini, on je iznosio nešto više od 26 milijuna kuna te je u odnosu na 2019. godinu ostao nepromijenjen odnosno bilježi se stagnirajući trend.

Promatrajući pojedinačno nakladnike tjednika u 2020. godini, vodeći tržišni udio od 10 do 20 % uz blagi pad prihoda, ostvario je nakladnik Dubrovački vjesnik d.o.o. u sastavu Hanza Media Grupe, s tjednikom „Dubrovački vjesnik“, zadržavši vodeću poziciju na tržištu kao i u prethodnoj godini. Zbirni udio Hanza Media Grupe na ovom tržištu iznosio je od 10 do 20 %, a riječ je o tjednicima „Dubrovački vjesnik“ i „Globus“. Za razliku od „Dubrovačkog vjesnika“, „Globus“ bilježi rast prihoda od oglašavanja.

Kao pozitivan primjer rasta prihoda navodi se nakladnik List Međimurje d.o.o., s tjednikom „Međimurje“, koji je drugi po prihodu od oglašavanja u općeinformativnim tjednicima te bilježi blagi rast prihoda.

Drugi nakladnik tjednika koji izlazi na nacionalnoj razini, Nacional News Corporation d.o.o. (tjednik „Nacional“), bilježi rast prihoda od oglašavanja i tržišni udio na tržištu oglašavanja u tjednicima od 5 do 10 %. Ujedno bilježi pomak sa šeste na treću poziciju.

Blagi rast prihoda od oglašavanja bilježe još neki nakladnici tjednika, primjerice Novosti d.o.o., Sisak press d.o.o. i NIU Jednota, ali promatrano nominalno u manjim iznosima iskazano u kunama.

Od ukupno 23 nakladnika općeinformativnih tjednika koji su zabilježili prihod od oglašavanja, 13 njih bilježi pad prihoda.

Tržište trgovine tiskom na veliko i malo

U odnosu na tržište trgovine na veliko tiskom, jedini distributer tiska nacionalne pokrivenosti u Hrvatskoj u 2020. godini bio je Tisak plus d.o.o. (u daljnjem tekstu: Tisak plus), koji bilježi jače izražen trend pada prihoda, koji je u određenoj korelaciji s padom prodane naklade. U odnosu na jedinog sudionika na tom tržištu, može se navesti kako je Tisak plus najveći maloprodajni lanac kioska te vodeći hrvatski distributer tiskovina, duhanskih proizvoda, *prepaid* bonova i start paketa telekom operatera i ostalih proizvoda.

Što se tiče ostvarenih prihoda od trgovine na malo svih anketiranih poduzetnika, bilježi se pad ukupnog prihoda od trgovine na malo tiskom u iznosu od 17 %.

Prvi je također Tisak plus, koji je u 863 prodajnih mjesta (948 u 2019. godini) ostvario jače izražen pad prihoda u odnosu na 2019. Drugi po ostvarenom prihodu od trgovine na malo je nakladnik Hanza Media s padom prihoda, dok je treći nakladnik Večernji list, koji bilježi također pad prihoda promatrano po pojedinom poduzetniku.

Inovine d.d. (u daljnjem tekstu: Inovine), četvrti je po ostvarenom prihodu od trgovine na malo tiskom u 2020 godini. Kao specijalizirani trgovac na malo tiskom i duhanskim proizvodima, u 2020. godini imao je 257 prodajnih mjesta (278 u 2019. godini) te je po broju maloprodajnih mjesta drugi iza Tiska plus. Inovine bilježe pad prihoda od trgovine na malo tiskom. Mreža

specijaliziranih prodajnih mjesta poduzetnika Inovina, iako rasprostranjena gotovo po cijelom teritoriju RH, po broju prodajnih mjesta približno je tri puta manja od Tiska plus.

Fibis d.o.o. (u daljnjem tekstu: Fibis) također bilježi smanjenje prihoda od trgovine na malo tiskom u odnosu na 2019. godinu. Iako raspolaže mrežama specijaliziranih prodajnih mjesta, one obuhvaćaju znatno manji broj prodajnih mjesta od onih Tiska plus i Inovina, a rasprostranjenost je regionalnog karaktera. U suradnji s tvrtkom A1 širi svoju djelatnost i na područje mobilne komunikacije te je jedan od vodećih ovlaštenih partnera i distributeri e-bonova.

Može se zaključiti da je velika većina novinskih nakladnika kroz pretplatu zabilježila pad prihoda od trgovine na malo tiskom. Promatrajući pojedinačno, samo tri nakladnika (sva tri članice Glas Istre Grupacije) bilježe rast prihoda maloprodaje tiskom u 2020. godini u odnosu na 2019., od kojih Glas Istre Novine d.o.o. bilježi značajni postotni rast u usporedbi s Novim listom d.d., no Novi list d.d. bilježi znatno veći nominalni prihod od trgovine na malo tiskom u usporedbi s Glasom Istre Novine d.o.o. I treći član Glas Istre Grupacije (RTD d.o.o. sa „Zadarskim listom“) bilježi rast prihoda maloprodaje tiskom, no sa znatno manjim nominalnim iznosom prihoda maloprodaje tiskom.

Treba istaknuti da nakladnici primjenjuju različite marketinške aktivnosti kako bi privukli i ugovorno vezali pretplatnike kroz godišnju pretplatu, na način da uz pretplatu po povlaštenoj (nižoj) cijeni po primjerku dobiju i određeni poklon, primjerice televizor, sportsku opremu i slično.

I nadalje je dominantna prodaja putem specijaliziranih trgovina tiska (50 do 60 % u strukturi promatranih poduzetnika: Tisak Plus, Inovine i Fibis), gdje prije svega Tisak plus ima najznačajniji učinak.

Zaključno, kao bitna činjenica se navodi da su 19. ožujka 2021. godine Tisak plus i Hrvatska pošta potpisali Ugovor o prijenosu gospodarske cjeline (distribucija pretplate tiskovina), kojim je HP-Hrvatska pošta d.d. preuzela obavljanje djelatnosti distribucije tiskovina s 1. travnjem 2021. godine. U okviru prijenosa djelatnosti, između ostalog, na HP- Hrvatska pošta d.d. preneseni su ugovori o radu radnika zaposlenih u društvu Tisak plus d.o.o. na distribuciju pretplate tiskovina te ugovori s nakladnicima, kao i ugovori s podizvođačima koji su u pojedinim regijama vršili distribuciju pretplate tiskovina.

4.3. Istraživanje tržišta osiguranja u RH u 2020. godini¹⁰⁰

AZTN je proveo redovno istraživanje tržišta osiguranja u RH u 2020. godini. Cilj ovog istraživanja bio je prikupiti podatke i utvrditi osnovne pokazatelje stanja na mjerodavnom tržištu na način da se utvrde tržišni udjeli poduzetnika koji na tom tržištu djeluju s analizom pokazatelja koncentriranosti tržišta osiguranja.

Naglasak u istraživanju ovog tržišta u 2020. godini stavljen je na kanale distribucije odnosno prodaje polica osiguranja, posebno digitalne platforme koje osiguratelji koriste u prodaji odnosno distribuciji polica osiguranja. Istraživanjem je obuhvaćeno tržište životnih i neživotnih osiguranja, a unutar tržišta neživotnih osiguranja detaljnije je obuhvaćeno i analizirano tržište osiguranja motornih vozila. Tržišni udjeli poduzetnika na pojedinim segmentima tržišta utvrđeni su na temelju propisanog kriterija ukupno zaračunate bruto premije osiguranja.

Opći pokazatelji tržišta osiguranja u RH u 2020. godini

Na tržištu osiguranja u RH u 2020. godini poslovalo je 15 društava za osiguranje. Dodatni učinak na tržištu imala su i dva osiguratelja sa sjedištem u drugoj državi članici EU-a putem podružnica i to Sava osiguranje d.d. – Podružnica Hrvatska i Adriatic Slovenia d.d., Podružnica Zagreb odnosno Generali zavarovalnica d.d., Podružnica Zagreb.

U odnosu na prethodnu 2019. godinu, u promatranoj 2020. godini dva su osiguratelja manje. Dana 6. siječnja 2020. Adriatic Slovenia d.d. – Podružnica Zagreb (AS) pripojena je poduzetniku Generali zavarovalnica d.d. Od 3. listopada 2020. godine poduzetnik Generali zavarovalnica d.d., Podružnica Zagreb izvršio je prijenos cjelokupnog portfelja na Generali osiguranje d.d. (Generali Grupa) te je 25. veljače 2021. Generali zavarovalnica d.d. brisan iz sudskog registra.

Nadalje, Generali osiguranje d.d. je u travnju 2020. godine preuzeo Izvor osiguranje d.d. te su od 30. travnja 2020. godine, po sili zakona, prestala važiti odobrenja za obavljanje poslova osiguranja društva Izvor osiguranje d.d. za poslove neživotnog osiguranja.

Tijekom izrade predmetnog izvješća osiguravatelj Groupama iz Francuske je u trećem tromjesečju 2021. godine ušao na hrvatsko tržište preuzimanjem OTP osiguranja d.d. od mađarskog OTP-a. Time OTP osiguranje ponovo prelazi u vlasništvo osiguratelja iz Francuske, samo drugog, nakon što je Société Générale u drugom tromjesečju 2017. godine

¹⁰⁰Prikaz tržišta osiguranja u RH u 2020. godini, dostupan je na mrežnoj stranici AZTN-a: <https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Prikaz-istrazivanja-trzista-osiguranja-u-RH-u-2020.pdf>

napustio hrvatsko tržište i bio preuzet neizravno od strane OTP grupe. Od 7. rujna 2021. godine OTP osiguranje posluje pod novom tvrtkom Groupama osiguranje d.d., Zagreb.

Zaračunata bruto premija osiguranja (životna i neživotna osiguranja) u 2020. godini iznosila je nešto manje od 10,68 milijardi kuna uključujući i dva osiguratelja koji posluju preko poslovnica. U odnosu na 2019. u kojoj je iznosila nešto više od 10,66 milijardi kuna, u promatranoj godini bilježi se stagnacija zaračunate bruto premije. Kada se preciznije napravi usporedba, bilježi se simboličan rast od 12,9 milijuna kuna zaračunate bruto premije koji u postotku iznosi 0,1 %, uključujući i dva osiguratelja koji posluju putem podružnice.

Na isto je utjecao negativan trend odnosno pad zaračunate bruto premije u segmentu životnih osiguranja u 2020. godini.

Promatrano prema skupinama osiguranja, zaračunata bruto premija životnih osiguranja u 2020. godini iznosila je 2,7 milijardi kuna, što predstavlja pad od 424,6 milijuna kuna ili 13,6 % u odnosu na prethodnu godinu i bilježi se jače izražen trend rasta premije u skupini životnih osiguranja.

Premijski pad životnih osiguranja prisutan je u svim vrstama životnih osiguranja, izuzev rentnog, a posljedica je globalne pandemije odnosno njezinih negativnih ekonomskih učinaka, izmijenjenih uvjeta stambenog kreditiranja banka kao i dugotrajnog okruženja niskih kamatnih stopa.

Zaračunata bruto premija u skupini neživotnih osiguranja u 2020. godini iznosila je nešto manje od 8 milijardi kuna te je u odnosu na 2019. godinu veća za 437,5 milijuna kuna ili 5,8 % i bilježi se slabije izražen trend rasta premije u skupini neživotnih osiguranja.

Najveći iznos zaračunate bruto premije u 2020. godini, promatrajući pojedine osiguratelje, ostvarilo je Croatia osiguranje, čime je taj osiguratelj s tržišnim udjelom nešto više od 25 % najznačajniji poduzetnik na tržištu osiguranja u RH u 2020. godini, uz trend blagog smanjenja zaračunate bruto premije u odnosu na 2019. godinu.

Drugi je Agram koncern čije članice, Euroherc osiguranje, Adriatic i Agram Life osiguranje bilježe trend rasta premije, a njihov zajednički tržišni udio u 2020. godini iznosio je nešto manje od 26 %, dok je u prethodnoj godini tržišni udio Agram koncerna iznosio nešto manje od 23 %. Promatrano pojedinačno, vidljivo je da Euroherc osiguranje u nominalnim iznosima bilježi izraženiji rast bruto zaračunate premije u iznosu od 63 milijuna kuna (u postotnom iznosu rast iznosi 4,9 %), dok sve tri članice Agram koncerna imaju rast zaračunate bruto premije između 0,2 % (Agram Life) i 33,1 % (Adriatic osiguranje).

Na trećem mjestu slijedi Allianz Hrvatska s tržišnim udjelom od 10,7 % i padom zaračunate bruto premije u iznosu od 218 milijuna kuna, Vienna Insurance Grupa je na četvrtoj poziciji s nešto više od 9 % tržišnog udjela, a Generali na petoj poziciji s 7,3 % tržišnog udjela. Kada se Generali osiguranju pridoda i tržišni udio Generali zavarovalnice d.d., Podružnica Zagreb koji iznosi 0,35 %, udio Generali Grupe iznosi 7,7 %.

Ukupno sedam osiguratelja bilježi rast u 2020. godini, uključujući i dva osiguratelja koji posluju preko poslovnica, Sava i AS. Radi usporedbe, u 2019. godini je čak 14 osiguratelja bilježilo rast zaračunate bruto premije u odnosu na 2018. godinu.

Blaži pad zaračunate bruto premije u promatranoj godini u odnosu na prethodnu bilježi devet osiguratelja.

Temeljem podataka o koncentriranosti tržišta, proizlazi kako je ukupno tržište osiguranja u RH u 2020. godini relativno dobro strukturirano i bilježi kompetitivnost, uz pokazatelje umjerene koncentriranosti te se, promatrajući pojedinačno osiguratelje, bilježi trend blagog rasta koncentriranosti (Herfindahl-Hirschman indeks - HHI), dok je u prethodnoj godini zabilježen blagi pad koncentriranosti.

HHI se izračunava kao zbroj kvadrata pojedinačnih tržišnih udjela poduzetnika koji djeluju na nekom tržištu. HHI ukupnog tržišta osiguranja u 2020. godini, promatrano prema pojedinačnim osigurateljima, iznosio je 1.243, dok je u prethodnoj 2019. isti pokazatelj iznosio 1.237.

Tržište životnih osiguranja

Na tržištu životnih osiguranja u 2020. godini djelovalo je 13 osiguratelja, uključujući i dva osiguratelja koji posluju preko podružnica. U skupini životnih osiguranja u 2020. godini zaračunata bruto premija iznosila je 2,7 milijardi kuna, što predstavlja pad od 424,6 milijuna kuna ili 13,6 % u odnosu na prethodnu 2019. godinu

Pad ukupne premije životnih osiguranja u promatranoj 2020. godini najvećim je dijelom generiran padom zaračunate bruto premije životnih osiguranja Allianz (184 milijuna kuna iznosi pad premije, odnosno 32,6 %) i u manjoj mjeri Croatia osiguranja (64 milijuna kuna pad premije, odnosno 12,3 %).

Najveći iznos zaračunate bruto premije na tržištu životnih osiguranja ostvario je Wiener osiguranje VIG, prvi put na prvoj poziciji u ovom segmentu, koji bilježi ukupno zaračunatu bruto premiju u iznosu od 521 milijuna kuna i tržišni udio nešto veći od 19 %. Na drugoj poziciji je Croatia osiguranje s iznosom od 453,6 milijuna kuna i tržišnim udjelom oko 17 %.

Treći je poduzetnik Allianz uz ukupno zaračunatu bruto premiju u iznosu od 378 milijuna kuna i tržišni udio nešto veći od 14 %. Ukoliko se promatra trend, tada proizlazi zaključak o trendu pada premije Allianz na tržištu životnih osiguranja u 2020. godini u odnosu na 2019. za nešto manje od jedne trećine. Četvrti je Agram Life s ukupno zaračunatom bruto premijom u iznosu od 308 milijuna kuna i tržišnim udjelom od 11,4 %, a peti Grawe s iznosom nešto većem od 259 milijuna kuna i tržišnim udjelom od 9,6 %.

Rast premije na tržištu životnih osiguranja u promatranoj 2020. godini bilježi samo jedan osiguratelj, Triglav osiguranje, koji iznosi simboličnih 0,7 %, dok preostalih 12 bilježe negativan trend odnosno smanjenje zaračunate bruto premije životnih osiguranja u odnosu na 2019. godinu.

Istraživanje je pokazalo kako je tržište životnih osiguranja u 2020. godini bilo dobro strukturirano, uz pokazatelje umjerene koncentriranosti. HH indeks u ovom segmentu u 2020. godini iznosi 1.254 te se bilježi blagi pad jer je on u 2019. iznosio 1.272.

Ujedno je povećana asimetrija između prvog (Wiener osiguranje VIG) i drugog (Croatia osiguranje), iako je razlika u tržišnim udjelima i nadalje relativno mala i iznosi 2,5 postotna boda.

Tržište neživotnih osiguranja

Na tržištu neživotnih osiguranja u 2020. godini na koje otpada tri četvrtine ukupnog tržišta, bilo je aktivno 15 osiguratelja, uključujući i dva osiguratelja koji posluju preko podružnica. U ovom segmentu Adriatic osiguranje je na trećoj poziciji prestigao Allianz.

U skupini neživotnih osiguranja, zaračunata bruto premija iznosila je nešto manje od 8 milijardi kuna te je u odnosu na 2019. godinu povećana za 437,5 milijuna kuna odnosno za 5,8 % uz nastavak rastućeg trenda koji je slabije izražen u odnosu na istraživanje za 2019. godinu kada je rast iznosio 719 milijuna kuna. Na porast ukupne premije neživotnih osiguranja u 2020. godini najviše je utjecao rast premije osiguranja od odgovornosti za upotrebu motornih vozila (rast od 336 milijuna kuna odnosno 14,9 %), osiguranja cestovnih vozila - kasko osiguranje (rast od 61 milijuna kuna odnosno 4,9 %), osiguranja od požara i elementarnih šteta (rast od 51 milijuna kuna odnosno 7,5 %) i ostala osiguranja imovine (rast od 56 milijuna kuna odnosno 7,3 %), na što je zasigurno utjecalo i iskustvo potresa.

Porast premije zabilježen je, uz ranije navedene četiri vrste osiguranja, u još 11 vrsta neživotnih osiguranja u 2020. godinu u odnosu na 2019. godinu.

Croatia osiguranje je lider u skupini neživotnih osiguranja s ukupno zaračunatom bruto premijom u iznosu nešto manjem od 2,3 milijardi kuna i tržišnim udjelom nešto više od 28 %, uz blagi pad tržišnog udjela u odnosu na 2019. godinu.

Koncern Agram sa svojim članicama – Euroherc, Adriatic i Agram Life, bilježi tržišni udio nešto više od 30 %, a promatrano pojedinačno, Euroherc bilježi ukupno zaračunatu bruto premiju u iznosu nešto više od 1,3 milijardi kuna i tržišnim udjelom od oko 17 %, Adriatic u iznosu od jedne milijarde kuna (tržišni udio od 12,5 %), a Agram Life u iznosu od 80 milijuna kuna (1 %). Kao i Euroherc osiguranje, tako i Adriatic osiguranje bilježi trend rasta zaračunate bruto premije na tržištu neživotnih osiguranja u 2020. godini koji je snažnije izražen i iznosi nešto više od 249 milijuna kuna u odnosu na 2019. godinu, odnosno za 33,1 %. Promatrano nominalno to je najveći rast od svih promatranih osiguratelja, kako na tržištu neživotnih osiguranja, tako i na ukupnom tržištu (životna i neživotna osiguranja). Adriatic osiguranje ujedno bilježi rast tržišnog udjela s 7,1 % na 9,4 % tržišnog udjela.

Allianz Zagreb s ukupno zaračunatom bruto premijom u 2020. godini u iznosu od 766 milijuna kuna bilježi tržišni udio od 9,6 % te pad zaračunate bruto premije u iznosu od 35 milijuna kuna odnosno 4,3 % i to je ujedno drugi najveći nominalni pad u ovom segmentu osiguranja

Slijede Generali osiguranje, Triglav osiguranje, Wiener osiguranje VIG i Uniqa osiguranje, čiji tržišni udjeli pojedinačno iznose između 5 % (Uniqa) i 7,3 % (Generali). Kada se Generali osiguranju pridoda i tržišni udio Generali zavarovalnice d.d., Podružnica Zagreb, tržišni udio Generali Grupe u ovom segmentu iznosi 7,6 %.

Uniqa bilježi pad zaračunate bruto premije u iznosu od 41 milijuna kuna odnosno 9,3 % i to je ujedno najveći nominalni pad u ovom segmentu osiguranja te pad na 8. poziciju. Rast premije na tržištu neživotnih osiguranja u promatranoj 2020. godini bilježi 11 osiguratelja, dok preostalih četiri bilježe negativan trend odnosno smanjenje zaračunate bruto premije životnih osiguranja u odnosu na 2019. godinu.

Istraživanje je pokazalo kako je tržište neživotnih osiguranja u 2020. godini bilo relativno dobro strukturirano, uz pokazatelje umjerene koncentriranosti. HH indeks u ovom segmentu u 2020. godini iznosi 1.491 te se ujedno bilježi blagi pad HH indeksa koji je u 2019. iznosio 1.507.

Promatrajući pojedinačno osiguravatelje, u ovom segmentu jače je izražena asimetrija u visini tržišnih udjela prva dva osiguratelja. Ujedno je smanjena asimetrija između prvog (Croatia osiguranje) i drugog (Euroherc osiguranje), iako je razlika u tržišnim udjelima i nadalje značajna i iznosi 11,4 postotna boda (12,1 postotna boda u 2019. godini).

Tržište obveznog osiguranja motornih vozila

Tržišni segment osiguranja motornih vozila koji uključuju obvezno osiguranje vlasnika – korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete nanesene trećim osobama (obvezno osiguranje) i osiguranje cestovnih vozila (kasko osiguranje), predstavljaju najznačajnije vrste osiguranja, koje u ukupno zaračunatoj bruto premiji na tržištu osiguranja bilježe tržišni udio od 37,3 %.

Prema javno dostupnim podacima HUO-a na tržištu osiguranja motornih vozila u 2020. godini bilo je aktivno deset osiguratelja. Ukupno zaračunata bruto premija polica obveznog osiguranja vlasnika iznosila je 2,47 milijardi kuna. Nominalan rast premije iznosi 324 milijuna kuna, odnosno 15 %. Radi usporedbe, u prethodnom istraživanju za 2019. godinu utvrđen je rast u iznosu od 77,6 milijuna kuna. Od deset društava za osiguranje sa sjedištem u RH, u 2020. godini osam ih je godinu zaključilo s rastom premije obveznog osiguranja vlasnika, dok su dva osiguratelja (Allianz i Uniqa) godinu zaključili s padom premije u odnosu na prethodnu 2019. godinu.

Najveći tržišni udio na tržištu obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti od 48,5 % ima Agram koncern kroz Euroherc osiguranje i Adriatic osiguranje uz rast tržišnog udjela. Slijede Croatia osiguranje s tržišnim udjelom od 21,1 % te Generali, Triglav, Allianz, Wiener VIG, HOK osiguranje, Uniqa i Grawe s pojedinačnim tržišnim udjelima između 2,5 (Grawe) i 6,2 % (Generali). Generali je prestigao Allianz i Triglav te je na trećoj poziciji.

Promatrajući pojedinačno osiguratelje, najveću zaračunatu bruto premiju i tržišni udio prema javno dostupnim podacima HUO-a bilježi Euroherc osiguranje, uz trend rasta prihoda, koji bilježi tržišni udio od 26,7 % i bruto premiju od 660 milijuna kuna. Nominalno povećanje

zaračunate premije u 2020. u odnosu na 2019. godinu iznosi 46 milijuna kuna, odnosno 7,5 %.

Slijedi druga članica Koncerna Agram, Adriatic osiguranje s tržišnim udjelom od 21,8 % i rastom zaračunate bruto premije od značajnih 192 milijuna kuna, odnosno za nešto manje od 56 %. Ujedno je to najveći nominalni rast promatramo li osiguratelje pojedinačno na ovom tržištu, uz zaračunatu bruto premiju u iznosu od 537 milijuna kuna. Adriatic je na drugoj poziciji prestiglo Croatia osiguranje, koje bilježi zaračunatu bruto premiju na tržištu obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti u iznosu od nešto više od 521 milijuna kuna i tržišni udio od 21,1 %.

Što se tiče koncentriranosti ovog tržišta, bilježi se rast koncentriranosti prije svega iz rasta tržišnih udjela članica Koncerna Agram i Generali osiguranja, što je nastavak trenda prošlogodišnjeg istraživanja.

Kanali distribucije za prodaju proizvoda i usluga društava za osiguranje

Temeljem očitovanja anketiranih osiguratelja proizlazi da je najzastupljeniji kanal distribucije u prodaji osiguranja (životna i neživotna) u 2020. godini bila interna prodaja, zatim slijede agencije, prodaja bez provizije, banke, brokeri te ostali kanali distribucije.

U 2020. godini prodaja putem vlastite digitalne platforme svih 15 anketiranih osiguratelja u ukupnoj strukturi iznosi 1,5 %. Isto se temelji na kriteriju pokazatelja broja prodanih polica osiguranja kroz sve dostupne kanale distribucije, temeljem anketnog upitnika AZTN-a. Bilježi se trend pada, jer je u 2019. godini isti pokazatelj iznosio 1,8 %. Taj blagi trend pada temelji se na padu prodaje polica putnog osiguranja. Prema očitovanjima poduzetnika, budući da su se putovanja tijekom 2020. godine svela na minimum radi globalne pandemije, došlo je do drastičnog pada u ugovaranju ovakvih polica.

Također, banko kanal prodaje (bankoosiguranje) u 2020. godini bilježi jače izražen pad u strukturi prodaje ukupno, kao i u segmentu životnih i neživotnih osiguranja u odnosu na 2019. godinu.

Značaj online platforme u ukupnoj prodaji polica osiguranja je kod svih anketiranih osiguratelja nizak i iznosi od 0,03 % do 10 %. Neki od anketiranih osiguratelja planiraju daljnji razvitak vlastite digitalne platforme što je posebice bitno zbog nastavka pandemije COVID-19. Putem vlastite online platforme prodaju se većinom limitirane vrste osiguranja, a to su putna i zdravstvena osiguranja te obvezno AO osiguranje.

Najveći broj prodanih polica osiguranja putem online prodaje u 2020. godini bilježi Croatia osiguranje, slijedi Allianz, isto kao u prethodnoj 2019. godini, dok ostali osiguratelji bilježe znatno manji broj polica osiguranja prodanih putem vlastite platforme.

Promjene na tržištu osiguranja u 2020. godini u odnosu na ranije

U odnosu na promjene na tržištu osiguranja u 2020. godini u odnosu na ranije, iz zaprimljenih odgovora poduzetnika proizlazi kako su globalna pandemija i potresi obilježili tržište osiguranja u 2020. godini. Tako neki od anketiranih navode da se zbog globalne pandemije bolesti COVID-19 bilježi dodatni razvoj online prodaje polica osiguranja, dok su potresi generirali značajne izdatke na ime šteta, ali i povećani interes za osiguranjem od rizika potresa.

Kao bitnu promjenu, dva osiguratelja dodatno navode pravno shvaćanje Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 15. lipnja 2020. godine, kojim su promijenjeni Orijentacijski kriteriji i iznosi za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete iz 2002. godine.

Naime, istim pravnim shvaćanjem su za 50 % povećani Orijentacijski kriteriji i iznosi za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete, s primjenom na obvezne odnose nastale nakon 1. siječnja 2006. godine, što je utjecalo na određivanje visine osigurateljskih rezervi za nematerijalne štete, uvažavajući utjecaj navedenog pravnog shvaćanja.

5. Sudska kontrola odluka AZTN-a iz područja zaštite tržišnog natjecanja

Protiv rješenja AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja nije dopuštena žalba, ali nezadovoljna stranka može tužbom pokrenuti upravni spor pred VUSRH-om, u roku od 30 dana od dana dostave rješenja. VUSRH o tužbi odlučuje u vijeću sastavljenom od tri suca.

Tužbu protiv rješenja AZTN-a kojim se utvrđuje povreda ZZTN-a i članka 101. ili članka 102. UFEU-a i izriču novčane kazne, može podnijeti nezadovoljna stranka u postupku. Tužbu protiv rješenja AZTN-a kojim se odbacuje inicijativa za pokretanje postupka jer nema uvjeta za njegovo pokretanje i rješenja kojim se obustavlja postupak, može podnijeti i podnositelj inicijative, odnosno osoba kojoj su rješenjem AZTN-a utvrđena ista postupovna prava kao i podnositelju inicijative.

Tužba se može podnijeti zbog:

- povrede propisa materijalnog prava o tržišnom natjecanju,
- bitne povrede odredbi o postupku,
- pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,
- pogrešne odluke o upravno-kazenoj mjeri i drugim pitanjima o kojima odlučuje AZTN.

Protiv odluke VUSRH-a kojim se odbija tužbeni zahtjev tužitelja u upravnom sporu odnosno kojom se potvrđuje zakonitost odluke AZTN-a može se podnijeti ustavna tužba u slučajevima uređenim Ustavom RH¹⁰¹, primjerice kada nezadovoljna stranka smatra da joj je povrijeđeno pravo na pravično suđenje (članak 29. stavak 1. Ustava RH) ili kada smatra da je došlo do povrede zakonitosti pojedinačnih akata državne uprave i tijela s javnim ovlastima i njihovoj sudskoj kontroli (članak 19. Ustava RH).

U svih šest odluka koje je donio u 2020. godini, VUSRH je odbio tužbene zahtjeve tužitelja i potvrdio u cijelosti odluke AZTN-a, koje su time postale pravomoćne.

Ovdje posebno treba istaknuti presudu VUSRH-a koji je 2. ožujka 2021. godine, povodom prvog izvanrednog pravnog lijeka korištenog u području zaštite tržišnog natjecanja, a riječ je bila o zahtjevu za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude VUSRH-a, nakon pet i pol godina preinačio presudu VUSRH-a i odbio tužbeni zahtjev tužitelja. Na taj način je potvrđena odluka AZTN-a iz 2014. godine. Riječ je o kartelu ortodonata o kojem smo detaljno izvijestili u Godišnjem izvješću za 2020. godinu te ga sada nećemo detaljnije obrazlagati¹⁰².

¹⁰¹ „Narodne novine“, br. 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.

¹⁰² <https://www.aztn.hr/vrhovni-sud-republike-hrvatske-preinacio-je-pravomocnu-presudu-visokog-upravnog-suda-republike-hrvatske-i-odbio-kao-neosnovanu-tuzbu-tuzitelja-hrvatsko-drustvo-ortodonata-u-upravnom-sporu-protiv-rjese/>

5.1. Mogućnost podnošenja privatne tužbe nadležnim trgovačkim sudovima

Treba naglasiti da adresati ZZTN-a imaju izbor pri podnošenju inicijative za pokretanje postupka utvrđivanja zabranjenih sporazuma ili zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika zbog kršenja članka 101. ili 102. UFEU-a: inicijativu mogu podnijeti AZTN-u ili se mogu odlučiti na podnošenje privatne tužbe nadležnom trgovačkom sudu.

Naime, poduzetnici mogu pred trgovačkim sudovima u RH tužbom pokrenuti privatnopravni spor radi utvrđivanja zabranjenih sporazuma u smislu članka 101. UFEU-a ili zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika u smislu članka 102. UFEU-a. U takvom je slučaju trgovački sud dužan o tome bez odlaganja obavijestiti AZTN. Također, o naknadama štete zbog povreda ZZTN-a ili članka 101. ili 102. UFEU-a u prvom stupnju odlučuju nadležni trgovački sudovi koji kao specijalizirani sudovi i inače sude u postupcima naknada štete iz drugih pravnih područja vezanih uz trgovačke odnose.

Ovdje treba spomenuti **Zakon o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja**¹⁰³, koji je stupio na snagu u srpnju 2017. godine. Taj bi propis trebao doprinijeti ujednačavanju prakse u postupcima naknade štete zbog povreda propisa o tržišnom natjecanju, mogao bi imati utjecaja i na povećano korištenje instituta ostvarivanja prava na naknadu štete u RH, i time poduzetnike dodatno odvratiti od kršenja propisa o tržišnom natjecanju. Međutim, do danas AZTN nije zaprimio obavijest nadležnih sudova o vođenju spora za naknadu štete.

¹⁰³ „Narodne novine“, br. 69/2017.

6. Provedba Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom

6.1. Zakonodavni okvir

Zakonodavni okvir u području utvrđivanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi čine: Zakon o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom¹⁰⁴ (u daljnjem tekstu: ZNTP iz 2017.) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 52/21.; u daljnjem tekstu: ZID ZNTP). Od podzakonskih akata donesen je **Pravilnik o poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, pokvarljivim te proizvodno i tržišno osjetljivim poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima** („Narodne novine“, broj 93/21.; 130/21. i 24/22.)

U nadležnosti AZTN-a je od 7. prosinca 2017. godine i provedba ZNTP-a, kojim je u RH prvi put uređeno područje zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

ZNTP-om se utvrđuju pravila i sustav mjera za sprječavanje nametanja nepoštenih trgovačkih praksi i taksativno utvrđuju nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe hranom, čijim se nametanjem iskorištava značajna pregovaračka snaga otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca u odnosu na njihove dobavljače.

Cilj ovog zakona je uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom.

Adresati ZNTP-a su svi sudionici u lancu opskrbe hranom, a riječ je o proizvođačima, otkupljivačima, prerađivačima, trgovcima na veliko i trgovcima na malo poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima. Zabranjeno je iskorištavanje značajne pregovaračke snage otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca u odnosu na njihove dobavljače nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi.

U razdoblju usklađivanja odnosno od stupanja ZNTP-a na snagu 7. prosinca 2017. godine pa do njegove pune primjene 1. travnja 2018. godine, AZTN je u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede prikupio, analizirao i odgovorio na najčešća pitanja adresata koja su prikupljena putem Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske udruge poslodavaca, Ministarstva poljoprivrede, odvjetničkih društava te izravno od adresata predmetnog zakona. Navedena pitanja i odgovori objedinjeni su u dokumentu „Odgovori na pitanja adresata ZNTP-a“, koji je objavljen na mrežnoj stranici AZTN-a i Ministarstva poljoprivrede 5. veljače 2018. godine.

U svrhu lakšeg uvida adresata ZNTP-a u navedene odgovore, Ministarstvo poljoprivrede i AZTN izrađivali su i pročišćene tekstove. Zadnje izrađeni pročišćeni tekst Odgovora na pitanja adresata ZNTP-a od 9. listopada 2018. godine dostupan je na mrežnoj stranici AZTN-a: <http://www.aztn.hr/nepostene-trgovacke-prakse/cesta-pitanja> kao i na mrežnoj stranici Ministarstva poljoprivrede: <http://www.mps.hr>

¹⁰⁴ „Narodne novine“, broj 117/17.

AZTN je u 2021. godini nastavio s praksom odgovora na upite adresata vezano uz primjenu ZID ZNTP-a.

Novi, pročišćeni tekst Odgovora na pitanja adresata u vezi s primjenom ZID ZNTP-a objavljen je 30. studenoga 2021. godine na mrežnoj stranici AZTN-a: <https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2017/12/Objedinjeni-odgovori-na-pitanja-u-vezi-s-primjenom-ZNTPa-dopunjena-verzija-30112021.pdf>

ZID ZNTP stupio je na snagu u ovoj izvještajnoj godini dana 1. rujna 2021., a njegova puna primjena započela je 1. ožujka 2022. godine. Svi upravni postupci koje je AZTN započeo prije 1. rujna 2021. okončani su temeljem ZNTP-a iz 2017. godine. Stoga se u ovom izvješću koristi terminologija iz oba zakona, primjerice upravno-kaznene mjere ili novčane kazne.

6.2. Razlozi donošenja ZID ZNTP-a

Direktivom (EU) br. 2019/633¹⁰⁵ je na europskoj razini uspostavljen zajednički obvezujući pravni okvir. Iako je u RH, prije njezinog donošenja, već 7. prosinca 2017. godine stupio na snagu ZNTP, čija je puna primjena započela 1. travnja 2018. godine, a koji je već u određenoj mjeri sadržavao odredbe u bitnome usklađene s Direktivom ili čak strože od same Direktive, donošenjem Direktive i za RH je nastala obveza da u zadanim rokovima (svibanj 2021.) usvoji ZID ZNTP usklađen s odredbama Direktive, kako bi najkasnije od 1. studenoga 2021. godine taj usklađeni zakon stupio na snagu.

U postupku usklađivanja nacionalnih zakonodavstava država članica s odredbama Direktive, državama članicama bilo je omogućeno ili uvesti minimalni standard EU-a za zaštitu od nepoštenih trgovačkih praksi ili zadržati stroža nacionalna pravila koja nadilaze nepoštene trgovačke prakse navedene u Direktivi, a sve kako bi se pojava takvih praksi smanjila kod trgovanja poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, budući da takve prakse imaju ne samo negativan učinak na gospodarstvo, već i na životni standard svih adresata u nabavnom lancu, a posredno i na krajnje potrošače.

Tijelo nadležno za izradu nacrtu prijedloga propisa kojim je ZNTP trebao biti usklađen s Direktivom (EU) br. 2019/633 je Ministarstvo poljoprivrede koje je u listopadu 2019. godine započelo s pripremama za izmjene i dopune važećeg ZNTP-a.

Krajem veljače 2020. godine formirano je Povjerenstvo za izradu Prijedloga ZID ZNTP-a u kojem su bile i tri predstavnice AZTN-a. Povjerenstvo je završilo s radom u 2021. godini kada je usvojen konačan prijedlog zakona, u svibnju 2021. godine. **ZID ZNTP je stupio na snagu 1. rujna 2021. godine.**

¹⁰⁵ Direktiva (EU) br. 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća, od 17. travnja 2019. o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima SL L 111, 25. 4. 2019. stupila je na snagu 30. travnja 2019. godine, a države članice su imale rok do 1. svibnja 2021. godine donijeti i objaviti zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom.

6.3. Novosti koje donosi ZID ZNTP u odnosu na ZNTP iz 2017.

ZID ZNTP-om se utvrđuju pravila i sustav mjera za sprječavanje nametanja nepoštenih trgovačkih praksi, utvrđuju se nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima čijim se nametanjem iskorištava značajna pregovaračka snaga kupca u odnosu na njegove dobavljače, uređuju se ovlasti, zadaće i postupanje AZTN-a, kao tijela nadležnog za provedbu ZID ZNTP-a te suradnja među provedbenim tijelima za utvrđivanje nepoštenih trgovačkih praksi država članica EU-a i EK.

Cilj i svrha ZID ZNTP-a su uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, a on se primjenjuje na prodaju poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda te na usluge koje kupac pruža dobavljaču, u mjeri i na način uređen njegovim odredbama, a u okviru koje dobavljač ili kupac ili oba imaju poslovni nastan u EU.

Primjena ZID ZNTP-a i njegovi adresati

ZID ZNTP se primjenjuje na ugovore između dobavljača i kupaca koji uređuju prodaju, kupnju ili isporuku poljoprivrednih i/ili prehrambenih proizvoda neovisno o mjerodavnom pravu koje bi se inače primjenjivalo na te ugovore.

Adresati ZID ZNTP-a su svi sudionici u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima i to : proizvođači, otkupljivači i/ili prerađivači, trgovci na veliko i trgovci na malo koji u ugovornim odnosima mogu biti dobavljači ili kupci, osobe koje obavljaju ugostiteljsku djelatnost te javna tijela kao kupci.

Zakonom je zabranjeno iskorištavanje značajne pregovaračke snage kupca u odnosu na njegove dobavljače nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi.

Pod kupcem sa značajnom pregovaračkom snagom u smislu ZID ZNTP-a, podrazumijeva se kupac koji je ostvario ukupni godišnji prihod od najmanje 15 milijuna kuna. Ovo je bitna promjena u odnosu na dosadašnji ZNTP prema kojem se kao kupac sa značajnom pregovaračkom snagom definirao onaj koji je ostvarivao ukupni godišnji prihod u RH u iznosu od 100.000.000,00 kuna odnosno veći od 50.000.000,00 kuna za otkupljivače i prerađivače.

Pritom, ako kupac ima povezana društva u smislu ZID ZNTP-a, ukupni godišnji prihod kupca izračunava se na način da se ukupnom godišnjem prihodu, odnosno primicima kupca ostvarenima na području RH pribrajaju ukupni godišnji prihodi, odnosno primici njegovih povezanih društava na svjetskoj razini, a prema podacima iskazanim u posljednjem predanom godišnjem financijskom izvješću, konsolidiranom financijskom izvješću ako ga ima ili drugom odgovarajućem financijskom dokumentu. Dobiveni zbroj ukupnih prihoda kupca i s njim povezanih društava umanjuje se za iznos prihoda, odnosno primitaka ostvarenih prodajom robe, odnosno pružanjem usluga između tog kupca i s njim povezanih društava, a pri tome se iznos ukupnog godišnjeg prihoda računa bez poreza na dodanu vrijednost i ostalih neizravnih poreza.

ZID ZNTP-om je izrijekom određeno da se za utvrđivanje značajne pregovaračke snage kupca ne uzima se u obzir ukupan godišnji prihod dobavljača.

Rok za usklađivanje ugovora

Ugovori između dobavljača i kupaca sklopljeni prije stupanja na snagu ZID ZNTP-a moraju se uskladiti s njegovim odredbama najkasnije u roku od 6 mjeseci od dana njegova stupanja na snagu.

Isto tako, kupci na koje se nije primjenjivao ZNTP iz 2017. moraju u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ZID ZNTP-a sklopiti ugovore sa svojim dobavljačima prehrambenih i/ili poljoprivrednih proizvoda ako ispunjavaju uvjete iz odredbi ZNTP-a koje uređuju značajnu pregovaračku snagu.

Slijedom iznesenoga, puna primjena ZID ZNTP-a započela je 1. ožujka 2022.

Radi otklanjanja bilo kakvih pravnih nedoumica te u cilju osiguravanja pravne sigurnosti, u prijelaznim i završnim odredbama ZID ZNTP-a je određeno da će postupci započeti na temelju odredbi važećeg ZNTP-a iz 2017. biti nastavljeni i dovršeni na temelju njegovih odredbi, a također i u upravnim sporovima pokrenutim protiv odluka AZTN-a donesenih na temelju važećeg ZNTP-a iz 2017. primijenit će se taj zakon.

Pojmovi i nepoštene trgovačke prakse koje uređuje ZID ZNTP

ZID ZNTP-om se definicije i pojmovi suštinski usklađuju s Direktivom 2019/633.

Primjerice, ranije korišteni pojmovi „otkupljivač“, „prerađivač“ i „trgovac“ obuhvaćeni su pojmom „kupac“. Osim njih, pojmom kupca obuhvaćena su i javna tijela u EU odnosno svako javnoopravno tijelo definirano pozitivnim propisima, a pojam „hrana“ se proširuje i zamjenjuje se riječima: „poljoprivredni i prehrambeni proizvodi“. Isto tako, umjesto pojma „svježi poljoprivredni i prehrambeni proizvodi“ uvodi se pojam „pokvarljivi poljoprivredni i prehrambeni proizvod“. Sadržajno se dodatno dopunjavaju definicije pojmova „dobavljač“, „povezana društva“, „poslovna tajna“, „nabavni lanac“. Također, definirani su i pojmovi „ukupni godišnji prihod“, „provedbena tijela država članica EU-a“, a pored definicija iz Direktive 2019/633, zakonodavac je uveo i nove pojmove „krajnja prodajna cijena“, „proizvodno i tržišno osjetljivi poljoprivredni i prehrambeni proizvodi“ te „novi proizvod“.

ZNTP iz 2017. primjenjuje se isključivo na poljoprivredne i prehrambene proizvode propisane člankom 2. Uredbe (EZ) br. 178/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2002. o utvrđivanju općih načela i uvjeta zakona o hrani, osnivanju Europske agencije za sigurnost hrane te utvrđivanju postupaka u područjima sigurnosti hrane SL 31, 1. 2. 2002. (dalje u tekstu: Uredba (EZ) br. 178/2002) te zakonom definirane svježe poljoprivredne i prehrambene proizvode.

ZID ZNTP kod uređenja pojma „poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda“ upućuje na proizvode navedene u Prilogu I. UFEU-a kao i na proizvode koji nisu navedeni u tom Prilogu, ali su prerađeni za upotrebu kao hrana s pomoću proizvoda navedenih u tom Prilogu. S

obzirom na to da Prilog I. UFEU-a određuje bitno širi popis poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda od onih u članku 2. Uredbe (EZ) br. 178/2002, značajno će se povećati i opseg poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u odnosu na proizvode na koje se važeći ZNTP primjenjuje.

Radi uklanjanja bilo kakvih dvojbi o tome koji proizvodi podliježu primjeni ZID ZNTP-a, ministar nadležan za poljoprivredu je donio pravilnik s popisom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, popisom pokvarljivih proizvoda te popisom proizvodno i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Prilikom definiranja pojma nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima upućuje se na točno određene odredbe ZID ZNTP-a te se na taj način taksativno uređuje trgovačke prakse koje se smatraju nepoštenima. Posebno se naglašava kako izvan okvira taksativno navedenih ugovornih odredbi i trgovačkih praksi u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, a koje se u smislu ZID ZNTP-a smatraju nepoštenima, AZTN nije ovlašten ispitivati i istraživati situacije i okolnosti koje ne ulaze u sferu ZNTP-a, niti u odnosu na njih provoditi bilo kakav postupak.

Nepoštene trgovačke prakse u proizvodnji, preradi i/ili trgovini poljoprivrednim ili prehrambenim proizvodima koje kupac može iskorištavanjem značajne pregovaračke snage nametnuti dobavljačima su:

- (i). nepostojanje pisanog ugovora između kupca i dobavljača, kao i pisani ugovor između kupca i dobavljača koji nije sastavljen u skladu s odredbama zakona ili obveze nametnute dobavljaču koje nisu predviđene u pisanom ugovoru između kupca i dobavljača,
- (ii). plaćanja koja nisu jasno istaknuta i specificirana na računu ili otkupnom bloku,
- (iii). opći uvjeti poslovanja kupca koji nisu u skladu s odredbama zakona,
- (iv). mogućnost jednostranog raskida ugovora s dobavljačem od strane kupca u nepisanom obliku ili bez navođenja osnovanih razloga za raskid ugovora ili mogućnost otkaza ugovora s dobavljačem bez primjerenog otkaznog roka ili mogućnost jednostrane izmjene ugovora od strane kupca,
- (v). nerazmjerno visoke ugovorne kazne s obzirom na vrijednost i značenje objekta obveze i
- (vi). ostale nepoštene trgovačke prakse propisane odredbama zakona.

Uz već postojeće nepoštene prakse, među kojima su neke dodatno razrađene i pojašnjene, ZID ZNTP-om je proširena lista praksi koje se smatraju nepoštenima s dosadašnje 33, na 43 nedozvoljene prakse. Naime, ovaj zakon, nakon što je otkupljivače i/ili prerađivače i trgovce izjednačio i podveo pod jedinstveni pojam kupca, dijeli nepoštene trgovačke prakse na one koje su uvijek i u svakom slučaju zabranjene, i na one koje su zabranjene, ali se iznimno neće smatrati zabranjenima ako su jasno i nedvosmisleno ugovorene u okviru ugovora o isporuci poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ili u okviru naknadnog ugovora između dobavljača i kupca, a prije izvršenja tih praksi te pod uvjetom da ispunjavaju propisane uvjete za izuzeće od zabrane utvrđene ZID ZNTP-om.

Primjerice, među novouvedenim praksama, koje će se bez iznimke smatrati nepoštenima, su prakse u kojima kupac:

otkazuje dobavljaču narudžbe pokvarljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u roku kraćem od 30 dana; zahtijeva od dobavljača i/ili naplaćuje od dobavljača, ili ugovara plaćanja koja nisu povezana s prodajom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda dobavljača; nezakonito pribavlja, koristi ili otkriva poslovne tajne dobavljača u smislu propisa kojim se utvrđuju pravila o zaštiti neobjavljenih informacija s tržišnom vrijednosti i općih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja; dobavljaču prijeti provedbom mjera komercijalne odmazde, odnosno provodi takve mjere; zahtijeva od dobavljača ili ugovara i/ili naplaćuje naknadu dobavljaču za čuvanje i manipulaciju nakon isporuke poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda dobavljača i/ili zahtijeva ugovaranje fiktivnih usluga ili postupaka koji se neće provesti i za koje nema protučinidbe, odnosno razloga osim odlaganja roka dospijeca naplate; prodaje proizvodno i tržišno osjetljive poljoprivredne i prehrambene proizvode ispod krajnje prodajne cijene; prodaje proizvodno i tržišno osjetljive poljoprivredne i prehrambene proizvode na akciji po prodajnoj cijeni koja za krajnjeg potrošača ne može biti niža od 34 % od krajnje prodajne cijene, itd.

ZID ZNTP-om se propisuje i sedam nepoštenih trgovačkih praksi koje se iznimno neće smatrati nepoštenima, ako su jasno i nedvosmisleno ugovorene u okviru ugovora o isporuci poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ili u okviru naknadnog ugovora između dobavljača i kupca, a prije izvršenja tih praksi te pod uvjetom da ispunjavaju propisane uvjete za izuzeće od zabrane. Primjerice, praksa prema kojoj kupac zahtijeva od dobavljača i/ili naplaćuje dobavljaču oglašavanje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda koje provodi kupac, neće se smatrati nepoštenom, ako oglašavanje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda koje provodi kupac, izričito traži dobavljač od kupca, a plaćanje se mora temeljiti na objektivnim i razumnim procjenama, i sl.

Obvezni sadržaj ugovora i pravila izdavanja računa i otkupnog bloka

Ugovor između dobavljača i kupca mora biti sklopljen u pisanom obliku prije isporuke poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda i sadržavati sve odredbe bitne za poslovni odnos ugovornih strana, a osobito odredbe o:

1. cijeni poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda i/ili načinu određivanja, odnosno izračuna cijene,
2. kvaliteti i vrsti poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda koji se isporučuje kupcu,
3. uvjetima i rokovima plaćanja isporučenog poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda,
4. uvjetima i rokovima isporuke poljoprivrednih ili prehrambenih proizvoda koji su predmet ugovora,
5. mjestu isporuke poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda odredivog i/ili određenog adresom mjesta isporuke i
6. trajanju ugovora.

Odredbama ZID ZNTP-a dodatno su uređeni pojedini bitni elementi pisanog ugovora i to na način da je preciznije razrađen način formiranja cijene poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda. Isto tako, u odnosu na ugovaranje rokova plaćanja za pokvarljive i nepokvarljive poljoprivredne i prehrambene proizvode uvedeno je razlikovanje između redovite i neredovite isporuke proizvoda. Rokovi plaćanja ne smiju biti dulji od 30 dana za pokvarljive poljoprivredne

i prehrambene proizvode, odnosno 60 dana za ostale poljoprivredne i prehrambene proizvode. Rokovi plaćanja računaju se od datuma izdavanja računa, zaprimanja računa ili otkupnog bloka, odnosno od isteka ugovorenog razdoblja isporuke tijekom kojeg su isporuke izvršene, ovisno o tome koji od navedenih datuma nastupa kasnije.

Propisana je i obveza kupca da javno objavljene obvezujuće uvjete čuva i arhivira u slučaju svake izmjene radi osiguranja dostatnog revizorskog traga i uvida u uvjete po kojima je otkupljivao ili davao ponudu.

Novina predviđena odredbama ZID ZNTP-a je da i dobavljač odgovara za sadržaj računa kojeg izdaje kupcu za isporučene poljoprivredne i prehrambene proizvode. Dobavljaču, obvezniku izdavanja računa, koji za isporučene poljoprivredne i prehrambene proizvode ne izda račun kupcu na kojem su jasno navedeni iznos ugovorenih popusta ili rabata i točna specifikacija na što se iznosi odnose, AZTN može izreći novčanu kaznu u iznosu do najviše 20.000,00 kuna.

Zakonom je i izrijekom određeno da kupac, pored obveze izdavanja računa za usluge koje pruža dobavljaču, a čije ostvarenje ovisi o stvarnom i mjerljivom učinku kupca, koje su jasno specificirane za svaku pojedinu uslugu za koju se naknada plaća, odgovara za sadržaj otkupnog bloka, kojeg uslužno izdaje umjesto dobavljača.

Dakle, ZID ZNTP-om, specificirano je koje elemente račun i otkupni blok moraju sadržavati, pored elemenata propisanih poreznim propisima. Za povredu sadržaja otkupnog bloka i računa propisane su novčane kazne kako za kupca tako i za dobavljača.

Postupak utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi

AZTN po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke vodi upravni postupak utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi i postupak utvrđivanja uvjeta za izricanje novčane kazne. U postupku AZTN primjenjuje Zakon o općem upravnom postupku i ZNTP.

Sam postupak utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi ZID ZNTP-om je ponešto izmijenjen u odnosu na postupak koji je AZTN opisao u Godišnjem izvješću o radu za 2020. godinu.

Taj se postupak sada može podijeliti u pet dijelova:

- Pokretanje upravnog postupka
- Ispitni postupak
- Preliminarno utvrđivanje činjenica i okolnosti
- Usmena rasprava
- Odlučivanje AZTN-a o tome je li povrijeđen zakon

Budući da su dijelovi postupka detaljno opisani u uvodnom dijelu izvješća, ovdje ukazujemo samo na najznačajnije izmjene. Najznačajnija razlika u postupku je da AZTN više ne donosi Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju, budući da se utvrđeno činjenično stanje može konačno utvrditi samo rješenjem AZTN-a kojim se rješava pojedina upravna stvar, već donosi

Obavijest o preliminarno utvrđenom činjeničnom stanju. Taj dio postupka ZID ZNTP-om se prilagođava odredbama Direktive (EU) br. 2019/633 kojima se zahtijeva potpuno poštivanje prava na obranu stranke u postupku u skladu s općim načelima prava EU i Povelje Europske unije o temeljnim pravima. Još jedna novost je da je ukinuta glavna rasprava i sada se u skladu sa ZID ZNTP-om i ZUP-om održava samo usmena rasprava.

Novo dokazno sredstvo, koje se uređuje ZID ZNTP-om je nenajavljena kontrola. Riječ je o novom postupovnom instrumentu koji daje AZTN-u mogućnost da u okviru upravnog (ispitnog) postupka utvrđuje činjenice i okolnosti koje se ne bi mogle utvrditi drugim dokaznim sredstvima, zbog, primjerice, opasnosti od skrivanja dokumenata i slično, ili bi njihovo utvrđivanje drugim dokaznim sredstvima u smislu ZUP-a, koja stoje na raspolaganju AZTN-u, bilo dugotrajno i ne bi pridonosilo učinkovitosti postupka.

Tijekom zakonodavnog postupka u više je navrata prigovoreno na odredbe tog novouvedenog postupovnog instrumenta. Prigovori su se u suštini odnosili na pogrešno shvaćanje o tome koja je svrha, opseg i trajanje pojedinih ovlasti koje su AZTN-u dane u okviru postupka nenajavljene kontrole, primjerice, privremenog oduzimanja stvari i poslovne dokumentacije i pečaćenja poslovnih prostorija za vrijeme provođenja kontrole. Stoga je ovdje nužno razjasniti prirodu ovih ovlasti.

Direktivom (EU) br. 2019/633 provedbenim tijelima država članica je, između ostalih, dana i ovlast da u okviru svojih istraga provode nenajavljene inspekcije na licu mjesta u skladu s nacionalnim pravilima i postupcima. Prilikom prijenosa opisane odredbe, zakonodavac je vodio računa i o zaštiti prava stranke na obranu. Upravo je to razlog zbog kojeg je bilo nužno definirati radnje koje se u okviru nenajavljene kontrole mogu obavljati, kao i odrediti opseg tih radnji, njihovo trajanje te propisati postupanje AZTN-a prilikom provođenja nenajavljene kontrole.

Polazeći od toga, da u cilju zaštite poštenih trgovačkih praksi zakon određuje obveznu pisanu formu ugovora između kupaca i dobavljača poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, s propisanim minimalnim sadržajem odredbi koje ti ugovori moraju sadržavati, može se predvidjeti da će se ovo dokazno sredstvo koristiti iznimno, a i tada će njegovo provođenje biti manje složeno i kraćeg trajanja.

Pojedine radnje u okviru ovog dokaznog sredstva, kao što je primjerice, privremeno oduzimanje predmeta, nije zamišljeno s ciljem onemogućavanja poslovanja stranke nad kojom se provodi nenajavljena kontrola, već samo izuzetno i to u situacijama kada preslikavanje ili presnimavanje nije moguće napraviti na licu mjesta. Stoga, još je jednom potrebno naglasiti da je riječ o situacijama koje su iznimka, a ne pravilo, a koje kao takve moraju biti predviđene zakonom. U stvarnosti, a prema iskustvima iz primjene sličnog instrumenta predviđenog Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/09., 80/13., 41/21.), takve kontrole obavljaju se u jednom, a samo izuzetno, kada je riječ o izuzetno složenim situacijama, u dva dana. S obzirom na brzo razvijajuću tehnologiju, moguće je predvidjeti da će za poduzimanje takvih radnji trebati manje vremena od vremena predviđenog zakonom pa je izvjesno da će u rijetkim situacijama u kojima će AZTN i posegnuti za tom ovlasti, rok za povrat privremeno oduzetih stvari i poslovne dokumentacije biti i kraći od zakonom maksimalno predviđenog roka od 4 dana.

Isto tako, u odnosu na prigovore da bi pečaćenjem poslovnih prostorija AZTN blokirao rad kupaca, valja ukazati da je ZID ZNTP-om predviđena mogućnost pečaćenja prostorija i/ili

poslovnih knjiga i dokumentacije, ograničena isključivo na vrijeme provođenja nenajavljene kontrole i samo u opsegu neophodnom za provedbu nenajavljene kontrole, što u praksi neće trajati dulje od jednog ili dva dana i to isključivo u mjeri potrebnoj za obavljanje takve službene radnje.

Preuzimanje obveza od strane kupca

U ZID ZNTP-u je na temelju dosadašnjih iskustava u provedbi ZNTP-a iz 2017. u kojem je rok od 40 dana bio ocijenjen je prekratkim, dodatno razrađena i pojašnjena mogućnost kupca koji je stranka u postupku da u roku od 60 dana od primitka obavijesti o pokretanju postupka može AZTN-u predložiti preuzimanja obveza u obliku izvršenja određenih mjera i uvjeta te rokove u kojima će to učiniti, kako bi se otklonile indicije koje upućuju na nepoštene trgovačke prakse i koje su bile povod za pokretanje upravnog postupka. Isto tako, dodatno je razrađeno i postupanje AZTN-a u situacijama kada nakon provedenog nadzora nad izvršavanjem preuzetih obveza AZTN utvrdi da se stranka ne pridržava utvrđenih mjera uvjeta i rokova.

Tako, ovisno o težini povrede, opsegu povrede i vremenu trajanja povrede, koji se utvrđuju u ispitnom postupku, AZTN ocjenjuje jesu li predložene mjere i uvjeti dostatni za otklanjanje indicija koje upućuju na nepoštene trgovačke prakse koje su bile povod za pokretanje upravnog postupka te u slučaju pozitivne ocjene donosi rješenje kojim:

- prihvaća preuzimanje obveza od strane kupca u obliku predloženih mjera, uvjeta i rokova koji time postaju obvezni za predlagatelja,
- obvezuje stranku na dostavu dokaza kojima potvrđuje izvršenje mjera i uvjeta u određenom roku,
- utvrđuje da nema uvjeta za daljnje vođenje postupka, i
- obustavlja postupak zbog preuzimanja obveza od strane kupca.

Ako u nadzoru nad provedbom mjera i uvjeta bude utvrđeno da se stranka ne pridržava utvrđenih mjera, uvjeta i rokova, AZTN će po službenoj dužnosti obnoviti postupak utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi te utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje novčane kazne. Utvrđenje da se stranka ne pridržava utvrđenih mjera, uvjeta i rokova, cijenit će se kao otegotna okolnost prilikom utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje novčane

Ako AZTN ocijeni da predložene mjere, uvjeti i rokovi nisu dostatni za otklanjanje indicija koje upućuju na nepoštene trgovačke prakse koje su bile povod za pokretanje upravnog postupka, o tome pisanim putem obavještava stranku i nastavlja voditi ispitni postupak.

Novčane kazne

ZID ZNTP-om, osim terminoloških izmjena pojma „upravno-kaznena mjera“ pojmom „novčana kazna“ te uređivanja sankcija za novouvedene nepoštene trgovačke prakse, režim novčanih kazni u bitnome nije mijenjan.

O postojanju uvjeta za izricanje novčane kazne, određivanju njezine visine, kao i rokova i načina njezina izvršenja, AZTN odlučuje nakon utvrđenja da je stranka u postupku iskoristila značajnu pregovaračku snagu nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi svom dobavljaču,

odnosno povrijedila odredbe ZNTP-a. Pri utvrđivanju i izricanju novčane kazne, AZTN uzima u obzir težinu povrede, opseg povrede, vrijeme trajanja povrede i posljedice te povrede za dobavljače. Utvrđeni iznos novčane kazne se smanjuje ili povećava ovisno o utvrđenim olakotnim i/ili otegotnim okolnostima, čija je lista ZID ZNTP-om proširena.

Također, ZID ZNTP-om je zadržana razlika između osobito teške povrede zakona (prodaja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda po cijeni nižoj od nabavne s porezom na dodanu vrijednost, za koju se može izreći novčana kazna u iznosu do najviše 5 milijuna kuna pravnoj osobi, odnosno do najviše 2,5 milijuna kuna fizičkoj osobi), teških povreda (koje obuhvaćaju sve nepošteno trgovačke prakse na sada proširenim listama nepoštenih trgovačkih praksi, propisanih odredbama od članka od 4. do 12. ZNTP-a, za koje se može izreći novčana kazna u iznosu do najviše 3,5 milijuna pravnoj osobi, odnosno do najviše 1,5 milijuna kuna fizičkoj osobi) te lakših povreda (za propust kupca koji ima položaj stranke u postupku te dobavljača, da postupe po zahtjevu AZTN za dostavom svih potrebnih obavijesti), za koje se može izreći novčana kazna u iznosu do najviše 1 milijun kuna pravnoj osobi, odnosno do najviše 500 tisuća fizičkoj osobi.

ZID ZNTP-om je proširen popis okolnosti koje se mogu smatrati olakotnima, a proširen je i popis otegotnih okolnosti.

Kao novina, ZID ZNTP-om je uvedena i mogućnost dodatnog smanjivanja iznosa novčane kazne i to samo u situacijama u kojima je utvrđeno da je došlo do povrede, ali su njezina težina, opseg, trajanje i posljedice te povrede, kako za dobavljača, tako i za javni interes, neznatne, pri čemu kumulativno moraju biti ispunjeni uvjeti: da je stranka dostavila dokaze o tome da je prije donošenja Obavijesti o preliminarno utvrđenom činjeničnom stanju, podmirila svoje obveze prema dobavljaču te da je uskladila svoje poslovanje s odredbama zakona.

Sudski nadzor

Protiv rješenja AZTN-a nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom. ZID ZNTP propisuje razloge zbog kojih se tužbom može pokrenuti upravni spor. Među tužbenim razlozima, uz povrede propisa materijalnog prava, bitne povrede postupovnih odredbi i pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, tužba se može podnijeti i zbog pogrešne odluke o novčanoj kazni o i drugim pitanjima o kojima odlučuje AZTN.

I dalje tužba protiv rješenja AZTN-a ne zadržava izvršenje rješenja, osim u dijelu rješenja koji se odnosi na izrečenu novčanu kaznu. Također, tužbe protiv rješenja AZTN-a radi odlučivanja o postupovnim pitanjima ne zaustavljaju tijek postupka, a svi sporovi pokrenuti pred nadležnim upravnim sudovima na temelju odredaba ZNTP-a su žurni.

6.3.1. Pravilnik o poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, pokvarljivim te proizvodno i tržišno osjetljivim poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima¹⁰⁶

S obzirom na to da ZID ZNTP definira tri kategorije poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda: poljoprivredni i prehrambeni proizvodi, kao najširi i sveobuhvatan pojam poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, pokvarljive poljoprivredne i prehrambene proizvode te proizvodno i tržišno osjetljive poljoprivredne i prehrambene proizvode¹⁰⁷, ministrica nadležna za poljoprivredu je krajem kolovoza 2021., u skladu s odredbama ZID ZNTP-a, donijela Pravilnik o poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, pokvarljivim te proizvodno i tržišno osjetljivim poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima¹⁰⁸, koji sadrže detaljan popis poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda razvrstanih u tri navedene kategorije.

S obzirom na gospodarsku situaciju i predvidive trendove, kao i predviđanja za gospodarstvo u nadolazećem razdoblju u gospodarstvu, a u svrhu stvaranja potrebnog balansa u zaštiti poslovanja, kako proizvođača, tako i kupaca poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, javila se potreba za dodatnim uređivanjem i usklađivanjem, zbog čega je ministrica nadležna za poljoprivredu, 1. prosinca 2021. godine donijela Pravilnik o izmjenama Pravilnika o poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, pokvarljivim te proizvodno i tržišno osjetljivim poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima¹⁰⁹, s rokom stupanja na snagu osmoga dana od dana objave, dakle 9. prosinca 2021. godine. Tim Pravilnikom je ujedno stupanje na snagu popisa proizvodno i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda pomaknuto s dotadašnjeg 1. prosinca 2021. godine, na 1. ožujka 2022. godine.

Druga izmjena Pravilnika o poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, pokvarljivim te proizvodno i tržišno osjetljivim poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, objavljena je u „Narodnim novinama, broj 24/22. (dalje u tekstu: Pravilnik).

Tim je izmjenama, pored usklađivanja s Prilogom I. Kombinirane nomenklature Provedbene uredbe Komisije (EU) 2021/1832 od 12. listopada 2021. godine o izmjeni Priloga I. Uredbi Vijeća (EEZ) br. 2658/87 o tarifnoj i statističkoj nomenklaturi i o Zajedničkoj carinskoj tarifi, SL L 385, 29. 10. 2021., koji se primjenjuje od 1. siječnja 2022. godine, na kojoj se temelji i Prilog I. Pravilnika, ujedno i pomaknut datum stupanja na snagu popisa proizvodno i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda s 1. ožujka 2022. na 1. ožujak 2023. godine.

Unatoč tomu što su proizvodno i tržišno osjetljivi poljoprivredni i prehrambeni proizvodi definirani Zakonom o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, br. 117/17. i 52/21., dalje u tekstu: ZNTP) u osnovnim skupinama, zbog potrebe osiguranja pravne sigurnosti, AZTN će primjenjivati, odnosno ispitivati usklađenost ugovora i načina poslovanja u odnosu na odredbe o krajnjoj prodajnoj cijeni, kao i iz njih izvedene nepoštene trgovačke prakse: zabranu prodaje proizvodno i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ispod krajnje prodajne cijene (članak 11. stavak 1. točka 26. ZNTP-a) te zabranu prodaje tih proizvoda na akciji uz popust veći od 34 % od krajnje prodajne cijene

¹⁰⁶ Pravilnik poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, pokvarljivim te proizvodno i tržišno osjetljivim poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima („Narodne novine“, br. 93/21., 130/21. i 24/22.)

¹⁰⁷ Sve kategorije poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda definirane su odredbama članka 3. ZID ZNTP-a, kojim je mijenjan članak 2. ZNTP-a iz 2017. godine.

¹⁰⁸ „Narodne novine“, broj 93/21.

¹⁰⁹ „Narodne novine“, broj 130/21.

(članak 11. stavak. 1. točka 27. ZNTP-a), kao i odredbu o obvezi plaćanja razlike u cijeni više isporučenih, a neprodanih proizvodno i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (članak 12. stavak 2. točka 2. ZNTP-a) **od 1. ožujka 2023. godine**, kada na snagu stupa popis proizvodno i tržišno osjetljivih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

AZTN podsjeća da su odredbe ZNTP-a na snazi od 1. rujna 2021. godine, a kupci su imali rok do 1. ožujka 2022. godine za usklađenje ugovora i načina poslovanja s odredbama toga zakona. Isto tako, kupci na koje se nije primjenjivao Zakon o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 117/17.), morali su do 1. ožujka 2022. godine, sklopiti ugovore sa svojim dobavljačima poljoprivrednih i/ili prehrambenih proizvoda, ako ispunjavaju uvjete u smislu članka 3. ZNTP-a.

Dakle, AZTN od 1. ožujka 2022. primjenjuje sve odredbe ZNTP-a, osim odredbi koje se odnose na krajnju prodajnu cijenu i iz toga pojma izvedene nepoštene trgovačke prakse definirane odredbama članka 11. stavka 1. točke 26. i 27. te članka 12. stavka 2. točke 2. ZNTP-a, koje se primjenjuju od 1. ožujka 2023. godine.

6.4. Utvrđivanje i zabrana nepoštenih trgovačkih praksi tijekom 2021. godine

AZTN je u području nepoštenih trgovačkih praksi tijekom 2021. godine riješio ukupno 70 predmeta, od toga 10 upravnih predmeta i 60 neupravnih predmeta.

U tijeku je postupanje u 12 upravnih postupaka, pokrenutih protiv trgovaca: PLODINE d.d., Rijeka, PEMO d.o.o., Dubrovnik, KAUF LAND HRVATSKA k.d., Zagreb i BOSO d.o.o., Vinkovci te otkupljivača SETOVIA VOĆE d.o.o., Zagreb, GLAVICE d.o.o., Zagreb, FERMOPROMET d.o.o., Mejaške Međe, SLAVONIJA ŽUPANJA d.d., Županja, MARINADA d.o.o., Slatina i PIK d.d., Rijeka.

Svi navedeni upravni postupci koje je AZTN započeo prije 1. rujna 2021., odnosno prije stupanja na snagu ZID ZNTP-a vođeni su i okončani primjenom ZNTP-a iz 2017. Stoga se u ovom izvješću koristi terminologija iz oba zakona, primjerice upravno-kaznene mjere ili novčane kazne.

AZTN je u 2021. okončao deset upravnih postupaka s devet rješenja jer su neki upravni postupci spojeni u jedan. Od tih devet rješenja AZTN je u pet rješenja utvrdio da je stranka u postupku, iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu, svojim dobavljačima nametnula nepoštene trgovačke prakse te joj je za utvrđene povrede izrekao novčane kazne¹¹⁰, dok je u četiri predmeta zbog nepostojanja zakonskih pretpostavki za daljnje vođenje postupka rješenjem obustavljen postupak.¹¹¹ Povod za pokretanje sedam upravnih postupaka

¹¹⁰ AZTN protiv KOKA d.d., Varaždin, KLASA: UP/I 034-03/18-04/012, od 21. svibnja 2021. godine; AZTN protiv AGRO GOLD d.o.o., Opuzen, KLASA: UP/I 034-03/18-04/024, od 29. srpnja 2021. godine; AZTN protiv SPAR HRVATSKA d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-04/002, od 11. srpnja 2021. godine; AZTN protiv Moslavina voće d.o.o., Dugo Selo, KLASA: UP/I 034-03/18-04/025, od 30. prosinca 2021. godine

¹¹¹ AZTN protiv KUPOVINA d.o.o., Split, KLASA: UP/I 034-03/21-04/001, od 7. prosinca 2021. godine; AZTN protiv FRAGARIA NERETVA d.o.o., Opuzen, KLASA: UP/I 034-03/19-04/006, od 30. prosinca 2021. godine; AZTN protiv NTL d.o.o., Sesvete, KLASA: UP/I 034-03/18-04/002, od 31. prosinca 2021.

bila su saznanja do kojih je AZTN došao iz anonimnih predstavi, dok su preostali postupci pokrenuti kao rezultat utvrđenja postojanja indicija u okviru istraživanja stanja na tržištu i analizom dokumentacije pribavljene u skladu s člankom 17. stavkom 1. ZNTP-a.

AZTN je u okviru okončanih upravnih postupaka, obradio veliki broj ugovora sklopljenih s dobavljačima trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača, kao i priloga i aneksa ugovora te općih uvjeta poslovanja, a ujedno je u odnosu na sve promatrane dobavljače obrađena i opsežna ekonomska dokumentacija u vidu analitičkih kartica, računa, otkupnih blokova, otpremnica, primki, potvrda o vaganju, izvještaja o kalibriranju, potvrda o plaćanju, cjenika, komercijalnih uvjeta kao i druga dokumentacija koja se odnosi na promatrano vremensko razdoblje u svakom od okončanih upravnih postupaka.

U razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2021. godine, AZTN je prekršiteljima ZNTP-a izrekao upravno-kaznene mjere (novčane kazne) u ukupnom iznosu od 1.885.000,00 kn. U Državni proračun je uplaćeno ukupno 1.622.190,00 kuna upravno-kaznenih mjera (novčanih kazni) te 285.455,17 kuna zateznih kamata.

Od početka pune primjene ZNTP-a iz 2017. od 1. travnja 2018. do 30. travnja 2022. godine, AZTN je prekršiteljima toga zakona izrekao upravno-kaznene mjere (novčane kazne) u ukupnom iznosu 6.302.000,00 kn te je u Državni proračun uplaćeno 3.722.850,00 kn upravno-kaznenih mjera (novčanih kazni) te 473.629,65 kuna zateznih kamata.

Upravno-kaznene mjere (novčane kazne) uplaćuju se po izvršnosti rješenja AZTN-a ako nije podnesena tužba, odnosno po pravomoćnosti sudske odluke, uračunavajući u iznos novčane kazne i zakonske zatezne kamate od dana dostave stranci rješenja AZTN-a do dana plaćanja. AZTN može odobriti plaćanje novčane kazne u obrocima ako stranka razumno obrazloži svoj zahtjev i dostavi odgovarajuće dokaze¹¹².

6.4.1. Primjeri upravnih postupaka

U nastavku se daje kratak opis rješenja AZTN-a kojima je utvrđena nepoštena trgovačka praksa i izrečena upravno-kaznena mjera (novčana kazna) temeljem ZNTP-a iz 2017., kao i rješenja u kojima su upravni postupci obustavljeni u 2021. godini.

Primjer 1.: AZTN protiv KOKE d.d., Varaždin¹¹³

AZTN je protiv KOKE d.d., Varaždin (u daljnjem tekstu: KOKA) po službenoj dužnosti pokrenuo upravni (ispitni) postupak u smislu ZNTP-a iz 2017., radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u vezi sa sadržajem

godine; AZTN protiv PPK Valpovo d.o.o., Valpovo, KLASA: UP/I 034-03/18-04/020, od 31. prosinca 2021. godine.

¹¹²ZNTP; članak 28.

¹¹³ AZTN protiv Koke d.d. Varaždin, KLASA: UP/I 034-03/18-04/012, od 21. svibnja 2021. godine.

i načinom provedbe poslovnih odnosa KOKE s njezinim proizvođačima brojlera (pilića). Povod za pokretanje ovog upravnog postupka bila je anonimna predstavka, iz čijeg je sadržaja u bitnom, proizlazilo da KOKA izvršava plaćanja svojim dobavljačima u neprimjereno dugim rokovima.

Nakon provedenog postupka, AZTN je utvrdio da je KOKA iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu, svojim dobavljačima – proizvođačima brojlera nametnula nepoštene trgovačke prakse plaćajući im izvan roka propisanog člankom 5. stavkom 1. točkom 3. ZNTP-a, odnosno izvan roka od 60 dana. Navedena kašnjenja u plaćanju, kojima su počinjene nepoštene trgovačke prakse u smislu članka 11. točke 9. ZNTP-a, utvrđena su u odnosu na sedam odabranih dobavljača – proizvođača brojlera i to u odnosu na 34 računa koje su KOKI u razdoblju od 13. lipnja 2018. do 18. travnja 2019. godine izdali ti dobavljači.

AZTN je uzimajući u obzir težinu, opseg i vrijeme trajanja povrede te posljedice povrede za dobavljače, kao i više olakotnih okolnosti, KOKI izrekao upravno-kaznenu mjeru u iznosu od 100.000,00 kuna, kao i zabranu daljnjih postupanja koja su utvrđena nepoštenim trgovačkim praksama.

Naime, tako izrečena upravno-kaznena mjera ocijenjena je razmjernom težini, opsegu i trajanju povrede, a isto tako ocijenjeno je da će izricanjem upravno-kaznene mjere u tom iznosu biti ostvaren njezin cilj: uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom, kažnjavanje KOKE kao počinitelja povrede i odvratanje ne samo KOKE, već i drugih osoba od povreda ZNTP-a.

Rješenje je pravomoćno, a stranka je platila izrečenu upravno-kaznenu mjeru na račun Državnog proračuna RH.

Primjer 2.: AZTN protiv SPAR Hrvatska d.o.o., Zagreb¹¹⁴

AZTN je po službenoj dužnosti protiv trgovca SPAR HRVATSKA d.o.o., Zagreb (u daljnjem tekstu: SPAR) pokrenuo upravni postupak u smislu odredbi ZNTP-a iz 2017. radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi prodajom prehrambenog proizvoda krajnjem potrošaču po cijeni nižoj od nabavne cijene. Povod za pokretanje tog upravnog postupka po službenoj dužnosti bile su dvije anonimne predstavlke te predstavka zajednice mlinsko-pekarskih proizvođača o tome da SPAR prodaje prehrambene proizvode: pile, *cappuccino* i brašno krajnjim potrošačima po cijeni nižoj od njihove nabavne cijene s PDV-om.

Nakon provedenog postupka, AZTN je utvrdio da je SPAR u razdoblju od 9. studenoga 2018. do 11. studenoga 2018. godine krajnjim potrošačima prodavao prehrambeni proizvod – brašno, po cijeni nižoj od nabavne te time počinio iznimno tešku povredu odredbe članka 12. točke 14. ZNTP-a, za koju je tim zakonom propisana mogućnost izricanja najviše novčane kazne u iznosu do 5.000.000,00 kuna.

¹¹⁴ AZTN protiv Spar Hrvatska d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-04/002, od 22. srpnja 2021. godine.

AZTN je uzimajući u obzir težinu, opseg i vrijeme trajanja povrede te posljedice povreda za dobavljače, kao i više olakotnih okolnosti, SPARU izrekao upravno-kaznenu mjeru (novčanu kaznu) u iznosu od 1.300.000,00 kuna.

AZTN smatra da je izrečena upravno-kaznena mjera (novčana kazna) razmjerna težini, opsegu i trajanju povrede te da će time biti ostvareni cilj i svrha njezina izricanja u smislu odvratanja od kršenja odredbi ZNTP-a, ne samo SPARA, već i drugih adresata ovoga zakona.

Pored izricanja upravno-kaznene mjere (novčane kazne), AZTN je SPARU izrekao i zabranu svakog daljnjeg postupanja utvrđenog rješenjem.

Protiv opisanoga rješenja SPAR je pokrenuo upravni spor.

Primjer 3.: AZTN protiv AGRO GOLDA d.o.o., Opuzen¹¹⁵

AZTN je po službenoj dužnosti protiv otkupljivača lubenica AGRO GOLD d.o.o., Opuzen (u daljnjem tekstu: AGRO GOLD) pokrenuo upravni postupak u smislu odredbi ZNTP-a iz 2017., radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu lubenica. Povod za pokretanje tog upravnog postupka po službenoj dužnosti bili su navodi iz anonimne predstavke o tome da način na koji, između ostalih, AGRO GOLD u dolini Neretve otkupljuje lubenice, nije u skladu s odredbama ZNTP-a.

Nakon provedenog upravnog postupka, AZTN je utvrdio da je AGRO GOLD iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu, u sezoni otkupa 2018. godine, svojim dobavljačima lubenica nametnuo više nepoštenih trgovačkih praksi u smislu ZNTP-a.

Naime, AZTN je utvrdio da je AGRO GOLD otkupljivao lubenice 2018. godine na temelju 23 tipska ugovora sklopljena s dobavljačima lubenica, pod nazivom Opći ugovor o kupnji poljoprivrednih proizvoda (u daljnjem tekstu: Opći ugovori), s tipskim dodacima tim ugovorima, svi pod nazivom Aneks „Općeg Ugovora od kupnji poljoprivrednih proizvoda“ (u daljnjem tekstu: Aneksi), koji nisu bili sastavljeni u skladu s odredbama članka 5. stavka 1. ZNTP-a. Tako je utvrđeno da Opći ugovori u svojoj odredbi članka 2. nisu sadržavali jasnu i razumljivu odredbu o cijeni proizvoda i/ili načinu određivanja, odnosno izračuna cijene. Isto tako, utvrđeno je da u ta 23 tipska Opća ugovora, u razdoblju od 2. siječnja 2018., odnosno 1. travnja 2018. godine, kao datuma koji nose ti ugovori, do 9. travnja 2018. godine, do sklapanja Aneksa, svi s datumom 10. travnja 2018. godine, nije bila određena vrsta poljoprivrednih ili prehrambenih proizvoda koji su predmetom isporuke. Također, navedeni Opći ugovori i pripadajući Aneksi, u točki III. pod nazivom „Uvjeti, rokovi i mjesto isporuke robe“, nisu sadržavali jasnu odredbu o uvjetima i rokovima isporuke. Opisani nedostaci predstavljaju nepoštene trgovačke prakse u smislu odredbe članka 4. stavka 2. točke 1. ZNTP-a.

Pored bitnih nedostataka u Općim ugovorima i pripadajućim Aneksima, AZTN je utvrdio i da je AGRO GOLD, obračunavajući vrijednost isporučenih lubenica po cijeni od 1,20 kuna po kilogramu lubenice, umjesto po cijeni od 1,70 kuna po kilogramu lubenice naznačenoj u cjeniku za razdoblje od 18. lipnja 2018. do 24. lipnja 2018. godine, dakle po cijeni nižoj od

¹¹⁵ AZTN protiv AGRO GOLDA d.o.o., Opuzen, KLASA: UP/I 034-03/18-04/024, od 29. srpnja 2021. godine.

cijene lubenica naznačene u cjeniku za taj tjedan isporuke toga proizvoda, netransparentno umanjio vrijednost proizvoda - lubenica standardne kvalitete u odnosu na tri otkupna bloka, što predstavlja nepoštene trgovačke prakse u smislu odredbe članka 11. točke 1. ZNTP-a u vezi s odredbom članka 4. stavka 2. točke 6. ZNTP-a.

Također, AZTN je utvrdio i da je AGRO GOLD, u razdoblju od 25. lipnja 2018. do 24. prosinca 2018. godine, u odnosu na 47 računa i otkupnih blokova, izvršavao plaćanja svojim dobavljačima lubenica u rokovima dužim od 30 dana za svježi proizvod, čime je svojim dobavljačima lubenica nametnuo nepoštene trgovačke prakse u smislu odredbe 11. točke 9. ZNTP-a u vezi s odredbom članka 4. stavka 2. točke 6. ZNTP-a.

Sve opisane povrede, okvalificirane su kao teške povrede ZNTP-a. AZTN je uzimajući u obzir težinu, opseg, vrijeme trajanja i posljedice povrede za dobavljače, kao i utvrđene olakotne okolnosti, AGRO GOLDU izrekao upravno-kaznenu mjeru (novčanu kaznu) u iznosu od 75.000,00 kuna.

Pored zabrane daljnjih postupanja koja su utvrđena nepoštenim trgovačkim praksama, AZTN je kao mjeru otklanjanja protupravnih postupanja, AGRO GOLDU naložio dostavu dokaza o usklađivanju poslovanja s odredbama ZNTP-a te dokaz o plaćanju razlike manje obračunatih i plaćenih lubenica plaćanja, s pripadajućim zateznim kamatama.

Izrečena upravno-kaznena mjera (novčana kazna) ocijenjena je razmjernom težini, opsegu i trajanju povrede, a isto tako ocijenjeno je da će izricanjem upravno-kaznene mjere (novčane kazne) u tom iznosu biti ostvaren njezin cilj: uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom, kažnjavanje AGRO GOLDA kao počinitelja povrede te odvratanje ne samo AGRO GOLDA, već i drugih osoba od povreda ZNTP-a.

Protiv opisanog rješenja, AGRO GOLD je pokrenuo upravni spor, međutim Upravni sud u Splitu donio je rješenje¹¹⁶ kojim je tužba tužitelja AGRO GOLDA za poništenje rješenja AZTN-a odbačena kao nepravodobna. U tijeku je donošenje odluke tog upravnog suda o prijedlogu tužitelja za povrat u prijašnje stanje.

Primjer 4.: AZTN protiv FILIPA d.o.o., Metković¹¹⁷

AZTN je po službenoj dužnosti protiv otkupljivača mandarina FILIP d.o.o., Metković (u daljnjem tekstu: FILIP) pokrenuo upravni postupak u smislu odredbi ZNTP-a iz 2017. godine, radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu mandarina. Povod za pokretanje tog upravnog postupka bile su informacije pribavljene od osobe koja je zatražila da ostane anonimna, o tome kako FILIP otkupljuje mandarine u dolini Neretve bez izdavanja otkupnih blokova i uz desetodnevno kašnjenje izdavanja tih dokumenta, kao i da mandarine ne važe odnosno nepravilno ih važe te da netransparentno otpisuje mandarine.

¹¹⁶ Rješenje Upravnog suda u Splitu poslovni broj: Usl-3066/21-5 od 26. listopada 2021. godine.

¹¹⁷ AZTN protiv FILIPA d.o.o. Metković, KLASA: UP/I 034-03/19-04/008, od 21. listopada 2021. godine.

Nakon provedenog upravnog postupka, AZTN je utvrdio da je FILIP iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu, u sezoni otkupa 2018. godine, svojim dobavljačima mandarina nametnuo više nepoštenih trgovačkih praksi u smislu ZNTP-a.

Tako je utvrđeno da je u razdoblju od 25. listopada 2019. do 31. prosinca 2019. godine FILIP u odnosu na 309 otkupnih blokova i računa izvršavao plaćanja svojim dobavljačima u roku dužem od ZNTP-om propisanog roka od 30 dana za isporučeni svježi poljoprivredni proizvod – mandarinu, što predstavlja nepoštenu trgovačku praksu u smislu odredbe 11. točke 9. ZNTP-a u vezi s člankom 4. stavkom 2. točkom 6. istoga zakona.

Isto tako, utvrđeno je da je u razdoblju od 20. rujna 2019. do 31. prosinca 2019. godine, FILIP poslovaao s 29 dobavljača mandarina na temelju tipskih ugovora o otkupu mandarina, koji nisu sadržavali jasnu i razumljivu odredbu o cijeni proizvoda i/ili načinu određivanja odnosno izračuna cijene, čime je povrijedio odredbu članka 5. stavka 1. točke 1. ZNTP-a, što predstavlja nepoštenu trgovačku praksu iz odredbe članka 4. stavka 2. točke 6. istoga zakona.

Također, utvrđeno je da je u razdoblju od 25. rujna 2019. do 24. studenoga 2019. godine u odnosu na dva dobavljača mandarina za isporučenu mandarinu, prilikom obračuna na izdanim otkupnim blokovima, otkupnu cijenu mandarine, koja je prethodno bila naznačena u cjenicima za pojedino referentno razdoblje otkupa mandarine u odnosu na kalibre mandarine 1, 2, 3, 4, 5 i 1x, umanjio za 0,05 kuna po kilogramu mandarina, na koji način je netransparentno umanjio vrijednost poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda - mandarina standardne kvalitete, s obzirom na to da je obračunata i iskazana cijena na izdanim otkupnim blokovima niža za 0,05 kuna po kilogramu mandarina od cijene mandarina naznačene u cjenicima za pojedino razdoblje otkupa toga proizvoda, što predstavlja nepoštenu trgovačku praksu u smislu odredbe članka 11. točke 1. ZNTP-a u vezi s odredbom članka 4. stavka 2. točke 6. istoga zakona.

Utvrđeno je i da je u razdoblju od 25. rujna 2019. do 24. studenoga 2019. godine za neugovorenu, a pruženu uslugu prijevoza mandarina na relaciji od parcela dobavljača do otkupnog mjesta na adresi u Metkoviću, propustio izdati račun dobavljačima u skladu s poreznim propisima, već je na izdanim otkupnim blokovima za preuzeti proizvod umanjio otkupnu cijenu mandarina prethodno određene u cjenicima za pojedino razdoblje otkupa i to u iznosu od 0,05 kuna po kilogramu proizvoda, što predstavlja povredu odredbe članka 7. točke 1. ZNTP-a.

Sve opisane povrede, okvalificirane su kao teške povrede ZNTP-a. AZTN je uzimajući u obzir težinu, opseg, vrijeme trajanja i posljedice povrede za dobavljače, kao i utvrđene okolnosti, FILIPU izrekao upravno-kaznenu mjeru (novčanu kaznu) u iznosu od 60.000,00 kuna.

AZTN smatra da je izrečena upravno-kaznena mjera (novčana kazna) razmjerna težini, opsegu i trajanju povrede te da će time biti ostvaren cilj njezina izricanja u smislu odvratanja od kršenja odredbi ZNTP-a, ne samo u odnosu na FILIPA, već i u odnosu na sve druge adresate zakona.

Rješenje je pravomoćno, a stranka je platila izrečenu upravno-kaznenu mjeru (novčanu kaznu) na račun Državnog proračuna RH.

Primjer 5.: AZTN protiv Moslavina voća d.o.o., Dugo Selo¹¹⁸

AZTN je po službenoj dužnosti protiv otkupljivača šljiva Moslavina voća pokrenuo upravni postupak u smislu ZNTP-a iz 2017. radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu šljiva.

Nakon provedenog postupka, AZTN je utvrdio da je Moslavina voće iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu u sezoni otkupa 2018. godine, svojim dobavljačima šljiva nametnula više nepoštenih trgovačkih praksi u smislu ZNTP-a.

Moslavina voće poslovala je sa svojim dobavljačima šljiva temeljem ugovora i Općih uvjeta otkupa poljoprivrednih proizvoda koji nisu sadržavali sve odredbe bitne za poslovni odnos ugovornih strana sukladno odredbama ZNTP-a. Naime, navedena dokumentacija nije sadržavala jasno određenje o cijeni i/ili načinu određivanja, odnosno izračuna cijene. Dio predmetnih ugovora koje je Moslavina voće imala sklopljene s dobavljačima šljiva nije sadržavao obvezne odredbe o vrsti poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda koji se isporučuje otkupljivaču, kao ni odredbe o uvjetima i rokovima isporuke poljoprivrednih ili prehrambenih proizvoda koji su predmet ugovora.

Također, AZTN je utvrdio kako je Moslavina voće u odnosu na dva dobavljača nametnula nepoštenu trgovačku praksu na način da je izvršila netransparentno umanjeње vrijednosti poljoprivrednog proizvoda – šljive. Netransparentno umanjeње vrijednosti odnosilo se na pogrešno obračunat *cassa sconto* kod jednog od dobavljača, a u drugom slučaju izvršeno je netransparentno umanjeње cijene predviđene važećim cjenikom.

Zaključno, AZTN je utvrdio kako je Moslavina voće izvršila plaćanja dijelu dobavljača šljiva u rokovima koji su dulji od ZNTP-om dopuštenih 30 dana od dana primitka šljiva i/ili uredno zaprimljenog računa dobavljača. Ukupno 13 računa/otkupnih blokova koje su promatrani dobavljači šljiva izdali Moslavina voću u otkupnoj sezoni 2018. plaćeni su dobavljačima sa zakašnjenjem, odnosno izvan ZNTP-om propisanog roka, a što je AZTN utvrdio analizom 98 otkupnih blokova i računa.

AZTN je zbog povrede odredaba ZNTP-a kaznio Moslavinu voće d.o.o sa 75.000,00 kuna.

Uzimajući u obzir težinu, opseg, vrijeme trajanja i posljedice povrede za dobavljače, kao i više olakotnih okolnosti, tako izrečena upravno – kaznena mjera (novčana kazna) razmjerna je učinjenim povredama i imat će odvratajući učinak, kako za samog počinitelja, tako i za ostale adresate ovoga zakona.

Pored zabrane daljnjih postupanja koja su utvrđena nepoštenim trgovačkim praksama, Moslavina voću je AZTN kao mjeru otklanjanja protupravnih postupanja naložio dostavu dokaza o usklađivanju poslovanja s odredbama ZNTP-a.

Moslavina voće je uplatila u cijelosti izrečenu upravno – kaznenu mjeru (novčanu kaznu) u iznosu od 75.000,00 kuna.

¹¹⁸ AZTN protiv Moslavina voća d.o.o, Dugo Selo, KLASA: (UP/I 034-03/18-04/025, od 30. prosinca 2021. godine.

Primjer 6.: AZTN protiv Fragaria Neretva d.o.o., Opuzen¹¹⁹

AZTN je 2019. godine, po službenoj dužnosti, protiv trgovačkog društva FRAGARIA NERETVA d.o.o., sa sjedištem u Opuzenu (u daljnjem tekstu: Fragaria Neretva) temeljem ZNTP-a iz 2017. pokrenuo dva upravna postupka radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu lubenica i mandarina. Vodeći se načelima ekonomičnosti i učinkovitosti upravnog postupka, AZTN je te dvije upravne stvari zaključkom spojio u jedan upravni postupak. S obzirom da su se upravni postupci koje je AZTN pokrenuo protiv Fragaria Neretve temeljili na istoj pravnoj osnovi i na istom ili sličnom činjeničnom stanju te kako je AZTN stvarno i mjesno nadležan za vođenje oba postupka, ispunjene su bile pretpostavke za spajanje ovih upravnih stvari u jedan upravni postupak.

Povod za pokretanje upravnog postupka radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu lubenica bila je predstavka Udruge proizvođača agruma i povrća Neretvanska mladež (u daljnjem tekstu: Neretvanska mladež), kojom se traži da AZTN provede nadzor nad poslovanjem otkupljivača FRAGARIA d.o.o., koji navodno u Opuzenu otkupljuje lubenice, bez vaganja lubenica i bez izdavanja otkupnog bloka, pri čemu nema ni podatka o dnevnoj otkupnoj cijeni.

U svrhu provjere opisanih informacija, radi utvrđivanja postojanja indicija da je taj otkupljivač povrijedio odredbe ZNTP-a, a zbog potrebe za žurnošću u postupanju, Državni inspektorat je na zamolbu AZTN-a proveo inspekcijski nadzor otkupa lubenica u otkupnom centru u Opuzenu. Tom prilikom je utvrdio da taj otkupni centar posluje u sklopu trgovačkog društva Fragaria Neretva, a ne FRAGARIA d.o.o., Zagreb, kako je to bilo navedeno u predstavljeni Neretvanske mladeži. Zbog toga je AZTN, nastavio ispitivati okolnosti vezane uz otkup lubenica u tom otkupnom centru u okviru neupravnog predmeta pri čemu je utvrdio da postoji više indicija za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti pa je postupak pokrenut dostavom obavijesti o pokretanju upravnog postupka od 24. rujna 2019. godine.

Povod za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi pri otkupu mandarina, bile su informacije zaprimljene u razdoblju od 4. listopada 2019. do 27. listopada 2019. godine od osobe koja je zatražila da se njezini podaci ne otkriju, o tome kako između ostalih otkupljivača i Fragaria Neretva navodno otkupljuje mandarine u dolini Neretve bez izdavanja otkupnih blokova/računa, odnosno uz desetodnevno kašnjenje izdavanja tog dokumenta, kao i da Fragaria Neretva navodno ne važe, odnosno nepravilno važe isporučene mandarine, netransparentno otpisuje mandarine, kao neuvjetne, a isto tako da navodno odbija otkup mandarina te nema uvijek jasno istaknutu cijenu otkupa. Zbog postojanja indicija o tome da je Fragaria Neretva postupala protivno odredbama ZNTP-a, AZTN je dostavom obavijesti o pokretanju upravnog postupka od 29. listopada 2019. godine, po službenoj dužnosti, radi zaštite javnoga interesa, pokrenuo upravni postupak u smislu odredbi ZNTP-a iz 2017. i ZUP-a.

Tijekom postupka, AZTN je na temelju utvrđenih činjenica i okolnosti, utvrdio da Fragaria Neretva ne ostvaruje prihode koji bi je činili otkupljivačem sa značajnom pregovaračkom snagom u smislu odredbi ZNTP-a iz 2017., zbog čega se na nju ne mogu primijeniti odredbe

¹¹⁹ AZTN protiv Fragaria Neretva d.o.o., Opuzen, KLASA: UP/I 034-03/19-04/006, rješenje o obustavi upravnog postupka od 30. prosinca 2021. godine.

ZNTP-a pa u tom smislu nema zakonskih pretpostavki za daljnje vođenje toga postupka. Stoga je AZTN donio rješenje o obustavi ovog upravnog postupka, u skladu s člankom 20. stavkom 1. podstavkom 5. ZNTP-a.

6.4.2. Primjeri neupravnih postupaka

U razdoblju od objave ZID ZNTP-a u „Narodnim novinama“, 14. svibnja 2021. godine, AZTN zaprima veliki broj upita fizičkih i pravnih osoba, odvjetnika i udruženja poduzetnika, primjerice, Hrvatske gospodarske komore i Hrvatske udruge poslodavaca, iz područja nepoštenih trgovačkih praksi koji se ne odnose na konkretne upravne postupke, već na provedbu ZID ZNTP-a, a na koje je AZTN u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede, kao stručnim nositeljem izrade toga zakona, odgovara u okviru neupravnih predmeta, nastojeći dodatno pojasniti pojedine odredbe ZID ZNTP-a i olakšati adresatima usklađivanje njihovog poslovanja odnosno njihovih ugovora s njegovim odredbama. Tako se veliki dio neupravnih predmeta iz 2021. godine odnosi na odgovore na upite adresata. Time je AZTN zajedno s Ministarstvom poljoprivrede nakon objave i stupanja na snagu ZID ZNTP-a nastavio praksu koja je od strane adresata ocijenjena kao dobra praksa s obzirom na odgovore koje su ta tijela prethodno dala na upite o ZNTP-u iz 2017. U tu svrhu je AZTN do veljače/travnja 2022. godine odgovorio na više od 150 pitanja adresata te ih u jedinstvenom dokumentu objavio na mrežnoj stranici AZTN-a. Taj se dokument ažurira i dopunjuje¹²⁰.

Pored toga, navode iz zaprimljenih predstavki, pretežito anonimnih i dostavljenih najčešće putem Ministarstva poljoprivrede, AZTN ispituje u okviru neupravnih predmeta, na način da se izravno od navodnih prekršitelja ZNTP-a traže podatci, dokumentacija i pisana pojašnjenja u skladu s ovlastima koje AZTN ima iz članka 17. stavka 1. ZNTP-a te se na temelju pribavljenih i analiziranih materijala utvrđuje postojanje uvjeta (indicija) za pokretanje upravnog postupka.

Od deset neupravnih predmeta u kojima je AZTN u povodu obavijesti i predstavki o navodnom kršenju odredbi ZNTP-a, jedna od obavijesti još se uvijek ispituje¹²¹, dok je u odnosu na ostale, AZTN utvrdio kako nema uvjeta za pokretanje upravnih postupaka, a riječ je o obavijestima i predstavkama protiv PLODINA d.d., Rijeka¹²², KONZUM plusa d.o.o., Zagreb¹²³, Jobzelle d.o.o., Proovuma j.d.o.o., Patres Trgovine j.d.o.o., Patratusa d.o.o. i drugih¹²⁴, EUROSPIN

¹²⁰ Objedinjeni odgovori na pitanja u vezi s primjenom Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 52/21.) <https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2017/12/Objedinjeni-odgovori-na-pitanja-u-vezi-s-primjenom-ZNTPa-dopunjena-verzija-30112021.pdf>

¹²¹ KLASA: 034-08/21-04/034.

¹²² AZTN protiv PLODINA d.d., Rijeka, KLASA: 034-08/21-04/009, KLASA: 034-08/21-04/011, KLASA: 034-08/21-04/051.

¹²³ AZTN protiv KONZUM plusa d.o.o., Zagreb, KLASA: 034-08/21-04/009.

¹²⁴ AZTN protiv Jobzelle d.o.o., Proovuma j.d.o.o., Patres Trgovine j.d.o.o., Patratusa d.o.o. i drugih, KLASA: 034-08/21-04/012.

HRVATSKE d.o.o., Rijeka¹²⁵, SPAR Hrvatske d.o.o.¹²⁶, neodređenih otkupljivača mandarina¹²⁷, REGATE d.o.o., Otočac¹²⁸.

U nastavku dajemo kratak opis dva ilustrativna predmeta u kojima AZTN nije utvrdio da postoje uvjeti za pokretanje postupka po službenoj dužnosti u smislu odredbi ZNTP-a.

Primjer 1.: Obavijest Ministarstva poljoprivrede o mogućoj povredi odredbi Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom od strane PLODINA d.d., Rijeka¹²⁹

AZTN kao tijelo nadležno za provedbu ZNTP-a, zaprimio je 11. studenoga 2021. godine dopis Ministarstva poljoprivrede od 28. listopada 2021. godine, iz čijeg je sadržaja u bitnom proizlazio da na temelju anonimne dojave o tome kako se u trgovačkom lancu PLODINE d.d., Rijeka (u daljnjem tekstu: Plodine), prodaje trajno mlijeko sadržaja 2,8% mliječne masti po maloprodajnoj cijeni od 3,69 kn/l s uključenim PDV-om, proizvođača „MI99“ iz Gradačca, Bosna i Hercegovina, zbog čega je to ministarstvo zatražilo da AZTN hitno provede nadzor nad Plodinama, sugerirajući pri tome, kako navedena iznimno niska cijena upućuje na moguću prodaju ispod nabavne cijene, što bi predstavljalo povredu odredbe članka 11. stavka 1. točke 24. ZNTP-a. Dopisu je bila priložena i preslika stranice reklamnog letka Plodina na kojoj je za razdoblje od 25. listopada 2021. do 27. listopada 2021. godine, između ostalih artikala, oglašena i prodaja proizvoda „mi99 - Natura - Trajno mlijeko Natura - 2,8% m.m.“, u pakiranju od 1 l (u daljnjem tekstu: promatrani proizvod) po akcijskoj cijeni od 3,69 kuna, umjesto po redovnoj cijeni od 4,99 kuna (sniženje od 26%).

Ispitujući navode iz dopisa Ministarstva poljoprivrede od 28. listopada 2021. godine, AZTN je u okviru svojih ovlasti iz članka 17. stavka 1. ZNTP-a, pozvao Plodine na dostavu podataka i dokumentacije s ciljem utvrđivanja postoje li uvjeti za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti u smislu odredbi ZNTP-a, odnosno postoje li indicije da su Plodine promatrani proizvod u razdoblju provođenja akcijske ponude od 25. listopada 2021. do 27. listopada 2021. godine, prodavale krajnjem potrošaču po cijeni nižoj od nabavne cijene po kojoj je taj proizvod nabavio kupac s PDV-om, čime bi primijenile nepoštenu trgovačku praksu iz članka 11. stavka 1. točke 24. ZNTP-a.

U tom neupravnom predmetu, AZTN je na temelju podataka i dokumentacije koju su Plodine dostavile na zahtjev AZTN-a 22. studenoga 2021. godine, ispitivao kalkulaciju maloprodajne cijene promatranog proizvoda, kao i specifikaciju nabavne cijene i svih zavisnih troškova koji su uključeni u nabavnu cijenu, odnosno ispitivao je nabavnu cijenu, nabavnu cijenu uvećanu za PDV, zavisne troškove, kao i maloprodajnu cijenu, uspoređujući ju s ponudom iz kataloga za promatrano razdoblje akcijske ponude, pri tome uzimajući u obzir i odredbe ugovora koje su Plodine sklopile s dobavljačem promatranoga proizvoda, a koje utječu na formiranje nabavne pa time i maloprodajne cijene promatranog proizvoda u konkretnom razdoblju provođenja akcijske prodaje, kao i način provedbe tih ugovornih odredbi.

¹²⁵ AZTN protiv EUROSPIN HRVATSKE d.o.o., Rijeka, KLASA: 034-08/21-04/014.

¹²⁶ AZTN protiv SPAR Hrvatska d.o.o., KLASA: 034-08/21-04/016, KLASA: 034-08/21-04/017.

¹²⁷ AZTN protiv neodređenih otkupljivača mandarina, KLASA: 03408/21-04/040.

¹²⁸ AZTN protiv REGATE d.o.o., Otočac, KLASA: 034-08/21-04/045.

¹²⁹ Obavijest o nepostojanju uvjeta za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti protiv PLODINA d.d. Rijeka, KLASA: 034-08/21-04/051, od 29. studenoga 2021. godine.

Nakon provedenih analiza u konkretnom slučaju, AZTN nije utvrdio postojanje indicija da bi Plodine proizvod „mi99 - Natura - Trajno mlijeko Natura - 2,8% m.m.“, u pakiranju od 1 l“, prodavale u okviru akcijske ponude iz kataloga Plodina za razdoblje od 25. listopada 2021. do 27. listopada 2021. godine po akcijskoj cijeni od 3,69 kune, umjesto po redovnoj cijeni od 4,99 kuna (sniženje za 26%), krajnjim potrošačima po cijeni nižoj od nabavne cijene po kojoj je taj proizvod nabavio kupac s PDV-om, slijedom čega je obavijestio Ministarstvo poljoprivrede da nisu ispunjene pretpostavke (indicije) za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti radi zaštite javnog interesa u smislu odredbi ZNTP-a protiv Plodina.

Pritom, AZTN je ukazao da objava/nuđenje/najava prodaje poljoprivrednih ili prehrambenih proizvoda po niskim cijenama u promidžbenim katalogima tog i/ili drugih trgovaca u maloprodaji, samo po sebi ne ukazuje na to da bi ti proizvodi bili prodavani krajnjim potrošačima po cijeni nižoj od nabavne cijene pojedinog poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda po kojoj ga je nabavio kupac s PDV-om.

Primjer 2.: Ustup predmeta Državnog inspektorata Republike Hrvatske – Predstavka na postupanje trgovca EUROSPIN HRVATSKA d.o.o., Rijeka - moguća prodaja proizvoda po cijeni nižoj od nabavne s PDV-om¹³⁰

AZTN je 18. ožujka 2021. putem Državnog inspektorata Republike Hrvatske (dalje u tekstu: Državni inspektorat), zaprimio predstavku podnositelja iz Zagreba od 26. siječnja 2021., iz čijeg sadržaja u bitnom proizlazi da je EUROSPIN HRVATSKA d.o.o., Rijeka, Jelačićev trg 7 (dalje u tekstu: Eurospin) u svom reklamnom katalogu za razdoblje od ponedjeljka 25. siječnja 2021. do srijede 27. siječnja 2021. nudio svojim kupcima proizvod brašno pšenično glatko namjensko T-550 od 1 kilograma po cijeni od 2,99 kuna, koja je za 40 % niža od redovne cijene toga proizvoda (4,99 kuna), zbog čega podnositelj predstavke, citirajući odredbu članka 12. točke 14. ZNTP-a, smatra da je Eurospin postupio protivno toj odredbi ZNTP-a te da na taj način ugrožava domaću poljoprivredu i mlinsku industriju.

Kako se ZNTP iz 2017. primjenjuje na poslovne odnose otkupljivača i/ili prerađivača, ili trgovca koji iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu nameću dobavljačima nepoštene trgovačke prakse, postojanje značajne pregovaračke snage, koja se utvrđuje u skladu s odredbama članka 3. te članka 2. točke I) ZNTP-a, pretpostavka je za ocjenu o tome primjenjuje li se ZNTP na pojedini poslovni odnos trgovca, otkupljivača i/ili prerađivača s njegovim dobavljačem.

S obzirom na to da u trenutku ustupa opisane predstavke, Eurospin nije samostalno ostvario prihode koji ga čine trgovcem u smislu odredbe članka 3. stavka 2. ZNTP-a iz 2017. te da se prihodima Eurospina nisu mogli pribrojiti prihodi s njim jedinoga povezanoga društva - osnivača EUROSPIN ITALIA S.P.A., Italija, jer ih je to društvo ostvarilo izvan područja Republike Hrvatske, a ZNTP iz 2017. je izriekom uređivao da se prihodi povezanih društava pribrajaju samo ako su ostvareni na području RH, u tom trenutku se Eurospin nije mogao smatrati trgovcem koji ima značajnu pregovaračku snagu u smislu odredbi ZNTP-a pa se na njegovo poslovanje nisu mogle primijeniti odredbe tog zakona.

¹³⁰ Ustup predmeta Državnog inspektorata Republike Hrvatske – Predstavka na postupanje trgovca EUROSPIN HRVATSKA d.o.o., Rijeka - moguća prodaja proizvoda po cijeni nižoj od nabavne s PDV-om, KLASA: 034-08/21-04/014, od 18. ožujka 2021. godine.

S obzirom na to da se prema odredbama članka 64. stavka 1. i 2. Zakona o trgovini („Narodne novine“, br. 87/08., 96/08., 116/08., 116/08., 76/09., 114/11., 68/13., 30/14., 32/19, 98/19., 32/20., dalje u tekstu: ZT) nepošteno trgovanje u smislu odredbi toga zakona ne ograničava ni na način trgovanja trgovca, niti na njegovu tržišnu snagu, niti na robu kojom trgovac trguje, osim ako je riječ o trgovcima koji su adresati ZNTP-a iz 2017., što Eurospin nije bio, AZTN je Državnom inspektoratu vratio predmetnu predstavku radi eventualnog ispitivanja postojanja nepoštenog trgovanja iz nadležnosti Državnog inspektorata (članak 18. ZUP-a).

Zaključno, treba ukazati na to da je opisani primjer upravo jedan od razloga zbog kojega se prilikom donošenja ZID ZNTP-a, zakonodavac odlučio značajno promijeniti, odnosno smanjiti kriterije za utvrđivanje postojanje značajne pregovaračke snage kupca poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda i to na način da je ne samo izjednačio prihodovni cenzus za sve kupce, već ga je i spustio na iznos od najmanje 15.000.000,00 kuna. Povrh toga, prihodi i primici povezanih društava obuhvaćaju prihode i primitke na svjetskoj razini, a ne samo na području Republike Hrvatske kako je to određivao ZNTP iz 2017.

6.5. Sudska zaštita u području utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi

Protiv rješenja AZTN-a nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom. U drugom stupnju nadležan je VUSRH.

Povodom tužbi podnesenih protiv rješenja AZTN-a kojima su utvrđene nepoštene trgovačke prakse trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača u smislu ZNTP-a i izrečene upravno-kaznene mjere, nadležni su upravni sudovi u 2021. godine donijeli **četiri presude**, od kojih je u **tri presude odbijen tužbeni zahtjev** tužitelja za poništenje rješenja AZTN-a, kao i zahtjevi za naknadu troškova upravnog spora¹³¹, dok je jednom presudom djelomično poništeno rješenje AZTN-a, naloženo donošenje nove odluke te naknada troškova upravnoga spora¹³². Riječ je o presudi Upravnog suda u Zagrebu¹³³, kojom je poništeno rješenje AZTN-a o utvrđenom iskorištavanju značajne pregovaračke snage trgovaca LIDL Hrvatska d.o.o. k.d., Velika Gorica, nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi njegovim dobavljačima poljoprivrednih i

¹³¹ 1. Presuda Upravnog suda u Osijeku poslovni broj: 5 Usl-346/2020-11 od 10. veljače 2021. kojom su odbijeni tužbeni zahtjev ILOČKI PODRUMA d.d., Ilok za poništenje rješenja AZTN-a u UP/I-034-03/19-04/005, URBROJ: 580-16/119-2019-012 od 06. prosinca 2019., kao i zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka.; 2. Presuda Upravnog suda u Zagrebu poslovni broj: Usl-3234/19-6 od 27. svibnja 2021., kojom su odbijeni tužbeni zahtjev tužitelja NTL d.o.o., Sesvete za poništavanje rješenja AZTN-a, KLASA: UP/I 034-03/18-04/003, URBROJ: 580-16/123-2018-022 od 18. travnja 2019., kao i zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka.; 3. Presuda Upravnog suda u Zagrebu poslovni broj: Usl-1846/20-8 od 7. listopada 2021., kojom su odbijeni zahtjev tužitelja KAUF LAND HRVATSKA k.d., Zagreb za poništenje rješenja AZTN-a KLASA: UP/I-034-03/18-04/006, URBROJ: 580-16/122-2020-035 od 29. svibnja 2020., kao i zahtjev za naknadu troškova upravnoga spora.

¹³² Presuda Upravnog suda u Zagrebu poslovni broj: Usl-3840/19-12, 28. lipnja 2021., kojom je poništeno rješenje AZTN-a KLASA: UP/I 034-03/18-04/015, URBROJ: 580-16/121-2019-018 od 26. srpnja 2019. godine u predmetu AZTN protiv LIDL Hrvatska d.o.o. k.d., Velika Gorica te naloženo AZTN-u da u roku 60 dana od dana dostave presude donese novu odluku i nadoknadi tužitelju troškove upravnoga spora.

¹³³ Presuda Upravnog suda u Zagrebu poslovni broj: Usl-3840/19-12, 28. lipnja 2021. godine.

prehrambenih proizvoda i izrečena upravno kaznena mjera u iznosu od 807.500,00 kuna te naloženo AZTN-u da u roku 60 dana od dana dostave presude donese novu odluku i nadoknadi tužitelju troškove upravnoga spora.

U bitnome, Upravni sud u Zagrebu nije se složio s utvrđenjem AZTN-a da ugovori koje je LIDL sklopio sa svoja tri dobavljača ne sadrže jasnu i nedvosmisleni odredbu o trajanju ugovora koja čini bitan sastojak ugovora u smislu ZNTP-a. Međutim, Upravni sud u Zagrebu je prihvatio stajalište AZTN-a vezano uz drugu utvrđenu povredu da je neprimjereno i neprihvatljivo, a svakako protivno ZNTP-u, da pored svih dopuštenih ugovorenih kontrola kvalitete proizvoda, kontrole proizvodnog procesa, kao i predviđene ugovorne kazne u slučaju odstupanja u proizvodnim pogonima koje proizlaze iz priloga ugovora naziva „Osiguranje kvalitete“ te posebnih propisa koji uređuju kvalitetu hrane i njezinu zdravstvenu ispravnost, LIDL zahtijeva od dobavljača još i plaćanje paušalnih iznosa u postotku od vrijednosti ulaza robe pojedinog dobavljača i to neovisno o rezultatima te analize. Stoga ovakav netransparentan način formiranja naknade nije u skladu s odredbom ZNTP-a, prema kojoj je dozvoljeno ugovaranje naknade čije ostvarenje ovisi o stvarnom i mjerljivom učinku trgovca, koji je vezan uz konkretnu uslugu koju trgovac pruža dobavljaču.

AZTN je u cijelosti postupio po nalogu Upravnog suda u Zagrebu te je okončao upravni postupak donošenjem novog rješenja od 25. studenoga 2021. godine, kojim je utvrdio da je LIDL iskoristio svoju značajnu pregovaračku snagu nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u odnosu na tri dobavljača te mu je izrečena upravno-kaznena mjera u iznosu od 400.000,00 kn¹³⁴.

Također, u jednom od upravnih sporova, nadležni je upravni sud donio je rješenje kojim je tužba tužitelja odbačena kao nepravodobna¹³⁵.

VUSRH je u 2021. godini donio tri presude kojima je odbio žalbe tužitelja i potvrdio presude prvostupanijskih sudova, u kojima su u svima odbijeni tužbeni zahtjevi tužitelja za poništenje rješenja AZTN-a o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama¹³⁶. Time su rješenja AZTN-a postala pravomoćna, a stranke su u državni proračun RH uplatile upravno-kaznene mjere (novčane kazne) utvrđene tim rješenjima.

¹³⁴ AZTN protiv LIDL HRVATSKA d.o.o. k.d., Velika Gorica, KLASA: UP/I 034-03/2018-04/015, od 25. studenoga 2021. godine.

¹³⁵ Upravni sud u Splitu donio je rješenje poslovni broj: Usl-3066/21-5 od 26. listopada 2021. kojim je tužba tužitelja AGRO GOLD d.o.o., Opuzen za poništenje rješenja AZTN-a KLASA: UP/I 034-03/18-04/024, URBROJ: 580-16/119-2021-041, od 29. srpnja 2021., odbačena kao nepravodobna.

¹³⁶ 1. Presuda VUSRH Poslovni broj: Usž-1497/20-2, od 28. srpnja 2021., kojom je odbijena žalba tužitelja PLODINE d.d. i potvrđena presuda Upravnog suda u Rijeci poslovni broj: 10 Usl-599/2019-11 od 10. veljače 2020., kojom je odbijen tužbeni zahtjev radi poništenja rješenja AZTN-a KLASA: UP/I-034-03/18-04/007, URBROJ: 580-16/119-2019-35 od 21. ožujka 2019. godine.; 2. Presuda VUSRH poslovni broj: Usž-797/21-2 od 7. listopada 2021., kojom je odbijena žalba tužitelja FRAGARIA d.o.o. i potvrđena presuda Upravnog suda u Zagrebu poslovni broj: Usl-2853/19-15 od 16. prosinca 2020., kojom se odbija tužbeni zahtjev za poništavanje rješenja AZTN-a KLASA: UP/I-034-03/18-04/021, URBROJ: 580-16/119-2019-023. od 26. srpnja 2019. godine. ; 3. Presuda VUSRH poslovni broj: Usž-355/21-2, od 11. studenog 2021., kojom je odbijena žalba tužitelja NTL d.o.o. i potvrđena presuda Upravnog suda u Zagrebu poslovni broj: Usl-3913/19-12 od 9. studenoga 2020., kojom je odbijen tužbeni zahtjev za poništavanje rješenja AZTN-a KLASA: UP/I-034-03/18-04/001, URBROJ: 580-16/123-2018-023 od 21. svibnja 2019. godine.

6.6. Učinci provedbe u području utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi

Treba imati na umu da primarni cilj i svrha ZNTP-a nije kažnjavanje, već uspostava pozitivnog poslovnog ozračja koje će donijeti uspostava i poštivanje poštenih trgovačkih praksi. Navedeno uključuje i razvoj svijesti poduzetnika o potrebi za drugačijim, ZNTP-u i njegovim adresatima prihvatljivim obrascima ponašanja i poslovanja, kako na strani trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača, tako i na strani dobavljača.

U skladu s odredbom članka 34. ZNTP-a, Ministarstvo poljoprivrede je u studenome 2019. godine izradilo naknadnu procjenu učinaka toga zakona o kojoj se AZTN očitovao 23. travnja 2020. godine.¹³⁷ Nakon analize učinaka, u bitnome proizlazi da je ZNTP iz 2017. donio određene pozitivne promjene u poslovnim odnosima između dobavljača i trgovaca, kao i odnosima između dobavljača i otkupljivača i/ili prerađivača. Propisivanje obveznog sadržaja i oblika ugovora, pridržavanje ugovornih obveza, pravila za izdavanje računa, pravila vezana uz primjenu vlastitih općih uvjeta poslovanja dovela su do veće pravne sigurnosti u poslovanju proizvođača.

ZNTP iz 2017. je doprinio poboljšanju likvidnosti i tržišne pozicije proizvođača hrane propisivanjem striktnih rokova plaćanja za svježije proizvode 30 dana i za ostalu hranu 60 dana, čime je umanjena dotadašnja praksa odgađanja plaćanja koja je ponekad iznosila i preko 120 dana ili kompenzacijskog plaćanja nametnutog od strane trgovaca ili otkupljivača.

Boljoj tržišnoj poziciji dobavljača doprinijela je i odredba ZNTP-a iz 2017. koja se odnosi na zabranu brisanja proizvoda s liste ugovorenih proizvoda koje dobavljač isporučuje trgovcu, kao i zabrana značajnog smanjivanja narudžbi pojedinog poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda bez prethodne pisane najave od strane trgovaca u roku utvrđenom ugovorom ili u roku koji ne može biti kraći od 30 dana, u slučaju kada rok nije utvrđen ugovorom.

Slijedom iznesenog, može se zaključiti da je ZNTP iz 2017. unio pozitivne promjene u dotadašnjim obrascima poslovanja koji su pogodovali trgovcima, otkupljivačima i/ili prerađivačima te je na taj način imao i pozitivan učinak na ukidanje dotadašnjih nepoštenih poslovnih praksi.

Što bi trebao donijeti ZID ZNTP u praksi, vidjet će se nakon što započne njegova puna primjena, dakle iza 1. ožujka 2022. godine. U svakom slučaju, ZID ZNTP ima za cilj da se jasnim određivanjem nepoštenih trgovačkih praksi, dodjelom širih postupovnih ovlasti AZTN-u te institucionalnim povezivanjem i osnaživanjem na europskoj razini, utječe na ispravljanje prisutnih poremećaja u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima.

¹³⁷ KLASA: 011-01/20-02/007.

7. Međunarodna suradnja AZTN-a

U 2021. godini međunarodne aktivnosti odvijale su se kako kroz multilateralne oblike suradnje, tako i kroz bilateralne kontakte s nadležnim tijelima u Europskoj uniji i izvan nje. Ipak, zbog nastavka izvanrednih okolnosti uslijed pandemije, u prošloj su godini izostali uobičajeni bilateralni susreti kojima AZTN započinje ili jača suradnju s pojedinim tijelima te su svi kontakti ostvarivani virtualnim putem. Isto je vrijedilo i za multilateralne forume suradnje u kojima je AZTN nastavio svoju aktivnu prisutnost, kako je opisano u nastavku.

7.1. Multilateralna suradnja

7.1.1. OECD – Organizacija za gospodarsku suradnju i razvitak

OECD je u 2021. godini, uslijed pandemije COVID-19, poput drugih međunarodnih organizacija, nastavio svoje djelovanje i redovne sastanke organizirao virtualnim putem. Suradnja AZTN-a s OECD-om se odvija dva puta godišnje, u Odboru za tržišno natjecanje, gdje AZTN ostvaruje status sudionika od lipnja 2016. godine te jednom godišnje u Globalnom forumu za tržišno natjecanje, gdje je sudjelovanje otvoreno svim svjetskim jurisdikcijama, bez obzira na članstvo države u OECD-u. Sastanci Odbora strukturirani su kroz niz okruglih stolova i rasprava, na temelju pisanih i usmenih priloga sudionika, a u 2021. godini obuhvatili su sljedeće teme: trgovina, razvoj i tržišno natjecanje, ekonomska analiza u postupcima zlouporabe vladajućeg položaja, promicanje tržišne neutralnosti, ocjena tržišne snage, izazovi digitalnih tržišta. Neizbježna tema bila je i tržišno natjecanje u vrijeme bolesti COVID-19, a u okviru rada Odbora za tržišno natjecanje teme pisanim prilogom sudjelovala je i predsjednica Vijeća, dr. sc. Mirta Kapural na temu programa usklađenosti u tržišnom natjecanju (*Competition Compliance Programs*). Djelatnici AZTN-a su također sudjelovali na virtualnom „Otvorenom danu tržišnog natjecanja“ koji je održan u veljači 2021. godine.

U organizaciji OECD-ovog Regionalnog centra za tržišno natjecanje (RCC) u Budimpešti provedeno je nekoliko redovnih seminara (u virtualnom formatu) na kojima su sudjelovale stručne službe AZTN-a. Teme seminara su bile: manipuliranje ponudama na javnim natječajima (*Bid Rigging*), istraživanje tržišta, zlouporaba vladajućeg položaja, tržišno natjecanje i prava intelektualnog vlasništva, provedba djelotvornih istražnih postupaka.

Predstavnici AZTN-a također aktivno sudjeluju u zajedničkom projektu OECD-a i SIEMENS-a pod nazivom „Pošteni tržišni uvjeti za konkurentnost“. Projekt je 2021. godine ušao u drugu godinu provedbe, nakon uspješnog dovršetka prve faze u kojoj je OECD izradio prikaz stanja u politici tržišnog natjecanja i borbe protiv korupcije u RH, uključujući i niz preporuka za nadležna tijela.

7.1.2. EU: Vijeće EU-a i Europska mreža za tržišno natjecanje (ECN)

Vijeće Europske unije

U okviru radne skupine za tržišno natjecanje, tijekom 2021. godine održana su ukupno **32 sastanka** na temu donošenja **Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o pravednim tržištima neograničenog tržišnog natjecanja u digitalnom sektoru** (*Digital Markets Act, DMA*). Tijekom portugalskog i slovenskog predsjedanja Vijećem EU-a, 12 je sastanka održano u Bruxellesu gdje je bio prisutan g. Ivan Palčić iz Stalnog predstavništva RH, dok je 20 sastanaka održano virtualno na kojima je, uz g. Palčića, predstavnica AZTN-a bila voditeljica Odjela za međunarodnu i EU suradnju, mr.sc. Branimira Kovačević, ujedno i voditeljica neformalne radne skupine za DMA. Odbor za gospodarstvo Hrvatskoga sabora je na svojoj sjednici održanoj 3. ožujka 2021. godine razmotrio i podržao stajalište RH o prijedlogu Akta o digitalnim tržištima. Budući da se navedeni Akt bavi potpuno novom materijom i donosi novine u području zaštite tržišnog natjecanja i gospodarskog poslovanja općenito, AZTN je u ožujku 2021. oformio navedenu neformalnu radnu skupinu smatrajući da je važno već od samog početka uključiti sve relevantne dionike u RH u dugotrajan i zahtjevan rad na prijedlogu navedenog Akta.

Prijedlogom ovog Akta nastoje se riješiti negativne posljedice koje proizlaze iz određenog postupanja platformi koje djeluju kao digitalni nadzornici pristupa jedinstvenom tržištu. Riječ je o platformama koje imaju znatan utjecaj na unutarnje tržište, koje poslovnim korisnicima služe kao važna točka pristupa klijentima te koje imaju, ili se može predvidjeti da će imati, čvrst i trajan položaj na tržištu. Takve se platforme zbog svoje tržišne moći mogu naći u poziciji da djeluju kao privatni regulatori te da postanu uska grla između poduzetnika i potrošača. Takvi poduzetnici ponekad imaju kontrolu nad čitavim ekosustavima platformi. Kada nadzornik pristupa provodi nepoštene poslovne postupke, može spriječiti ili usporiti pristup potrošača korisnim i inovativnim uslugama svojih poslovnih korisnika i konkurenata. Primjeri takvih postupaka obuhvaćaju nepoštenu uporabu podataka poduzetnika koji posluju na platformama ili situacije u kojima su korisnici vezani za određenu uslugu i imaju ograničene mogućnosti za zamjenu pružatelja usluga.

Osim rada na Aktu o digitalnim tržištima, AZTN se aktivno uključio i u radnu skupinu pod vodstvom Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, posvećenu radu na Aktu o digitalnim uslugama (*Digital Services Act, DSA*). Akt o digitalnim uslugama i Akt o digitalnim tržištima europski su odgovor na postupak temeljitog promišljanja koji su zadnjih godina provodile EK, države članice EU-a i mnoge druge jurisdikcije kako bi bolje razumjele učinke digitalizacije, a posebno internetskih platformi, na temeljna prava, tržišno natjecanje te općenito na naša društva i gospodarstva. EK se u pripremi tog zakonodavnog paketa savjetovala sa širokim rasponom dionika. Tijekom ljeta 2020. godine EK se savjetovala s dionicima kako bi dodatno podržala rad na analizi i prikupljanju dokaza za utvrđivanje opsega konkretnih pitanja za koja bi mogla biti potrebna intervencija na razini EU-a u kontekstu Akta o digitalnim uslugama i novog instrumenta za tržišno natjecanje, koji su poslužili kao temelj za prijedlog Akta o digitalnim tržištima. U okviru otvorenih javnih savjetovanja zaprimljeno je više od 3000 odgovora iz čitavog spektra digitalnoga gospodarstva i iz cijelog svijeta.

Oba se prijedloga temelje na europskim vrijednostima. Novim pravilima bolje će se zaštititi potrošači i njihova temeljna prava na internetu te će se stvoriti pravednija i otvorenija digitalna tržišta za sve dionike. Suvremenim pravilima koja će biti ujednačena na cijelom jedinstvenom tržištu potaknut će se inovacije, rast i konkurentnost, a korisnicima ponuditi nove, bolje i pouzdane internetske usluge. Podržat će se i rast manjih platformi, malih i srednje velikih te novoosnovanih poduzetnika koji će imati jednostavan pristup kupcima na cijelom jedinstvenom tržištu uz istodobno smanjenje troškova usklađivanja sa zakonodavstvom. Nadalje, novim pravilima zabranit će se nepošteni uvjeti koje nameću platforme koje su postale ili za koje se očekuje da će postati nadzornici pristupa jedinstvenom tržištu. Vijeće EU-a i Europski parlament postigli su u prvoj polovici 2022. godine privremeni politički dogovor o Aktu o digitalnim tržištima i Aktu o digitalnim uslugama.

Konačno, AZTN je također aktivno uključen u rad na Prijedlogu uredbe o stranim subvencijama, u dijelu koji se tiče tržišnog natjecanja, odnosno koncentracija među poduzetnicima.

Europska mreža za tržišno natjecanje (ECN)

ECN funkcionira kao mreža koju su osnovale EK i nacionalna tijela za tržišno natjecanje s ciljem postizanja što veće konzistentnosti i konvergencije među različitim jurisdikcijama. Unatoč izvanrednim okolnostima koje i dalje traju zbog pandemije, EK je nastavila s održavanjem virtualnih (on-line) sastanaka. Iz statističkih podataka, vidljiv je kontinuitet broja održanih sastanaka, kao i sudjelovanja naših predstavnika na sastancima radnih skupina i podskupina ECN-a, savjetodavnih odbora te radne skupine Vijeća EU-a.

Nastavlja se trend velikog broja upita koje si nadležna tijela za tržišno natjecanje međusobno postavljaju kroz mrežu ECN2. AZTN je zaprimio i odgovorio na **60 zahtjeva** za dostavu informacija (što prosječno iznosi 2,5 upućena zahtjeva po državni članici) te uputio dva zahtjeva prema ostalim državama članicama. AZTN se i na ovaj način pokazuje kao promicatelj aktivne suradnje među državama članicama. U razdoblju od 1. siječnja 2021. do 31. prosinca 2021. godine na sastancima radnih skupina, podskupina te savjetodavnih odbora sudjelovalo je **17 predstavnika** AZTN-a ukupno **28 puta** (od 36 održanih sastanaka, a svi sastanci održani su virtualno). U godinu dana od EK je zaprimljeno i riješeno **421 notifikacija koncentracija**.

Održana su dva sastanka šefova nacionalnih tijela za tržišno natjecanje, u lipnju i studenom 2021. godine. Na lipanjskom sastanku, gdje je AZTN predstavljala mr.sc. Branimira Kovačević, voditeljica Odjela za međunarodnu i EU suradnju, čelnici nacionalnih tijela usvojili su zajednički dokument o prijedlogu Akta o digitalnim tržištima. Dokument se bavi pitanjem koordinacije provedbe DMA-a s provedbom prava tržišnog natjecanja i daje prijedloge za povećanje učinkovitosti ovog novog alata koji će nadležnim nacionalnim tijelima omogućiti provedbu postupaka vezanih uz digitalna tržišta. Zajednički je dokument usmjeren na institucionalne aspekte, s ciljem da se tekst DMA učini što učinkovitijim i prikladnim za buduću provedbu. Nadalje, utvrđuje se snažna potreba za boljom koordinacijom provedbe DMA-a s postupcima prema pravu tržišnog natjecanja. DMA je bio jedna od glavnih tema i sastanka u studenom, gdje je AZTN predstavljala dr.sc. Mirta Kapural, predsjednica Vijeća.

U okviru odgovarajućih ECN radnih skupina, AZTN se aktivno uključio u rad na reviziji akata kojima uskoro istječe važenje, a koji će ovisno o ishodima savjetovanja biti ukinuti ili ažurirani

kako bi se bolje prilagodili digitalnom gospodarstvu i recentnoj sudskoj praksi i tako doveli do veće pravne sigurnosti za europske poduzetnike.

Kod revizije vertikalnih pravila cilj je prvenstveno da se smanji opterećenje svih subjekata na različitim razinama istog opskrbnog, ili općenito, gospodarskog lanca, na način da se pravila osuvremene, primjerice uzimanjem u obzir danas sveprisutnog elektroničkog poslovanja na tržištu. Objava novih pravila očekuje se u drugom tromjesečju 2022. godine, a ciljani datum stupanja na snagu je 1. lipnja 2022. godine.

Revizija horizontalnih pravila također je u tijeku i njihovo se donošenje očekuje krajem 2022. godine. Ovdje se radi o reviziji skupnih izuzeća za sporazume o istraživanju i razvoju te o specijalizaciji, kao i reviziji pripadajućih smjernica. Cilj je poduzetnicima pružiti smjernice o tome kakve sporazume o horizontalnoj suradnji smiju međusobno sklapati bez bojazni da će počinuti povredu pravila o tržišnom natjecanju. Cilj je također pojednostaviti EK, nacionalnim tijelima i sudovima nadzor nad takvim sporazumima, kao i uključiti novo poglavlje o ocjeni horizontalnih sporazuma kojima se nastoje ostvariti ciljevi održivosti te nove smjernice o razmjeni podataka, sporazumima o dijeljenju mobilne infrastrukture i konzorcijima koji sudjeluju u nadmetanju.

Osim navedenoga, radi se i na reviziji nekih postupovnih pravila u okviru ocjene koncentracija, kao i na Obavijesti komisije o definiranju mjerodavnog tržišta, a EK je iznijela i prijedlog smjernica u području kolektivnog pregovaranja za samozaposlene.

U sve navedene inicijative, AZTN je aktivno uključen kroz rad na nacrtima tekstova, javna savjetovanja, ciljana savjetovanja samo s nacionalnim tijelima za tržišno natjecanje i sudjelovanje na sastancima na ove posebne teme. Osim toga, kod otvaranja pojedinih savjetovanja, AZTN i putem svojih kanala (mjesečnog biltena i mrežne stranice) objavljuje poveznice na savjetovanja uz pripadajuća pojašnjenja, kako bi pojedinu temu približila i dionicima na hrvatskom tržištu i potakla ih na aktivno uključivanje.

7.1.3. ICN – Međunarodna mreža za tržišno natjecanje

ICN je dobrovoljna, projektno orijentirana neformalna mreža koja se bavi razmatranjem zajedničkih pitanja provedbe i promicanja prava tržišnog natjecanja. Kako je riječ o svjetskoj organizaciji s više od 120 zemalja članica, susreti su rijetko mogući, a obzirom na trenutne okolnosti, aktivnosti se odvijaju virtualno putem rada u tematskim skupinama, razmjene informacija putem upitnika, webinarima i telekonferencija.

ICN-ova godišnja konferencija održana je virtualno od 13. do 15. listopada 2021. godine u organizaciji mađarskog tijela za tržišno natjecanje (GVH). Teme koje su se obrađivale bile su: međudjelovanje prava tržišnog natjecanja, zaštite potrošača i zaštite privatnosti, provedba prava tržišnog natjecanja u post-COVID vremenu, pogled u treće desetljeće ICN-a te predstavljanje posebnog projekta o održivom razvoju i pravu tržišnog natjecanja s kojim je i započela sama konferencija. Naime, običaj je da zemlja domaćin pripremi projekt na odabranu temu pa je tako GVH-ov projekt o održivom razvoju istraživao aspekte održivosti okoliša u povredi prava o tržišnom natjecanju među tijelima za tržišno natjecanje s posebnim osvrtom na ograničavajuće sporazume. U okviru istraživanja i AZTN je ispunio upitnik vezan s

projektom. Osim sudjelovanja na navedenoj konferenciji, stručna služba sudjelovala je u ažuriranju upitnika u okviru radne skupine za koncentracije te radne skupine za karteke.

8. Javnost rada AZTN-a

AZTN osobitu pozornost posvećuje javnosti i transparentnosti svoga rada kroz različite komunikacijske kanale. Aktivno promicanje prava i politike tržišnog natjecanja provodi se putem edukacija poduzetnika i potrošača te kroz transparentnu i otvorenu komunikaciju s javnosti. Na isti je način AZTN angažiran na edukaciji u području zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom i upoznavanju adresata s propisima iz tog područja.

AZTN primjenjuje i poštuje transparentnost, neovisnost, nepristranost i profesionalnost u svojoj komunikaciji prema strankama i javnosti. Sukladno usvojenoj i javno dostupnoj Komunikacijskoj strategiji, AZTN na svojoj mrežnoj stranici objavljuje odluke, mišljenja, godišnja izvješća o radu, programe rada, sektorska istraživanja tržišta, stručne članke, publikacije, kao i priopćenja za javnost i medije o pokrenutim postupcima i donesenim odlukama i praksi AZTN-a.

AZTN na svojoj mrežnoj stranici redovito objavljuje i odluke VUSRH-a donesenih po tužbama protiv rješenja AZTN-a, kao i odluke Ustavnog suda RH koje su vezane uz odluke AZTN-a. U skladu s člankom 59. stavkom 2. ZZTN-a, rješenja AZTN-a objavljuju se i u „Narodnim novinama“. Sve odluke donesene tijekom 2021. godine i koje su objavljene na mrežnoj stranici AZTN-a, nalaze se u Prilogu I. ovoga Izvješća. Tijekom 2021. godine, AZTN je objavio 51 odluku, odgovorio je na 20 novinarskih upita, na 24 upita stranaka te su objavljena 52 priopćenja za javnost. Sva priopćenja, zakonodavni okvir i sažeci odluka AZTN-a prevode se na engleski jezik i objavljuju na mrežnoj stranici AZTN-a.

Ovlašteni predstavnici AZTN-a nastupaju u medijima te imaju redovite kontakte s novinarima, a AZTN izdaje publikacije i edukativne brošure te sudjeluje na seminarima i konferencijama o specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja i nepoštenih trgovačkih praksi.

Promicanje svijesti o koristi koju građanima donosi tržišno natjecanje ostvaruje se kroz komunikacijske aktivnosti vezane uz predstavljanje rada AZTN-a putem raspoloživih komunikacijskih kanala - mrežne stranice i mjesečnog elektronskog biltena „AZTN info“, elektronske publikacije koja općoj i stručnoj javnosti na jednostavan i razumljiv način predstavlja odluke i aktivnosti AZTN-a, ali i prenosi zanimljivije informacije i teme iz područja tržišnog natjecanja iz EU-a i svijeta.

„AZTN info“ se zainteresiranim primateljima šalje elektronskim putem te se objavljuje i na službenim mrežnoj stranici AZTN-a, gdje su arhivirani i dostupni svi objavljeni brojevi. Tijekom 2021. godine objavljeno je deset mjesečnih informativnih biltena „AZTN info“.

U 2021. godini započete su aktivnosti za modernizaciju i daljnje poboljšanje komunikacije AZTN-a. Tako je tijekom izvještajnog razdoblja započeo redizajn postojeće mrežne stranice i njezino usklađivanje s aktualnim smjernicama, moderniziranje postojećeg biltena „AZTN info“ te otvaranje stranice na LinkedInu. LinkedIn također pruža jednostavan način za praćenje rada drugih institucija i tijela za tržišno natjecanje, kao i za dijeljenje novosti, znanja i trendova iz područja prava tržišnog natjecanja.

Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja redovito se ostvaruje i međunarodnom konferencijom koju AZTN organizira jednom godišnje, ali koja se uslijed pandemije nije mogla održati ni tijekom 2020. niti tijekom izvještajne 2021. godine. Međutim, navedena međunarodna konferencija iz područja tržišnog natjecanja povodom 25 godina rada AZTN-a, planira se u rujnu 2022. godine. Uz jednu međunarodnu konferenciju godišnje koju organizira AZTN, stručnjaci AZTN-a tijekom cijele godine održavaju predavanja na drugim konferencijama, radionicama, seminarima koje organiziraju visokoškolske ustanove (Pravni i Ekonomski fakulteti u RH), Hrvatsko društvo za pravo i politiku tržišnog natjecanja, Državna škola za javnu upravu te strukovna udruženja poduzetnika.

Tijekom 2021. godine članovi Vijeća i djelatnici AZTN-a su bili aktivni u promicanju prava i politike tržišnog natjecanja te su održali desetak stručnih predavanja. Edukacija u pravilu, uz praktične primjere, obuhvaća temeljne pojmove tržišnog natjecanja, rad AZTN-a i suradnju s EK, zabranjene sporazume poduzetnika, zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika, koncentracije poduzetnika te promicanje prava i politike tržišnog natjecanja. Na taj način se komunikacija AZTN-a s opće, produbljuje na stručnu i kvalificiranu javnost, prije svega na poduzetnike, sudstvo, odvjetništvo i akademsku javnost. Članovi Vijeća i djelatnici AZTN-a su tijekom 2021. godine objavili i nekoliko stručnih članaka vezanih uz izmjene ZZTN-a i predmet kartela ortodonata.

U organizaciji AZTN-a su tijekom 2021. godine održana dva webinara. Na jednom webinaru se raspravljalo o razlozima zbog kojih je trebalo donijeti ZID ZZTN kao i o pitanjima koja se ZID ZZTN-om rješavaju. Drugi webinar je bio na temu "Nagodbe u pravu tržišnog natjecanja", budući da je u RH ovaj instrument uveden tek posljednjim izmjenama ZID ZZTN-a u travnju 2021. godine. Cilj ovoga webinara je bio da predstavnici drugih država članica podijele svoja praktična iskustva u primjeni nagodbe u predmetima iz prava tržišnog natjecanja i upoznaju sudionike s prednostima i eventualnim nedostacima ovoga instrumenta.

Na visoku transparentnost rada AZTN-a nadovezuje se i ispunjavanje zakonske obveze o pravu na pristup informacijama, u smislu Zakona o pravu na pristup informacijama. AZTN osigurava pravo na pristup informacijama u svojem radu redovitim objavljivanjem odluka koje iz svoje nadležnosti na vlastitim mrežnoj stranici, kao i priopćenja, mišljenja, akata općeg i internog karaktera te davanjem informacija korisniku koji je podnio AZTN-u zahtjev za ostvarivanje prava na pristup informacijama.

AZTN je u 2021. godini zaprimio 17 zahtjeva za pristup informacijama, od čega su tri zahtjeva ustupljena na postupanje nadležnim tijelima, dok su svi ostali zahtjevi riješeni u roku te su odluke o zaprimljenim zahtjevima dostavljene podnositeljima zahtjeva. Izvješće o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama za 2021. godinu je dostavljeno Povjereniku za informiranje te objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

9. Financiranje AZTN-a

Proračun AZTN-a

Sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a sukladno članku 26. stavku 9. ZZTN-a osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske.

Upravne pristojbe i upravno-kaznene mjere koje izriče i naplaćuje AZTN sukladno članku 26. stavku 10. ZZTN-a prihod su Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Stupanjem na snagu Uredbe o Tarifi upravnih pristojbi ("Narodne novine", br. 92/21) prestala je važiti Uredba o Tarifi upravnih pristojbi (»Narodne novine«, br. 8/17., 37/17., 129/17., 18/19., 97/19. i 128/19.), a time i upravne pristojbe vezane uz Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja.

U Tablici 2. prikazan je plan proračuna AZTN-a za 2021. godinu sa uštedama promatrano po izvorima financiranja.

Tablica 2. Plan proračuna AZTN-a za 2021. godinu sa uštedama promatrano po izvorima financiranja (u tisućama kuna)

izvori	Tekući plan N.N. 135/20 od 08.12.2020.	Tekući plan N.N. 69/2021. od 24.06.2021.	Tekući plan N.N. 122/2021. od 16.11.2021.	Tekući plan- ušteda	Novi plan nakon svih izmjena tokom godine	Uštede u odnosu na usvojeni Tekući plan
	1	2	3	4	5	6
11	15.006.958	14.803.958	14.445.558	13.919.505	13.810.489	1.196.469
31	0	43.785	43.785	43.785	43.785	0
51	0	2.388	2.388	2.388	2.388	0
559	100.000	50.000	10.000	10.000	10.000	90.000
	15.106.958	14.900.131	14.501.731	13.975.678	13.866.662	1.286.469

U Tablici 3 prikazan je plan i izvršenje proračuna AZTN-a za 2021. godinu, promatrano po izvorima financiranja.

Tablica 3. Plan i izvršenje proračuna AZTN-a za 2021. godinu, promatrano po izvorima financiranja (u tisućama kuna).

Izvor financiranja	Tekući plan 2021.	Izvršenje 2021.	Indeks	Struktura izvršenja po izvorima financiranja u %
11 - Opći prihodi i primici	13.810.489	13.809.041	99,99	99,67
31 - Prihodi od pruženih usluga	43.785	43.755	99,93	0,32
51 - Pomoći EU	2.388	-	-	-
559 - Ostale refundacije iz pomoći EU	10.000	1.317	0,13	0,01
U k u p n o	13.866.662	13.854.113	99,91	100,00

U 2021. godini Proračun AZTN-a planiran je na više izvora:

- Izvor 11 - Opći prihodi i primici,
- Izvor 31 - Prihodi od pruženih usluga,
- Izvor 51 - Pomoći EU i
- Izvor 559 - Ostale refundacije iz pomoći EU.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a u Državnom proračunu za 2021. godinu iznosila su 13.866.662 kuna, dok je izvršenje rashoda iznosilo 13.854.113 kuna, što predstavlja izvršenje od 99,91 % u odnosu na Tekući plan.

U Tablici 4 prikazan je pregled Tekućeg plana i izvršenja rashoda AZTN-a za 2021. godinu, prema proračunskoj klasifikaciji.

Tablica 4. Pregled Tekućeg plana i izvršenja rashoda AZTN-a za 2021. godinu, prema proračunskoj klasifikaciji (u tisućama kuna).

Skupina/podskupina računa	Tekući plan 2021.	Izvršenje 2021.	Izvršenje %	Struktura izvršenja %
1	2	3	4(3/2)	5
31 Rashodi za zaposlene	10.631.538	10.631.537	100,00	76,74
311 Plaće (bruto)	8.956.319	8.956.319	100,00	
312 Ostali rashodi za zaposlene	242.757	242.756	100,00	
313 Doprinosi na plaće	1.432.462	1.432.462	100,00	
32 Materijalni rashodi	2.904.390	2.891.844	99,57	20,87
321 Naknade troškova zaposlenima	155.880	144.809	92,90	
322 Rashodi za materijal i energiju	116.045	115.802	99,79	
323 Rashodi za usluge	2.508.940	2.508.642	99,99	
324 Naknade troškova osobama izvan RO	-	-	-	
329 Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	123.525	122.591	99,24	
34 Financijski rashodi	-	-	-	-
343 Ostali financijski rashodi	-	-	-	-
42 Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	330.734	330.732	100,00	2,39
422 Postrojenja i oprema	330.734	330.732	100,00	
U k u p n o	13.866.662	13.854.113	99,91	100,00

Rashodi za zaposlene (31)

Rashodi za zaposlene izvršeni su u iznosu od 10.631.537 kuna, odnosno 100,00 % od planiranog.

Promatrano po strukturi, rashodi za zaposlene čine 76,74 % u odnosu na ukupne rashode. Ostvareni rashodi za zaposlene povećani su u odnosu na isto razdoblje 2020. godine za 392.166 kuna ili 3,83%. Do povećanja rashoda u tom iznosu došlo je radi povećanja osnovice sukladno Dodatku II Temeljnog kolektivnom ugovoru od 29.05.2020. godine, minulog rada, isplata materijalnih prava zaposlenika (pomoći za rođenje djeteta i otpremnine za odlazak u mirovinu) i zbog smanjenja broja zaposlenih početkom 2021. godine.

Materijalni rashodi (32)

Materijalni rashodi izvršeni su u iznosu od 2.891.844 kuna, odnosno 99,57 % u odnosu na planirano i čine 20,87 % u odnosu na ukupne rashode.

Najveći udio u materijalnim rashodima (86,75 %) čine rashodi za usluge (podskupina 323). Unutar ovih rashoda najznačajniji su rashodi za najam poslovnog prostora i opreme, koji su izvršeni iznosom od 1.249.850 kuna čine 49,82 % rashoda za usluge.

Materijalni rashodi u odnosu na 2020. godinu smanjeni su za 91.202 kuna odnosno 3,06 %. Ukupno smanjenje, rezultat je smanjenja troškova telefona i pošte, komunalnih usluga, deviznog tečaja prilikom obračuna zakupa uredskog prostora, a povećanja troškova za prenamjenu poslovnog dijela u radne sobe za novozaposlene, poskupljenja inozemnih pretpлата za informiranje, troškova obveznih sistematskih pregleda i obveznih testiranja sukladno Uputi stožera civilne zaštite i troškova za računalne usluge radi poboljšanja sustava sigurnosti.

Financijski rashodi (34)

Financijski rashodi koji nastaju uslijed kupovine deviznih sredstava nisu izvršeni jer su otkazana sva putovanja u inozemstvo. Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine (42).

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine iznosili su u 2021. godini 330.732 kuna ili 2,39 % ukupnih rashoda AZTN-a.

Nabavljena je potrebna oprema za redovan rad zaposlenika: računala, oprema za digitalnu forenziku, uredski namještaj, telefoni i mobiteli.

U odnosu na prethodnu 2020. godinu rashodi su smanjeni za 18,92 %.

U Tablici 5 prikazano je izvršenje rashoda AZTN-a za 2021. godinu u odnosu na 2020. godinu po izvorima financiranja.

Tablica 5. Izvršenje rashoda AZTN-a za 2021. godinu u odnosu na 2020. godinu promatrano po izvorima financiranja (u tisućama kuna).

Grupa računa	Izvršenje 2020.	Izvršenje 2021.	Indeks 2021/2020
1	2	3	4(3/2)
31 Rashodi za zaposlene	10.239.371	10.631.537	103,83
32 Materijalni rashodi	2.983.046	2.891.844	96,94
- redovna aktivnost AZTN (izvor 11)	2.932.908	2.846.772	97,06
- prihodi od pruženih usluga (izvor 31)	41.177	43.755	106,26
- pomoći EU (izvor 51)	0	0	0,00
- ostale refundacije iz pomoći EU (izvor 559)	8.961	1.317	14,70
34 Financijski rashodi	600	0	0,00
42 Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	407.920	330.732	81,08
- redovna aktivnost AZTN (izvor 11)	196.960	330.732	167,92
- prihodi od pruženih usluga (izvor 31)	210.860	0	0,00
U k u p n o	13.630.936	13.854.113	101,64

Uspoređujući ukupno izvršenje rashoda AZTN-a za 2021. godinu u odnosu na izvršenje 2020. godine, došlo je do uvećanja ukupnih rashoda u iznosu za 223.177 kuna, odnosno za 1,64%.

AZTN je tijekom godine usvojeni Financijski plan objavljen u N.N. 135/20 mijenjao jer je došlo do uštede u iznosu od 1.286.469 kuna.

Uštede su proizašle na slijedećim skupinama:

- Rashodima za zaposlene u iznosu od 507.420 kuna (neimenovanje člana Vijeća kroz cijelu godinu i prestanak radnog odnosa za dvoje zaposlenika),
- Materijalnim rashodima u iznosu od 732.783 kuna. Navedene uštede nastale su zbog pandemije COVID-19 što je rezultiralo neostvarenim aktivnostima vezanim za službena putovanja i otkazivanje organizacije Međunarodne konferencije te dugotrajnog rada od kuće.
- Financijskim rashodima za bankarske usluge u iznosu od 7.000 kuna zbog neizvršenih planiranih inozemnih službenih putovanja i
- Rashodima za nabavu proizvedene dugotrajne imovine u iznosu od 39.266 kuna. Navedena ušteda je ostvarena kod nabave informatičke opreme.

10. Unutarnji ustroj AZTN-a

Na dan 31. prosinca 2021. godine u AZTN-u je bilo zaposleno 49 radnika, dok je jednoj radnici odobren neplaćeni dopust u trajanju od 1. kolovoza do 31. prosinca 2021. godine u svrhu školovanja u inozemstvu te je istu sukladno pravilima HZMO i Registra zaposlenih u javnom sektoru u tom periodu bilo potrebno odjaviti, što je i učinjeno.

Rad u AZTN-u ustrojen je kroz pet organizacijskih jedinica i to kako slijedi (stanje na dan 31. prosinca 2021.):

- Ured Vijeća (1 predstojnica Ureda Vijeća)
- Ured glavnog ekonomista (2 ekonomista)
- Sektor za tržišno natjecanje (10 pravnika i 12 ekonomista i 2 informatičara)
- Sektor za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi (4 pravnika i 4 ekonomista)
- Sektor za opće poslove (10 radnika).

Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja je uobičajeno sastavljeno od pet članova, no trenutno se sastoji od četiri člana s obzirom na to da Vlada RH, u trenutku izrade ovog Izvješća, nije objavila javni poziv za predlaganje kandidata za člana Vijeća te shodno tomu još uvijek nije imenovan novi član Vijeća. Vijeće je trenutno sastavljeno od jednog ekonomista i tri pravnika, odnosno tri žene i jednog muškarca.

Prosjek godina radnika AZTN-a je 44 godine, a s obzirom na spol u AZTN-u je zaposleno 29 žena i 20 muškaraca.

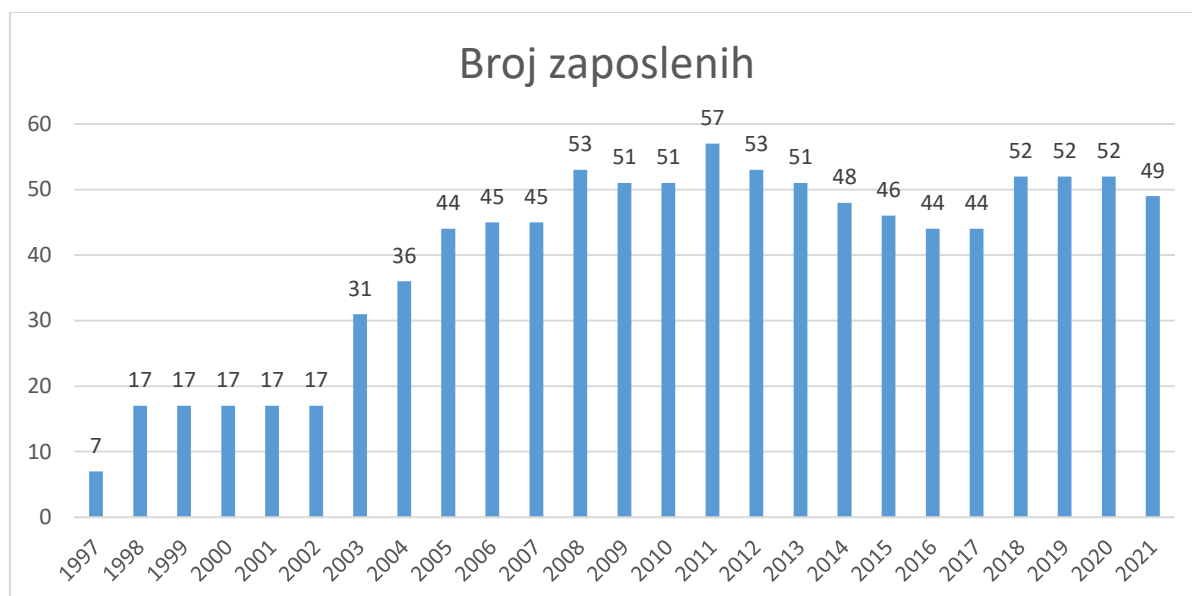
Od toga broja je 39 radnik bio izravno uključen u provedbu zakona iz nadležnosti AZTN-a. Preostalih 10 radnika obavljalo je druge poslove, usko povezane s provođenjem zakona i funkcioniranjem AZTN-a.

Svakodnevne upravne i stručne poslove obavlja stručna služba AZTN-a, koju čine magistri prava s položenim pravosudnim ispitom i magistri ekonomije, redom stručnjaci u području prava i politike tržišnog natjecanja te informatičari specijalizirani u području digitalne forenzike. Treba naglasiti da na svakom predmetu u pravilu radi tim koji se sastoji, ovisno o složenosti predmeta, od najmanje jednog pravnika s položenim pravosudnim ispitom i najmanje jednog ekonomista kojima se često pridružuje i informatičar.

Službene osobe iz stručne služba AZTN-a vode upravne (ispitne) postupke iz nadležnosti AZTN-a odnosno u postupku utvrđuju činjenice i okolnosti, a Vijeće temeljem utvrđenog činjeničnog stanja donosi meritornu odluku u svakom pojedinom predmetu na temelju koje AZTN rješava pojedinu upravnu stvar.

Na Slici 1. prikazan je broj zaposlenih u AZTN-u od 1997. do 2021. godine.

Slika 1.: Broj zaposlenih u AZTN-u u razdoblju od 1997. – 2021. godine

Izvor: AZTN

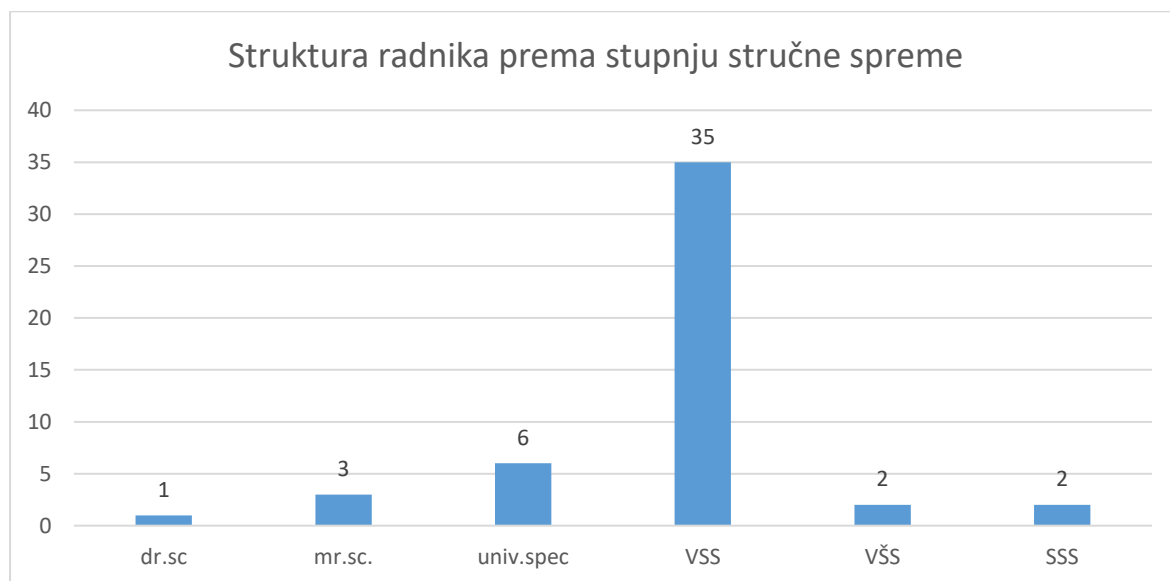
AZTN je krajem 2021. godine započeo postupak zapošljavanja zbog prijeko potrebnog zapošljavanja novih radnika i popunjavanja upražnjenih radnih mjesta do čega je došlo uslijed stupanja na snagu ZID ZNTP-a, kao i uslijed odlaska nekoliko dotadašnjih radnika iz AZTN-a na početku 2021. godine. Kroz predmetni postupak zapošljavanja planirano je zaposliti ukupno sedam novih radnika na neodređeno vrijeme (uz probni rok od šest mjeseci). Za potrebe provođenja javnog natječaja AZTN je ishodio potrebne prethodne suglasnosti od Ministarstva pravosuđa i uprave i Ministarstva financija.

Zbog činjenice da se nalazimo u epidemiji bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2, koja usporava sve ustaljene procese, predmetni postupak zapošljavanja nije dovršen u 2021. godini.

Većinu zaposlenih u AZTN-u čini visokoobrazovani kadar. Čak 23 % radnika ima završene poslijediplomske studije, 75 % ima visoku ili višu stručnu spremu, dok srednju stručnu spremu imaju svega dva zaposlena.

Na Slici 2. prikazana je struktura radnika AZTN-a u 2021. godini prema stupnju stručne spreme.

Slika 2.: Struktura radnika AZTN-a u 2021. godini prema stupnju stručne spreme

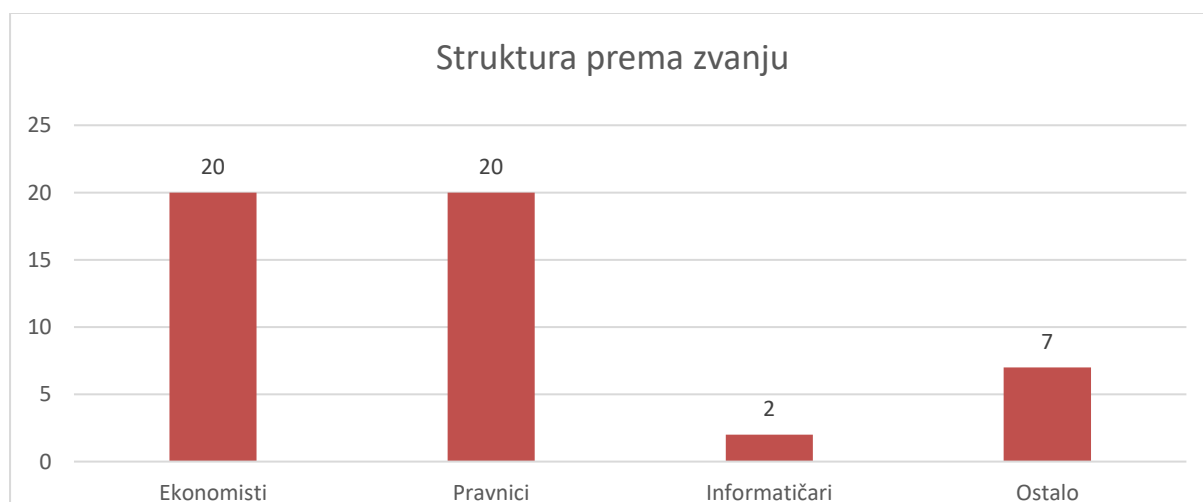

Izvor: AZTN

Većina zaposlenih, ukupno njih 80 %, su magistri prava ili diplomirani pravnici odnosno magistri ekonomije ili diplomirani ekonomisti. Svi pravnici kao voditelji postupaka u nadležnosti AZTN-a moraju imati položen pravosudni ispit, a za vođenje postupka utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznenih mjera potreban je i radni staž od najmanje četiri godine nakon položenog pravosudnog ispita.

Na Slici 3. prikazana je struktura radnika AZTN-a u 2021. godini prema zvanju.

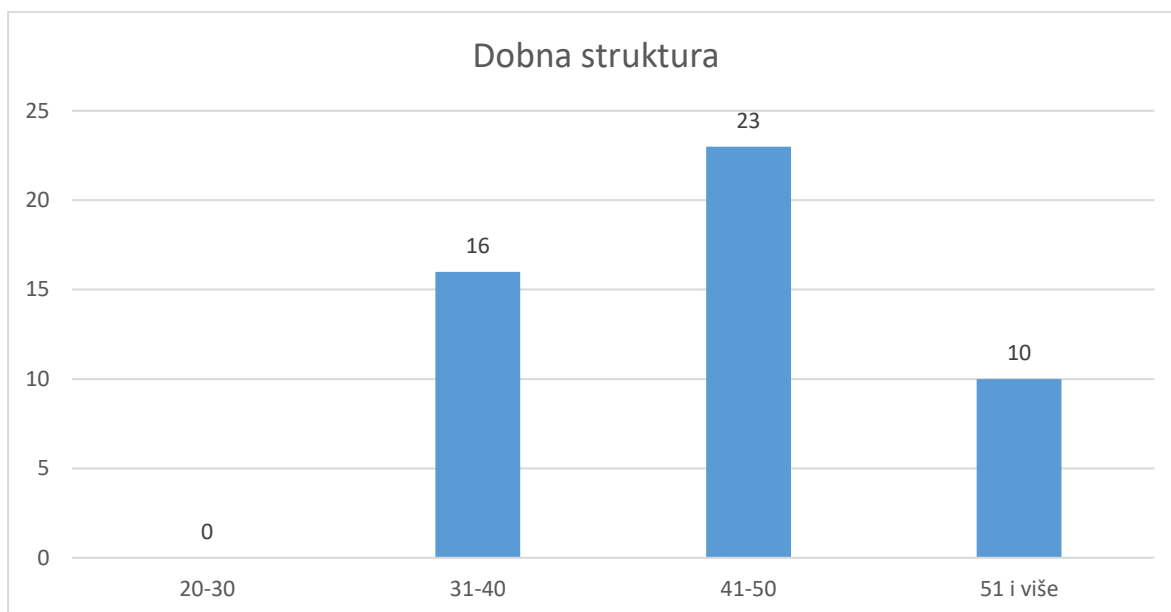
Slika 3.: Struktura radnika AZTN-a u 2021. godini prema zvanju

Izvor: AZTN

Na Slici 4. prikazana je struktura radnika AZTN-a u 2021. godini prema životnoj dobi.

Slika 4.: Struktura zaposlenih u AZTN-u prema životnoj dobi u 2021. godini

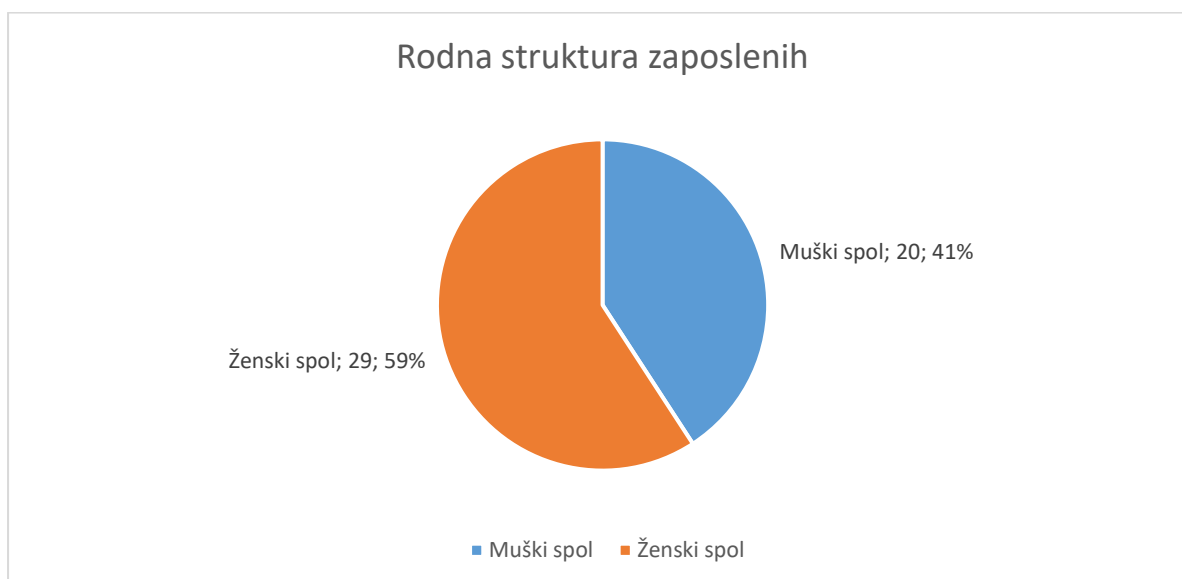

Izvor: AZTN

Prosjek godina radnika AZTN-a je 44 godine, a s obzirom na spol zaposleno je 29 žena i 20 muškaraca.

Na slici 5 prikazana je rodna struktura zaposlenih u AZTN-u u 2021. godini.

Slika 5.: Rodna struktura zaposlenih u AZTN-u 2021. godini

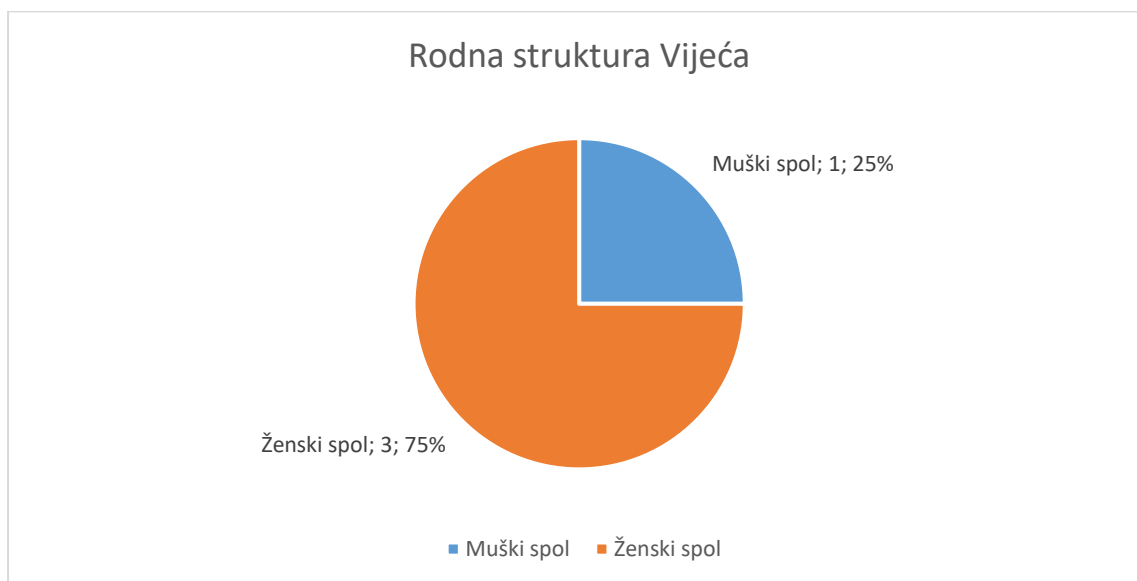
Izvor: AZTN

Veći postotak zaposlenih žena u AZTN-u (58 %) ukazuje na primjenu načela nediskriminacije prilikom zapošljavanja te davanja prednosti teže zapošljivim skupinama.

To potvrđuje i rodna struktura na rukovodećim položajima. Tako 60 % članova Vijeća AZTN-a čine žene, i predsjednica vijeća je žena, dok je ih je na ostalim rukovoditeljskim položajima čak 64 % žena.

Na Slici 6. prikazana je rodna struktura Vijeća AZTN-a u 2021. godini.

Slika 6.: Rodna struktura Vijeća AZTN-a u 2021. godini

Izvor: AZTN

11. Društveno odgovorno poslovanje u AZTN-u (DOP)

AZTN je u najvećoj mogućoj mjeri u svoje djelovanje ugradio vrijednosti društveno odgovornog poslovanja te u svakodnevnom radu teži sve poslovne aktivnosti provoditi u skladu s najboljim europskim praksama i promicati društveno odgovorno poslovanje.

Društveno odgovorno poslovanje nastoji zadovoljiti sve zahtjevnije etičke, ekološke, pravne i javne standarde. Po pitanju etičke odgovornosti AZTN ima imenovanog etičkog povjerenika te donesen etički kodeks. U svakodnevnom radu radnici brinu o zaštiti okoliša i imaju mogućnost razdvajanja otpada, a AZTN ima ugovoreno zbrinjavanje otpadnog papira i uništavanje dokumentacije koja sadrži poslovne tajne.

U pogledu pravnih i javnih standarda AZTN provodi javne natječaje za zapošljavanje, aktivno odgovara na upite građana, stranaka i novinara i objavljuje odluke na mrežnim stranicama. U poslovanju se vodi briga o efikasnosti, ekonomičnosti i efektivnosti kao početnim i temeljnim orijentacijama upravljanja u upravnim organizacijama.

Društvena odgovornost AZTN-a se očituje kroz ispunjavanje svih obveza koje proizlaze iz zakona, ali i kroz investicije u ljudski kapital, okoliš i odnose prema trećim osobama te smanjenje troškova poslovanja. U upravljanju ljudskim resursima AZTN ostvaruje politiku jednakih mogućnosti za žene i muškarce pa su tako svima jednako otvorene mogućnosti napredovanja, dodatnih edukacija i usavršavanja, a jednakost žena i muškaraca vlada i kad su u pitanju plaće jer su i žene i muškarci na istim pozicijama jednako plaćeni.

12. Digitalizacija pismohrane AZTN-a

AZTN je uz dozvolu Hrvatskog državnog arhiva krajem 2017. godine započeo pripreme za izlučivanje arhivskog gradiva te pretvorbu cjelokupnog dokumentarnog gradiva AZTN- a od njegovog osnivanja 1997. godine nadalje.

AZTN je, osim novonastalog gradiva, pokrenuo i postupak pretvorbe arhivskog gradiva u digitalni oblik. Pretvorba omogućuje lakši pristup gradivu, a izlučivanje veće količine gradiva kojem je istekao rok za čuvanje, rezultira uštedom prostora.

Ovdje želimo naglasiti da su pretvorbu gradiva u digitalni oblik radili ovlašteni zaposlenici AZTN-a u okviru redovnog obavljanja posla, bez ikakvih dodatnih troškova, u sklopu svoje plaće. Sva oprema koja je pri tome korištena je dio redovnog poslovanja AZTN-a, nije kupljena nikakva dodatna oprema za digitalizaciju pismohrane te u konačnici, pretvorba gradiva iz analognog u digitalni oblik nije imala dodatne troškove.

Do kraja 2021. godine u digitalni oblik pretvoreno je 12.500 predmeta. Završetak projekta pretvorbe dokumentarnog gradiva očekuje se krajem 2022. godine, nakon usuglašavanja s Hrvatskim državnim arhivom u svezi izrade novog pravilnika o zaštiti digitalnog gradiva i uvođenja elektroničkog potpisa i unapređenja informacijskog sustava uredskog poslovanja.

Početak srpnja 2021. godine stupila je na snagu nova Uredba o uredskom poslovanju. Novost Uredbe je uvođenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija u rad javnopravnih tijela. Od AZTN-a se očekuje usklađivanje sa odredbama Uredbe do 1. siječnja 2023. godine. Donošenje Uredbe ima iznimnu važnost za rad javnopravnih tijela, uvodeći informacijsko – komunikacijsku tehnologiju na način ne samo da ukida papirno vođenje spisa u pisarnici, već ukida i cijeli postupak papirnog rada na spisima i vođenja spisa unutar organizacije. Predmeti se primarno izrađuju, potpisuju i šalju elektroničkim putem. Ta činjenica bitno mijenja, ubrzava i osuvremenjuje rad državne i javne uprave, no dakako to će zahtijevati i odgovarajuće tehničke uvjete – kvalitetna računala, mrežnu opremu, skenere i poštovanje mjera i standarda informacijske sigurnosti.

13. Zaključak

Prioriteti AZTN-a za predstojeće razdoblje temelje se na tri glavne odrednice: učinkovitoj provedbi i sankcioniranju, promicanju prava i politike tržišnog natjecanja i suradnji sa svim dionicima.

Učinkovita provedba propisa iz nadležnosti AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja podrazumijeva korištenje svih istražnih alata i instrumenata koji su AZTN-u na raspolaganju te primjereno kažnjavanje s općim preventivnim učinkom koje znači i upozorenje i odvracanje drugih poduzetnika od povrede propisa.

Prioriteti AZTN-a u provedbi propisa iz područja zaštite tržišnog natjecanja i dalje će biti otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja utvrđenih odredbama ZZTN-a i članaka 101. i 102. UFEU-a, kao što su zabranjeni sporazumi, prije svega zabranjeni horizontalni sporazumi između konkurenata (karteli) koji nanose najveću štetu gospodarstvu i potrošačima te zlouporaba vladajućeg položaja kojom se narušava kompetitivna struktura tržišta. Isto tako, nastavit će se aktivnosti u kontroli dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika, kao izravne posljedice preuzimanja i spajanja poduzetnika i konsolidacije pojedinih tržišta.

Kontinuirana aktivnost kojom se nadopunjava provedba propisa iz zaštite tržišnog natjecanja svakako je promicanje prava i politike tržišnog natjecanja. Riječ je o izrazito važnoj aktivnosti kojom se podiže razina svijesti o važnosti propisa o tržišnom natjecanju i koristima koje tržišno natjecanje donosi građanima i potrošačima te gradi kultura poštivanja propisa o tržišnom natjecanju i djeluje preventivno. Konkretno, ona obuhvaća davanje mišljenja o sukladnosti zakona, prijedloga zakona i drugih propisa s odredbama ZZTN-a, provedbu sektorskih istraživanja tržišta u cilju boljeg razumijevanja odnosa na pojedinim mjerodavnim tržištima, transparentnost djelovanja i suvremenu komunikaciju sa svim dionicima, sudjelovanje na edukacijama i njihovu organizaciju, stručne skupove i međunarodne konferencije o aktualnim i specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja.

Neraskidivi dio ove aktivnosti je i kvalitetna suradnja sa svim dionicima, sektorskim regulatorima, nadležnim ministarstvima, tijelima državne uprave, Vladom RH, poduzetnicima i udruženjima poduzetnika, akademskom te europskom i međunarodnom zajednicom.

AZTN će u razdoblju koje slijedi, ako to bude dopuštala epidemiološka situacija u zemlji i svijetu, nastaviti organizirati seminare i konferencije, od kojih je najvažnija međunarodna konferencija iz područja zaštite tržišnog natjecanja povodom 25 godina postojanja AZTN-a, koja se planira za rujan 2022. godine.

Stručnjaci AZTN-a će i dalje sudjelovati na edukacijama i stručnim skupovima iz područja za koje je AZTN nadležan, kako bi na taj način bili uključeni u sva aktualna zbivanja iz područja zaštite tržišnog natjecanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi. Sve su to izrazito važne aktivnosti kojima se podiže razina svijesti o važnosti propisa o tržišnom natjecanju i koristima koje tržišno natjecanje donosi građanima i potrošačima.

U predstojećem razdoblju nastaviti će se provedba i drugog zakona za čiju je provedbu AZTN ovlašten, izmijenjenog ZNTP-a. AZTN će kroz postupke koje provodi u smislu ZNTP-a i odluke

koje na temelju tih postupaka donosi, nastaviti promicati svijest o neophodnosti i primjeni poštenih trgovačkih praksi u poslovnim odnosima između dobavljača i kupaca. Ujedno će raditi na promicanju znanja o poštenim trgovačkim praksama i prednostima koje donosi poštivanje propisa kojima su uređene nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe prehrambenim i poljoprivrednim proizvodima. Uz transparentno obavješćavanje javnosti o svim odlukama koje AZTN donosi u ovom području provedbe, i dalje će se raditi na objavi dokumenta s ažuriranim odgovorima na upite adresata o primjeni ZNTP-a.

Nadalje, AZTN će s posebnom pozornošću nastaviti pratiti digitalna tržišta na kojima se odvijaju odnosi među poduzetnicima, a koja izvjesno donose novine u provedbi prava tržišnog natjecanja. Izazovi u budućnosti su upravo digitalna tržišta pa se AZTN, kao i ostale institucije, moraju prilagođavati novim okolnostima kojima se s jedne strane, doprinosi dobrobiti gospodarstva i poticanju inovacija, ali i s druge strane, poštuju pravila o tržišnom natjecanju. Navedeno posebno podrazumijeva i daljnju uključenost AZTN-a u izradi Akta o digitalnim uslugama i Akta o digitalnim tržištima na razini EU-a. Ovim novim pravilima bolje će se zaštititi potrošači i njihova temeljna prava na internetu i time stvoriti pravednija i otvorenija digitalna tržišta za sve dionike. Suvremenim pravilima koja će biti ujednačena na jedinstvenom tržištu EU-a potaknut će se inovacije, rast i konkurentnost, a korisnicima ponuditi nove, bolje i pouzdane internetske usluge. Važno je za istaknuti da će se novim pravilima zabraniti nepošteni uvjeti koje nameću velike platforme koje su postale ili za koje se očekuje da će postati nadzornici pristupa jedinstvenom tržištu. Ujedno, AZTN će kao dio ECN-a pratiti i sudjelovati u raspravama o širenju dosega prava tržišnog natjecanja na nove politike kao što su primjerice održivi razvoj, zaštita privatnosti, zdravstveni sektor i prava osoba koje se samozapošljavaju.

U siječnju 2022. godine RH je dobila status kandidata za članstvo u Organizaciji za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) te će i u području zaštite tržišnog natjecanja biti potrebno sudjelovati u brojnim aktivnostima u vezi s pregovorima o članstvu. AZTN već niz godina sudjeluje u aktivnostima OECD-a kroz edukaciju svojih djelatnika u Regionalnom centru za tržišno natjecanje u Budimpešti, sudjelovanje na Globalnom forumu za tržišno natjecanje te u Odboru za tržišno natjecanje gdje je stekao status sudionika 2016. godine.

Radi pravilne, kontinuirane i usklađene primjene propisa EU-a o tržišnom natjecanju, AZTN će u okviru ECN-a nastaviti aktivno surađivati s EK i tijelima nadležnima za tržišno natjecanje država članica EU-a. Intenzivnija suradnja s EK nužno će uslijediti i u vezi s provedbom ZID ZNTP-a. Na širem međunarodnom planu, AZTN će nastaviti suradnju sa spomenutim OECD-om i ICN-om.

U 2022. godini se očekuje potvrda Statuta AZTN-a od strane Hrvatskoga sabora, nakon koje AZTN namjerava provesti usklađivanje postojećih općih akata s tekstom Statuta.

U slijedećem razdoblju, AZTN će biti usredotočen i na poboljšanje informacijsko-komunikacijske strukture s posebnim naglaskom na unaprjeđenje informatičke sigurnosti te će nastaviti s unapređivanjem sustava za uredsko poslovanje i digitalnu forenziku, koji čine bitan preduvjet za obavljanje poslova iz nadležnosti AZTN-a.

AZTN vodi osobitu brigu o transparentnosti svoga rada kroz različite komunikacijske kanale, što će nastaviti i u sljedećem razdoblju. Tako će na svojoj mrežnoj stranici nastaviti redovito objavljivati rješenja, sudske odluke vezane uz rješenja AZTN-a, priopćenja, mišljenja,

obavijesti o pokretanju upravnih postupaka, programe rada, strateške planove, godišnja izvješća o radu, sektorska istraživanja tržišta, stručne članke i publikacije. Posebna pozornost će se posvetiti daljnjem razvoju suvremene komunikacijske strategije za komunikaciju s javnosti, koja će između ostalog uključivati izradu nove internetske stranice AZTN-a i širenje kanala komunikacije. Na taj način će se nadopunjavati primarna aktivnost provedbe utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja i promicanje prava i politike tržišnog natjecanja.

Zaključno, želimo istaknuti kako je učinkovita zaštita tržišnog natjecanja temelj tržišnog gospodarstva i uvjet njegovog jačanja kojim se potiču inovacije, a potrošačima omogućavaju koristi u vidu većeg izbora, bolje kvalitete proizvoda i usluga i nižih cijena. Stoga nam je cilj da AZTN bude snažna, suvremena, profesionalna institucija s potrebnim resursima, koja će svojim radom doprinosti dobrobiti gospodarstva i poštivanju pravila o tržišnom natjecanju i nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom.

1. PRILOG I. Odluke AZTN-a iz 2021. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a

	Datum, KLASA	Predmet	Područje	Vrsta odluke
1	7.01.2021 011-01/2020-02/014	Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prijevozu u cestovnom Prometu	Tržišno natjecanje	Mišljenje
2	14.01.2021 UP/I 034-03/2020-01/017	AZTN protiv Udruge Najdoktor, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se odbacuje inicijativa
3	4.02.2021 011-01/2021-02/002	Ministarstvo financija, Zakon o otpisu dugova fizičkim osobama („Narodne novine“, broj 62/18), Obrazac naknadne procjene učinaka propisa	Tržišno natjecanje	Mišljenje
4	11.02.2021 UP/I 034-03/2020-01/020	AZTN protiv Hrvatske odvjetničke komore	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
5	11.02.2021 011-01/2021-02/001	Ministarstvo turizma i sporta, Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pružanju usluga u turizmu, Obrazac iskaza o procjeni učinaka propisa za Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pružanju usluga u turizmu	Tržišno natjecanje	Mišljenje

6	3.03.2021 UP/I 034-03/2019-01/023	AZTN protiv AKD d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje
7	3.03.2021 UP/I 034-03/2021-02/002	Mate Gotovac, Solin i Televizija Dalmacija d.o.o., Split	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju prijave namjere provedbe koncentracije poduzetnika
8	09.03.2021 011-01/2021-02/003	Ministarstvo financija, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu („Narodne novine“, broj 116/18.), Obrazac naknadne procjene učinaka propisa	Tržišno natjecanje	Mišljenje
9	23.03.2021 011-01/2021-02/001	Ministarstvo turizma i sporta, Nacrt konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pružanju usluga u turizmu	Tržišno natjecanje	Mišljenje
10	31.03.2021 UP/I 034-03/2020-01/018	AZTN protiv Pčelarske udruge „Učka“ i Pčelarske udruge „Milutin Barač“	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
11	31.03.2021 011-01/2021-02/004	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prijevozu u cestovnom prometu s konačnim prijedlogom zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje
12	16.04.2021 UP/I 034-03/2020-03/005	AZTN protiv Osječka pivovara d.d., Osijek (pravni sljednik Pivovare Osijek d.o.o.)	Tržišno natjecanje	Rješenje o izricanju upravno- kaznene mjere
13	16.04.2021 011-01/2021-02/006	Ministarstvo financija, Nacrt Uredbe o Tarifi upravnih pristojbi	Tržišno natjecanje	Mišljenje

14	14.05.2021 UP/I 034-03/2021-02/003	AZTN protiv Sunce Hoteli d.d., inicijativa Udruge Hrvatska pravica za pokretanjem postupka ocjene koncentracije	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
15	21.05.2021 UP/I 034-03/2018-04/012	AZTN protiv KOKA d.d., Varaždin	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o utvrđenoj nepoštenoj trgovačkoj praksi
16	01.06.2021 011-01/2021-02/010	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Prijedlog Zakona o tržištu električne energije, Obrazac procjene učinaka propisa za Prijedlog Zakona o tržištu električne energije	Tržišno natjecanje	Mišljenje
17	10.06.2021 011-01/2021-02/011	Ministarstvo kulture i medija, Nacrt konačnog prijedloga Zakona o elektroničkim medijima	Tržišno natjecanje	Mišljenje
18	17.06.2021 UP/I 034-03/2021-02/005	VENILIA INVESTMENTS S.à r.l., Luksemburg i DANUVIUS MARINA, Tribunj	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju prijave namjere provedbe koncentracije poduzetnika
19	29.06.2021 UP/I 034-03/2021-02/001	PETROL d.d., Ljubljana, R. Slovenija i CRODUX DERIVATI DVA d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
20	29.06.2021 UP/I 034-03/2021-02/006	Iskra d.o.o., Ljubljana, Republika Slovenija i Elka d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
21	11.07.2021 UP/I 034-03/2020-04/002	AZTN protiv SPAR Hrvatska d.o.o., Zagreb	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o utvrđenoj nepoštenoj trgovačkoj praksi

22	22.07.2021 UP/I 034-03/2021-01/001	Inicijativa za pokretanje postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
23	22.07.2021 UP/I 034-03/2021-01/002	AZTN protiv Hrvatski hidrografski institut, Split	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
24	29.07.2021 UP/I 034-03/2018-04/024	AZTN protiv AGRO GOLD d.o.o., Opuzen	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o utvrđenoj nepoštenoj trgovačkoj praksi
25	08.09.2021 034-08/2021-01/050	ACI d.d., Rijeka i GITONE KVARNER d.o.o., Zagreb – istraživanje vlasničke povezanosti temeljem anonimne predstavke	Tržišno natjecanje	Očitovanje o rezultatima istraživanja
26	15.09.2021 UP/I 034-03/2021-02/010	Aforti Holding, Varšava, Republika Poljska putem Aforti PLC; London, Ujedinjeno Kraljevstvo i Adriatic Zagreb Factoring d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju prijave namjere provedbe koncentracije poduzetnika
27	15.09.2021 UP/I 034-03/2021-02/008	DC VILA BOGATIN d.o.o., Bled, R. Slovenija i ALFI PE d.o.o., SIS k.d., Ljubljana, R. Slovenija	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
28	15.09.2021 011-01/2021-02/013	Ministarstvo financija - Obrazac naknadne procjene učinaka propisa za Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost („Narodne novine“, br. 121/19)	Tržišno natjecanje	Mišljenje
29	15.09.2021 011-01/2021-02/012	Ministarstvo financija - Obrazac naknadne procjene učinaka propisa za Zakon o izmjenama i dopunama	Tržišno natjecanje	Mišljenje

		Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom („Narodne novine“, br. 121/19.)		
30	15.09.2021 UP/I 034-03/2021-02/007	Agrofert a.s., Prag, Republika Češka i Agronom d.o.o., Požega	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
31	28.09.2021 UP/I 034-03/2021-02/009	KONČAR ULAGANJA d.o.o., Zagreb i CONSTRUCTION LINE ltd., Sliema, Malta putem Napredna energetska rješenja d.o.o., Zagreb i DALEKOVOD .d.d.; Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
32	07.10.2021 UP/I 030-02/2011-01/024	AZTN protiv Presečki grupa d.o.o., Krapina, Rudi-express d.o.o., Mihovljan, Borisa Jambrošića, vlasnika obrta „Jambrošić tours“, Mursko Središće i Željka Jakopića, vlasnika obrta Autobusni prijevoznik „Turst“, Sveti Martin na Muri	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se utvrđuje zabranjeni sporazum
33	07.10.2021 034-08/2021-01/061	Tržište pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike - zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje
34	07.10.2021 034-08/2021-01/060	Tržište započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koje se pruža na fiksnoj lokaciji - zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje
35	13.10.2021 UP/I 034-03/2021-01/018	AZTN protiv Grada Čakovca	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative

36	21.10.2021 UP/I 034-03/2019-04/008	AZTN protiv FILIP d.o.o., Metković	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o utvrđenoj nepoštenoj trgovačkoj praksi
37	04.11.2021 UP/I 034-03/2021-01/004	AZTN protiv Medtronic Adriatic d.o.o., Zagreb i Mediligo d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
38	04.11.2021 034-08/2021-01/074	Prijava za obavljanje zamjenskih poštanskih usluga davatelja poštanskih usluga Elektromodul-thorax d.o.o., Osijek	Tržišno natjecanje	Mišljenje
39	04.11.2021 034-08/2021-01/068	Tržište veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji i tržište veleprodajnog središnjeg pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište - zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje
40	22.11.2021 034-08/2021-01/084	Prijava za obavljanje zamjenskih poštanskih usluga davatelja poštanskih usluga Armus d.o.o., Zagreb - zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje
41	25.11.2021 UP/I 034-03/2018-04/015	AZTN protiv LIDL HRVATSKA d.o.o. k.d., Velika Gorica	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o utvrđenoj nepoštenoj trgovačkoj praksi
42	29.11.2021 UP/I 034-03/2021-01/0022	Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja protiv Hrvatskog zavoda za zapošljavanje - temeljem inicijative Commit 200 d.o.o., Zagreb radi narušavanja tržišnog natjecanja	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
43	07.12.2021 UP/I 034-03/2021-04/001	AZTN protiv KUPOVINA d.o.o., Split	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o obustavi postupka

44	21.12.2021 UP/I 034-03/2021-02/014	Agri Europe Cyprus LTD, Limassol, Cipar i Sberbank d.d., Zagreb – Ocjena dopuštenosti koncentracije	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju prijave namjere provedbe koncentracije poduzetnika
45	21.12.2021 UP/I 034-03/2021-02/011	Telemach Hrvatska d.o.o., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb - ocjena dopuštenosti koncentracije	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na I. razini
46	30.12.2021 UP/I 034-03/2018-04/025	AZTN protiv Moslavina voće d.o.o, Dugo Selo	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o utvrđenoj nepoštenoj trgovačkoj praksi
47	30.12.2021 UP/I 034-03/2017-01/010	AZTN protiv Hrvatski Telekom d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka
48	30.12.2021 UP/I 034-03/2019-04/006	AZTN protiv FRAGARIA NERETVA d.o.o., Opuzen	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o obustavi postupka
49	31.12.2021 UP/I 034-03/2020-01/019	AZTN protiv Spinnaker distribucija d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o zabranjenom sporazumu
50	31.12.2021 UP/I 034-03/2018-04/020	AZTN protiv PPK Valpovo d.o.o., Valpovo	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o obustavi postupka
51	31.12.2021 UP/I 034-03/2018-04/002	AZTN protiv NTL d.o.o., Sesvete	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o obustavi postupka

2. PRILOG II. Odluke sudova iz 2021. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a

	KLASA AZTN-a i poslovni broj VUSRH	Tužitelj	Akti AZTN-a	Vrsta odluke VUSRH
1	12.10.2021 UP/I-034- 03/2020-03/005; UsII-205/21-5	Dobro piće d.d., Zagreb	Rješenje kojim se izriče upravno-kaznena mjera	Presuda – tužba se odbija
2	21.07.2021 UP/I 034-03/18-01/002 UsII-112/20-16	Bul d.o.o., Split, Ljubo Kuzmić, vl. obrta Croatia Start iz Splita, Auto škola Hajduk d.o.o., Split, Antonio Mamuša, vl. obrta Auto škola Dalmacija, iz Splita, Auto škola AMK Split d.o.o., Split	Rješenje kojim se utvrđuje narušavanje tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma	Presuda – tužba se odbija
3	16.06.2021 UP/I 034-03/2020-01/020 Us-132/21-5	I.Z. iz Danske	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda-tužba se odbija
4	02.03.2021 UP/I 034-03/2013-01/034; U—zpz 16/2015-4	Državno odvjetništvo Republike Hrvatske protiv Presude Visokog upravnog suda RH br. UsII-70/2014 od 5. 3.2015. - izvanredni pravni lijek: zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude	Rješenje o utvrđivanju zabranjenog sporazuma i izricanju upravno-kaznene mjere	Vrhovni sud RH - uvažava se zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti DORH-a te se preinačuje presuda Visokog upravnog suda RH – tužba se odbija kao neosnovana

5	25.02.2021 UP/I 034-03/20-01/014; Us-453/20-7	Salesianer Miettex Lotos d.o.o., Zagreb	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda – tužba se odbija
6	27.01.2021 UP/I 034-03/2020-03/004, UsII-450/20-2	AZTN protiv Prvo hrvatsko pivo 1664 d.o.o.	Rješenje kojim se izriče upravno- kaznena mjera	Presuda – Tužba se odbija

3. PRILOG III. Odluke o upravno-kaznenim mjerama iz 2021. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a

Br	Predmeti u kojima je izrečena upravno-kaznena mjera	Vrsta povrede	IZNOS (HRK)
1	21.05.2021 UP/I 034-03/2018-04/012	Nepoštene trgovačke prakse	100.000,00 kn
2	29.07.2021 UP/I 034-03/2018-04/024	Nepoštene trgovačke prakse	75.000,00 kn
3	11.07.2021 UP/I 034-03/2020-04/002	Nepoštene trgovačke prakse	1.300.000,00 kn
4	21.10.2021 UP/I 034-03/2019-04/008	Nepoštene trgovačke prakse	60.000,00 kn

5	30.12.2021 UP/I 034-03/2018-04/025	Nepoštene trgovačke prakse	75.000,00 kn
6	16.04.2021 UP/I 034-03/2020-03/005	Tržišno natjecanje	10.000,00 kn
7.	7.10.2021. UP/I 030-02/2011-01/024	Tržišno natjecanje	1.031.000,00
8.	31.12.2021. UP/I 034-03/2020-01/019	Tržišno natjecanje	350.000,00 kn
	UKUPNO		3.001.000,00 kn